

ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΘΗ — ΔΔΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ

ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΤΑΞΗΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΘΗΑΕΩΝ

Σπύρος Ι. Παπασπύρου
Ζωγράφος
Καθηγητής Εφαρμογών ΤΕΙ/ΗΠ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜ. ΤΖΑΚΑ, ΣΤΕΦ. ΔΕΛΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΙΑ
81 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 81
1930

Πᾶν αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν ἑνὸς τοῦλάχιστον τῶν
συλλογέων καὶ τὴν σφραγίδα τῶν ἔκδοτῶν.

*Κωνσταντίνος
Κωνσταντίνος*

ΤΥΠΟΙΣ - Α Κ. ΚΑΪ ΤΑΤΖΗ - ΑΘΗΝΑΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΜΙΧ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΟΙΩΝΟΣ

Σήμερον, ἀνελπίστως, ἐξύπνησεν ὀλίγον καλύτερα ἡ ἀσθενής. Εἶναι ἡ πρώτη ἡμέρα, μετὰ τριάκοντα ἄλλας ὀλοκλήρους, καθ' ἃς ἡ νεαρὰ κόρη κατάκειται παλαίουςα πρὸς τὸν θάνατον, Ἐπὶ μὲν μηνὸς ἤδη ὁ πυρετὸς φλογίζει τὰς σάρκας τῆς καὶ κατατρώχει τὸ σῶμα τῆς. Ὁχρὰ, ἡμιπνέουσα, ἐξηντλημένη, μόλις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὀμιλῇ ἔτι. Διὰ τῶν φλεβῶν τῆς φαίνεται κυανοῦν, μόλις ρέον, τὸ ὀλίγον ὑπολειφθὲν αὐτῇ αἷμα καὶ ἀυλακοῦντα τοὺς ἰσχνούς τῆς βραχίονας διακρίνονται ὑπὸ τὴν πάλλευκον ἐπιδερμίδα τὰ νεῦρα. Ἡ κόμη τῆς ἀπλοῦται ἀτημέλητος ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων καὶ τὸ ἀλγοῦν στήθος τῆς ὑπεγείρει συνεχῆς καὶ ἐπώδυνος στεναγμὸς. Ριγοῦσα, παρ' ὄλην τοῦ δωματίου τὴν θερμότητα καὶ τὸ πάχος τῶν ἐφαπλωμάτων, συνέχει ταῦτα σφιγκτὰ περὶ ἑαυτὴν καὶ ἔξω αὐτῶν προβάλλουσιν ἀφίνει μόνην τὴν ξανθὴν κεφαλὴν τῆς, ἧς ἐμάρανε τὴν ἀνθηρότητα καὶ ἐρρόφησε τὴν δρόσον ἢ μυστικὴ νόσος. Καὶ ἀπὸ μηνὸς ἤδη ἔρχεται καὶ ἀπέρχεται ὁ ἰατρός, περίσκεπτος καὶ σκυθρωπός, μόλις συγκατανεύων νὰ προφέρῃ ὀλίγας λέξεις, μὴ δυ-

νάμενος νὰ ἐννοήσῃ τοῦ λαθροῦ κακοῦ τὸ αἴτιον, μὴ γνωρίζων πῶς νὰ πολεμήσῃ τὸν κρύφιον ἐχθρόν, μὴ ἀποκρινόμενος εἰς τῶν οἰκείων τ' ἀνήσυχα ἐρωτήματα :

«Θὰ σωθῆ;» «Δὲν θὰ σωθῆ;»

Κανείς δὲν ἤξεύρει.

Μόνον, ἡμέρα τῆ ἡμέρα, προδῆλως ἡ ζωὴ ἐκφεύγει τῶν χειλέων της καὶ ἡ ἐλπίς ἐγκαταλείπει τὴν ψυχὴν της.

Διὰ τοῦτο σήμερον εἶναι ἐορτὴ διὰ τὸν οἶκον. Ἡ μορφὴ τῆς πασχούσης φαίνεται ἐμφυχωμένη πλειότερον παρὰ ποτέ, ἀφ' ὅτου κατέπεσεν εἰς τὴν μοιραίαν της κλίνην. Ἡ χεὶρ της δὲν καίει, ὅπως ἄλλοτε. Ἡ ἀναπνοὴ αὐτῆς εἶναι ἐλευθέρη καὶ ἡ φωνὴ καθαρά. Πρώτην τώρα φορὰν μόνη ἐξήτησε νὰ φάγῃ καὶ τῆ ἔδωκαν ἕνα κύαθον γάλακτος, ὃν ἔπιε λαιμάρως.

Καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἡ μήτηρ της, ἥτις παρίστατο ἀπὸ τριάκοντα ἡμερῶν, συμπάσχουσα καὶ αὐτὴ, ἄγρυπνος ἡμέραν καὶ νύκτα, εἰς τὴν ἀγωνίαν της, καὶ δὲν ἀπομακρύνεται τῆς κλίνης, ἐφ' ἧς ταλαιπωρεῖται ἡ πτωχὴ ἄρρωστος, καὶ τὴν περιθάλλει, καὶ προλαμβάνει πᾶσαν της θέλησιν, καὶ τὴν φιλεῖ καὶ τὴν θωπεύει καὶ τὴν βρέχει διὰ τῶν δακτύλων της-ἡ μήτηρ της, ἥτις εἶδεν ἤδη ἐν ἄλλο της τέκνον, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμοίως καὶ ἀπαρραλλάκτως ἐκλιπόν, τὴν παρατηρεῖ ἀτενῶς διὰ τῶν φλογερῶν της ὀμμάτων καὶ αἰσθαίνεται τὴν καρδίαν της ἀνοιγομένην ἄλλιν εἰς τὴν ἐλπίδα καὶ ἀναμένει μετὰ παλμῶν τι θὰ εἶπῃ ἐπὶ τῆ μεταβολῇ ταύτῃ ὁ ἰατρός, καὶ κύπτει ἀπὸ τοῦ παραθύρου διὰ νὰ τὸν ἴδῃ ἐρχόμενον.

Ἡ πρωτὰ, ἀνέφελος ἀττικὴ πρωτὰ, εἶναι φαιδρωτάτη Ἐπὶ τοῦ Ἰμμητοῦ ὁ ἥλιος ἀνέρχεται κατὰ μικρόν, βραδύς, λαμπρός, μεγαλοπρεπής, ὡς ἐν ἀποθεώσει δόξης καὶ θριάμβου. Ἡ διαφανὴς ομίχλη, ἡ περιβάλλουσα τὸ ὑπνώτιον ἄστρην διαλύεται βαθμηδὸν-νυκτερινὸν κάλυμμα, ὅπερ ἀποτινάσσει ἐγειρομένη ἡ πόλις. Ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἀρχομένης ἡμέρας αἱ οἰκίαι διαγράφονται λευκαὶ καὶ χαρωπαί, ὄρθιαι, ἐν μακροῦ παρατάξει κατὰ στοίχους, ἐκατέρωθεν τῶν δρόμων. Τὰ παράθυρα ἀνοίγονται, αἱ θύραι ἀναπετάννυνται, ἡ μακρὰ σιγὴ τῶν σκοτεινῶν ὥρων φιγαδεύεται ὑπὸ τὰς λάμπεις τῆς ἀγῆς. Αἱ ὑτηρέτρια ἐμφανίζονται εἰς τοὺς ἐξώστας, κρατοῦσαι τὰ σάρωθρά των, μὲ ἀνασευρμένας χειρίδας καὶ βεβαρημένους ὑπὸ τοῦ ὕπνου ὀφθαλμούς. Εἰς τὸ καφενεῖον τῆς γειτονίας προσῆλθον ἤδη-οἱ ἐωθινώτεροι τῶν πελατῶν καὶ κάθηνται ἀναγινώ-

σκοντες την ἔφημεριδα. Ὁ παντοπώλης χύνει ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ του ἀλλεπαλλήλους κάδους ὕδατος ἐπὶ τῶν πλακῶν, καταβρέχων τὸ πρὸ τοῦ καταστήματός του πεζοδρόμιον. Εἰς τοῦ ὑποδηματοποιοῦ οἱ μαθητευόμενοι κόπτουν εἰς τμήματα τὰ δέρματα καὶ προετοιμάζουν τὴν ἐργασίαν. Τὰ αἰτώματα τῶν οἰκιῶν χουσοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνατέλλοντος φωτός. Μία ἀκτίς θραύεται εἰς μυρίους σπινθήρας ἐντὸς τοῦ ρυπαροῦ παροδίου ρυακίου, ἐν ᾧ ῥίπτονται τὰ νερὰ ἀπὸ τῶν πέριξ αὐλῶν, ὅπερ ἀναλάμπει. Πλήμμυρα αἴγλης καὶ ζωῆς ἀντικαθίστησι τὴν βαρεῖαν τῆς νυκτὸς σκιάν.

Καὶ ἀπὸ τῆς ἐξεγειρομένης ὁδοῦ ἀναβαίνει θόρυβος σύμμικτος, βοή μυριόφωνος, ἀλλαλαγμὸς καὶ πάταγος ποικίλος. Οἱ προῖνοι διαβάται περῶσι μεταβαίνοντες εἰς τὰς ὑποθέσεις των. Τὰ παιδία τῶν σχολείων διέρχονται μὲ τὰ βιβλία των ὑπὸ μάλης πηδῶντα. Γηραῖά τις οἰκοκυρὰ κάμπει τὴν γωνίαν ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς θεραπευνίδος της κρατούσης διὰ τῆς δεξιᾶς κάλαθον, μεταβαίνουσα βεβαίως εἰς τὴν ἀγοράν. Κάρρον φορτωμένων διὰ λίθων καὶ δοκῶν κυλίεται μετὰ δυσκολίας πολλῆς καὶ κρότου περισσοτέρου, ὡς μέθυσος ἐπὶ τῶν ἐξηθρομένων τροχῶν του. Καὶ βαθμηδόν, βαθμηδόν, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡμέρα, ἀλληλοδιαδόχως διέρχεται κραυγάζον, ἐν ἐκκωφαινοῦσῃ συναυλίᾳ, ἐν ἣ ἀντιπροσωπεύονται πάντες τῆς μουσικῆς κλίμακος οἱ τόνοι, ὅλον τὸ ὄχληρότατον πλῆθος τῶν μικροπωλητῶν, τῶν μικρεμπόρων ἢ τῶν παραγγελιοδόχων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ζωὴν τῶν ἀπομεμακρυσμένων συνοικιῶν. Διῆλθεν ἤδη ὁ γαλακτοπώλης, ὁ ὑψηλὸς καὶ ἄγριος Λοιδωρικιώτης, ὁ δὲ ἀπαισίον ὑποκώφον μυκηθμοῦ διαλαλῶν τὸ ἐμπόρεμά του. Παρῆλθεν ἡ ἀντιπολιτευομένη αὐτὸν συνοδεία αἰγῶν, ἣν ἀμέλγει παρ' ἐκάστην θύραν, χάριν τῶν ἐπιθυμούντων νωπὸν γάλα παροίκων ὁ ὄδηγός της, κραταλίζουσα τοὺς κωδωνίσκους της καὶ βληχωμένη. Παρῆλθον δύο ἢ τρεῖς πωληταὶ βελονῶν καὶ καρφίδων καὶ δακτυληθρῶν καὶ νημάτων. Ἦκούσθη τοῦ ἀρτοποιοῦ ἡ χονδρὴ φωνὴ καὶ ἡ μελιτώδης φλυαρία τῆς γραιῆς, τῆς πωλούσης βότανα καὶ φύκη. Καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτοὺς διέρχονται κατόπιν ἰχθυοπῶλαι, πραγματευταί, λαχανοπῶλαι, ὀπωροπῶλαι, ὀψοπῶλαι, ὅλα τῶν ἐμπορευομένων τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη, κύπτοντες τὸν ἀνέρα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν προμηθειῶν των ἢ ἐπιφορτίζοντες δι' αὐτῶν τὴν ράχιν ψωραλέου ὄναριου.

Ἄλλιά, δεσπόζουσα τῶν λοιπῶν, παράδοξος κραυγή ἤχησε μακρόθεν.

— Τύχες, καλές τύχες!....

Εἶναι εἰς τῶν γνωστῶν ἐκείνων πλανήτων πωλητῶν τυχῶν, οὓς συναντᾷ τις συχνότατα ἀνά τοὺς ἀποκέντρος δρομίσκους καὶ τὰς ἀπομεμακρυσμένας γειτονίας. Περιέρχον εἶδος ἀλητῶν, περιέρχον ἐπάγγελμα ἀσκοῦντες, περιέρχον ἐμπόρευμα προσφέροντες εἰς πόλῃσιν, — τὴν τύχην τοῦ ἀγοραστοῦ — ἐξ ἧς ζητοῦν νὰ κάμουν τὴν τὴν ἰδικὴν των. Φέρει ἐπὶ τοῦ ἐνός τῶν ὤμων του εἶδος τι τρίποδος καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου κλωβίον, ἐν ᾧ πηδᾷ ἔγκλειστον πτηνόν, προχωρεῖ βραδέως διὰ τῆς ὁδοῦ, φωνῶν ἀδιακόπως, κηρύττων ὅτι γνωρίζει, χάρις εἰς τὸ θαυμάσιον πτηνόν του, τὰ μυστήρια τῆς εἰμαρμένης καὶ ἀνακοινοῖ ταῦτα εἰς τὸν βουλούμενον — πλανόδιος Πυθία, ἀπονέμουσα ἀντὶ δεκαλέπτου ἑκατομμύρια ἢ στέμματα, στεφάνους γάμων, δακτυλίους ἀρραβῶνων, ἀνώτατα ἀξιώματα ἢ μακρὰ καὶ εὐδαίμονα ἔτη. Καὶ ἐξέρχονται ἐν σπουδῇ, ἀναμένουσαι τὴν διάβασίν του, εἰς τὰς θύρας ἢ τὰ παράθυρα, νεάνιδες φλεγόμεναι νὰ μάθουν ἂν θ' ἀναφθῶσι ταχέως καὶ δι' αὐτὰς τῆς ὑπανδρείας αἱ λαμπάδες, γραῖαι ὀρεγόμεναι νὰ πληροφορηθοῦν πόσος ὑπολείπεται αὐταῖς μέχρι τοῦ πεπρωμένου τέρατος καιρός, νεανίσκοι καὶ διάφορα παιδιά περιέρχον καὶ ἐπιθυμοῦντα νὰ γελάσουν. Καὶ ὁ πρόθυμος χρησιμοδότης καταβιβάζει ἀμέσως ἀπὸ τῶν ὤμων τὸν τρίποδά του, ἀνοίγει τὸν κλωβὸν τοῦ πτηνοῦ καὶ παρουσιάζει αὐτῷ πολύχρωμά τινα ἔντυπα καὶ δεδιπλωμένα χαρτῖα, ἐσκορπισμένα ἐντὸς ἰδιαιτέρου σιδηροῦ δισκαρίου, καὶ ἐκεῖνο ραμφίζει ἐν, καὶ ὁ ὑποφῆτης τὸ παραλαμβάνει καὶ τὸ ἐγχειρίζει εἰς τὸν χρησιμοδοτούμενον. Καὶ ἡ πορεία του, οὕτω βαίνοντος, καθίσταται σχεδὸν θριαμβευτικὴ, καὶ ἀνὰ ἕκαστον σταθμὸν ὃν κάμνει, πυκνοῦται γύρω του τὸ πλῆθος, καὶ οἱ ἀγνῶστοι παρακολουθοῦσιν αὐτὸν ἐξόπισθεν κατὰ σμήνη, ἀλλαλάζοντες, καὶ οἱ ἐξῴσται πληροῦνται κεφαλῶν κατὰ τὴν διάβασίν του, καὶ τὰ παραπετάσματα ἀνασύρονται καὶ παραδοκοῦσι τὴν ἔλευσίν του ἀνυπόμονοι μορφαί. Καὶ ἐκεῖνος προβαίνει ἀργά, σχεδὸν ὑπερηφάνως, ὡς νὰ εὐρίσκετο πράγματι ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ, τῶν τυχῶν τοῦ ὁποίου εἶναι κύριος. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐντείνεται, ὀξύτερα, διανγεστέρα, ζωηροτέρα. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν προσεγγίζει, ἀκούεται ἐγγύτερον, ἀντηχεῖ σχεδὸν ὑπὸ τὸ παράθυρον τῆς ἀσθενοῦς.

Ἡ μήτηρ εἶναι ἀκόμη ἐκεῖ, ἀναμένουσα μὴ φανῆ ὁ ἰατρός.

Καὶ ὁ τυχοπώλης ὑψώνει τὴν ῥίνα του πρὸς τὸ ἀνοικτὸν πα-
ράθυρον.

— Θέλεις νὰ ἴδῃς τὴν τύχην σου, κυρά ;...

Τὴν τύχην της !

Τῆς κόρης της τὴν τύχην θὰ ἐπεθίμει νὰ ἴδῃ, θὰ ἠύχετο νὰ
ἤξευρεν ! Ἀπὸ τὴν τύχην ἐκείνης κρέματα καὶ ἡ ἰδική της.
Ἄλλ' εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ τῆς τὴν εἶπη ; Τίς οἶδε ! Γελῶσα καὶ ἡ
ἰδία διὰ τὴν αἰφνιδίαν προληπτικὴν ἐπιθυμίαν ἣτις τὴν κατέλαβε,
δὲν ἀντέχει εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ ἴδῃ τί θὰ δυνηθῆ ἄραγε νὰ τῆς
προφητεύσῃ τὸ πτηνὸν αὐτό, τὸ σοφὸν πτηνόν, ὅπερ περιάγει ὁ
ἀγύρτης. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔλθῃ ὁ ἰατρός καὶ θὰ τῆς εἶπῃ τί πρό-
πει νὰ πιστεύσῃ καὶ τί ὄχι, τί πρέπει νὰ ἐλπίζῃ καὶ μὴ Ἔως τότε
ἄς ἐρωτήσῃ καὶ τὸ ἀστεῖον αὐτὸ μαντεῖον τῆς ὁδοῦ, χάριν περι-
εργείας...

Καὶ καλεῖ τὸν ἀλήτην καὶ τῷ λέγει νὰ τῇ δώσῃ μίαν τύχην διὰ
τὴν κόρην της.

Ὁ πλάνης ἀποθέτει τὸν τρίποδά του κατὰ γῆς, στηρίζει ἐπ'
αὐτοῦ τὸν κλωβὸν του, ἀνοίγει τὴν θύραν του καὶ ἐξάγει τὸ πτηνόν.
Τὸ χειρόηθες περρωτὸν δίπουν περιπατεῖ ἐπὶ μικρὸν ἐντὸς τοῦ
ἔξωθεν σιδηροῦ δισκαρίου παραστηρεῖ ὡς ν' ἀναζητῆ τι, τὰ πρὸ αὐ-
τοῦ ἠπλωμένα πολύχρωμα χαρτῖα, καὶ τυχαίως ραμφίζει ἐν κί-
τρινον, ὅπερ ἐκεῖνος ρίπτει πρὸς τὴν πελάτιδά του.

Ἐκείνη τὸ ἀρπάζει πετῶν καὶ τὸ ἐκδιπλώνει μὲ ἀκουσίως τρέ-
μουσαν χεῖρα.

Εἶναι εἰς τῶν συνήθων τούτων χρησμῶν, ἀνόητος καὶ ἀσυνάρτη-
τος προφητεία, γεγραμμένη εἰς σόλοικον καὶ ἰδιόρρυθμον γλῶσσαν.

— Κυρία μου, τώρα εἶσαι κακότυχη καὶ δὲν περνᾷς καλά· θὰ
ὑποφέρῃς π λυ, καὶ θὰ κατοπεράσῃς ἀκόμη περισσότερον. Ἄλλὰ μὲ
τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ νικήσῃς τὰς περιπετείας καὶ θὰ προο-
δεύσῃς. Καὶ θὰ ὑπανδρευθῆς ἓνα πλούσιον καὶ θὰ κάμῃς παιδιὰ
πολλὰ καὶ κα'ιά, καὶ θ' εἰ σου ζήσουν ὅλα. Καὶ σὺ θὰ ζήσῃς ὀγ-
δοῆντα χρόνια καὶ θὰ ἴδῃς ἔγγονα καὶ δισέγγονα.

Καὶ ἡ ἐκ τοῦ προχείρου ἀποκάλυψις αὕτη τῶν μελλόντων ἐξα-
κολουθεῖ ἀκόμη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν φρά-
σεων. Ἡ μήτηρ ἀναγινώσκει βραδέως καὶ μεγαλοφώνως, μει-
δίωσα κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἀόριστος συγκίνησις χαρᾶς τὴν

καταλαμβάνει και τρέμει βιαιότερον ἤδη ἡ χεὶρ της καὶ πάλλει σφοδρῶς ἡ καρδία της. Ἀπὸ τοῦ ἀψύχου καὶ κακοτυπωμένου χαρτίου νομίζει ὅτι ἐξέρχεται φωνὴ μυστηριώδης μάντεως ἀληθοῦς καὶ νομίζει ὅτι πράγματι κρατεῖ μεταξὺ τῶν δακτύλων της τῆς κόρης της τὴν τύχην. Καὶ ἐφ' ὅσον ἀκούονται ἐν τῇ σιγῇ τοῦ δωματίου τ' ἀνορθόγραφα καὶ ἀσύντακτα καὶ συγκεχυμένα ἀλλ' εὐάγελα ἐν τούτοις ρήματα, τοῦτο φαίνεται ὡς νὰ πληροῦται φωτὸς καὶ καταγλαΐζεται τῆς μητρὸς τὸ πρόσωπον καὶ μειδιᾷ τὸ ὄψρανθὲν τῆς ἀσθενοῦς χεῖλος.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Ἡ ΓΛΥΚΟΦΙΛΟΥΣΑ

Ἄς εἰσδύῃ μία μόνη ἀκτὶς ἡλίου, ἅμα τῇ ἀνατολῇ, διὰ τοῦ θαμβοῦ φεγγίτου εἰς τὸν πενιχρὸν θάλαμον, μὲ τοὺς τέσσαρας τοίχους ἀσβεστωμένους λευκοὺς, μὲ μίαν ψάθην καὶ ἐπ' αὐτῆς μικρὸν ἀμυρὸν κιλιμάκι, στρωμένα ἐπὶ τοῦ πατώματος μὲ δύο προσκεφαλάδες ἀκουμβημένας σύρριζα εἰς τοὺς τοίχους, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς γωνίας τοῦ πυρός, ὅπου τέσσαρες ξηροὶ δαυλοὶ καὶ δύο μεγάλα ξύλα ὀρθὰ καίουσι καὶ βρέμουσιν ἐπὶ τῆς ἐστίης. Τοιοῦτος νὰ εἶναι ὁ χειμερινὸς θάλαμος, ἔχων τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς δυσμᾶς, συνεχόμενος μὲ ἄλλον βορεινὸν θαλαμίσκον, ὅστις νὰ εἶνε συγχρόνως δῶμα καὶ ἡλιακωτὸν καὶ ὑπερῶον. Κατεσκευασμένος μὲ πλίνθους, μὲ ξυλοτοίχους, στεγασμένος μὲ ξύλα καὶ μὲ κεράμους, ἀφάντωντος, ἀνώροφος, εὐήλιος, ἀθέρμαστος, εὐήνεμος, σχεδὸν ὑπαίθριος, μὲ τὸ μόνον ὑψηλὸν καὶ πλατὺ παράθυρον, τὸ ἀπάδον εἰς ὄλιον τὸν ρυθμὸν τοῦ κυρίου, καὶ, χάριν πολυτελείας, μὲ πηχναίαν ὕαλον, διὰ ν' ἀπολαύῃ τις ὄρθιος, εἰς τὰβασίλεια τοῦ Βορρᾶ, τὴν μεγάλην θέαν καὶ τὴν μεγάλην τῶν στοιχείων πάλην. Τοιαύτη θὰ ἦτο, χωρὶς νὰ παραβῶ τὴν δεκάτην ἐντολήν, ἡ μόνη φιλοκτημοσύνη μου καὶ ἡ μόνη πλεονεξία.

Ὁ οἰκίσκος νὰ εἶναι κτισμένος ἐπὶ βράχον, ὑψηλοῦ βορεινοῦ βράχον, προσφιλοῦς εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου. Ἐκεῖ ἀπλοῦται ἀτε-

λείωτον τὸ πέλαγος ἀνά τὴν ἀχανῆ ἔκτασιν ἀπὸ ἀκτῆς ἕως ἀκτῆς καὶ ἀπὸ κόλπου ἕως κόλπου, καὶ χαμηλώνει ὁ οὐρανὸς εἰς μίαν ἀκρὴν, τὴν ἀπωτέραν, διὰ νὰ περιπτυχθῆ ἔγγυτερον τὴν ἔσχατι τῶν θαλασσῶν, ὁ σάπφειρος φιλῶν τὸν σμάραγδον, τὸ βαθύγλωρον ἀντασπαζόμενον τὸ γλαυκόν. Φυσᾷ ὁ Καικίας κατερχόμενος ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Θράκης, καὶ ὁ Βορρᾶς παγερὸς ἀπόσπᾳται μυριοπτέρυγος ἀπὸ τὸν νεφοσκεπῆ χιονοστέφανον Ἄθω, καὶ ὁ Ἄργέστης ριγηλὸς καταβαίνει ἀπὸ τὸν γεραρὸν Ὀλυμπον. Φρίσσει τὸ κύμα εἰς τὴν ἐπαφὴν τῆς ψυχρᾶς πνοῆς, φοικιᾷ ὁ πορφυροῦς πόντος ἀπὸ τὴν κραταῖαν αἴθρα, ρυτιδοῦται ἡ θάλασσα ἀπὸ τὴν ἀλλεπάλληλον ραγδαίαν ριπὴν, ἀγριαίνει τὸ πέλαγος, ὠρούεται μαιωδῶς ἡ καταιγίς, ρήγγυται τὸ κύμα εἰς τοὺς σκληροὺς αἰχμηροὺς βράχους. Συννεφοῦται ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὰς μαύρας κάπας τῶν θυελλῶν τὰς πορευομένας ἐπάνω του, φαινὸς στύλος προκύπτει ἐν ἀκαρεῖ ἐν μέσῳ ἀχανοῦς κυκεῶνος μελανῶν στροβίλων· ἰδοὺ ἡ ἀκτις θὰ διώξη τὸ ἔρρεβος· ἡ γαλήνη θὰ ἐξώση τὸν τυφῶνα. Ὁ φαινὸς στύλος ἦτο σίφων τρομακτικὸς, σχεδὸν ὑπερφύεθ ἰεᾶμα, τὸ ὁποῖον ἐροῖζωσεν ἐν ριπῇ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκορυφώθη ἕως εἰς τὸν οὐρανόν.

Ὁ σίφων ἐξερράγη, ραγδαῖος ὄμβρος ἔλουσε καταπληκτικῶς τὴν γῆν καὶ τοὺς βράχους καὶ τοὺς αἰγιαλοὺς, ὁ ἄνεμος συνεμαεῦθη εἰς τὰ ἄντρα καὶ τὰς ἀγκάλας, ἡ σκοτεινὴ Σηληιά ἤχει παρατεταμένως, μυστηριωδῶς ἀπὸ τὴν κοπεῖσαν κολοβὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου, ἀπὸ ἀπειλὴν νέας μανίας λυσσωδεστέρας τῆς πρώτης, ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ἐν τῇ σιωπῇ συνωμοσίας τῶν στοιχείων. Τὸ Κακόρημμα ἀντηγεῖ διακεκομμένως ἀπὸ τὴν δάνειον ἰαχὴν τῆς λαίλαπος, ἀπὸ τὴν κατχροακτώδη κάθοδον τοῦ χειμάρου. Ἡ Νηρηῖς ἀνῆλθεν ἀπὸ τὸ ὑποβρύχιον ἄντρον τῆς, ἀνέβη εἰς τὸ ἀπάτητον ὕψος τοῦ αἰχμηροῦ προβλήτου, καὶ ἄτρωτος αὐτὴ ἀπὸ τὸν ὄμβρον καὶ τὸν ἄνεμον, θεωρεῖ μεδιῶσα τὴν πάλιν τῶν στοιχείων. Ὁ Τρίτων κολυμβῶν κάτω εἰς τὴν ρίζαν τοῦ βράχου, ἀνίσχει τὴν κεφαλὴν ἔξω τοῦ κύματος καὶ προβλέπει τὴν ὑψιβάτιδα καὶ ἀσύλληπτον δι' αὐτὸν ἀσπλαγχνον νύμφην. Ὁ ταῦρος τοῦ Θεοδόσι ὁ μονόκερος, ὁ φιλέρημος καὶ μελαγχολικὸς, καταβάς πρὸ μικροῦ διὰ νὰ κάμη τὸν συνήθη περίπατόν του κάτω εἰς τὸ βαθὺ ρεῦμα, τὸ κατερχόμενον δι' ἐλιγμῶν καὶ βράχων καὶ καταρρακτῶν εἰς τὸν μικρὸν γιαλόν, ἐξέβαλεν ἕνα θρηνώδη μυκηθμόν, εἶτα ἔμεινε ἐξη-

πλωμένος, ἀπαθής, ἀκίνητος δεχόμενος ἐπὶ τῶν νότων ὅλον τὸν κρῦον λουτήρα τῆς καταγίδος. Ἐὰν ἔβλεπέ τι, ἔβλεπε τὰς ἀσπρομυῦρους καλικάτζούνας, ἦτοι μεγαλοθαλάσσια ὄρνεα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῶν ἀνεχόντων μέσῳ τοῦ κύματος σκοπέλων, εἰς ἀπόστασιν ὄργυιων τινῶν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, πολλοὶ ἐξέλαβον μακρόθεν ὡς γυναῖκας ἀσπρομαυροβολουσας, αἵτινες ἠσχολοῦντο νὰ βγάλουν πεταλίδας, κύπτουσαι ἐπὶ τῶν βράχων Ἄλλ' ἦτο ἀδιάφορος καὶ πρὸς τὸ θέαμα τοῦτο, ὡς καὶ πρὸς ὅλα τὰ λοιπὰ.

Δύο γίδες τοῦ Στάθη τοῦ Μπόζα εἶχον λείψει τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἀπὸ τὸν μικρὸν αἰπόλον. Εἶχαν ἐκπέσει ἀποπλανηθεῖσαι, καὶ εἶχαν βραχῶθῃ κάτω εἰς τὴν στενὴν πετρώδη κόγχην τὴν σχηματιζομένην κατέμπροσθεν καὶ ὑποκάτω ἀπὸ τὸ ἱερὸν βῆμα τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφιλοῦσης. Ἡ κόγχη ἐκείνη ἦτο καὶ δὲν ἦτο ἔσοχῃ, ἦτο καὶ δὲν ἦτο σπήλαιον. Σπήλαιον ἀστεγὲς καὶ ἔσοχῃ στεγανή. Ἦωρεῖτο ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, ἔχασκεν ἄνωθεν τοῦ πόντου. Κάτω βράχος χιλίων ἑκατογχείρων ἀγκάλιασμα, κρημνὸς μόνον εἰς νυκτερίδας καὶ γλαῦκας βατός. Εἰς τὴν ρίζαν τοῦ βράχου τὸ κύμα, πολλῶν πολλῶν ὄργυιων βάθος, φωκῶν κολύμβημα καὶ κροχαριῶν. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ βάλῃ τις εἰς τὸν νοῦν του, ὅτι ἠδύνατο ἄνθρωπος νὰ καταβῆ εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην αἰώραν, διὰ ν' ἀνασύρῃ τὰς ἀποπλανηθείσας.

Αἱ δύο βραχωμένοι αἶγες συνειθισμένοι ν' ἀναρριχῶνται εἰς ὅλους τοὺς κρημνοὺς, ν' ἀναπηδῶσιν ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ χαλάσματα, εἰς ὅλους τοὺς ρέποντας καὶ καταρρέοντας τοίχους, δὲν εἶχον ἐννοήσει ὅτι ἔπεσαν εἰς παγίδα, τὴν ὁποίαν ὁ δαίμων τῆς ἀβύσσου εἶχε στήσει δι' αὐτάς. Ἠσθάνοντο καὶ αὐταί, ὡς ἄλογα κτήνη ὅπου ἦσαν, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γλυτώσσουν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦσαν βραχωμένοι.

Ἄφου ἔφαγαν εἰς μίαν ὄραν ὅλην τὴν κάππαριν καὶ ὅλα τὰ κρέταμα καὶ τὰς ἀρμυρήθρας, ὅσαι ἦσαν φυτρωμένοι ἐκεῖ, ἔβλεπαν καλῶς ὅτι, διὰ νὰ ξαναβοσκήσουν, ἔπρεπε νὰ περιμείνουν ἑβδομάδας ἢ μῆνας τινάς, ἕως οὗ ξαναφυτρώσουν πάλιν ἄλλη κάππαρις καὶ ἄλλα κρέταμα. Τοῦτο τὸ ἔπαθαν διὰ νὰ ἔχουν τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ μὴ ζητοῦν ποτὲ τὴν ἄδειαν τοῦ αἰπόλου εἰς ὅλας τὰς κινήσεις των καὶ τὰ σικρήματά των. Καὶ διὰ νὰ μάθουν ἄλλην φορὰν, ἂν ἐπιθυμοῦσαν ν' ἀρμυρίσουν, νὰ εὐρίσκουν ἄλλον δρόμον διὰ νὰ καταβαίνουν κάτω εἰς τὴν ἄμμον τοῦ αἰγιαλοῦ. Ἄλλὰ τὴν ἡμέραν ἦτο πολὺ

ἀμφίβολον ἂν θὰ ἐγλύτωναν, διὰ νὰ βάλουν γνῶσιν δι' ἄλλοτε.)

Ἐπάνω εἰς τὸν βράχον ἦτο κτισμένον τὸ παρεκκλήσιον μαστιζόμενον ἀπὸ θυέλλας καὶ λαίλαπας, λικνιζόμενον ἀπὸ τὰ ἕσματα τὰ ὁποῖα ὁ ἄνεμος ἔψαλλε δι' αὐτὸ εἰς τοὺς σκληροὺς βράχους καὶ εἰς τὰ ἠχώδη ἄντρα. Οἱ τέσσαρες τοῖχοι ἴσταντο ἀκόμη ἀρραγεῖς, πετροθεμελιωμένοι, σώζοντες μικρὸν ἐπίχρισμα ἀπὸ παλαιοῦ καιροῦ περὶ τὴν μεσημβρινοδυτικὴν γωνίαν, χορταριασμένοι καὶ μαυροπράσινοι περὶ τὴν βορειοανατολικὴν. Ἡ στέγη, φέρουσα ἀκόμη ὀλίγας κεράμους καὶ πλάκας, ἐστηρίζετο ἐπὶ δοκοῦ μὲ πολλὰς ἀκτῖνας, ἐκ σκληρᾶς καστανάας. Ὅλόγυρα εἰς τοὺς τοίχους, ὑψηλὰ ἄνω τῶν ὑπερθύρων καὶ ὑπὸ τὰ γεῖσα τῆς στέγης, ὥραϊα μικρὰ πινάκια παλαιῶν χρόνων ἦσαν ἐγκολλημένα, σχηματίζοντα μέγαν σταυρὸν ἐπὶ τῆς ἀχιβάδος τοῦ Ἱεροῦ βήματος πρὸς ἀνατολάς, μετὰ ὑποποδίου εἰς σχῆμα ἀνεστραμμένου Τ ἐκ πέντε ἄλλων πινακίων, καὶ ἄλλους δύο σταυροὺς δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, ὑπερθεῖν τῶν δύο παραθύρων τοῦ χοροῦ, καὶ τέταρτον σταυρὸν ἄνωθεν τῆς φλιάς τῆς εἰσόδου, δυσμόθεν. Καὶ τὰ ὥραϊα παλαιὰ πινάκια, ἦσαν ὅλα χρωματιστά, γαλάζια καὶ ὑποπράσινα καὶ κίτρινωπὰ καὶ λευκὰ, μὲ κλαδάκια καὶ ἀνθρωπάκια καὶ μὲ πουλιά, φιλοκάλως καὶ κομψῶς διατεθειμένα, στίλβοντα εἰς τὸν ἥλιον, χάσμα τῶν ὀφθαλμῶν, κειμήλια ὑψηλὰ κείμενα, στερεὰ βαλμένα εἰς τὰς κόγχας τῶν ἀφελῆ ἀναθήματα, λείψανα παλαιῶν χρόνων, περιώσματα ἀρπαγῶν καὶ δηώσεων παντοίων, ὀλιγώτερον φεῦ! ἀσφαλῆ ἀπὸ τῆς νεωτέρας ἀρχαιολογικῆς καὶ ἀρχαιοκαπηλικῆς μανίας. Καὶ ὁ ἀπλοῦς οὗτος στολισμὸς παρεῖχε μεγάλην χάριν, μεμιγμένην μὲ ἄρρητον τρυφερὸν θέληματρον, εἰς τὸ μικρὸν βραχοφυτευμένον παρεκκλήσιον, ἐμπνέων, εἰς τὸν ἐπισκέπτην μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ διασκεῖσῃ τὸ κατώφλιον, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν πενιχρὸν ναῖσκον, ν' ἀνάψῃ κηρίον, νὰ κάμῃ τὸν σταυρὸν του καὶ ν' ἀσπασθῆ εὐλαβῶς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφιλοῦσης, τῆς ζωγραφισμένης παρειὰν μὲ παρειὰν μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ ὑπερθέου, ὑπερηγαπημένου Βρέφους τῆς.

Καὶ πάλιν κίνησα νάρθη, Χριστέ μου, στήν αὐλή σου,
νὰ σκύψω στὰ κατώφλια σου τὰ τρισαγαπημένα,
ὅπου μὲ πόθο ἀχόρταγο τὸ λαχταρεῖ ἡ ψυχὴ μου.

Καὶ δὲν θὰ ἦτο κανεὶς πολυάσχολος ἀπὸ τὴν βιωτικὴν τέρβην, (ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι τοιοῦτος εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην ἀκτὴν, ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ πολὺ ζωέμπορος ταξειδεύων διὰ ν' ἀγοράσῃ ἔρῳφια),

ὥστε νὰ μὴ σταθῇ ν' ἀκούσῃ τὰς Μεγάλας Ὁρας καὶ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, ψαλλόμενα ἀπὸ τὸν μάρμα-Μπεφάνη, εἰς ὅλας τὰς λειτουργίας, ὅσας ἐτέλει ἐκεῖνος τὰς ἡμέρας ταύτας ἐξ εὐχῆς καὶ ταξίματος, κατὰ προτίμησιν, εἰς τὸ μικρὸν παρεκκλήσιον.

Ἡ σάρκα μου ἀναγάλλιασε σιμά σου κ' ἡ καρδιά μου.

Τὸ χελιδόνι ἤθερε φωλιὰ καὶ τὸ τρυγόνι σκέπη,

νὰ βάλουν τὰ πουλάκιά τους τὰ δόλια νὰ πλαγιάσουν

στὸν ἱερό σου τὸ βωμό, ἀθάνατε Χριστέ μου,

Καὶ ὁ εὐσεβὴς προσκυνητὴς θὰ εὔρισκε μεγάλην γλύκαν καὶ παρηγορίαν, ἀπὸ τίς πίκρες τοῦ κόσμου, εἰς τὸ νὰ θεωρῇ μόνον τὴν πενιχρὰν κاندύλιαν καίουσαν ἔμπρὸς εἰς τὴν ὥραϊαν εἰκόνα τὴν ζωγραφισμένην ἀπὸ τὸν μακαρίτην Ἀθανάσιον τὸν Κεφαλᾶν, Ἡπειρώτην, ἄνδρα ἀγωνιστὴν, εὐπαίδευτον, πολύγλωσσον, ὠρολογιοποιὸν καὶ ζωγράφον, ὅστις ἔμωξ ὅλην τὴν ζωὴν του ὑπῆρξε δημοδιδάσκαλος τρίτης τάξεως, καὶ ἀπέθανεν ὑπερενενηκοντούνητος μετὰ τὴν τριακοντάδραχμον σύνταξίν του.

Ἡ ὥραϊα μικρὰ εἰκὼν, μετὰ τὸ ὄχρὸν πρόσωπον τῆς Παναγίας, ἐνούμενον κατὰ παρειὰν μετὰ τὸ λευκὸν καὶ ἔνθεον πρόσωπον τοῦ λατρευτοῦ Βρέφους τῆς, εἶχεν ἄφατον γλυκύτητα, καὶ ἦτο καλλίστη ἔκφρασις τῆς μητρικῆς στοργῆς τῆς γεννωμένης ὡς ἐκ τῆς πικρᾶς ρίζης γλυκεὸς καρποῦ εὐθύς μετὰ τὰς ὀδύνας τοῦ τοκετοῦ, καὶ συναυξανομένης μετὰ τῆς ἀνατροφῆς τοὺς κόπους καὶ τὰς μερίμας.

Καὶ φιλακόλουθος πιστὸς δὲν θὰ ὑστέρει τῆς ἀμοιβῆς διὰ τὴν εὐσεβῆ προσήλωσιν.

Κάλλιο μὰ μέρα στὴ δική σου αὐλή,

παρὰ χιλιάδες

στὸν ἴσκιό ἄς εἶμαι τοῦ νοῦ

σὰν παραπεταμένος

καλύτερα παρὰ νὰ ζῶ σ' ἀμαρτωλῶν

λημέρια.

Δεξιὰ ἐπὶ τοῦ τέμπλου ἦτο ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Προδρόμου. Ἀριστερὰ ἡ Παναγία ἡ Γλυκοφιλοῦσα, ἡ προστατίας τῶν μητέρων καὶ ὁ Ἅγιος Στυλιανὸς ὁ φίλος καὶ φρουρὸς τῶν νηπίων.

Ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ τοίχου ὑπῆρχον ἀκόμη ὀλίγοι Ἅγιοι, ζωγραφισμένοι ἀπὸ παλαιοῦ καιροῦ. Ἄλλων ἦσαν ἐφθαρ-

μένα τὰ πρόσωπα καὶ τὰ στέρνα, ἄλλων ἀσβεστωμένα τὰ σκέλη καὶ οἱ πόδες ἀπὸ ἀτελεῖς ἀποπείρας ἐπιχρίσεως ἢ στολισμοῦ ὑπὸ ἀμαθῶν εὐλαβῶν γυναικῶν. Ἦσαν ὁ Ἅγιος Ἐλευθέριος, ὁ ἔλευθερωτῆς τῶν ἐγκύων, καὶ ἡ Ἅγία Μαρίνα, ἡ προστάτις τῶν ὠδυνουσῶν. Εἶτα ἦσαν ὁ Ἅγιος Γεώργιος καὶ ὁ Ἅγιος Δημήτριος, μὲ τὰ χαντζάρια τῶν, μὲ τὰς ἀσπίδας, τοὺς θώρακὰς τῶν καὶ τὴν ἄλλην πανοπλίαν τῶν, καὶ ἡ Ἅγία Βαρβάρα καὶ ἡ Ἅγία Κυριακὴ μὲ τοὺς σταυροὺς καὶ τοὺς κλάδους τῶν φοινίκων εἰς τὰς χεῖρας. Ἦσαν καὶ οἱ ὄσιοι μὲ τὰ κουκούλια, μὲ τὰς λευκὰς γενειάδας τῶν, μὲ τὰ κομβοσχοίνια τῶν καὶ τοὺς ἐρυθροὺς σταυροὺς τῶν, ὁ ὄσιος Ἀντώνιος καὶ Εὐθύμιος καὶ Σάββας.

Δεξιὰ δὲ τῷ εἰσερχομένῳ, καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν θύραν ἴστατο, παρὰ τὴν γωνίαν τοῦ μεσημβρινοῦ τοίχου, ἡ Ἅγία Ἀναστασία ἡ Φαρμακολύτρια, κρατοῦσα μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τὸ μικρὸν τῆς ληκύθιον, τὸ περιέχον τὰ λυτήρια ὄλων τῶν μαγγανειῶν καὶ τῶν ἐπωδῶν καὶ φίλτρων, ὡς νὰ προσέφερον αὐτὸ εἰς τὰς εὐσεβεῖς προσκυνητριάς, καὶ νὰ ἔλεγεν: «Ἐλᾶτε, ἐγὼ εἶμαι πὺν χαλνῶ τὰ μίγια».

Τὸ παρεκκλήσιον ἐώρταζε τῇ 26 Δεκεμβρίου τὴν Σύναξιν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἦτοι τὰ Ἐπιλόγια.

Κάτωθεν τῆς εἰκόνας, ἐπὶ λευκῆς μεταξοῦφοῦς ποδιᾶς, ἐφαίναντο ἀνηρητημένα παιδάκια, καὶ μόνον παιδάκια ἀσημένια, ἐξαιρέσει ἐνὸς μόνον ἀργυροῦ τεμαχίου τὸ ὁποῖον ἔφερεν ἄλλο σχῆμα ζώου, ὁμοίου σχεδὸν μὲ ἄρνα κερασφόρον ἢ μὲ ἔριφον. Ἐπὶ τινος ἀφράκτου ἐρμαρίου, εἰς τὸν ἀριστερὸν τοῖχον, ἔβλεπέ τις διάφορα ἀντικείμενα, οἷον στεφάνους ἀνδρογύνων (νεκρῶν ἴσως ἀνδρογύνων) τυλιγμένους ἐντὸς λευκῆς σκέπης, τεμάχια βαπτιστικῶν ἀπὸ τὸ βάπτισμα βρεφῶν, ὡς καὶ γυμνὰ κόκκιαλα, ἀκόμη καὶ τρυφερὰ λευκὰ κρανία μικρῶν παιδίων.

Τὰ παιδάκια τὰ ἀνηρητημένα ἐπὶ τῆς λευκῆς ποδιᾶς ἦσαν ὁμοιώματα μικρῶν παιδίων, ταχθέντα ἀπὸ τὰς μητέρας, ὅταν τὰ μικρὰ τῶν ἦσαν ἄρρωστα, εἰς τὴν Παναγίαν τὴν Γλυκοφιλοῦσαν, τὴν μητέρα τοῦ θείου βρέφους, καὶ προσφερθέντα εἰς τὸν ναόν τῆς μετὰ τὴν ἴασιν τῶν ἀρρώστων. Τὸ ὁμοίωμα τοῦ μικροῦ ζώου ἦτο καὶ αὐτὸ βεβαίως ἀπὸ τάξιμον. Καὶ οἱ στέφανοι τῶν ἀνδρογύνων ἦσαν ἀφελῆ ἀποθέματα καὶ μνημόσυνα ἀτυχῶν συνοικεσίων, γενόμενα ὑπὸ τῆς μητρὸς ἥτις ἐπέζησεν ἔρημη καὶ ἄχαρη, εἰς ἀνάμνησιν

θυγατρός, ἣτις ἀπέθανεν ἴσως λεχώ, εὐθύς μετὰ τὸν πρῶτον τοκετόν, ἀφιερώματα καὶ ταῦτα εἰς τὴν προστάτιδα τῶν λεχῶν, τὴν Παναγίαν τὴν Γλυκοφιλοῦσαν. Καὶ τὰ τεμάχια τῶν βαπτιστικῶν ἦσαν καὶ ταῦτα ἐνθύμια παιδιῶν ἀποθανόντων εὐθύς μετὰ τὸ βάπτισμα, καὶ τὰ λευκὰ κόκκαλα καὶ τὰ κρανία τὰ τρυφερὰ ἦσαν ἄσπιλα λείψανα παιδιῶν, τὰ ὅποια εἶχεν εὐδοκήσει νὰ καλέσῃ ἐνωρίς εἰς τὸν παράδεισον πλησίον τοῦ υἱοῦ της, τοῦ εἰπόντος : « Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρός με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά », ἡ Παναγία ἡ Γλυκοφιλοῦσα.

Τὰ στέφανα τοῦ γάμου καὶ τὰ βαπτιστικά κουκούλια τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, τὰ εἶχε φέρει εἰς τὸν ναῖσκον ἡ θειά· Ἀρετώ, ἡ Χροναίρα, ἡ ἀφιλοκερδῆς νεωκόρος καὶ πρόθυμος διακοσμήτρια ὄλων τῶν ἐξωκκλησίων. Ἦρχετο τακτικὰ δύο φορὲς τὴν ἐβδομάδα ἀπὸ τὸ καλύβι της, τὸ ὁποῖον ἀπείχεν ἡμισείας ὥρας δρόμον ἀπὸ τὴν ἔρημον ἀκτὴν, ἤρχετο διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Παναγίαν τὴν Γλυκοφιλοῦσαν, καὶ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, καὶ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, καὶ ὅλα τὰ παρεκκλήσια τὰ κτισμένα ἐπάνω εἰς τοὺς ἀγρίους μονήρεις βράχους, διὰ ν' ἀνάψῃ τὰ κανδήλια καὶ νὰ προσευχηθῇ εἰς τοὺς Ἁγίους. Ἐκατοικοῦσε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της, τοῦ συχωρεμένου, εἰς τὸν ἐξοχικὸν οἰκίσκον, σιμὰ εἰς τὸ *Πυργί*, ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Ἑλένην, ἀνάμεσα εἰς τὸ Κακόρεμμα καὶ εἰς τὸ Μεγάλο Ὀρμάνι. Εἶχε τὴν μικρὰν περιοχὴν της μὲ τὸν ἐλαιῶνα, τὴν ἄμπελον, τοὺς μικροὺς κήπους, καὶ τὸν ἀγρόν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ οἰκονομοῦσε τὸ καθημερινόν της, κ' ἐξοῦσεν αὐτὴ καὶ τὰ ἐγγόνια της, οἱ υἱοὶ τοῦ μεγάλου υἱοῦ της, ὁ πρῶτος εἰκοσαετής, ὁ δεῦτερος δεκαεπταετής, καλλιεργοῦντες τὴν γῆν.

Οἱ γονεῖς τῶν εἶχον ἀποθάνει νέοι πρὸ δεκαπενταετίας καὶ πλέον. Ἡ μάμμη τῶν, αὐτὴ τοὺς ἀνέθρεψεν, αὐτὴ τοὺς εἶχεν ἀναστήσει, αὐτὴν ἐγνώριζαν μητέρα. Ἡ θειά· Ἀρετώ ἦτο καλὴ χριστιανὴ, καὶ δὲν εἶχε κάμει κακὸν εἰς καμίαν γειτόνισαν, καὶ ὅμως ὑπέφερε πολλὰς δυστυχίας εἰς τὴν ζωὴν της. Ὁ χάρος τὴν εἶχε κατατρέξει, καὶ ἂν δὲν εἶχε καὶ τὰ δύο ἐγγόνια της, θὰ ἦτον ἔρημη εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ὅμως εἰς ὅλα ἔλεγε : « Δόξα σοι ὁ Θεός ». Εἶχε καὶ μίαν κόρην, τὴν Ἀλεξανδρῶ, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑπανδρεύσει πρὸ τριῶν ἐτῶν, νέαν εἴκοσιν ἐτῶν, μὲ τὸν Κωνσταντῆ τὸν Ντιάναν. Καὶ εἰς σὺτὴν εἶχε δώσει καλὰ μαθήματα καὶ τὴν ἔκασμε νὰ εἶνε ἀπὸ πολλὰς συνομηλικῶν της φρονιμωτέρα, τῆς ἔδιδε συμβουλὰς,

ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῆ, ἐὰν ἐπέζη ἐκείνη : «ζήσης, χρονίσης, θυγατέρα, τῆς ἔλεγε, ποτέ σου νὰ μὴ ζηλέψης τὸ ξένο στολίδι, νὰ μὴ πῆς κατὸ γὰ τὴν γειτόνισσα, νὰ μὴ κοιτάζης τὶ κάνει ἡ πλαγινή σου, νὰ μὴ βλαστημήσης»

Καὶ ἄλλα ἀκόμη τῆς ἔλεγε. Πλὴν ἐκείνη, ἡ πτωχή, δὲν εἶχε τύχην νὰ ζήσῃ, διὰ νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν ὅλας τὰς καλὰς ταύτας συμβουλὰς. Χθὲς ἔγινε νύμφη τὴν ἄλλην ἡμέραν μήτηρ, λεχώ, νεκρά. Καὶ ὅμως ἡ θειά Ἀρετιῶ δὲν ἦτο στρίγγλα. Καὶ ὅμως, ἀφοῦ ἐπὶ δέκα ἔτη τῆς ἔδιδεν εὐχὰς καὶ συμβουλὰς, ἀρχίζουσα πάντοτε ἀπὸ τὴν φράσιν αὐτὴν, «ζήσης, χρονίσης, θυγατέρα», τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔγινε νύμφη ἐκείνη, ὀργισθεῖσα ἡ μήτηρ ἀπὸ περισσὰς ἴσως ἀπαιτήσεις τοῦ γαμβροῦ, ὡς πρὸς τὴν προῖκα, ἀπὸ διαφορομένην ἴσως καὶ παθητικὴν στάσιν τῆς κόρης, τίς οἶδεν, ἀπὸ τὶ τέλος τῆς εἶπεν, εἰς τὸν θυμὸν της ἐπάνω, «νὰ μὴ χρονίσῃ!» Καὶ πράγματι δὲν ἐχρόνισε.

Καὶ ὅμως ἡ γραῖα δὲν ἦτο κακῆς ψυχῆς· καὶ ὅμως εἶχε καταρασθῆ τὴν κόρη της «νὰ μὴν τὴν εὖρῃ ὁ χρόνος!» Καὶ δὲν τὴν ἤρρεν ὁ χρόνος. Καὶ ἀφοῦ ἀπέθανεν ἐκείνη δέκα ἡμερῶν λεχώ, καὶ ἀπέθανεν καὶ τὸ παιδίον δωδεκαήμερον, ἀφοῦ ἐβαπτίσθη, ἡ θειά Ἀρετιῶ, τὴν ὁποίαν τινὲς τῶν καλῶν γειτοнисσῶν εἶχαν ἐπονομάσει «ἡ Χρονίστρα», καὶ ἄλλαι πάλιν τὴν ἔλεγαν ἀπαισίως «ἡ Ἀχρόνιαστη», καὶ πάλιν ἄλλαι τὴν ὀνόμαζαν εὐφῆμως «ἡ Χρονιαρά», ἔλαβε τὰ στέφανα τοῦ γάμου, καὶ τὰ ἔφερεν ἀφέρωμα εἰς τὸν ναῖσκον τῆς Παναγίας. Ἐλαβε καὶ τὴν μεταξωτὴν νυμφικὴν στολὴν τῆς ἄμοιρης, καὶ τὴν προσέφερεν ὅλην εἰς τὸν παπὰ—Μπεφάνην, τὸν συνήθη ἱερουργὸν τὸ παρεκκλησίου. Καὶ τὸ μὲν κόκκινον ἐκ μεταξωτῆς σκέλης ὑποκάμισον μὲ τὴν τραηλιὰν καὶ τὰ μανήκια κεντητὰ ἐκ χρυσοῦ, τοῦ ἔκαμε **στοιχάριον**, διὰ νὰ τὸ φορῆ ὁ ἱερεὺς ποδῆρες, ὅταν προσφέρῃ τὸ λογικὰς θυσίας. Τὸ δὲ ποδογύρι τοῦ φουστανοῦ, ὀλόχρυσον, τρεῖς σπιθαμὰς παρὰ δύο δάκτυλα πλατύ, μὲ ἀδρὰς ἐκ χρυσοῦ κλάρας καὶ μὲ ἄνθη, τὸ ἔκαμεν ἐπιτραχήλιον, διὰ νὰ τὸ φορῆ ὁ λειτουργὸς τὰς καλὰς ἡμέρας. Καὶ τὸ ὠραῖον πολύπτυχον φόρεμα, τὸ χαρένιο μὲ τὸ γλυκὸ βυσσινὶ χρῶμα, ἔκαμε φαιλόνιον διὰ νὰ σκέπῃ ὁ ἱερεὺς τὰ νῶτα καὶ τὸ στέρνον του, ὅταν ἴσταται ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου.

Καὶ ὅλην αὐτὴν τὴν ἀλλαξιὰν τῶν ἱερῶν ἀμφίων, τὴν εἶχε

προσφέρει εις τὸν πάπα—Μπεράνη, τὸν συχνὸν λειτουργὸν καὶ σχεδὸν ἑφημέριον τοῦ μικροῦ βορεινοῦ παρεκκλησίου. Καὶ δύο φορὰς τὴν ἑβδομάδα ἔπαιρνε τὸ ραβδάκι τῆς εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ τὸ καλαθάκι τῆς εἰς τὸν ἀγκῶνα τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος, καὶ ὠδηγοῦσε καὶ μίαν ἀμνάδα καὶ μίαν αἶγα, τὰς ὁποίας ἔβασκε ἡ ἰδία, κατήρχετο ἀπὸ τὸ Μεγάλο Ὅρμάνι, καὶ ἔφθανεν εἰς τὴν κρημνώδη θαλασσόπληκτον ἀκτὴν, κ' ἐπήγαινε ν' ἀνάψῃ τὰ κανδήλια τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφιλούσης.

Εἶχε σιγήσει ὁ φοβερός τυφὼν, καὶ εἶχε κοπάσει ἡ λαίλαψ, καὶ ἡ θάλασσα ἔβραζεν ἀκόμα, με ὑπόκωφον βοήν, δεχομένη τὰ χωματόχροα καὶ θολὰ ρεύματα τῶν χειμάρρων, καὶ ὁ ἄσπιλος πόντος εἶχε μιανθῆ ἀπὸ τῆς γῆς τὰς ὕλας. Ὁ ἥλιος εἶχε φανῆ εἰς μίαν γωνίαν τοῦ οὐρανοῦ, τὰ σύννεφα εἶχαν συμμαζευθῆ εἰς μίαν ἄλλην γωνίαν. Ὁ ταῦρος τοῦ Θεοδόση, ὁ φιλέρημος, με τὸ ἐν κέρατον (εἶχε χάσει τὸ ἄλλο πρὸ ἐτῶν, ὅταν ἦτο νέος ἀκόμη εἰς μάχην με ἄλλον ταῦρον), ἐξηκολούθει νὰ βλέπῃ τὰς καλλικατισούνας, αἵτινες εἶχον κατέλθει πρὸ ὀλίγου, τίς οἶδε ἀπὸ ποίαν ἀνήλιον σπηλιάν, ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν φοβερῶν ἀλιπλήκτων βράχων, καὶ ἔκαμναν ὡς νὰ ἐβουτούσαν τὰ ράμφη ἐπὶ τοῦ κύματος, καὶ ἐτίναζαν τὰ πτερὰ διὰ νὰ στεγνώσουν, καὶ πάλιν ἔκαμναν ὡς διὰ νὰ βουτήξουν. Τέλος ἐβούτηξαν ὅλαι ἐν σώματι, καὶ ἀνελθοῦσαι εἰς τὸ κύμα, ἤρχισαν νὰ πλέωσι κανονικῶς, ὡς μικρὸς στολίσκος τελείως ὄργανισμένος, ἡγουμένης μιᾶς, εἶτα δευτέρων ἐρχομένων δύο, καὶ ἀκολουθουσῶν τῶν λοιπῶν δέκα ἢ δώδεκα, δύο μόνον οὐραγῶν ἐπομένων. Ὁ ταῦρος ἀφῆκε μακρὸν μυκηθμόν, ἐσηκώθη καὶ αὐτός, ἐτίναξε τὰ μέλη, καὶ στραφείς ἤρχισε νὰ ἀνέρχεται τὸ ρεῦμα, ἐπιστρέφων εἰς τὴν στάνην τοῦ Θεοδόση, ὡς ἔκαμνε καθημερινῶς ὅταν δὲν εἶχεν ἐργασίαν.

Αἱ αἶγες τοῦ Στάθη τοῦ Μπόζα, αἵτινες εἶχον καταυλισθῆ ἐνόσφ διήρκει ἡ καταιγίς, ὑποκάτω εἰς τὸ Μέγα Κιόσκι, τὸ σωζόμενον ἀκόμη τοῦ παλαιοῦ ἐρήμου χωρίου, ὅπου τὸ πάλαι συνήρχοντο ὅλοι οἱ προεστοὶ καὶ ἐβουλευόντο περὶ τῶν κοινῶν, ἐξῆλθον καὶ αὐταὶ διὰ νὰ βοσκήσουν, ἅμα ἡ καταιγίς ἔπυσε. Καὶ αἱ δύο ἐξ αὐτῶν αἵτινες εἶχαν ξεκαμπίσει καὶ εἶχαν ἀπομακρυνθῆ, κατέβησαν ἀπὸ ἕνα ὑψηλὸν κυρτὸν βράχον, καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν μικρὰν κόγχην κάτωθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφιλούσης, ὅπόθεν ἀρχίζει ὁ φοβερὸς κάθετος κρημνὸς εἰς τὴν

θάλασσαν, διακοσίων ὄργυιων ὕψος, κ' ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐβόσκησαν ὅλα τὰ κρόταμα ὅσα ἠῦραν, ἐβραχώθησαν κ' ἔμειναν μὴ δυνάμενα πλέον ν' ἀναβῶσιν. Ἐβραχώθησαν καθὼς βραχύνεται ἡ μεγάλη χονδρὴ ἀπετονιά, μὲ τὸ μέγα ἄγκιστρον καὶ μὲ τὸ γενναῖον δόλωμα εἰς τὸ θαλάμι, κάτω εἰς τὸν πυθμένα εἰς τὰ ἀνεξερεύνητα βαθυ, ἀνάμεσα εἰς βράχους ριζωμένους καὶ εἰς φύκη καὶ ὄστρακα. Καὶ τὸν μὲν δόλωμα τὸ ἔφαγεν ὁ πελώριος ἀρφὸς ἢ ἡ σμέρνα ἢ παρδαλὴ καὶ μαυρειδερὴ, ἢ ἀντιπαθὴς καὶ ἀπιαστὴ, τὸ ἄγκιστρον ἐβραχώθη κάτω εἰς τὸ θαλάμι, καὶ δὲν ἐβγαίνει πλέον, ἢ δὲ ἀπετονιά τραβᾶται καὶ τεντώνεται καὶ κόπτεται, καὶ ὁ ψαρᾶς μένει μὲ δύο πήχεις σπάγγον εἰς τὴν χεῖρα. Ὅμοίως καὶ ὁ Στάθης ὁ Μπόζας ὁ βοσκὸς ἔμεινε μὲ τὸ μικρὸν κοπάδι του κολοβὸν καὶ ἀκρωτηριασμένον, ἅμα ἔχασε τὰς δύο αἴγας, τὰς ὁποίας ἔβλεπεν ἰστάμενος ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου, κρατῶν τὴν ὑψηλὴν μαγκούραν του, καὶ ὁ ἴσκιος του ἔπιπτε μακρὸς ἐμπρὸς του, καὶ ἡ κεφαλὴ του ἐφαίνετο πέραν εἰς μεγάλην ἐξοχὴν του βράχου, μόλις διακρινομένη καὶ χανομένη, καθόσον ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνεν ὀλονὲν εἰς τὴν δύσιν. Τὰς ἔβλεπε φυλακωμένας, εἰς τὴν φοβερὰν πτυχὴν τοῦ κρημνοῦ, παρὰ τρίχα εἰς αὐτὸ τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, καὶ τὰς ἐκάλει εἰς μάτην, διὰ τῶν καταληπτῶν εἰς ἐκεῖνας συνθηματικῶν μονοσυλλάβων.

— Ἀἰ, αἰ! οἶ! Ψαρὴ! ὦ, χῶ, Στέρφα!

Εἰς μάτην. Ἡ Ψαρὴ καὶ ἡ Στέρφα εἶχαν καθήσει ἀδρανεῖς, ἀνάλητοι, ἀναίσθητοι, καὶ οὐδ' ἀπήντων διὰ βελασμοῦ εἰς τὰς προσκλήσεις τοῦ βοσκοῦ.

Καὶ ὁ Στάθης ἔκυπτε καὶ ἔκυπτε πρὸς τὴν ἀβύσσον, ἀφειδῶν τῆς ἰδίας ζωῆς του, περιφρονῶν τὸν ἴλιγγον, προκαλῶν τὴν σκοτοδίνην, διὰ νὰ τὰς ἴδῃ καλλίτερον. Καὶ τὰ δύο ζωντανὰ πράγματα ἴσταντο καὶ ἐκάθηντο καὶ ἔκαμπτον τὰ γόνατα ἐπὶ τῆς προβολῆς τοῦ βράχου, καὶ μόνον ἡ μία, ἡ Ψαρὴ, ἀπήντησε τέλος διὰ παραπονετικοῦ βελάσματος εἰς τὰς προσκλήσεις τοῦ κυρίου της. Ἡ ἄλλη, ἡ Στέρφα, οὔτε φωνὴν ἐξέβαλλεν, οὔτε κίνημα ἔκαμεν, οὔτε ἐσκέπτετό τι περὶ ὅλης τῆς θέσεως τῶν πραγμάτων.

- Δὲν μὲ μέλει γιὰ τὴ Στέρφα, εἶπε τέλος στεναῶν ὁ βοσκός. Τὴν Ψαρὴ ἄς μπόρουσα νὰ γλυτώσω!....
Ὁ μάρμπ'-Αναγνώστης ὁ Παρθένης, ὅστι εἶχε φθάσει ἀρτίως κ' ἐκάθητο ἐπὶ τῆς πεζούλας. ἔξωθεν τοῦ ναῖσκου τῆς Παναγίας,

περιμένων νὰ ἔλθῃ ὁ μπάριμπα - Μπεφάνης, διὰ νὰ διαβάσουν τὸν ἔσπερ νὸν ἦτο δὲ τότε ἡ ἡμέρα τοῦ ἁγίου Στεφάνου, τρίτη ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων ἐπρότεινε γνώμην ὅτι ἔπρεπε νὰ πάρουν λεπτὸν ἀλλὰ γερὸν σχοινί, νὰ κάμουν θηλειάν, τεχνικὰ εἰς τὴν ἄκρην καὶ νὰ τὸ ρίψουν κάτω, διὰ νὰ τραβήξουν τὰς δύο αἰγας. Ἡ θεία — Ἀρετὴ ἢ Χροινάρα εἶπε νὰ κατεβάσουν διὰ σχοινίου μεγάλην ὑπερμεγέθη κοφίναν, καὶ νὰ σείουν τὸ σχοινίον τοιούτῳ τρόπῳ ὥστε νὰ εἶνε ἐλπίς νὰ ἔμβῃ τέλος ἡ μία γίδα πρῶτον, εἶτα ἡ ἄλλη, μέσσα εἰς τὴν κοφίναν, καὶ οὕτω νὰ τὰς ἀνασύρουν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην. Ἡ θεία — Ἀρετὴ διηγεῖτο ὅτι παρόμοιόν τι εἶχε συμβῆ εἰς τὸν παπποῦν τῆς πρὸ ἐξῆντα χρόνων, καὶ ὅτι τὸ μέσον τοῦτο ἐπέτυχε τότε. Ὁ Κωνσταντῆς ὁ Περηφανάκιας, συνάδελφος τοῦ Στάθῃ βοσκός ἐξέφερε γνώμην ὅτι ἔπρεπε νὰ πάρουν μέγα χονδρὸν ἄγκιστρον, ὡσὰν ἀρπάγην, νὰ τὸ δέσουν εἰς τὴν ἄκρην τοῦ σχοινίου, καὶ εἰς τὸ ἄγκιστρον ἀπάνω νὰ περάσουν κλαδιὰ καὶ χόρτα καὶ βλαστάρια, καὶ διὰ τοῦ δολώματος τούτου νὰ ἐφελκύσουν τὰς δύο αἰγας, ὥστε, ἐνῶ αὐταὶ θὰ ἔμασοῦσαν τὴν ὄρεκτὴν τρυφερὰν βοσκὴν, τὸ ὀξὺ ἀκονημένον ἄγκιστρον θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ χωθῆ μέσα εἰς τὸ κατωσάγωνον τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης γίδας, καὶ τότε αἰματομέναις μὲν, ἀλλὰ σωσμέναις, θὰ τὰς ἐτραβοῦσαν ἐπάνω.

Δὲν εἶναι προκοπή, εἶπεν ἀποφασιστικῶς ὁ Στάθῃς ὁ Μπόζας· ἔλα νὰ μὲ καλουμάρετε κάτω, νὰ ἰδῶ τί θὰ κάμω. .

Ἡ θεία — Ἀρετὴ ἤρχισε νὰ κάμνῃ πολλοὺς σταυρούς, ἐξισταμένη διὰ τὸν τολμηρὸν λόγον τοῦ βοσκοῦ.

— Ποῦ νὰ σὲ κατεβάσουν, γυιέ μ' Στάθῃ μ', ἔλεγε Πῶς νὰ σὲ κατεβάσουν ! Ποῦ θὰ πᾶς ; ποῦ θὰ πατήσης ;

Ὁ μπάριμπα — Ἀναγνώστης ὁ Παρθένης ἔτανύσθη ἀκουμβῶν εἰς τὸν τοῖχον τῆς ἐκκλησίτσας, εἰς τὸ προσήλιον, καὶ ἀφῆκε παρατεταμένον θορυβῶδες χάσμημα ἠνωμένον μετὰ στεναγμοῦ.

Ὁ Κωνσταντῆς ὁ Περηφανίας ἤρχισεν εὐγλώττως ν' ἀποτρέπῃ τὸν Στάθῃν τὸν Μπόζαν.

— Δὲ βολεῖ, νὰ σ' πῶ, Στάθῃ, ἀπ' ἄλλοι οὐλόους, τάχα, νὰ ποῦμε. Γλέπ'ς δὰ κατ' εἶν' ἡ γίδης στριμουμέναις κ' ἡ δυό, τουλόουστ' ποῦ θὰ πατήσης νὰ τσ' δέσεις νὰ τσ' ἀνεβάσης ἀπάν ;

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔφθασε καὶ ὁ παπα — Μπεφάνης, μὲ τὴν λευκὴν του γενειάδα, μὲ τὸ κοντὸν τρίχινον ράσον του, καὶ μὲ τὸ

μαῦρο σάλι του, περιὶ τὸν λαιμόν. Ἔμαθε τὸ συμβάν, ἤκουσε τὸ σχέδιον τοῦ Στάθη, κ' ἔσεισε τὴν κεφαλὴν.

— Ἀποκοτιά, εἶπε, μεγάλη ἀποκοτιά.

— Ἀποκοτιά, μαθές, ἐπανέλαβε καὶ ἡ θεὰ Ἀρετώ.

Συγχρόνως δὲ κατέβη εἰς τὸν νοῖν της μιὰ ἰδέα,

— Ἀμμή σὰν τὸ ἀποφασίσης, γυιέ μ', κάνε τὸ σταυρό σ', καὶ τάξε τίποτε στὴν Παναγιά, νὰ σὲ φυλάξῃ.

— Ἐταξα ἐγὼ μέσα μου, εἶπε ὁ Στάθης· ἔταξα νὰ τῆς τὴν πάγω ἀσημένια τὴ μιὰ τὴ γίδα, σὰν τὴν γλυτώσω, τὴν Ψαρῆ. Τὴν Ψαρῆ ἄς γλύτωνα!

— Δὲν εἶνε πρέπον, εἶπε, νὰ παρσκινοῦμεν τοὺς ἄλλους νὰ τάξουν . . . Τὸ τάξιμον εἶνε προαιρετικόν . . . «Ὅσα πέφυκεν ἡ προαίρεσις», ποὺ λέει καὶ τὸ τροπάρι . . . Μὰ ἄς εἶνε . . . ἂν ἤθελε νὰ κάμη καμμιά λειτουργία . . .

Τὴν τελευταίαν φράσιν τὴν εἶπε παραπονετικῶς μέσα του. Εἶτα ἐπανέλαβε.

— Καὶ τὸ καλλίτερο ποῦ ἔχει νὰ τάξῃ κ' αὐτὸς κ' ὄλοι τους εἶνε νὰ μὴν ἀφίνουν τὰ γίδια τους νὰ μπαίνουν μέσα εἰς τὰ ξωκκλήσια καὶ νὰ τὰ γεμίζουν βιρβιλιαῖς . . . Νὰ εἶνε προσεκτικώτεροι καὶ νὰ ἔχουν περισσότερον σέβας . . . Νὰ μὴν πατοῦν τὰ ξένα κτήματα μὲ τὰ κοπάδια τους καὶ νὰ τρώγουν τῆς ἐλθραῖς τῶν Χριστιανῶν. Αὐτὰ πρέπει νὰ τάξῃ.

— Τάζω, εἶπεν ὁ Στάθης.

— Καλά, νᾶχης τὴν εὐχή . . . Τώρα, ἄς σὲ καλουμάρουν, ἔχε θάρρος.

— Ἡ εὐχή σ', παπᾶ μ'.

Ἐφαίνεται ἀποφασισμένον ὅτι ὁ Στάθης θὰ κατεβιβάζετο διὰ σχοινίου εἰς τὸν βράχον, διὰ νὰ ζητήσῃ τὰς δύο χαμένες αἴγας του. Μόνον ὁ Περηφανάκιος ἔλαβε πάλιν τὸν λόγον.

— Νὰ σ' ὀρίσου, ἀπ' λέει, οὐ λόους, παπᾶμ' νὰ σ' πῶ Στάθη μ', αὐτό, τί λογατε, εἶνε, ἀποῦπε ἡ αἰωσύνη τ', ἀπ' λέει κ' ἡ θεὰ Ἀρετώ, μεγάλη ἀπουκουτιά. Ἐνα πάτ'μα εἶνε κει-δαμέσα, ἔν' ἀπλόχερο χούμα κὴ δυὸ δάχτυλα κοτρῶνι, ποῦ θὰ πατ', πῶς θὰ πιάσ'το' γίδης, νὰ τσ, δέσ', ἀπ'λέει οὐ λόους, νὰ σ' ὀρίσου παπᾶμ'.

— Ἐγὼ δὲν τὸν παρακινῶ νὰ καταβῆ, εἶπεν ὁ ἱερεὺς. Εἰς πράγματα τόσον λεπτά, ὅπου ἀποβλέπουν τὴν ζωὴν καὶ τὸ συμφέρον

τοῦ ἀνθρώπου, κανεὶς δὲν πρέπει ν' ἀναγκάζῃ τὸν ἄλλον. Ὁ ἴδιος θὰ δώσει λόγον.

— Κὴ λές, παππᾶ μ', σὰν πάθω τίποτα, θὰ πάω κολασμένος ; ἠρώτησεν ὁ Στάθης.

— Αὐτὸ ὁ Θεὸς τὸ ξέρει, εἶπεν ὁ ἱερεὺς. Ἔσεῖς, οἱ πλειότεροι, εἶσθε ἀλιβάνιστοι. Δὲν ζυγώνετε ᾽ς ἐκκλησία !

— Κάθε κακὸ φεύγει, ἐπιθύρῃσεν ἀποφθεματικῶς ὁ μπάμ'. Ἀναγνώστης ὁ Παρθένης, ὅστις εἶχε σηκωθῆ ἀπὸ τὴν πεζούλαν καὶ ἴστατο στηριζόμενος ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ἔξω τῆς θύρας τοῦ ναῖσκου.

— Κανεὶς σας δὲν ἦρθε νὰ ξεμολογηθῆ αὐταῖς τῆς ἡμέρας. Ἄ ! οἱ γονεῖς σας δὲν ἦσαν τέτοιοι.. Ἄχ ! οἱ παλαιοὶ οἱ πηλιοί !

— Οἱ παλαιοί, οἱ πρωτινοί, ἦσαν ἀνθρωποὶ, εἶπεν ἐπιβεβαιωτικῶς ἡ θεία τ' Ἀρετώ.

— Ἐγὼ δὲν εἶμαι καὶ τόσο φευγᾶτος ἀπ' τὰ θεῖα, παπᾶ, εἶπε παραπονετικῶς ὁ Στάθης.

— Ἐσὺ ἔχεις κάποια μικρὴ διαφορὰ . . . Μὰ ἀκόμα, ἀκόμα . . . νὰ ξαναχτίσουμε καὶ τὴν ἐκκλησίαισα τ' Αἰ-Παντελεήμονα . . . Τὴν εἶχεν ὀνειρέψει τοῦ Κωνσταντῆ ἡ γυναῖκα.

— Ἄμποτε, ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ἀξιώσει, εἶπε ὁ ἱερεὺς.

— Μακάρι, ἄξιος ὁ μισθός σας, εἶπε καὶ ἡ θεία τ' Ἀρετώ.

Ὁ Ἀγκούτσας δὲν ἦτο ἰδιοκτῆτης ποιμνίων, οὔτε γεωργός. οὔτε κᾶν βοσκός, οὔτε οἰκίαν εἶχε, οὔτε φαμιλιάν. Ἦτο πλάνης, ἄστεγος. Πότε ἐδούλευε μὲ ἡμεροκάματον σιμὰ εἰς τοὺς κολλήγους, τοὺς καλλιεργητάς, πότε ἔμβαινε παραγυῖος εἰς τοὺς βοσκούς διὰ νὰ φυλάγῃ τὰς αἰγας. Τὸν περισσότερον καιρὸν ἐγύριζεν ἀπὸ μάνδραν εἰς μάνδραν, ἀπὸ καλύβι εἰς καλύβι, χωρὶς ἐργασίαν, καὶ τοῦ ἔδιδαν οἱ ποιμένες ξυνόγαλα κ' ἔτρωγε. Κάποτε τοῦ ἔλεγαν.

— Δὲν πᾶς, καῦμένε, Ἀγκούτσα, νὰ βγάλῃς τίποτε πεταλίδες κάτω στὸ γιολό, ἢ τίποτε καβούρια στὸ ρέμμα μέσα ;

Τοῦτο ἦτο ἀσφαλὲς σημεῖον ὅτι τὸν ἔδιωχναν. Ὁ Ἀγκούτσας τὸ ἐκαταλάβαινε καὶ ἔφευγε.

— Καλὰ ποῦ μοῦ τὸ θύμισες, ἔλεγε.

— Κ' ἦτανε μεγάλο προᾶμμα, νὰ τὸ θυμηθῆς ;

— Ὅχι, μὰ κάνει ζέστη. Τόση ζέστη.

Καὶ θὰ ἦτο μόνον Μάρτιος, πλὴν ὁ Ἀγκούτσας δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τὴν ζέστην. Ἐλεγε ὅτι τοῦ κάκου, ἀδύνατον

ἦτο νὰ κάμῃ τις δουλειὰ τὸ καλοκαίρι. Καὶ ὅλος ὁ καιρὸς, ἐκτὸς ὀλίγων ἐβδομαδῶν, μοιρασμένων σποραδικῶς εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας μῆνας, ἦτο καλοκαῖρι.

Ἐφευγε λοιπὸν ἀπὸ κάθε στάνην, ὁπόθεν τὸν ἔστελλαν νὰ βγάλῃ πεταλίδες. Καὶ δὲν ἐπήγαινε μὲν νὰ βγάλῃ πεταλίδες, ἀλλ' ἐπήγαινε εἰς ἄλλην στάνην.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην συνέβη ὁ Ἀγκούτσας νὰ ἐνθυμηθῇ τὸν Στάθην τὸν Μπόζαν. Καὶ ἀφοῦ τὸν ἐνεθυμήθη, ἦλθε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ.

Εὔρε δὲ τὴν ὁμάδα τῶν ἐπτά ἢ ὀκτὼ ἀνθρώπων, ἔξω τῆς θύρας τοῦ ναῖσκου τῆς Παναγίας, ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμήν ἦ θεία τ' Ἀρετὴ ἤρχετο εἰς τὸν Στάθην νὰ εἶνε ἄξιός ὁ μισθός του.

— Τί τρέχει ; ἠρώτησεν ὁ Ἀγκούτσας.

Ὁ Περηφανάκιος, τοῦ ὁποῖου ἡ γλῶσσα ἦτο καταληπτὴ εἰς τὸν Ἀγκούτσαν, τοῦ διηγήθη ἐν ὀλίγοις τὰ τρέχοντα.

Ὁ Ἀγκούτσας, μὲ τὸ ἡλιοκαῆς καὶ ρικνὸν πρόσωπον, μὲ τὰ πυκνὰ ἀκτένιστα μαλλιά, ἔμεινε σύνοφρος ἐπ' ὀλίγα δευτερόλεπτα καὶ ἔπειτα εἶπε.

— Τί μ' δίνεις, Στάθη, νὰ κατεβῶ ἐγώ, νὰ σ' τσ' ἀνεβάσω ;

— Θὰ κατεβῶ ἐγώ, ἀπήντησεν ὁ Στάθης.

— Τουλόου σ', Στάθη ἔχεις γ' ναῖκα καὶ πηδιά... Ἄφσε νὰ κατηβῶ ἡγῶ, ἀπ' δὲν ἔχου στοὺν ἥλιο μοῖρα.

Ὁ Στάθης εἰσιῶπα.

— Νὰ μ' δώσης ἐμένα τὴ μιὰ γίδα, τὴν Ψαρή, κὴ νὰ μὲ καλ' μάρστε κάτ', νὰ κατηβῶ, νὰ τσ' ἀνεβάσω.

— Τὴν Ψαρή ἐγὼ τὴν ἔταξα στὴν Παναγία, ἀπήντησεν ὁ Στάθης.

Ὁ Ἀγκούτσας ἔδειξεν ὅτι δὲν ἐνόει.

— Τὴν ἔταξα ἀσημένια, προσέθηκεν ὁ Στάθης. Ἡ Ψαρή ἐμένα μ' χοιιάζεται.

Ὁ Ἀγκούτσας ἔμεινε ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς σύννους.

— Ἄς εἶνε μ' δίνεις, τὴ Στέρφα... Καλὴ εἶνε καὶ ἡ Στέρφα. Ἄ δὲ θὰ βρῶ νὰ τὴν πουλήσω νὰ κάμω χαρτοῦλῆκι, τὴν ξεφαντώνουμε κανένα μεσ'μέρι μὲ τὴν παρέα, ἐδῶ.

— Θὰ κατεβῶ ἐγώ, ἀπήντησεν ἰσχυρογνώμων ὁ Στάθης...

Ἐλάτε, παιδιά, νὰ μὴ χασομεροῦμε.

Ἐφεραν μακρὸν σχοινίον δέκα ὀργυιῶν. Ἐδесαν τὴν μίαν

ἄκρην εἰς μέγαν κορμὸν πελωρίου σχοίνου, θάλλοντος δίπλα εἰς τὸ παρεκκλήσιον. Ὁ Στάθης ἔλαβε τὴν ἄλλην ἄκρην, ἔκαμε θηλειάν, κ' ἐδέθη μοναχὸς του ἀπὸ τὰς μασχάλας.

Τρεῖς ἄνδρες, ὁ Περηφανάκιος, ὁ ἄλλος βοσκός, ὅστις ἦτο ὁ Ντάνας, ὁ συμπέθερος τῆς θειά· Ἀρετώσ, καὶ ὁ Ἀγκούτσας, ὅστις δὲν ἐμνησικακεῖ διὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς προσφορᾶς του, κρατοῦντες σφιγκτὰ τὸ σχοινίον, ἐκαλουμάρισαν σιγὰ-σιγὰ τὸν Στάθην εἰς τὸ ἰλιγγιῶδες κενόν, εἰς τὸν τρομακτικὸν κρημνόν, εἰς τὴν αἰώραν τῆς ἀβύσσου.

Ὁ Στάθης εἶχεν ὠχριάσει κατ' ἀρχάς. Ἐκαμε τρεῖς σταυρούς, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ὄψιν του. Κατέβαινε κάτω ταλαντευόμενος, προσπαθῶν νὰ ψαύῃ μὲ τὰς χεῖρας καὶ μὲ τοὺς πόδας τὸν βράχον.

Μίαν φορὰν ἐκτύπησε τὸ δεξιὸν πλευρὸν ὄχι σφοδρῶς, κατὰ τοῦ βράχου.

— Ἀγάλια-ἀγάλια! μαλακά, παιδιά, ἐκέλευεν ὁ Ἀγκούτσας. Λάσκα, λάσκα καλούμα!

— Μοῦ ἔμαθες πῶς μιλοῦν οἱ καραβάδες διαόλ' Ἀγκούτσα; εἶπεν ὁ Περηφανάκιος.

Ὁ Στάθης κατέβαιναν εἰς τὸ κενόν, σφίγγων τοὺς ὀδόντας, ἀνοιγοκλείων τὰ ὄμματα, κρατούμενος σφιγκτὰ ἀπὸ τὸ σχοινίον. Δὲν ἐφαίνετο νὰ ἐδειλίασε.

— Κυττάξέ τονε, πῶς κατεβαίνει, εἶπεν ὁ Ντάνας, σὰ νύφη καμαρωμένη.

Τέλος ὁ Στάθης ἐπάτησεν ἐπὶ τῆς ἰσοχῆς τοῦ βράχου.

Ἐκάθησε καλῶς, συνεμαζεύθη, μὲ τὰ δύο σκέλη περιβάδην, ἐπὶ τῆς Ψαρῆς, ἣτις ἐβέλασεν ἅμα τὸν εἶδεν. Ἔλυσε τὴν θηλειάν ἀπὸ τὰς μασχάλας του, ἔδесе καλὰ τὴν Ψαρὴν περὶ τὸ στέρνον, καὶ ὑπὸ τοὺς προσθίους πόδας.

Ἐκαμε σημεῖον, καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἄνωθεν τοῦ βράχου ἤρχισαν ν' ἀνασύρῳσι σιγὰ-σιγὰ τὴν Ψαρὴν.

Μετὰ δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας κατῆλθε πάλιν κενὸν τὸ σχοινίον.

Ὁ Στάθης ἔδесе τὴν Στέρφαν, καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἀνέσυραν τὴν Στέρφαν.

Ἡ Στέρφα τότε μόνον ἐδοκίμασε νὰ ἐκβάλλῃ βελασμόν, ὅταν ἤρχισε νὰ ταλαντεύηται εἰς τὸ κενὸν μὲ τὸ σχοινίον.

Ὁ Στάθης ἔμεινε μοναχὸς του ἐπὶ δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας χωρὶς τὴν Ψαρὴν καὶ χωρὶς τὴν Στέρφαν.

Κατὰ τὰ δέκα ταῦτα λεπτά ὑπέφερε φοβερῶς. Ὁ Ἰλιγγος ἤρ-
χισε νὰ τὸν καταλαμβάνη. Ἐκλείει τὰ ὄμματα διὰ νὰ μὴ ζαλίζεται.
Ἐσφιγγε τὰ δόντια. Ἐλεγε τὸ «Πάτερ ἡμῶν», τὸ «Θεοτόκε Παρ-
θένε», καὶ δύο ἀκόμη προσευχάς, ὅσας εἴξευρεν.

Ὁ ἄνεμος, ὁ σφοδρὸς ἄνεμος τοῦ μεγάλου κενοῦ καὶ τοῦ πε-
λάγους, ἐφύσα μετὰ βοῆς εἰς τὰ ὠτά του. Ἀνέπνεε δυνατά, ἤσθμαινε
καὶ ἡ καρδία του ἐπαλλεν, ἐπαλλε σφοδρῶς.

Τέλος ἐφάνη τὸ σχοινίον.

Ὁ Στάθης τὸ ἔδραξε πεταχτά, ἐδέθη σπασμωδικῶς, ἐσφίχθη.
Ἐξέχασε νὰ σείσῃ τὸ σχοινίον, διὰ νὰ δώσῃ σημεῖον εἰς τοὺς ἄν-
δρας. Πλὴν ἐκεῖνοι ἠσθάνθησαν τὸ βάρος καὶ ἤρχισαν νὰ τραβοῦν.

Ὁ Στάθης ἀνέπεμψεν ἔνθερμον, ἐσχάτην προσευχὴν ἀγωνίας,
ἐκρατήθη μὲ τρεμούσας χεῖρας ἀπὸ τὸ σχοινίον, καὶ ἀφέθη εἰς τὸ
κενόν.

Ἐταλαντεύετο σφοδρῶς. Ὁ ἄνεμος εἶχε δυναμώσει. Ἐκτύπη-
σε δύο ἢ τρεῖς φορὰς τὴν κεφαλὴν, τοὺς ὠμούς καὶ τοὺς πόδας
εἰς τὸν βράχον.

Ὅταν ἔσθασεν εἰς τὸ ὕψος τοῦ βράχου, εἶχε ξεπιάσει ἤδη τὰς
χεῖρας ἀπὸ τὸ σχοινίον. Ἦτο λιπόθυμος, ἀδρανὲς σῶμα, ὠχρὸς καὶ
μόλις ἀναπνέων.

Οἱ ἄνδρες τὸν ἔλυσαν, τὸν ἐπλάγιασαν ὑπὸ τὸν σχοῖνον, τοῦ
ἔδωκαν νὰ πῆ ροῦμι, τὸν ἔβρεξαν μὲ νερὸ.

Εὐτυχῶς δὲν ἐβράδυνε νὰ συνέλθῃ.

Ἡ Ψαρὴ ἦτο ἐκεῖ, καὶ τὸν ἐζέσταινε μὲ τὴν πνοήν της.

Ἡ Στέρφα ἴστατο ὀλίγον παραπέρα, καὶ ἐκύτταζεν ἠλιθίως.

Ἡ θεία — Ἀρετῶ ἐθαύμαζε, καὶ ἔλεγεν ἀκόμη.

— Τὶ ἀποκοιὰ ! Τὶ ἀποκοιὰ !

Ὁ ἱερεὺς, βοηθούμενος ἀπὸ τὸν μπάραμπ' Ἀναγνώστην τὸν
Παρθένην, εἶχε ψάλει τὴν μικρὰν παρακλήσιν ἔμπρὸς εἰς εἰκόνα
τῆς Γλυκοφιλούσης.

Ὁ Περηφανάκιος ἔλεγε.

— Νὰ σὰς ὀρίσῃ, βρε πηδιά; πουτέ μ' δὲν εἶδια τέτοιου πράμ-
μα, ἀπ' ἄλλο οὐ λόους. Κακὴ δ' λειὰ, νὰ σὰς πῶ, βρε πηδιά !!

Ὁ Ἀγκούτσας ἐκύτταξε μετὰ πόθου τὴν Στέρφαν.

— Ἄξιζεν, ἄξιζεν, εἶπε μέσα του, θὰ ν' νὲ ξεφαντώναμε μιὰ
χαρά !

Ὁ Ντάνας εἶπε.

—Κ' εἶδατε πῶς κατέβαινε, σὺν καμαρωμένη νύφη. Κη' τῶρα ζαλίστηκε τὸ πηδί, δὲν πειράζει, περαστικὰ νᾶνε.

Ἦταν συνῆλθεν ὁ Στάθης ἔκαμε τὸν σταυρόν του, ἐστράφη πρὸς τοὺς ἄνδρας, καὶ εἶπε.

—Τώρα, τὴν Ψαρή τὴν ἑταξα ἀσημένια στὴν Παναγία, καὶ θὰ τὴν δώσω. Μά, ὡς τόσο, ἓνα κατσικάκι, ποῦ μοῦ βρίσκεται ἀκόμη ἀπ' τὰ πρῶτα γεννητούρια, ἀξίζετε, θὰ σᾶς τὸ θυσιάσω. Ἐλάτε, παιδιὰ, πᾶμε στὸ μαντρὶ νὰ σᾶς φιλέρω.

Α. ΠΑΠΑΛΙΑΜΑΝΤΗΣ

Μ ΣΤΑΧΟΜΑΖΩΧΤΡΑ

Μεγάλην ἐξέφρασεν ἔκπληξιν ἡ γειτόνισσα τὸ Ζερμπινιώ, ἰδοῦσα τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων τοῦ 187... τὴν θειά-Ἀχτίτσα φοροῦσαν καινουργῆ μανδύλαν, καὶ τὸν Γέρο καὶ τὴν Πατρῶνα μὲ καθαρά ὑποκαμισάκια καὶ μὲ νέα πέδιλα.

Τοῦτο δὲ διότι ἦτο γνωστότατον ὅτι ἡ θειά-Ἀχτίτσα εἶχεν ἰδεῖ τὴν προῖκα τῆς κόρης τῆς πωλουμένην ἐπὶ δημοπρασίας πρὸς πληρωμὴν τῶν χρεῶν ἀναξίου γαμβροῦ, διότι ἦτο ἔρημος καὶ χήρα, καὶ διότι ἀνέτρεφε τὰ δύο ὄρφανὰ ἔγγονά τῆς μετερχομένη ποικίλα ἐπαγγέλματα. Ἦτον (ὡς ἦτο μοναχὴ τῆς) ἀπ' ἐκεῖνας ποῦ δὲν ἔχουν στὸν ἥλιο μοῖρα. Ἡ γειτόνισσα, τὸ Ζερμπινιώ, ὠκτερε τὰς στερησεις τῆς γραίας καὶ τῶν δύο ὄρφανῶν· ἀλλὰ μήπως ἦτο καὶ αὐτὴ πλουσία, διὰ νὰ ἔλθῃ αὐτοῖς ἀρωγὸς καὶ παρήγορος;

Εὐτυχὴς ὁ μακαρίτης, ὁ μπάρομα-Μιχαλιός, ὅστις προηγήθη εἰς τὸν τάφον τῆς συμβίας Ἀχτίτσας, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὰ δεινὰ τὰ ἐπικείμενα αὐτῇ μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἦτο καλῆς ψυχῆς, ὁ Γιώργης καὶ ὁ Βασίλης, ἐπνίγησαν βυθισθείσης τῆς βρατσέρας αὐτάνδρου, — τί φρίκη! τί καῦμός! Τέτοια τρομάρα καμμιάς καλῆς χριστιανῆς νὰ μὴν τῆς μέλλῃ.

Ἦτο τρίτος ὁ γυιὸς τῆς, ὁ Σουρτούκης, τὸ χαμένο κορμί, ἐξεν-

τεύθη και εὐρίσκετο, ἔλεγαν, εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Πέτρα ἔρριξε πίσω του. Μήπως τὸν εἶδε; Μήπως τὸν ἄκουσεν; Ἄλλοι πάλιν πατριώτες εἶπαν ὅτι ἐνυμφεύθη εἰς ἐκεῖνα τὰ χῶματα, κ' ἐπέριε, λείει, μὰ Φράγκα, μὰ Ἐγγλεζοπούλα, ἓνα ξωθικό, ποῦ δὲν ἤξερε νὰ μιλήσῃ ρωμείκα. Μὴ χειρότερα! Τὶ νὰ πῆ κανεῖς! εἰμπορεῖ νὰ καταραστῇ τὸ παιδί του, τὰ σωθικά του, τὰ σπλάγγνα του;

Ἡ κόρη τῆς ἀπέθανεν εἰς τὸν δεύτερον τοκετόν, ἀφεῖσα αὐτῇ τὰ δύο ὄρφανὰ κληρονομίαν. Ὁ πατέρας τους, ἐξοῦσε ἀκόμα (ποῦ νὰ φτάσουν τὰ μαντάτα του ὦρα τὴν ὦρα), μὰ τί νοικοκύρης, τὸ πρόκοψε ἀλήθεια! Χαροτοπαίκτης, μέθυσος καὶ μὲ ἄλλας ἀρετὰς ἀκόμη. Εἶπαν πῶς ξαναπαντρεύτηκε ἀλλοῦ, διὰ νὰ πάρῃ καὶ ἄλλον κόσμον εἰς τὸν λαιμόν του, ὁ ἀσυνείδητος! Τέτοιοι ἄντρες! Ἐκαμε δὰ κι' αὐτὴ ἓνα γαμπρό, μὰ γαμπρό.

Τί νὰ κάμῃ; ἔβαλε τὰ δυνατά τῆς καὶ προσπαθοῦσε ὅπως ὅπως νὰ ζήσει τὰ δύο ὄρφανὰ. Τὶ ἀξιολύπητα, τὰ καυμένα! Κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους ἐβοτάνιζεν, ἐμάζωνε ἐλθαῖς, ἐξενοδοῦλενε. Ἐμάζωνε κούμαρα καὶ τὰ ἔβγαζε ρακί. Εἶτα κατὰ Ὀκτώβριον, ἅμα ἦνοιγον τὰ ἐλαιοτριβεῖα, ἔπερνεν ἓνα εἶδος πῆχυν, ἓνα πενηντάρι ἐκ λευκοσιδήρου, μίαν στάμναν, κ' ἐγύριζε εἰς τὰ ποτόκια ὅπου κατεστάλαζον αἱ ὑποστάθμαι τοῦ ἐλαίου, κ' ἐμάζωνε τὴν μούργαν. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ὠκονόμει ὅλον τὸ ἐνιαύσιον ἔλαιον τοῦ λυχαρίου τῆς.

Ἄλλὰ τὸ πρῶτιστον εἰσόδημα τῆς θεῖα Ἀχιτίσας προήρχετο ἐκ τοῦ σταχομαζώματος τὸν Ἰούνιον κατ' ἔτος ἐπεβιβάζετο εἰς πλοῖον, ἔπλεεν ὑπερπόντιος καὶ διεπεραιοῦτο εἰς Εὐβοίαν. Περιεφρόνησε τὸ ὄνειδιστικὸν ἐπίθετον τῆς «καζαβωμένης», ὅπερ ἐσφενδόνιζον ἄλλα γύναια κατ' αὐτῆς, διότι ὄνειδος ἐθεωρεῖτο τὸ νὰ πλέῃ γυνὴ εἰς τὰ πελάγη. Ἐκεῖ, μετ' ἄλλων πτωχῶν γυναικῶν, ἠσχολεῖτο συλλέγουσα τοὺς ἀστάχαις τοὺς πίπτοντας ἀπὸ τῶν δραγμάτων τῶν θεριστῶν, ἀπὸ τῶν φορτωμάτων τῶν κάρρων. Κατ' ἔτος, οἱ χωρικοὶ τῆς Εὐβοίας καὶ τὰ χωριατόπουλα, ἔρριπτον κατὰ πρόσωπον αὐτῶν τὸ σκῶμμα. «Νά! ἦ φ'στάναις, μᾶς ἦρθαν πάλι ἦ φ'στάναις!» Ἄλλ' αὕτη ἔκυπτεν ὑπομονητικῇ, σιωπηλῇ, συνέλεγε τὰ ψυχία ἐκεῖνα τῆς πλουσίας συγκομιδῆς τοῦ τόπου, ἀπῆρτιζε τρεῖς ἢ τέσσαρας σάκκους, ὀλόκληρον ἐνιαυσίαν ἐσοδείαν δι' ἑαυτὴν καὶ διὰ τὰ δύο ὄρφανὰ, τὰ ὅποια εἶχεν ἐμπιστευθῆ ἔν

τῶ μεταξὺ εἰς τὰς φροντίδας τῆς Ζερμπινιώσ, καὶ ἀποπλεύουσα ἐπέστρεφεν εἰς τὸ παραθαλάσσιον χωρίον τῆς.

Πλὴν ἐφέτος, δηλαδὴ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἀφορία εἶχε μαστίσει τὴν Εὐβοίαν. Ἀφορία εἰς τὸν ἐλαιῶνα τῆς μικρᾶς νήσου, ὅπου κατῴκει ἡ θεῖα Ἀχτίτσα. Ἀφορία εἰς τὰς ἀμπέλους καὶ εἰς τοὺς ἀραβοσίτους, σχεδὸν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κούμαρα, ἀφορία πανταχοῦ.

Εἶτα, ἐπειδὴ οὐδὲν κακὸν ἔρχεται μόνον, βαρὺς χειμὼν ἐνεσκηψεν εἰς τὰ βορειότερα ἐκεῖνα μέρη. Ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μηνός, χωρὶς νὰ πνεύσῃ νότος καὶ νὰ πέσῃ βροχή, ἤρχιζε νὰ χιονίξῃ. Μόλις ἔπαυεν εἰς νιφετὸς καὶ ἤρχετο ἄλλος. Ἐνίοτε ἔπνεε ξηρὸς βορρᾶς σφίγγων ἔτι μᾶλλον τὰ χιόνια, τὰ ὁποῖα δὲν ἔλυναν εἰς τὰ βουνά. «Ἐπερίμεναν ἄλλα».

Ἡ γραῖα μόλις εἶχε προλάβει νὰ μεταφέρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἀπὸ τῶν φαράγγων καὶ δρυμῶν, ἀγκαλίδας τινὰς ξηρῶν ξύλων, ὅσαι μόλις θὰ ἤρουν διὰ δύο ἐβδομάδας ἢ τρεῖς, καὶ βαρὺς ὁ χειμὼν ἐπέπεσε. Περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου μόλις ἐπῆλθε μικρὰ διακοπή, καὶ δειλαὶ τινες ἀκτῖνες ἡλίου ἐπεφάνησαν, ἐπιχρυσούσαι τὰς ὑψηλότερας στέγας. Ἡ θεῖα Ἀχτίτσα ἔτρεξεν εἰς τὰ «ὀρμάνια» ἵνα προλάβῃ καὶ εἰσκομίση καισόξυλά τινα. Τὴν ἐπαύριον ὁ χειμὼν κατέσκηψεν ἀγριώτερος. Μέχρι τῶν Χριστουγέννων, οὐδεμία ἡμέρα εὐδίας, οὐδεμία γωνία οὐρανοῦ ὄρατή, οὐδεμία ἀκτῖς ἡλίου.

Κραταῖος καὶ βαρὺντος βορρᾶς, «χιονιστής», ἐφύσα κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἁγίας ἡμέρας. Αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν ἦσαν κατὰφορταὶ ἐκ τῆς σκληρυνθείσης χιόνος.

Τὰ συνήθη παίγνια τῶν ὀδῶν καὶ τὰ χιονοβολήματα ἔπαυσαν. Ὁ χειμὼν ἐκεῖνος δὲν ἦτο φιλοπαίγμων. Ἀπὸ τῶν κεράμων τῶν στεγῶν ἐκρέμαντο ὡς ὄριμοι καρποὶ σπιθαμαῖα κρύσταλλα, τὰ ὁποῖα οἱ μάγκαι τῆς γειτονιάς δὲν εἶχον πλέον ὄρεξιν νὰ τρώγουν.

Τὴν ἐσπέραν τῆς 23, ὁ Γέρος εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὸ σχολεῖον περιχαρῆς, διότι ἀπὸ τῆς αὐριον ἔπαυον τὰ μαθήματα. Πρὶν ξεκρεμάσῃ τὸν «φύλακα» ἀπὸ τῆς μασχάλῃς του, ὁ Γέρος πεινασμένος ἤνοιξε τὸ ντουλάπι, ἀλλ' οὐδὲ ψυχλὸν ἄρτου εὔρεν ἐκεῖ. Ἡ γραῖα εἶχεν ἐξέλθει ἕως πρὸς ζήτησιν ἄρτου. Ἡ ἀτυχῆς Πατρῶνα ἐκάθητο ζαρωμένη πλησίον τῆς ἐστίας, ἀλλ' ἡ ἐστία ἦτο σβεστή. Ἐσκάλιζε τὴν στάκτην, νομίζουσα ἐν τῇ παιδικῇ ἀφελείᾳ τῆς (ἦτο μόλις τετραετὲς τὸ πτωχὸν κοράσιον), ὅτι ἡ ἐστία εἶχε πάντοτε

τὴν ιδιότητα νὰ θερμαίνῃ, καὶ ἄς μὴ καίῃ. Ἄλλ' ἡ στάκτη ἦτον ὕγρα. Σταλαγμοὶ ὕδατος, ἐκ χιόνος τακτοῦ ἴσως διὰ τινος λαθραίας καὶ παροδικῆς ἀκτίνος ἡλίου, εἶχον ρεῦσει διὰ τῆς καπνοδόχου Ὁ Γέρος ὅστις ἦτο ἑπταετῆς μόλις, ἔτοιμος νὰ κλαύσῃ διότι δὲν εὔρισκε ψυχίον τι πρὸς κορεσμὸν τῆς πείνης του ἤνοιξε τὸ μόνον παράθυρον, ἔχον τριῶν σπιθαμῶν μῆκος. Ὁ οἰκίσκος ὅλος, χθαμαλός, ἡμιφάτνωτος, μὲ εἶδος σοφᾶ, εἶχεν ὕψος δύο ἴσως ὀργυῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι τῆς ὀροφῆς.

Ὁ Γέρος ἀνεβίβασε σκαμνίον τι ἐπὶ τοῦ παραθυροφύλου ἀνοικτοῦ, ἔστηλώθη μετὰ τόλμης πρὸς τὴν ὀροφήν, ἀνέτεινε τὴν δεξιάν, καὶ ἀπέσπασεν ἓν κρύσταλλον ἐκ τῶν κοσμοῦντων τοὺς «σταλαμοὺς» τῆς στέγης. Ἠοχίσε νὰ τὸ ἐκμυζᾷ βραδέως καὶ ἠδονικῶς καὶ ἔδιδε καὶ εἰς τὴν Παιρῶναν νὰ φάγῃ. Ἐπεινὼν τὰ κακόμοιρα.

Ἡ γραῖα Ἀχτίτσα ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον φέρουσα πρᾶγμα τι τυλιγμένον εἰς τὸν κόλπον της. Ὁ Γέρος ὅστις ἐγνώριζεν ἐκ τῆς παιδικῆς του πείρας, ὅτι ποτὲ ἄνευ αἰτίας δὲν ἐφουσκωναν οἱ κόλποι τῆς μάμμης του, ἀναπηδήσας ἔτρεξεν εἰς τὸ στήθος της, ἐνέβαλε τὴν χεῖρα καὶ ἀφῆκε κραυγὴν χαρᾶς. Τεμάχιον ἄρτου εἶχεν «οἰκονομήσει» καὶ τὴν ἐσπέραν ἐκείνη ἢ καλή, καίτοι ὀλίγον αὐστηρὰ μάμμη, τίς οἶδεν ἀντὶ ποίων ἐξευτελισμῶν καὶ διὰ πόσων ἐκλιπαρήσεων.

Καὶ τί δὲν ἠθέλεν ὑποστῆ, πρὸ ποίας θυσίας ἠδύνατο νὰ ὀπισθοδρομήσῃ διὰ τὴν ἀγάπην τῶν δύο τούτων παιδίων, τὰ ὁποῖα ἦσαν δις παιδία δι' αὐτήν, καθόσον ἦσαν τέκνα τοῦ τέκνου της. Ἐν τούτοις δὲν ἠθέλε νὰ δεικνύῃ αὐτοῖς μεγάλην ἀδυναμίαν καὶ «ἡμερο μάτι δὲν τοὺς ἔδιδε». Ἐκάλει τὸν ἄρρενα «Γέρον», διότι εἶχε τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθοῦς γέρου της, τοῦ μακαρίτου μάσκα - Μιχαλιοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα τῆς ἐπόνει ν' ἀκούσῃ ἢ νὰ προφέρῃ. Τὸ ταλαίπωρον τὸ θῆλυ τὸ ἐκάλει Πατρῶναν θωπευτικῶς, καὶ ὀλίγον «σὰν ἀρχοντοξεπεσμένη πού ἦταν», μὴ ἀνεχομένη ν' ἀκούῃ τὸ Ἀργυρώ, τὸ ὄνομα τῆς κόρης της, ὅπερ ἐδόθη ὡς κληρονομία εἰς τὸ ὀρφανόν, λεχοῦς θανούσης ἐκείνης. Πλὴν τοῦ ὑποκορισμοῦ τούτου, οὐδεμίαν ἄλλην ἐπιδεικτικὴν τρυφερότητα ἀπένεμεν εἰς τὰ δύο πτωχὰ πλάσματα, ἀλλὰ μᾶλλον πρακτικὴν ἀγάπην καὶ προστασίαν.

Ἡ ταλαίπωρος γραῖα ἔστρωσε διὰ τὰ δύο ὀρφανά, ἵνα κοιμη-

θῶσιν, ἀνεκλίθη καὶ αὐτὴ πλησίον των, τοῖς εἶπε νὰ φυσήσωσιν ὑποκάτω τοῦ σκεπάσματος των διὰ νὰ ζεσταθοῦν, τοῖς ὑπεσχέθη ψευδομένη, ἀλλ' ἐλπίζουσα νὰ ἐπαληθεύσῃ, ὅτι αὐριον ὁ Χριστὸς θὰ φέρῃ ξύλα καὶ ψωμί καὶ μίαν χύτραν κοχλάζουσαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἔμεινεν ἄπνους πέραν τοῦ μεσονυκτίου. ▮

Τὸ πρωτὶ, μετὰ τὴν λειτουργίαν (ἦτο παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων) ὁ παπᾶ—Δημήτρης, ὁ ἐνοριτῆς, ἐπαρουσιάσθη αἴφνης εἰς τὴν θύραν τοῦ πενιχροῦ οἰκίσκου.

—Καλῶς τὰδέχθης, τῆς εἶπε μειδιῶν.

«Καλῶς τὰδέχθη» αὐτὴ! καὶ ἀπὸ ποῖον ἐπερίμενε τίποτε;

— Ἔλαβα ἓνα γράμμα διὰ σέ, Ἄτίτσα, προσέθηκαν ὁ γέρον ἱερεὺς, τινάσσων τὴν χιόνα ἀπὸ τὸ ράσεν καὶ τὸ σάλι του.

— Ὅριστε, δέσποτα! Καὶ μηγάρι ἔχω τὴ φωτιά, ἐψιθύρισε πρὸς ἑαυτήν, ἢ τὸ γλυκὸ καὶ τὸ ρακὶ νὰ τὸν φιλέψω;

Ὁ ἱερεὺς ἀνεβῆ τὴν τετράβαθμον κλίμακα καὶ ἐλθὼν ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ σκαμνίου. Ἠρεύνησε εἰς τὸν κόλπον του καὶ ἐξήγαγε μέγαν φάκελλον μὲ πολλὰς καὶ ποικίλας σφραγίδας καὶ γραμματόσημα.

— Γράμμα, εἶπες, παπᾶ, ἐπανέλαβεν ἡ Ἀχτίτσα, μόλις τότε ἀρχίσασα νὰ ἐννοῇ τί τῆς ἔλεγεν ὁ ἱερεὺς.

Ὁ φάκελλος, ὃν εἶχεν ἐξαγάγει ἀπὸ τοῦ κόλπου του, ἐφαίνετο ἀνοικτὸς ἀπὸ τὸ ἐναμέρος.

— Ἀπόψε ἔφθασε τὸ βαπόρι, ἐπανέλαβεν ὁ ἐφημέριος ἑμένα μου τὸ ἔφεραν τώρα, μόλις ἔβγαινα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν.

Καὶ ἐνθεις τὴν χεῖρα ἔσω τοῦ φακέλλου ἐξήγαγε διπλωμένον χαρτίον.

— Τὸ γράμμα εἶνε πρὸς ἐμέ, προσέθηκεν, ἀλλὰ σέ ἀποβλέπει.

— Ἐμένα; ἑμένα; ἐπανέλαβεν ἐκπληκτος ἡ γραῖα.

Ὁ παππα-Δημήτρης ἐξεδίπλωσε τὸ χαρτίον.

— Εἶδεν ὁ Θεὸς τὸν πόνον σου καὶ σοῦ στέλνει μικρὰν βοήθειαν, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς. Ὁ γιὸς σου σοῦ γράφει ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν.

— Ἀπ' τὴν Ἀμέρικα; ὁ Γιάννης! ὁ Γιάννης μὲ θυμήθηκεν, ἀνέκραξε περιχαρῆς, ποιοῦσα τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἡ γραῖα. Καὶ εἶτα προσέθηκε:

— Δόξα σοι ὁ Θεός!

— Εἶνε κακογραμμένα, κ' ἐγὼ δυσκολεύουμαι νὰ διαβάσω αὐ-

τὲς τῆς τζίφραις, ποὺ ἔβγαλαν τώρα, ἀλλὰ θὰ προσπαθήσωμεν νὰ βγάλωμεν νόημα.

Καὶ ἤρχισε μετὰ δυσκολίας, καὶ σκοντάπτων συχνὰ ν' ἀναγινώσκει.

«Παπα-Δημήτρη, τὸ χέρι σου φιλῶ. Πρῶτον ἐρωτῶ διὰ τὸ αἴσιον κλπ κλπ. Ἐγὼ λείπω πο' λά χρόνια καὶ δὲν εἰξεύρω αὐτοῦ τι γίνονται, οὔτε ἂν ζοῦν ἢ ἀπέθαναν, εἶμαι εἰς μακρονδὸν μέρος, πολὺ βαθειά, εἰς τὸν Παναμαῖν, καὶ δὲν ἔχω καμμίαν συγκοινωνίαν μὲ ἄλλους πατριῶτας ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Πρὸ τριῶν χρόνων ἀντάμωσα τὸν (δεῖνα) καὶ τὸν (δεῖνα), ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἔλειπαν χρόνους πολλοὺς, καὶ δὲν εἴξευραν τι γίνεται εἰς τὸ σπίτι μας.

«Ἐὰν ζῆ ὁ πατέρας ἢ ἡ μητέρα μου, εἰπέ τους νὰ μὲ συχωρέσουν, διότι διὰ καλὸ πάντα πασχίζει ὁ ἄνθρωπος καὶ εἰς κακὸ πολλαῖς φοραῖς βγαίνει. Ἐγὼ ἀρρώστησα δύο φοραῖς ἀπὸ κακαῖς ἀσθένειες τοῦ τόπου καὶ ἔκαμα πολὺν καιρὸ εἰς τὰ σπιτάλια. Τὰ ὅτι εἶχα καὶ δὲν εἶχα ἐπῆγαν, καὶ μόλις ἐγλύτωσα τὴν ζωὴν μου. Εἶχα ὑπανδρευθῆ ἡ πρὸ δέκα χρόνων κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου ἐδῶ, ἀλλὰ τώρα εἶμαι ἀπόκηρος, καὶ ἄλλο καλλίτερον δὲν ζητῶ, παρὰ νὰ πιάσω ὀλίγα χρήματα νὰ ἔλθω εἰς τὴν πατρίδα, ἂν προφθάσω τοὺς γονεῖς μου νὰ μ' εὐλογήσουν. Καὶ νὰ μὴν ἔχουν παράπονον εἰς ἐμέ, διότι ἔτσι θέλει ὁ Θεός, καὶ δὲν εἰμποροῦμε ἐμεῖς νὰ πᾶμε κόντρα. Καὶ νὰ μὴ βαρυνκωμοῦν, διότι ἂν δὲν εἶνε θέλημα τοῦ Θεοῦ, δὲν μπορεῖ ἄνθρωπος νὰ προκόψῃ.

«Σοῦ στέλλω ἐδῶ ἐσωκλείστως ἓνα συνάλλαγμα ἐπ' ὀνόματί σου, νὰ ὑπογράψῃ ἡ ἀγιωσύνη σου, καὶ νὰ φροντίσουν νὰ τὸ ἐξαργυρώσουν ὁ πατέρας ἢ ἡ μητέρα ἐὰν ζοῦν. Καὶ ἂν ὁ μὴ γένοιτο, εἶναι ἀποθαμμένοι, νὰ τὸ ἐξαργυρώσῃς ἢ ἀγιωσύνη σου νὰ δώσῃς εἰς κανένα ἀδελφόν μου, ἐὰν εἶνε αὐτοῦ, ἢ εἰς κανένα ἀνίψι μου, καὶ εἰς ἄλλα πτωχά. Καὶ νὰ κρατήσῃς ἡ ἀγιωσύνη σου, ἐὰν οἱ γονεῖς εἶνε ἀποθαμμένοι, ἐν μέρος τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ διὰ τὰ σαρανταλείτουργα».

Πολλὰ ἔλεγεν ἡ ἐπιστολὴ αὕτη καὶ ἐν σπουδαῖον παρέλιπε. Δὲν ἀνέφερε τὸ ποσὸν τῶν χρημάτων, δι' ὅσα ἦτο ἡ συναλλαγματικὴ. Ὁ παπα-Δημήτρης παρατηρήσας τὸ πρᾶγμα, ἐξέφερε τὴν εἰκασίαν, ὅτι ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν, νομίζων ὅτι εἶχε ὀρίσει τὸ ποσὸν τῶν χρημάτων παραπάνω, ἐνόμισε περιττὸν νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ παρακατιῶν, διὸ καὶ ἔλεγε «τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ» X

Ἐν τούτοις ἄφατος ἦτο ἡ χαρὰ τῆς Ἀχτίσας, λαβούσης μετὰ τόσα ἔτη εἰδήσεις περὶ τοῦ υἱοῦ της. Ὡς ὑπὸ τέφραν κοιμώμενος ἀπὸ τόσων ἐτῶν ὁ σπινθὴρ τῆς μητρικῆς στοργῆς ἀνέθορεν ἐκ τῶν σπλάγχθων εἰς τὸ πρόσωπόν της καὶ ἡ γεροντικὴ, ρικνὴ καὶ ἐρρῦτιδωμένη ὄψις της ἠγλαίσθη μὲ ἀκτῖνα νεότητος καὶ καλλονῆς.

Τὰ δύο παιδιά, ἂν καὶ δὲν ἐγγόουν περὶ τίνος ἐπρόκειτο, ἰδόντα τὴν χαρὰν τῆς μάμης των ἤρχισαν νὰ χοροπηδῶσιν.

ωραία Ὁ κύρ-Μαργαρίτης δὲν ἦτον ἰδίως προεξοφλητὴς, ἢ τοκιστὴς, ἢ ἔμπορος, ἦτον ὅλα αὐτὰ ὁμοῦ. Ἐνα φόρον ἐπιτηδεύματος ἐπλήρωνεν, ἀλλ' ἔκαμνε τρεῖς τέχνας.

Ἡ γραῖα Ἀχτίσα εἰς φοβερὰν διατελοῦσα ἔνδειαν, ἔλαβε τὸ παρὰ τοῦ υἱοῦ της ἀποσταλὲν γραμμάτιον, ἐφ' οὗ ἐφαίνοντο γράμματα κόκκινα καὶ μαῦρα καὶ ἄλλα ἔντυπα καὶ ἄλλα χειρόγραφα, ἐξ ὧν δὲν ἐνόει τίποτε οὔτε ὁ γηραιὸς ἐφημέριος, οὔτε αὐτὴ καὶ μετέβη εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ κύρ Μαργαρίτη.

Ὁ κύρ Μαργαρίτης ἐρρόφησε δραγμίδα ταμβάκου, ἐτίναξε τὴν βράκαν του, ἐφ' ἧς ἔπιπτε πάντοτε μέρος ταμβάκου, κατεβίβασε μέχρι τῶν ὀφρῶν τὴν σκούφιαν του, ἔβαλε τὰ γυαλιά του, καὶ ἤρχισε νὰ ἐξετάζη διὰ μακρῶν τὸ γραμμάτιον.

— Ἐρχεται ἀπ' τὴν Ἀμερική; εἶπε. Σ' ἐθυμήθηκε, βλέπω, ὁ γυιὸς σου. Μπράβο χαίρομαι.

Εἶτα ἐπανάλαβεν.

— Ἐχει τὸν ἀριθμὸν 10, ἀλλὰ δὲν ξέρομε τί εἶδους μονέδα νὰ εἶνε, δέκα σελλίνια, δέκα κολονᾶτα ἢ δέκα... Διεκόπη. Παρ' ὀλίγον νὰ ἔλεγε «δέκα λίρες».

— Νὰ φωνάξουμε τὸ δάσκαλο ἐμουρμούρισεν ὁ κύρ Μαργαρίτης ἴσως ἐκεῖνος ξεύρει νὰ τὸ διαβάσῃ. Τί γλῶσσα νὰ εἶνε τάχα;

Ὁ ἐλληνοδιδάσκαλος, ὅστις ἐκάθητο βλέπων τοὺς παίζοντας τὸ κιάμο εἰς παραπλευρὸν καφενεῖον, παρακληθεὶς μετέβη εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ κύρ—Μαργαρίτη.

Εἰσηλθὲν ὀρθός, δύσκαμπτος, ἔλαβε τὸ γραμμάτιον, παρεκάλεσε τὸν κύρ—Μαργαρίτη νὰ τὸν δανείσῃ τὰ γυαλιά του καὶ ἤρχισε νὰ συλλαβίζῃ τοὺς Λατινικοὺς χαρακτῆρας.

— Πρέπει νὰ εἶνε ἀγγλικά, εἶπεν, ἐκτὸς ἂν εἶνε γερμανικά. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεται αὐτὸ τὸ δελτάριον;

— Ἀπ' τὴν Ἀμερική, κύρ δάσκαλε, εἶπεν ἡ θειά Ἀχτίσα.

— Ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν; τότε θὰ εἶνε Ἀγγλικόν.

Καὶ ταῦτα λέγων προσεπάθει νὰ συλλαβίσῃ τὰς Ἀγγλικὰς λέξεις, ten pound Sterling ἄς ἔφερε χειρογράφους ἢ ἐπιταγὴν. Sterling, εἶπε. Sterling θὰ σημαίῃ τάλληρον, πιστεύω. Ἡ λέξις φαίνεται νὰ εἶναι τῆς αὐτῆς ἐτυμολογίας, ἀπεφάνθη δογματικῶς.

Ἐπέστρεψε τὸ γραμματίον εἰς χεῖρας τοῦ κύρ—Μαργαρίτη.

—Αὐτὸ θὰ εἶνε, εἶπε, καὶ ἐπειδὴ ὑπάρχει ἐπὶ τῆς κεφαλίδος 10 θὰ εἶνε χωρὶς ἄλλο γραμματίον διὰ δέκα τάλληρα. Τὸ κάτω κάτω, ὄφειλό νὰ σᾶς εἶπω ὅτι δὲν γνωρίζω ἀπὸ χρηματιστικά. Εἰς ἄλλα ἡμεῖς ἀσχολούμεθα, οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων.

Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐπειδὴ ἠσθάνθη ψῦχος εἰς τὸ πλακόστρωτον καὶ κατάψυχρον μαγαζεῖον τοῦ κύρ—Μαργαρίτη, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ καφενεῖον ἵνα θερμανθῇ

Ὁ κύρ—Μαργαρίτης, εἶχεν ἀρχίσει νὰ τρίβῃ τὰς χεῖρας καὶ κάτι ἐφαίνετο σκεπτόμενος.

—Γώρα, τί τὰ θέλεις, εἶπε στραφεὶς πρὸς τὴν γραῖαν. Οἱ καιροὶ εἶνε δύσκολοι, μεγάλα κεσάτια. Νὰ τὸ πάρω, νὰ σοῦ τὸ ἐξαγγυρώσω, ξέρω πῶς εἶνε σίγουρος ὁ παρᾶς μου; ξέρω ἂν δὲν εἶνε καὶ ψεύτικο; Ἐπὶ κεῖ κάτω, ἀπ' τὸν χαμένον κόσμον, περιμένεις ἀλήθεια; Ὅλαις ἢ ψευταῖς, ἢ καλπουζανταῖς, ἀπὸ κεῖ μᾶς ἔρχονται. Γυρίζουν τόσο χρόνια οἱ σουρτουκῆδες (μὲ συγχωρεῖς, δὲν λέγω γιὰ τὸ γυιό σου), ἐκεῖ ποῦ ψένει ὁ ἥλιος τὸ ψωμί, καὶ δὲν νοιάζονται νὰ στείλουν ἓνα παρᾶ, ἓνα σωστὸν παρᾶ, μοναχὰ στέλνουν παληόχαρτα.

Ἐφερε δύο βόλταις περὶ τὸ τεράστιον λογιστήριον του καὶ ἐπανέλαβε.

Καὶ δὲν εἶνε μικρὸ πρᾶγμα αὐτό, νὰ σὲ χαρῶ, εἶνε δέκα τάλλαρα. Νὰ εἶχα δέκα τάλλαρα ἐγὼ, παντρευόμουν.

Εἶτα ἐξηκολούθησε.

—Μὰ τί νὰ σοῦ πῶ, σὲ λυποῦμαι, ποῦ εἶσαι καλὴ γυναῖκα, κ' ἔχεις καὶ κείνα τὰ ὄρφανά. Νὰ κρατήσω ἐγὼ ἐνάμισον τάλλαρο διὰ τοὺς κινδύνους ποῦ τρέχω καὶ γιὰ τὰ ὀχτώμισον πλειά... Καὶ γιὰ νᾶμαστε σίγουροι, μὴ γυρεύεις κολλονάτα, νὰ σοῦ δώσω πεντόφραγκα γιὰ νᾶμαστε μέσα.... Ὀχτώμισον πεντόφραγκα λοιπόν.... Ἄ! ξέχασα!...

Τοῦναντίον, δὲν εἶχε ξεχάσει ἀπ' ἀρχῆς τῆς συνεντεύξεως, αὐτὸ ἐσκέπτετο.

— Ὁ συχωρεμένος ὁ Μιχαλιὸς κάτι ἔκανε νὰ μοῦ δίνη, δὲν θυμοῦμαι τώρα.

Καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ λογιστήριόν του.

— Μὰ κ' ἐκεῖνος ὁ τελμπεντέρης ὁ γαμπρός σου, μοῦ ἔφαγε δυὸ τάλληρα θαρρῶ...

Καὶ ὀπλίσθη μὲ τὸ πελώριον κατάστιχόν του.

— Εἶνε δίκηο νὰ τὰ κρατήσω... ἔσένα ὅσα σοῦ δώσω, θὰ σοῦ φανοῦν χάρισμα.

Ἦνοιξε τὸ κατάστιχον.

Αἱ κατάπυκνοι καὶ μαυροβολοῦσαι σελίδες τοῦ καταστίχου τοῦ ὁμοιάζον μὲ πίονας ἀγρούς, γῆν ἀγαθὴν. Ὅ,τι ἔσπειρέ τις ἐν αὐτῷ, ἔκαρποφόρει πενταπλασίως.

Ἦτο, ὡς νὰ ἔκοπτε τις τὰ φύλλα τοῦ δενδρουλλίου, ἕκαστοτε ὅτε ἐγένετο ἐξόφλησις κονδυλίου τινός, ἀλλ' ἡ ρίζα ἔμενεν ὑπὸ τὴν γῆν, μέλλουσα καὶ πάλιν ν' ἀναβλαστήσῃ.

Ὁ κὺρ-Μαργαρίτης εὔρε παρευθὺς τοὺς δύο λογαριασμούς.

— Ἐννῆὰ καὶ δέκα πέντε, μοῦ χρωστοῦσε ὁ μακαρίτης, ὁ ἄντρας σου, εἶπε, καὶ δύο τάλ्लαρα δανεικὰ κ' ἀγύριστα τοῦ γαμπροῦ σου γίνονται.

Καὶ λαβὼν κάλαμον ἤρχισε νὰ ἐκτελῇ τὴν πρόσθεσιν πρῶτον καὶ τὴν ἀναγωγὴν τῶν ταλλήρων εἰς δραχμάς, εἶτα τὴν ἀφαίρεσιν ἀπὸ τοῦ ποσοῦ τῶν δέκα γαλλικῶν ταλλήρων.

— Κάνει νὰ σοῦ δίνω . . . ἤρχισε νὰ λέγῃ ὁ κὺρ Μαργαρίτης. Τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη εἰσηλθε νέον πρόσωπον.

Ἦτον ἔμπορος Συριανός, παρεπιδημῶν δι' ὑποθέσεις εἰς τὴν μυζρὰν νῆσον.

Ἄμα εἰσελθὼν διηυθύνθη μετὰ μεγίστης ἐλευθερίας καὶ θάρρους εἰς τὸ λογιστήριον ὅπου ἴστατο ὁ κὺρ Μαργαρίτης.

— Τί ἔχουμε, κὺρ Μαργαρίτη; Τ' εἶν' αὐτό; εἶπεν, ἰδὼν πρῶχειρον ἐπὶ τοῦ λογιστηρίου τὸ γραμμάτιον τῆς πτωχῆς γραΐας.

Καὶ λαβὼν τοῦτο εἰς χεῖρας.

— Συναλλαγματικὴ διὰ δέκα ἀγγλικὰς λίρας ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν, εἶπε καθαρῶ τῇ φωνῇ, ποῦ εὔρέθη ἐδῶ: Κάμνεις καὶ τέτοιες δουλειές, κὺρ Μαργαρίτη;

— Γιὰ δέκα λίρας! ἐπανελάβεν αὐθορμητῶς ἡ Ἀχιτίσα, ἀκούσασα εὐκρινῶς τὴν λέξιν.

— Ναί, διὰ δέκα ἀγγλικὰς λίρας, εἶπε καὶ πάλιν στραφείς πρὸς αὐτὴν ὁ Ἑρμουπολίτης. Μήπως εἶνε δικό σου ;

— Μάλιστα.

Ἡ θεῖα Ἄχτίσα ἐν καταφάτει, ἔλεγε πάντοτε ναί, ἀλλὰ νῦν ἠπόρει καὶ αὐτὴ πῶς εἶπε «μάλιστα» καὶ ποῦ εὔρε τὴν λέξιν ταύτην.

— Γιὰ δέκα ναπολεόνια θὰ εἶνε ἴσως, εἶπε δάνων τὰ χεῖλη ὁ κύρ Μαργαρίτης.

— Σοῦ λέγω δέκα ἀγγλικὰς λίρας, ἐπανελάβε καὶ αὐτὴς ὁ Συριανὸς ἔμπορος. Παίρνεις ἀπὸ λόγια ;

Καὶ ἔρριψε δεύτερον μακρὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ γραμματίου.

— Εἶνε σίγουρος παρᾶς, ἀρξάν-κοντάν, σοῦ λέγω. Θὰ τὸ ἐξοφλήσης, ἢ τὸ ἐξοφλῶ ἀμέσως.

Καὶ ἔκανε κίνημα νὰ ἐξαγάγῃ τὸ χαρτοφυλάκιόν του.

— Μπορεῖ νὰ τὸ πάρῃ κανεὶς γιὰ ἑννέα λίρες... Γαλλικὲς, εἶπε διατάζων ὁ κύρ Μαργαρίτης.

— Γαλλικὲς ; . . . τὸ πέρνω ἐγὼ γιὰ ἑννέα ἀγγλικὲς . . .

Καὶ στρέψας ὀπισθεν τὸ φύλλον τοῦ χάρτου, εἶδε τὴν ὑπογραφήν, ἣν εἶχε βάλει ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς, παρέβαλεν αὐτὴν μὲ τὸ ὄνομα τὸ φερόμενον ἐν τῷ κειμένῳ, καὶ τὴν εὔρε σύμφωνον.

Καὶ ἀνοίξας τὸ χαρτοφυλάκιον, ἐμέτρησεν εἰς τὴν χεῖρα τῆς θεῖα Ἄχτίσας, καὶ πρὸ τῶν ἐκθάμβων ὀφθαλμῶν αὐτῆς ἑννέα σπιλποιάτας Ἀγγλικὰς λίρας.

Καὶ ἰδὸν διατὶ ἡ πτωχὴ γραῖα ἐφόρει τῇ ἡμέρᾳ τῶν Χριστουγέννων καινουργὴ «ἀδολην» μανδήλαν, τὰ δὲ δύο ὄρφανὰ εἶχον καθαρὰ ὑποκομισάκια διὰ τὰ ἰσχνὰ μέλη των καὶ θερμὴν ὑπόδεσιν διὰ τοὺς παγωμένους πόδας των.

✓ ΑΛ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΑΣΧΑΛΙΑ

Τὸν υἱὸν τῆς τὸν καπετὰν Κομνιανόν, τὸν ἐπαντρολογούσεν ἤδη ἡ γρηὰ Κομνιανάκαινα, ἃν καὶ δὲν εἶχε χρονίσει ἀκόμη ἡ νύμφη τῆς, ἡ μακαρίτις. Τὰ δύο ὄρφανὰ, μία κόρη ὀκταετής καὶ ἐν τετραετῆς παιδίον, ἐφόρουν μαῦρα κατάμαυρα, ὅπου ἔστενοχώρουν ἄ

ἐχλώμαιναν τὰ πτωχὰ κάτισχνα κορμάκια των, καὶ ἦτον καῦμος καρδιάς νὰ τὰ βλέπη τις.

Ἡ γραῖα ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα τῶν Ἰαθῶν, γογγύζουσα, ῥέγγουσα, φωνάζουσα. Ἐβεβαίον ὅτι «ἀγγελιάστηκε» καὶ ἠτοιμάζετο ν' ἀποθάνῃ. Ἐπέβαλλεν εἰς τὴν Μόρφω τὴν μικρὴν ἐγγονήν της, ἐργασίας ἀνωτέρας τῆς ἡλικίας τοῦ πτωχοῦ κορασίου. Αἴφνης ἐν μέσῳ δύο γογγυσμῶν, ἔβαλλε μίαν φωνήν, καὶ ἔκραζεν ἀπὸ τῆς κλίνης πρὸς τὴν ἐκτὸς τοῦ ἰσογείου θαλάμου πηγαίνουσα καὶ ὑπηρετοῦσαν παιδίσκην.

— Μὴ χύνῃς στὴν αὐλὴ τὰ νερά· χίλιες φορὲς σοῦ εἶπα, στὸ νεροχύτη.

Κ' ἐπανέλαβε τοὺς ἀφορητοὺς στεναγμοὺς ἐπιτείνουσα μάλιστα αὐτοὺς, δσάκις τυχόν, πτωχὴ γειτόνισσα, μὴ τολμῶσα νὰ εἰσέλθῃ, ἤρχετο δειλῶς μέχρι τῆς θύρας καὶ ἠρώτα πῶς ἦτο ἡ ἀσθενής.

Βεβαίως ἡ γρηὰ Κομνιανάκαινα ἔπασχεν, ἀλλ' ἴσως ἐμεγαλοποιεῖ τὸ πρᾶγμα. Ἐκλαγε «τὰ νειάτα της», ἔλεγε ὅτι δὲν θὰ προφτάσῃ νὰ κάμῃ ἐφέτος Πάσχα. Ἡ γειτόνισσα ἡ Μηλιὰ ἔβεβαίον ὅτι ἡ γραῖα εἶχε καὶ «κομπόδεμα», ἀλλὰ ποῦ νὰ ἐμβιάσῃ μέσα καμμίαν ἐκ τῶν γειτονισσῶν της! Ἐλλεῖπει ἄλλης ἀσθενείας ἦτο ἱκανὴ ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν της. Δὲν ἐβάστα ἡ ψυχὴ της νὰ δώσῃ κάτι τι εἰς μίαν πτωχὴν γυναῖκα διὰ νὰ τὴν κυττάξῃ, κ' ἐπέβαλλε βαρεῖαν ἀγγαρῖαν εἰς τὴν Μόρφω, ὀκταστῆ παιδίσκην. Ἐνίοτε παρελθεῖ ἀληθῶς. Εἶτα ἔβαλλε ἀγρίαν κραυγὴν. Ἐκραζε τὴν παιδίσκην νὰ τὴν σκεπάσῃ μὲ τὸ σινδόνιον ἀλλὰ χωρὶς αὐτὴ νὰ τὴν ἔγγίσῃ κἄν, ἡ γερόντισσα ἔβαλλε ταιαύτην ὠρυγὴν, ὥστε ἡ μικρὰ κατετρομάζεν.

Ὁ Καπετὰν Κομνιανὸς ἔλειπε μὲ τὸ γολεττί κ' ἐπεριμένετο νὰ ἔλθῃ. Εἶχε μαζί του μὲ τὸ γολεττί καὶ τὸν πρωτότοκόν του υἱὸν τὸν Γεώργην, δωδεκαετῆ παῖδα. Τοῦτο ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς καῦμοὺς τῆς γραίας ὅτι ἐμελλε ν' ἀποθάνῃ, ὡς ἔλεγε, χωρὶς νὰ ἐπανίδῃ τὸν υἱὸν της καὶ τὸν ἐγγονόν της τὸν μεγάλον, ὅστις ὁμοιάζε τόσον μὲ τὸν μακαρίτην τὸν πάππον του. Καὶ ποιὸς νὰ τῆς σφαλίσῃ τὰ μάτια; Αἱ ἀνεψμαὶ της ὑπανδρευμένοι καὶ αἱ δύο τῆς ἐβαστοῦσαν κάκιαν διὰ κάτι κληρονομικὰς διαφορὰς, καὶ δὲν ἔσπασαν τὸ πόδι, «ἢ λαχταρισμένας, ἢ ἀρχόντισσας!» νὰ ἔλθουν νὰ τὴν ἴδουν. Οἶτω τῆς ἤρχετο καὶ αὐτῆς ν' ἀποθάνῃ εἰς τὸ πείσμα των, ν' ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ τῆς φιλήσωσι τὴν χεῖρα.

Ἰατρός ποῦ νὰ εὐρεθῆ; Εἶχεν αὐτὴ νὰ πληρώνη; Αὐτὴ ὄφει-
λεν νὰ κάμη οἰκονομίαν διὰ τὰ ὄρφανά, καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ φθειρῆ
τὸ βιό τοῦ υἱοῦ τῆς εἰς τὰ γιατρικὰ καὶ δὲν ξέρω τί. Ψευτογιά-
τρισσαι! Κάμη τὴ δουλειὰ σου! Ἐχουν ἐμπιστοσύνη τώρα αὐταὶ αἰ-
γυναῖκες; Ὁ κόσμος ἐχάλασε, τί τὴ θέλεις; Ἐμβαζε αὐτὴ μέσ'
στὸ βιό τῆς, μέσ' στὰ καλά τῆς ξένη γυναῖκα; τῆς ἤρχετο νὰ ἐπα-
ναλάβῃ πρὸς τὰς γειτονίσσας τὴν ἰδίαν κραυγὴν δι' ἧς ἀπεδίωκε τὸ
πάλαι παρείσακτον ὄρνιθα ἀπὸ τὸν ὄρνιθῶνα τῆς; ξοῦ ξένη!

Ὡς τόσο ἐπεθύμει νὰ ἤρχετο ὁ υἱὸς τῆς διὰ νὰ τὸν νυμφεύσῃ,
νὰ τοῦ δώσῃ καὶ τὴν εὐχὴν τῆς. Σαράντα χρόνων ἄνθρωπος, κ'
ὁ κόσμος εἶνε πέλαγος, σὰν ἐκεῖνο ποῦ ἀρμένιζε τώρα. Πῶς νὰ
περάσῃ τὴ ζωὴν του χωρὶς νὰ ἔλθῃ εἰς δευτέρον γάμον; Καὶ τὰ
ὄρφανά καὶ αὐτὰ θὰ εὕρισκον μητέρα, μίαν οἰκοκυρὰν ἢ ὁποῖα ἀπὸ
τώρα ἐπροσφέρετο μάλιστα νὰ ἔλθῃ νὰ τὴν ὑπηρετήσῃ, καλὴ εἰς
τὴν ἀσθενειάν τῆς. Ἄλλ' ἡ γραῖα Κομνιανάκαινα, μὴ θέλουσα νὰ
παραβῆ τὴν ἀρχὴν τῆς δὲν ἐδέχθη τὴν ἐκδούλευσιν.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἐκ τῶν δύο ὄρφανῶν, ἡ Μόρφω ἦτις εἶχεν
ἤδη αἰσθησιν, ἂν δὲν ἐπεθύμει νὰ ἀποκτήσῃ μητέρα, ἐνεθυμεῖτο
καὶ ἐλυπεῖτο τὴν μητέρα τῆς. Ὁ Εὐαγγελινός, νήπιον τριετίζον ἐν
καιρῷ τῆς συμφορᾶς, οὔτε ἤξευρε τίποτε, οὔτε ἐνεθυμεῖτο. Ἐκλαίε
μόνον ὅταν ἡ μάμμη τὸν ἐβίαζε νὰ φορέσῃ τὸν κατάμαυρον σάκκον
του. Ἡ Μόρφω, λευκὴ καὶ ὠχρὰ μὲ τὰ μαῦρα φουστανάκια τῆς,
καὶ μὲ τὸ μαῦρον μανθίλιον, τὸ σκεπάζον τὰ ξανθὰ τῆς μαλλιά,
ἦτο κατηφής, καὶ ἐνεθυμεῖτο τὸ περυσινὸν Πάσχα ὅταν ἔζη ἡ μή-
τηρ τῆς.

Ἡ ἀτυχὴς γυνὴ εἶχεν ἀποθάνει ἀπὸ τὴν γένναν τῆς τὸ παρελθὸν
θέρος καὶ τὸ βρόφος μετ' αὐτῆς. Τώρα ἡ κορασίς εἶχεν ἀντὶ τῆς κα-
λῆς καὶ πονετικῆς μητρὸς τὴν μάμμην μὲ τὴν ἀφόρητον παραξενιά
τῆς, ἦτις ἐνῶ ἐβεβαίουν ὅτι ὅλα τῆς ἐπόνουν, κεφαλὴ, λαιμός, χεῖ-
ρες, πόδες, πλάται, κοιλία, μέση καὶ τὰ λοιπά, πνιγομένη δὲ ἀπὸ
τὸν βῆχα καὶ γογγύζουσα δυνατὰ καὶ βάλλουσα κραυγὰς ἀγρίας
ἐφείδετο νὰ δώσῃ εἰς ἱατροὺς καὶ φάρμακα, αἴφνης ἠγείρετο ὑπο-
βαστάζουσα τὴν κοιλίαν τῆς, ἐξήρχετο μέχρι τῆς θύρας, ἔρριπτε
βλέμμα εἰς τὸν ἐκτὸς κόσμον, κ' ἔλεγεν.

— Ἄχ! τί γλυκεῖα ποῖν' ἡ ζωὴ!

Πέρουσι, ὦ! πέρουσι, τὴν Μεγάλην Πέμπτην τὸ πρωτὶ, ἀφοῦ
ἐγύρισαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου εἶχον μεταλάβει ὄλοι, ἡ καλὴ

καὶ προκομμένη μήτηρ, καίτοι ἄγονσα ἤδη τὸν ἑβδομον μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης της, ἀνεσκουμπώθη καὶ ἤρχισε νὰ βάφῃ ἐν τῇ χύτρᾳ τὰ αὐγά, μὲ ριζάρι, κιννάβαρι καὶ ὄξος. Εἶτα ἤρχισαν νὰ ἔρχονται εἰς τὴν θύραν ἀνὰ ζεύγη τὰ παιδιὰ τῆς πολίχνης μὲ τὸν ὑψηλὸν καλάμινον σταυρὸν στεφανωμένον μὲ ρόδα εὐώδη καὶ μὲ μήκωνας κατακοκκίνους, μὲ δενδρολίβανον καὶ μὲ ποικιλόχροα ἀγριολούλουδα, μὲ τὸν ἀποσπασθέντα ἀπὸ τ' ὄχτωῶχι χάρτινον ἑσταυρωμένον εἰς τὸ μέσον τοῦ σταυροῦ, καὶ μὲ ἐρυθρὸν μανδήλιον κυματίζον, μέλποντα τὸ ᾄσμα.

Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ βουνὸ μὲ κόκκινη παντιέρα;
Ἐκεῖ σταυρῶσαν τὸ Χριστὸ τὸν πάντων βασιλέα

Σύρε μητέρα μ' στὸ καλὸ καὶ στὴν καλὴ τὴν ὥρα,
κι' ἐμένα νὰ μὲ καρτερεῖς τὸ Σάββατο τὸ βράδυ
ὅταν σημαίνουν οἱ ἐκκλησιαῖς καὶ ψάλλουν οἱ παπάδες
τότες καὶ σὺ μανοῦλα μου νάχῃς χαρὲς μεγάλες.

Καὶ τί χαρὲς μεγάλες, τῷ ὄντι τί χαρὲς δι' ὅλα τὰ παιδιὰ! Καὶ ἡ καλὴ ἡ μήτηρ της προθυμότατα ἔδιδεν ἀνὰ δύο ἀρτιβαφῆ αὐγά εἰς ὅλα τὰ παιδιὰ· δύο αὐγά κόκκινα καὶ τί εὐτυχία! τί νίκη! ἐνῶ ἡ μάμμη ἐφώναζεν ὅτι ἀρκετὰ παιδιὰ ἦλθαν καὶ ἀρκετὰ ἐτραγοῦδησαν καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάγουν καὶ ἄλλοι.

Μετὰ ταῦτα ἡ μήτηρ ἤρχισε νὰ ζυμώνῃ καὶ ἔπλασσε ἀρκετὲς κουλοῦρες μετ' αὐγῶν, διὰ τὸν σύζυγον ἐπιδημοῦντα πότε, διὰ τὴν πενθεράν της, δι' εαυτήν, διὰ ταῖς κουμπάραις, ὡς καὶ μικραῖς «κοκκῶναις» διὰ τὴν Μόρφω, διὰ τὸν Εὐαγγελινόν, διὰ τὰ ἀναδεξίμια της καὶ τὰ πτωχὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς.

Κι' ἐπειδὴ ὁ μικρὸς Εὐαγγελινὸς ἔκλαιε, λέγων ὅτι δὲν εἶνε ἀρκετὰ μεγάλη ἡ κοκκῶνα του, ἡ μήτηρ τοῦ ἔδιδεν ἄλλην νὰ ἐκλέξῃ, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἠμέρωνεν οὔτε ἠθελε νὰ ταιριασθῇ. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὰς ἠθελεν ὅλας διὰ τὸν εαυτὸν του. Καὶ τότε ἡ μήτηρ τὸν ἐπαρηγόρει λέγουσα ὅτι τὸ Σάββατο τὸ βράδυ θάρθῃ ἡ κουρούνα (κρά-κρά) νὰ φέρῃ τὸ τυρί καὶ τὸ κρέας (τσι-τσι!) καὶ τότε θὰ ἰδῆς χαρὲς ὁ Εὐαγγελινός, σὰν ἀκούσῃ κρά-κρά! τὴν κουρούνα νὰ χτυπᾷ τὸ παραθύρι... «Πάρε, Βαγγελινέ, τὸ τυρί, πάρε καὶ τὸ τσι-τσι νὰ φᾶτε!» Καὶ ὁ μικρὸς ἐψέλλιζε καὶ αὐτός, «θάρθῃ-καρούνα νὰ φέῃ τὸ τσι-τσι» καὶ συνάπτων τὰς χεῖρας, δακτύλους μετὰ δακτύλων, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς μητρὸς, ἐμμεῖτο τὴν εἰρεσίαν

τῶν πτερῶν τῆς κουρούνας, τὸ δὲ παιδίον τῆς γειτόνισσας τῆς Μηλιαῆς, ἔξαετές, ἄνιπτον, ρακένδυτον, ὀκλάζον εἰς μίαν γωνίαν, κρατοῦν τὴν κοκκῶναν του, τὴν ὁποίαν ἐσκέπτετο ἂν δὲν ἦτο καλὸν νὰ τὴν φάγη τώρα ποῦ εἶνε ζεστή, διεμαρτύρετο γρουλλίζον καὶ λέγον: Naί! θάρθῃ ἡ κουρούνα! ἄμ' δὲ θάρθῃ!

Καὶ τὴν μεγάλην Παρασκευὴν, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἡ μήτηρ ὠδήγησε καὶ δύο παιδιά εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἀφοῦ ἔκαμαν τρεῖς γονυκλισίας πρὸ τοῦ ἀνθοστεφοῦς κουβουκλίου, ἠσπάσθησαν τὸν μυρόπνον ἐπιτάφιον, τὸ ἀργυρόχρυσον Εὐαγγέλιον μὲ τ' ἀγγελούδια καὶ τὸν Σταυρὸν μὲ τὰ ἀνθρωπάκια καὶ τὶς Παναγίττες (τὶ χαρά, τὶ δόξα!), καὶ εἶτα ἐπέρασαν τρεῖς ὑπὸ τὸν ὑψηλὸν μεγαλοπρεπῆ Ἐπιτάφιον, ὃ δὲ Εὐαγγελινὸς (ὄλα τὰ ἐνεθυμεῖτο ἡ μικρὰ Μόρφω) ἀνέτρεψεν ἐξ ἀπροσεξίας πῆλινον ἀμφορέα μὲ ὕδωρ ἐξ ἐκείνων οὓς θέτουσιν ὑπὸ τὸν ἐπιτάφιον πρὸς ἀγιασμόν, διὰ νὰ μεταχειρισθῶσι τὸ ὕδωρ εἰς τὸ καματηρό, ἦτοι τοὺς μεταξοσκώληκας καὶ εἰς ἄλλας χρείας αἱ νεώτεροι μυροφόροι, γυναῖκες διακαῶς ποθοῦσαι «νὰ ξενυχτίσουν τὸν Χριστό», μένουσαι ἄγρυπνοι ἐν τῷ ναῷ πέραν τοῦ μεσονυκτίου, διότι ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου ψάλλεται ἐκεῖ τὸ Μέγα Σάββατον περὶ ὄρθρον βαθύν. Ὁ ἀμφορεὺς πεσὼν ἐθραύσθη, ἡ δὲ γυνή, ἧς ἦτο κτῆμα ὑγιῆθη καὶ εἶπεν ὅτι τὸ ἔχει «σὲ κακὴ της». Τότε ἡ μήτηρ τοῦ Εὐαγγελينوῦ ἀφοῦ ἐπέπληξεν αὐστηρῶς τὸ παιδίον, πειραχθεῖσα εἶπεν ὅτι «ἂν εἶνε κακὸ ἄς εἶνε γιὰ μένα!» Καὶ τὴν πτωχὴν δὲν τὴν ἤρε ὁ χρόνος!

Τὸ μέγα Σάββατον μικρὸν μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ἡ μήτηρ ἐξύπνησεν τὸν Εὐαγγελινὸν καὶ τὴν Μόρφω, κ' ἐνῶ ἐσήμαιον διὰ μακρῶν οἱ κώδωνες, ἐπῆγαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἐψάλη τὸ «ὦ γλυκύ μου ἔαρ» καὶ ἄλλα ἀκόμη παθητικὰ ἄσματα. Εἶτα οἱ πιστοὶ ὅλοι μὲ ἀναμμένας λαμπάδας ἐξῆλθον εἰς τὸ ὑπαιθρον ὑπὸ τὸ ἀμαυρωθὲν φέγγος τῆς φθινούσης σελήνης, ἐνῶ ἡ αὐγὴ ἔλαμπεν ἤδη ὀρθίνῃ καὶ ξανθῇ, προπέμποντες τὸν Ἐπιτάφιον ἀγλαόφωτον μὲ σειρὰς λαμπάδων. Καὶ ἡ αὐρα πρᾶεα ἐκίνει ἠρέμα τοὺς πυρσοὺς χωρὶς νὰ τοὺς σβύνῃ, καὶ ἡ ἄνοιξις ἔπεμπε τὰ ἐκλεκτότερα ἀρώματά της εἰς τὸν Παθόντα καὶ Ταφέντα, ὡς νὰ συνέψαλλε καὶ αὐτὴ «ὦ γλυκύ μου ἔαρ, γλυκύτατόν μοι τέκνον!» καὶ ἡ θάλασσα φλοισβίζουσα καὶ μορμύρουσα παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐπανελάμβανε «οἴμοι! γλυκύτατε Ἰησοῦ!» Τὰ δὲ παιδιὰ προπορευόμενα

τῆς πομπῆς μεγαλοφώνως ἔκραζον: «Κύριε ἐλέησον! Κύριε ἐλέησον! Κύριε ἐλέησον!» Ὁ Εὐαγγελινὸς ἐψέλλιζε μετὰ τῶν ἄλλων: Κύριε ἔησον! Κύριε ἔησον!

Καὶ ὕστερον ὅταν ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, διαλύων τὴν ἀπαραίτητον ὁμίχλην τῆς μεγάλης Παρασκευῆς (ἦτις καθιστᾷ μελαψὴν μιγάδα τὴν ἡμέραν καὶ παμμέλαιναν ἀράβισσαν τὴν νύκτα), ὁ Εὐαγγελινὸς ἐξύπνησεν ἀπὸ τὰ βελάσματα τοῦ ἀρνίου, τὸ ὁποῖον ἠτοιμάζετο νὰ σφάξῃ διὰ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Καπετᾶν Κοιμηνοῦ ὁ γείτονας Νικόλαος, ὁ σύζυγος τῆς Μηλιᾶς. Ὁ Εὐαγγελινὸς καὶ ἡ Μόρφω ἐξῆλθον εἰς τὸ προαύλιον. Τί ὥραϊον! τί ἥρεμον! τί λευκόμαλλον ποῦ ἦτο τὸ ἀρνί! καὶ πῶς ἐβέλαζε (μπέ! μπέ!) τὸ καῦμένο. Ἐν τούτοις δὲν ἐφαίνετο πολὺ δυσαρεστημένον διότι ἔμελλε νὰ σφαγῆ. Καὶ ἄλλος ἀμνὸς ἀμωμος, «Ἀμνὸς αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου», καὶ ἄλλος ἀτίμητος ἀμνὸς ἐσφάγη.

Τὴν ἐσπέραν ἔφερον οἴκαδε ὁ πατὴρ τὰς πασχαλινὰς λαμπάδας, ὥραϊας λεπτάς, περιτέχνους. Τί χαρὰ, τί θρίαμβος! Φαντασθῆτε ὥραϊας μικρὰς λαμπάδας μὲ ἄνθη τεχνητά, μὲ χρυσοχάρτα. Ὁ Εὐαγγελινὸς ἠθέλε νὰ πάρῃ τὴν τῆς ἀδελφῆς του λέγων: «ἐκεῖνη εἶναι μεγαλειότερη». Ἡ μήτηρ του τὴν ἔδωκεν, ἀλλ' ὁ μικρὸς τὴν ἔσπασε, ἐκεῖ ποῦ ἔπαιζε μὲ αὐτήν, ἔσπασε καὶ τὴν ἰδικήν του, καὶ ὕστερον ἔβαλε τὰ κλάμματα. Ὁ πατὴρ τοῦ ἠγόρασεν ἄλλην, ἀφοῦ τὸν ὑποχρέωσε νὰ ὑποσχεθῆ ὅτι δὲν θὰ τὴν πιάσῃ εἰς τὴν χεῖρα ἕως τὰ μεσάνυκτα, ὅταν θὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Ἀνάστασιν.

Ὁ μικρὸς ἀπεκοιμήθη κλαίων καὶ χαίρων.

Μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ἀφοῦ ἔγεινεν ἡ Ἀνάστασις, καὶ ἤστραψεν ὁ ναὸς ὄλος, ἤστραψε καὶ ἡ πλατεῖα ἀπὸ τὸ φῶς τῶν κηρίων, τὰ παιδιά ἤρχισαν νὰ καίουν μετὰ κρότου σίρτα καὶ μικρὰ πυροκρόταλα ἔξω εἰς τὸν πρόναον καὶ τινες παῖδες δεκαετείς ἐπυροβόλουν μὲ μικρὰ πιστόλια, καταπτοῦντες καὶ σκανδαλίζοντες τὰς πτωχὰς γράϊας, αἵτινες μὲ ὄλον τὸν διωγμὸν, ὄν ἐκίνουν κατ' αὐτῶν τὴν Μεγάλην ἑβδομάδα κατ' ἔτος οἱ ἐπίτροποι, ἀξιοῦντες νὰ περιορίσωσιν αὐτὰς εἰς τὸν γυναικωνίτην, οὐχ' ἦττον ἐπέμενον καὶ παρσιέδουον ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀριστερὰ εἰς τὴν μίαν κόγχην.

Εἶτα τὰ μικρὰ παιδιά καὶ τινες παιδίσκαι τετραετείς, μὲ τὰς κομπὰς ποικιλτὰς λαμπάδας, ἐτάχθησαν ἀνὰ τὸν χορὸν, περὶ τὰ δύο ἀναλόγια, καὶ παρὰ τὸ εἰκονοστάσιον, καὶ ἤρχισαν νὰ θορυβῶσι, νὰ παίζωσι, νὰ στάζωσι εἰς τοὺς λαιμοὺς ἀλλήλων, καὶ νὰ

τσουγκρίζωσι τὰ αὐγά των. Καί ἐν παιδίον ἐξαετὲς πονηρότερον τῶν ἄλλων (ἦτο υἱὸς τῆς Μηλιᾶς τῆς γειτόνισσας), εἶχε πλαστὸν αὐγὸν εἰς τὸν κόλπον του, πωρῶδη λίθον, στρογγυλευμένον κοκκινοβαφῆ, καὶ δι' αὐτοῦ ἔσπαζε τὰ αὐγά ὄλων τῶν παιδιῶν, καὶ τὰ ἔπαιρνε κατὰ τὴν συμφωνίαν καὶ τὰ ἔτρωγε.

Μία παιδίσκη καὶ εἰς παῖς πενταετής, ἤρχισαν νὰ φιλονικῶσι περὶ τοῦ τίνος ἡ λαμπάδα ἦτο εὐμορφότερα.

— Ὅχι ἡ δική μου.

— Ἐμένα ὁ πατέρας μ' τὴν ἐδιάλεξε καὶ εἶνε πιὸ καλή.

— Ἐμένα ἡ μάνα μ' τὴν ἐστόλισε μοναχὴ της.

— Καὶ ξέρει νὰ κάμῃ λαμπάδες ἡ μάνα σ' ;

— Ὅχι δὲν ξέρει ; Σὰν τὴ δική σ' ;

— Τέτοια παληολαμπάδα !

— Ναί, παληολαμπάδα ; ... νά ! ...

— Νὰ κ' ἐσύ !

— Νὰ κ' ἄλλη μιά !

Καὶ ἤρχισαν νὰ τύπτουν ἀλύπητα τὰς κεφαλὰς ἀλλήλων μετὰς λαμπάδας των ἕωσοῦ ἔβαλαν τὰ κλάμματα καὶ οἱ δύο.

Τὸ ἀπόγευμα πάλιν ἀφοῦ ἐψάλη ἡ Δευτέρα Ἀνάστασις κ' ἐγενενη Ἀγάπη ἐξῆλθαν ὅλοι εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ ἐθεῶντο τὴν παραπόλησιν τοῦ Ἰουδα. Τί ἄσχημος καὶ τί εὐμορφοκακωμένος ποῦ ἦταν ὁ Ἑβραῖος ! Εἶχε μίαν χύτραν ὡς κεφαλὴν, εἶχε καὶ λινάρι ὡς γένειον. Ἐφερε καὶ ζεῦγος γυαλιᾶ (ἡ Μόρφω τὰ ἐνεθυμεῖτο ὄλα) ὅμοια μ' ἐκεῖνα ποῦ φορεῖ ἡ γραιῖα μάμμη ὅταν ράπτῃ ἢ ἐμβαλῶνῃ τὰ παλαιὰ ροῦχα της. Εἶχε κ' ἓνα σακκοῦλι ἢ πουγγὶ κρεμασμένον εἰς τὸ ἀριστερὸν πλευρὸν του. Ἐφόρει μακρὰ μακρὰ φορέματα, παρδαλί, ραβδωτά ! Καὶ ἀφοῦ τὸν ἐκρέμασαν ὑψηλὰ ὑψηλὰ ὡς ἐπὶ ὄργυις ἐπάνω, ἤρχισαν οἱ ἄνδρες νὰ τὸν ματιάξουν, νὰ τὸν τουφεκίζουν ὅλοι, ἕως ὅτου τὸν ἔζανσαν.

Καὶ ὕστερον ἡ μήτηρ ἔστρωσεν τὴν τράπεζαν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ παρέθεσε τὰ αὐγά τὰ κόκκινα, τὸ τυρὶ, ποῦ εἶχε φέροι ἡ κουρούνα, καὶ τὸ ἀρνὶ τὸ ψημένο, καὶ τὰ παιδιὰ ἐκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἤρχισαν νὰ τσουγγρίζουν τ' αὐγά των. Τί χαρά ! τί ἀγαλλίασις !

Ἐφέτος, δηλαδὴ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο τῆς δυστυχίας διὰ τὰ δύο ὄρφανά, δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖ οὔτε ὁ πατὴρ των, ὅστις ἔλειπεν οὔτε ἡ μήτηρ των, ἥτις ἐπῆγε πλέον μακρὰν ἀκόμη. Ἀντὶ τῶν

δύο ἦτο ἡ γηραιά μάμμη, ροχαίζουσα ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ γογγύζουσα. Ἐντὶ τῶν κοκκίνων αὐγῶν, ἦσαν αἱ φλέγουσαι ἐκ τοῦ πυρετοῦ παρειαὶ τῆς. Ἐντὶ τῶν ἐπιχρῦσων λαμπάδων, ἦσαν αἱ δύο τρεμοσβύνοντες βλοσυροὶ ὀφθαλμοὶ τῆς. Ἐντὶ τῆς ἀθώας χαρᾶς, ἀντὶ τῆς ἀπάτου εὐτυχίας τοῦ Παιδικοῦ Πάσχα, ἦτο ἡ λύπη ἡ βαρεῖα, ἡ ἀνεπανόρθωτος συμφορὰ.

Εὐτυχῶς ἡ γοῦν ἡ Κομνιανάκαινα δὲν ἀπέθανε καὶ ὁ υἱὸς τῆς ἔφθασε ἀπόπασχα μὲ τὸ γολεττί, καὶ ἤρχισε νὰ καλλωπίζεται καὶ νὰ στρίβῃ τὸν μύστακα ἀποβλέπων εἰς δευτέρον γάμον. Ἄλλὰ διὰ τὰ δύο παιδιά θὰ ἐπανήρχετο πάλιν ἡ χαρὰ ἐκείνη, θὰ ἀνέτελλεν ἐκ νέου γλυκεῖα ἡ παιδικὴ πασχαλιά; Διὰ τὸν Εὐαγγελινὸν ἴσως, γιὰ τὴν Μόρφω ποτέ. Αὕτη ἠσθάνετο τὴν ἀπουσίαν τῆς μητρὸς τῆς καὶ ἤξευρεν ὅτι δὲν ἔμελλε νὰ τὴν ἐτανίδη πλέον ἐπὶ τῆς γῆς. Γλυκεῖα Πασχαλιά! ἡ μήτηρ τῆς χαρᾶς! Γλυκεῖα μήτηρ! τῆς Πασχαλιᾶς ἡ ἐνσάρκωσις!

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΤΟ ΧΤΥΠΗΜΕΝΟ ΓΕΡΑΚΙ

Τὰ κοτόπουλα τῆς κυρίας Λογάδη, μόλις ἔνοιωσαν τὸ γεράκι στὰ ὕψη, ἔβγαλαν φοβερὰς κραυγὰς εἰδοποιῶντας τὴν κοινωσίαν καὶ τὴν ἐξουσία. Τῆ φωνή του τὴν ἀντιλάλησαν τὰ γεινονικὰ κοτόπουλα καὶ τὴν δική των τὰ μακρυνότερα, ὥστε σ' ὄλην αὐτὴν τὴν ἐξοχικὴν περιοχὴν ἀκούστηκε ὁ θοῆνος τῆς κότας, ἀπελπιστικὸς σὰν ἐκεῖνο τῆς γυναίκας. Ἐνόμιζες πῶς ἦλθεν ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου.

Ἐνῶ ὅμως τὰ ὀρνίθια ἔκλαιγαν, τὸ γεράκι στὰ ὕψη ἐξακολούθησε ἀτάραχο τὸ πέταγμά του. Ἦταν βέβαιο πῶς ὁ νόμος τοῦ δυνατωτέρου δὲν πρόκειται νὰ καταργηθῇ. Εἶχε ζυγιστῆ ἀπάνω ἀκριβῶς στὸν ἄσπρο ἀγαπημένον κόκορα τῆς κ. Λογάδη. Ὅταν ἐκεῖνος

ἔτρεξε καὶ τρύλωσε, τὸ γεράκι ἔφερε τοὺς κύκλους του ἐπάνω ἀπὸ ἄλλην ἀυλήν, ζητώντας τὸ θῦμα ποῦ τοῦ ἀνήκει. Ὁ οὐρανὸς ἔλουζε τὸ γαλήνιο πέταγμά του μὲ τὸ τρυφερότερο γαλάζιο φῶς καὶ τὸ ἀτάραχο σπαθὶ τῶν φτερῶν του τόσο ἁρμονιζόταν μὲ τὴ θεία γαλήνην ποῦ εἶχε τὸ στερέωμα ὥστε ἡ φωνὴ τῆς κότας ἦταν ἐνοχλητικὸς θόρυβος μέσα σὲ τέτοια σιωπηλὴ συμφωνία.

Ἡ ἀπελπιστικὴ φωνὴ ἔκαμε τὸν περιβολάρη νὰ τρέξῃ μὲ τὸ δίκαννό του ἔξω. Σημάδεψε τὸ πουλὶ στὸν ἀέρα μὲ τὸ ἀλάθευτο μάτι του καὶ τὸ χτύπησε Ἦταν παλιὸς σκοπευτῆς. Τὸ γεράκι ἔπεσε. Ἀλλὰ δὲν πρόδωκε τὴν ἱστορία του. Ἔπεσε ὀρμητικὰ μὲ τὸ ράμφος πρὸς τὴ γῆ, ὅπως ὅταν ρίχνεται στὸ θῦμα. Ἡ μιὰ φτερούγα του κ' ἡ κοιλιὰ του ἦταν βαμμένες στὸ αἷμα. Ὁ περιβολάρχης τὸ σήκωσε καὶ τὸ πῆγε στὴν κ. Λογάδη, ἡ ὁποία μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν βρῆκε στὴν ἀκύμαντὴ ζωὴ τῆς μιὰ περιπέτεια. Πρώτη φορά ἔτυχε νὰ ἀντικρουσῆ μὲ ζῶο ἄγριο καὶ σπάνιο! Τὸ παράδοξο τοῦτο τὴν ἔκαμε νὰ νοιώσῃ μετὰ τὸ πρῶτο ξάφνισμα, μεγάλη τρυφερότητα καὶ τῆς ἔφερε τὴν περὶφανὴ σλέψη νὰ περιποιηθῆ τὸν ἐχθρὸ τῆς παρουσίας της γιὰ νὰ τὸν κρατήσῃ στὴ ζωὴ. Ἔτρεξε καὶ ἔφερε βάλσαμο γιὰ τὴν πληγὴν του. Ὁ περιβολάρχης ἔσπρωξε τὸ γεράκι μέσα σ' ἓνα μεγάλο ἄδειο κλουβὶ πέρδικας.

— Προσοχή! φώναξε ἡ κυρία ὄλη στοργῇ. Μὴν τὸ βασανίσῃς.

Ἐκλείσαν τὸ κλουβί. Τὸ γεράκι ἔγευρε στὸ ἓνα πλευρὸ κ' ἔμενε ἀκίνητο.

— Ἰὸς θὰ ὑπερέβῃ ἀλλοῖμονο! εἶπε βάζοντας ἐλαφρὰ τὸ χερί της μέσ' στὸ κλουβί.

Καθὼς ὅμως ἀπλωσε νὰ τὸ χαϊδέψῃ, τὸ γεράκι γύρισε καὶ τῆς ἔδωκεν ἓνα γερὸ τσίμπημα στὸ παχουλὸ δάχτυλο, κοντὰ στὸ λαμπρὸ δαχτυλίδι τοῦ γάμου. Τρομαγμένη ἔσυρε τὸ χερί της ἔξω. Σὲ λίγη ὥρα ποῦ ξαναδοκίμασε τὸ ἴδιο, τὸ πουλὶ γύρισε πάλι τὸ ράμφος του καὶ τῆς ἔδειξε μὲ τὴ στάση του πὼς δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ οὔτε νὰ τὸ χαϊδέψουν, οὔτε νὰ τὸ γιατρέψουν, οὔτε νὰ τ' ἀγγίξουν. Ἡ τρυφερὴ λοιπὸν ἀφωσίωσή της θὰ πῆγαινε χαμένη; Εἶναι ἀντιπρόεδρος τοῦ γυναικείου φιλανθρωπικοῦ σωματείου τῆς πόλεως «Ὁ Ἅγιος Παντελεήμων». Εὐεργέτησε πολλοὺς. Γιατροκόμησε πτωχοὺς ἀρρώστους, ξοδεύτηκε, συμπόνεσε. Γιὰ πρώτη φορά εἶδε πληγωμένο νὰ περιφρονῆ τὸ χᾶιδι καὶ τὸ βάλσαμο τοῦ ἄσπρου χεριοῦ της! Ἐκλείσαν τὸ κλουβί. Ἐρριξαν ἀπὸ τὰ σύρματα τροφὴ, νερό, κ'

ἀφῆκαν ἐκεῖ τὸ γεράκι ὄλην τὴν νύχτα μὲ τὴν ἰδέα πὼς τὸ πρῶτον θὰ τὸ βροῦν ἡμερώτερο.

Τὸ πρῶτον τὸ βροῦσαν ὅλα ὅπως τ' ἀφῆκαν. Τὸ γεράκι ἦταν στὴν ἴδια θέση. Ἡ τροφή του στὴν ἴδια. Ἀπ' τὸ νερὸ δὲν ἔλειπε σταγόνα. Τίποτα δὲν ἄγγιξε, τίποτα δὲ χρωστοῦσε στοὺς ἀνθρώπους. Κρατοῦσε μόνο τὸ θυμὸ καὶ τὴ μοναξιά, ὅτι ἦταν δικό του. Κάθε συμβιβασμὸ μὲ τὸν ἐχθρὸ του τὸν ἀρνήθηκε καὶ τοῦ πέταξε κατὰ πρόσωπο τὴν ἐπεικεία. Ἀκίνητο στὴ θέση του, ἔτσι ὅπως ἦταν χτές, σφίγγοντας τὸν πόνο του γιὰ νὰ μὴν πέση στὴν τάξη ἐκείνων ποὺ παραπονιοῦνται καὶ γιὰ νὰ μὴν τὸ λυπηθῆ κανένας, διατηροῦσε στα καθαρὰ στρογγυλά του μάτια καὶ στὴν ἀτσάλινη δαγκάνα τοῦ τὸ κυριαρχικὸ μεγαλεῖο τῶν πουλιῶν ποὺ φέρνουν τὸν ὄλεθρον. Κ' ἐνῶ κρατιόνταν τέτοιο ἔβγαινε ἀπὸ τὸ σῶμα του ἡ μυρουδιά τῆς πληγῆς του ποὺ ἀρχίζει νὰ σαλίζη.

Γυρίζοντας τὸ μεσημέρι ἀπὸ τὴ φιλανθρωπικὴ ἐταιρεία ἡ κυρία Λογγάδη ἀπάντησε στὸ δρόμο τὸν ἀρχαιότερο δικαστὴ τοῦ πρωτοδικείου. Ὁ ἀρχαιότερος δικαστής, μὲ πολλὰς ρυτίδες, πολλὰς γνώσεις, μεγάλη γκρίνια καὶ βαθὺ ἔλεος πρὸς αὐτοὺς ποὺ καταδικάζει πήγαινε τὸν τακτικὸ του περίπατο στὴν ἐξοχὴ γιὰ νὰ συναντήσῃ τὰ σπουδαῖα πρόσωπα τοῦ τόπου, καθὼς συνήθιζε νὰ λέγη, δέντρο λόφους καὶ πέτρες. Ἀπὸ τὴ βεγγέρα τῆς κυρίας Λογγάδης ἀπουσίαζε προβάλλοντας μὲ πολλὴ λεπτότητα γιὰ δικαιολογία τοὺς φακέλους του καὶ τῆς νευραλγίας του. Μιλοῦσε λίγο καὶ ἀπαντοῦσε συχνά, σὰν κατάπληκτος, μὲ τὸ συνηθισμένον του «ᾶ».

— Δὲν ξέρετε τί μοῦ συνέβη χτές, τοῦ εἶπεν ἡ κυρία Λογγάδη. Ἔχω ἓνα ζωντανὸ γεράκι.

— Ἄ ! ἔκαμεν ὁ δικαστής.

— Πληγωμένο ὅμως. Εἶνε στὸ κλουβί. Δὲν θὰ ζήσει.

— Ἄ ! ξανάκαμεν ὁ δικαστής.

— Δὲν παίρνει τροφή. Οὔτε γιαιτρικά. Θέλει νὰ ψοφήσῃ.

— Ἄ ! τὸν πεσομιστή !

— Δὲ δέχεται τίποτε. Εἶμαι κατασκασμένη. Δὲ μπορῶ νὰ τὸ κἀνω τίποτε.

— Ἄ ! τίποτε δὲ μπορεῖτε νὰ τοῦ κάμετε ; Μιὰ φιλάνθρωπος κυρία ; Ὅχι δά.

— Μὰ σὰς λέω ποὺ δὲν δέχεται τίποτα, τίποτα. Τὶ μπορῶ νὰ τὸ κἀνω ;

— Νὰ τὸ σοτιώσετε.

— Μὴ μοῦ τὸ λέτε !

— Τὰ δυνατὰ ὄντα, κυρία μου, αὐτὴ τὴν εὐεργεσία περιμένουν ἀπὸ σᾶς.

— Καὶ μοῦ τὸ λέτε ; Πῶς μπορῶ νὰ τὸ κάμω !

— Ἡ ζάχαρη εἶναι γιὰ τὰ καναρίνια, κυρία μου. Ἡ τουφεκιὰ εἶναι γιὰ τὰ δυνατὰ ὄντα. Μὰ πρώτη φορὰ γνωρίζετε μὲ δυνατὰ ὄντα ; Συμβιβασμοὺς δὲν ἔχουν αὐτά. Ἡ νικοῦν ἢ πεθαίνουν.

Τὴν ἀποχαιρέτησε καὶ πῆγε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν κοῦρά του.

Ἄπ' αὐτὴν τὴ στιγμή ἡ φιλόανθρωπη Κυρία ἔχασε τὴν ἡσυχία της !

Ἀκούγοντας τὰ λόγια τοῦ δικαστικοῦ, θυμῆθηκε τὰ μάτια τοῦ πουλιοῦ ποὺ τὴν κύτταζαν χωρὶς ἰκεσία. Καὶ ἐνῶ γύριζε στὸ σπίτι δέχτηκε στὸ δρόμο ἀπρόσκλητες ἐπισκέψεις. Τῆς ἦρθαν στὸ νοῦ μερικὲς κακολογίες ἐναντίον της . . Παληρὲς κακολογίες. Δὲν ἦταν οὔτε συκοφαντίες. Ἦταν χαζολογήματα. Ἐπεφταν στὸ πρῶτο φύσημα. Ἐγέλασεν ὅταν τ' ἄκουσε καὶ τὰ λησμόνησε. Μὰ σήμερα ξαναἦρθαν ! Καὶ δὲ θὰ φύγουν ! Εἶνε παράξενο πὼς ἐργάζεται ὁ νοῦς μας, τί βγάζει ἀπὸ τὰ βάθη. Γιατί τὰ θυμᾶται ; Ἐνας εἶπε : « Μὰ τάχα ἔκαμε ποτὲ ἐργασία στὸ σωματεῖο ; Ὅλο θόρυβος εἶνε. Ἄπ' τὸ σωματεῖο κερδίζει ! » Ἐγέλασεν ὅταν τὰ λόγια ἔφτασαν στ' αὐτιά της. Ἦξερε λίγο ἅπ' τὸν κόσμον ! Εἶνε γνωστὸ πὼς εἶχε δώσει ἅπ' τὴν τσέπη τοῦ ἀντρός της μεγάλα ποσὰ καὶ πὼς συμφέροντα προσωπικὰ δὲν ἔχει σ' αὐτὸν τὸν κόσμον τοῦλάχιστον — ἴσως νὰ ἔλῃ τέτοια στὴ μέλλουσα ζωὴ, ἐπειδὴ στὸ ἄστρο ποῦ θὰ πήγαινε μετὰ θάνατον ἐλπίζει, ἀλήθεια, νὰ εἰσπράξῃ ἡ ψυχὴ της τοὺς τόκους αὐτῶν τῶν κεφαλαίων. Μόλα ταῦτα θυμᾶμενη τώρα τίς χαζολογίες ποὺ εἰπωθῆκαν, δαγκώθηκεν ὡς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της. Ἄλλαξε δρόμον. Ἔτσι τῆς ἦρθε, νὰ τρέξῃ νὰ ψάξῃ, αὐτὴ τὴ στιγμή νὰ μάθῃ τὸν ἄγνωστο δηλητηριαστὴ, νὰ τοῦ πετάξῃ στὰ μοῦτρα τὸ ἔργον της . . τὴ σπατάλη . . τίς ζημιὰς της . . τὴν ὑπόληψίν της . . τὴν καταφρόνιαν της . . Νὰ πάψῃ κάθε ἐπαφὴ μὲ τὴν κοινωνία ! Ἀδύνατον ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν ἑαυτὸ της σήμερα. « Τί ἔχω ! » συλλογίζεται. Πῶς ; Δὲν εἶν' αὐτὴ ἡ πρὸ εὐτυχισμένη κυρία τῆς ἐπαρχίας ; Ἡ παντρεμμένη τὸν πλουσιώτερον δερματέμπορον τοῦ Νομοῦ ; Μὲ τίς ὄραιες μιγόνιες ; Μὲ τὸ ἰδιαίτερον στασιδί στην ἐκκλησία ; Μὲ τίς δωρεὰς στὸ σχολεῖον τῶν θηλέων ; Μὲ τὸ γοργό

«Μαμάκι πού πηγαίνει στὰ κτήματα; Δὲν εἶναι ἡ κοσμικὴ κυρία, πού μέσα στὸ ἀνοιχτὸ σαλόνι τῆς οἱ ὑπάλληλοι τοῦ τόπου ἐσκότωσαν τὸ τέρας τῆς ἐπιρροιακῆς νύχτας παίζοντας τὰ ἐνάρετα παιχνίδια τοῦ δαχτυλιδιοῦ καὶ τῆς μπερλίνας; «Τί ἔχω!» συλλογίστηκε. Καὶ τράβηξε πάλι πρὸς τὸ σπίτι. Μὰ ὁ πειρασμὸς τὴν ἔκαμε νὰ περάσῃ. ἔμπρὸς ἀπ' τὸ κοσμικὸ ζαχαροπλαστεῖο· καὶ τότε ἄλλες ἐπισκέψεις, ἄλλες σκιές, ἄλλα δαγκώματα τῆς ἤρθαν στὸ μυστήριό τοῦτο πού λέγεται ψυχὴ καὶ ἀνταποκρίνεται μ' ὅλα τ' ἄψυχα. Συλλογίστηκεν ἀμέσως τὸ μεγάλο καταίφι πού πέρνουν μετὰ τὸν περίπατο ἐδῶ οἱ κοσμικὲς κυρίες τοῦ τόπου, ἓνα τέταρτο πρὸ τοῦ φαγητοῦ καὶ τὴν ἀτελειώτη κακολογία πού ἀκολουθεῖ τὸ μάσημά του. Θυμήθηκε πὼς κουρकुσουρεύουν ὄχι ἀπὸ κακία, μὰ ἀπὸ ἀπραξία, ὅ,τι δὲν εἶναι δικό των καὶ δὲν γίνεται παιχνίδι των, μορφὲς ἔμψυχες, ιδιοσυγκρασίες, ἀγάπες, ὅ,τι εἶνε ἔργο τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς μοίρας ὅ,τι δὲν εἶναι ἀσήμαντο, καὶ μέσα σ' αὐτὰ κουτσομπολεύουν στὴ βεγγέρα τῆς ὅπου ἦσαν καλεσμένες, τὸ φόρεμά τῆς, τὴν κόρη τῆς, τὴ φιλανθρωπία τῆς, τὸν ἄνδρα τῆς, τὰ σερβίτσια τῆς, ἐνῶ αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἂν μπῆ μέσα ἡ ἴδια, σηκώνονται καὶ τὴν ἀγκαλιάζουν μὲ περιπάθεια. Στὴ στιγμὴ γνωρίστηκε μὲ τὴν κοινωσίαν, μὲ τὴ ματαιότητα, μὲ τὸ μηδέν.

Τότε γύρισε καὶ εἶδε τὴν πόλιν ἀλελειπτικὰ μικρὴ. Ξανακύτταξε τὴν πλατεῖαν μὲ τὰ ἀναποδογυρισμένα ἀναλόγια τῆς βραχνῆς φιλαρμονικῆς, τὶς στέγες, τὸ τοπεῖο. Ἐνοιωσε τὸν καιρὸ ἀτελειώτο

Τὸ γεράκι! Τὰ μάτια του! Πάντα τὴν κυττάζουν. Καὶ ρωτᾷ τὸν ἑαυτὸ τῆς. «Δὲν εἶνε ὠραιότερο νὰ πετάξῃ ὁ ἄνθρωπος μὲ ὀργὴν τὴ ζωὴ του, σὰν τὸ γεράκι, ἀντὶ νὰ ζητιανεύῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων καὶ νὰ μὴν τὴν βρῖσκῃ; Συλλογίστηκε τὰ κυπαρίσσια τοῦ κοιμητηρίου (τὰ ξέρει ἓνα πρὸς ἓνα) ὄρθα καὶ πυκνά. Εἶδε τὸν τάφο τῆς μετὰ χρόνια.... Τρεῖς γράμματα βαστοῦν ἀπ' τὴν ἐπιγραφή Χορτάρισε Ὅλα λησμονημένα Μιὰ ἀκρίδα χτύπησεν ἐκεῖ καὶ πέταξεν.... Ὁ ἥλιος, ὁ ἴδιος ὁ ἥλιος πού τὰ εἶδεν ὅλα καὶ θὰ τὰ ἰδῇ ὅλα, φέγγει σ' αὐτὴν τὴν καταστροφή, ὅπως καὶ στὶς χαρὲς... Λίγη κακογλωσιὰ κ' ἔπειτα λήθη... «Α! γιατί νὰ γίνῃ ἀγνωρίστη σήμερα!

Ἄντὶ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ σπίτι πῆγε στοῦ ἐπισκόπου.

— Σεβασμιώτατε . . .

— Ἡ κυρία Λογάδην ἐδῶ; Γιὰ τὸ σωματεῖο θὰ ἔρχεστε

— "Οχι δέσποτα.

— Τότε;

— Δέν ξέρω . . Κάτι θά σᾶς ἐρωτήσω. Δέν ξέρω πῶς νά τὸ πῶ, ἔχω κάποιες ἀπορίες . . . Πρέπει, Σεβασμιώτατε, νά συγχωροῦμε τοὺς ἐχθροὺς μας; "Ολους τοὺς ἐχθροὺς μας;

— Ἄπορεῖτε! εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος. Νά σᾶς ἀπαντήσω. Τὸ καλὸ ἀξίζει νά μᾶς ἀπασχολῇ. Τὸ κακὸ ὄχι. Τὸ κακὸ μπορεῖ νά τὸ κάμῃ, ὅποιοσδήποτε. Κ' ἕνας σκορπιός. Καὶ μιὰ γάτα. Καὶ μιὰ πέτρα. Λοιπὸν δέν ἔχει ποτὲ σημασία, δέν τὸ προσέχει κανεὶς. Καὶ τοὺς ἐχθροὺς μας ποὺ κατ' ἐξουσίαν προσπάθεια γιὰ νά κάμουν τόσο ἀσήμαντο πρᾶγμα, δέν εἶνε δυνατὸ νά τοὺς πάρωμε στὰ σοβαρά. Ἐπομένως ἀπὸ οἶκτο τοὺς ἀγαποῦμε! Ἰδού. Τὰ ἄλλα θά τὰ πῶ στὸ κήρυγμά τῆς Πέμπτης. Συμφωνεῖτε; Δὲ φαίνεστε νά συμφωνῆτε! Μὴ τί ἔχετε;

— Μὴ μὲ παρεξηγήσετε, σᾶς εὐχαριστῶ.... εἶπε καὶ τοῦ φίλησε τὸ χέρι.

"Όταν βγῆκε ἔξω, πήγαινε κάπως αἰσιόδοξη. Ἄρχισε νά μετανοιώνῃ γιὰ τὴν ἀλλόκοτη μεταβολή της. Ἄλλως τε ἤλπιζε . . Περίμενε πῶς κάτι ἀλλοιώτικο θά βρῆ, ὅταν φτάσῃ. Περίμενε πῶς ὁ χαλαστής τῆς χριστιανικῆς τῆς ψυχολογίας, τὸ γεράκι δεχόταν νά ἡμερώσῃ καὶ νά χαιδεύεται ὥστε ἡ τάξη τῶν πραγμάτων νά μὴν ἀλλάξῃ τὸ παραμικρό . . Γελάστηκε. Ἐνα καλὸ ζῶο θά χαλάσῃ τοὺς ἄλλους! Μὰ δὲ θά προδώσῃ τὴ ράτσα του.

Κ' ἔτσι ἔγινε.

Φτάνοντας ἡ φιλόδοξη κυρία στὸ σπίτι ρώτησε ἀπ' ἔξω τὸν περιβολάρη:

— Πῶς εἶνε;

— Τὸ ἴδιο!

Πλησίασε. Τὸ γεράκι τὴν κύτταζε πάντα μὲ τὶς δυὸ καταστρόφυλες χάντρες τῶν ματιῶν του, ματωμένο, ὄργισμένο, νηστικό, κ' ἀκίνητο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΙΛΗ

“Αμα πῆρα τὸ κόκκινο τηλεγράφημα, ποῦ ἔκλεινε τόσῳ μαύρῃ καὶ σκοτεινῇ εἴδησι, ἔρριψα ὀλίγα ἀσπρόρρουχα ἄτακτα μέσα στὴ βαλίτσα μου, πῆρα ὅσα χρήματα εἶχα, (καὶ εἶναι ἡ ἀλήθεια πῶς ποτὲ δὲν ἔχει μεγάλα περισσεύματα ὁ ἄγαμος νέος) καὶ φόρεσα τὸ καπέλο μου.

Καὶ ἐνῶ σὰν ἀστραπὴ πῆγαινα καὶ ἐρχόμουνα, μοῦ ἐξέσχιζε τὰ στήθια πικρὸς στεναγμὸς καὶ ἔβρεχε τὸ πρόσωπό μου καυτερὸ δάκρυο.

— Ἡ δυστυχημένη ἡ Χαρίκλεια ! Χήρα τόσῳ νέα, καὶ πῶς τὸν ἀγαποῦσε τὸν Στάμο ! Τὶ καλὸ παιδί ! Πῶς ἀγαποῦσε τὴ μητέρα μου ! Ἐφιλοῦσε τὰ χεράκια της κάθε βράδυ, πρὶν μάλιστα νὰ φιλήσῃ τὸ μέτωπο τῆς Χαρίκλειας ! Τὶ καλὸς νέος ! τὶ καλὸς σύζυγος ! Πῶς θὰ τὸ ὑποφέρει αὐτὸ τὸ δυστύχημα ἡ ἀδελφή μου. “Αχ ! καὶ ἂν δὲν προφθάσω τὸ τραῖνο, ἴσως αὐτοκτονήσῃ ! Ἦ αὐτοκτονήσῃ ἂ μπά ! καὶ ὕστερα τὰ παιδάκια της, τὶ ξανθὰ παχουλά βαπτιστικά μου, Χερουβείμ ! ἀληθινὰ Χερουβείμ ! ἄχ, τὰ δυστυχημένα τὰ ὄρφανά μου.

Αὐτὰ ἐσυλλογιζόμουνα ἐνῶ ἔπαιρνα εἰσιτήριο, αὐτὰ ἐσυλλογιζόμουνα μεσ’ στὸ τραῖνο, ἐνῶ αἱ ἄτακτοι κινήσεις ἐκλόνιζαν τὸ πτωχὸ κεφάλι μου, ὅπως ἡ φοβερὰ εἴδησις ἐκλόνισε τὸ λογικὸ μου.

Καὶ ὅμως χθές, ἤμουν τόσο χαρούμενος ! Στὸ ξενοδοχεῖο τοῦ κήπου τῶν Μνηματακιῶν ἐφίλεσα τοὺς φίλους μου, γιὰ νὰ ἐορτάσω τὸν προβιβασμό μου. Ἐδούλεψα πιστά, μὰ πόσοι δουλεύουν πιστὰ χωρὶς ν’ ἀνταμειφθοῦν !

Εἶναι καλὸς ἄνθρωπος ὁ προϊστάμενός μου ! δὲν θέλει λόγια Δὲν λέγω, ἔχει καὶ τοὺς θυμούς του· μὰ ἐπὶ τέλους ἕνας ποῦ ἔχει τόσα χρήματα δὲν εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ κάμῃ τὸν εὐγενῆ (δηλαδὴ νὰ πνίγῃ τὰ πάθη του) ἀκόμα καὶ μὲ τοὺς κατωτέρους του. Χωρὶς νὰ τ.ῦ ζητήσω αὐξήσι, χωρὶς τίποτε, μοῦ εἶπε, ἀφοῦ ἀπέσυρε ἀπὸ τὴ μύτη του τὰ γυαλιά του !

—'Εγὼ ἐγέρασα, παιδί μου, καὶ δὲν εἶμαι καλὸς γιὰ τίποτα· σὲ παρακολουθῶ τόσα χρόνια καὶ κατάλαβα πῶς εἶσαι ὁ ἄνθρωπος ποῦ θέλω, θὰ εἶσαι ἀπὸ τὴν πρωτομηνιά ὁ σύντροφός μου στὰ κέρδη καὶ στὶς ζημιές. Θέλεις; "Ἐτσι θὰ ξεκουραστῶ καὶ γὼ λιγάκι, δούλεψα τόσα χρόνια χωρὶς νὰ ἡσυχάσω ποτέ.

'Εσηκώθηκε καὶ ἔκαμεν ἓνα γύρο μέσα στὴν κάμαρα, ἐνῶ τὰ δάκτυλά του πιὸ βιαστικά ἀπὸ τὸ συνειθισμένο, ἔπαιζαν τὸ ἠλεκτρικο κομπολόγι του.

*Εγὼ δακρυσμένος ἤθελα νὰ φιλήσω τὰ χέρια του καὶ τᾶσπρα μαλλιά, μὰ σὰ νὰ κατάλαβε τὴν πρόθεσί μου, ἔφυγε βιαστικός καὶ μοῦ εἶπε μὲ ἀγαθότητα :

—Κύριε συνέταιρε, καλὸ βράδυ.

Τὸ βράδυ γλέντι καὶ κακὸ στὸν κῆπο τῶν Μνηματακιῶν καὶ ἐνῶ γλεντοῦσα συλλογιζόμουνα τί δῶρα νὰ στείλω στὰ βαπτιστικά μου.

Ποῦ νὰ ἤξερα τὴ μαύρη συμφορὰ! Ὡς τόσο τὴν εὐτυχία τὴν ἀγοράζει κανεὶς πολὺ ἀκριβά.

"Ὅσω πλησίαζα στὸ χωριὸ ἢ καρδιά μου ἐχτυποῦσε λυπητερὰ καὶ ἄκουσα νεκρῶσιμη ψαλμωδία. Τὸ παιδί ποῦ ἐκρατοῦσε τὴ βαλίτσα μου ἔβγαλε τὸ φέσι του καὶ γὼ πετάχτηκα σὰν τρελλός. Τὸ πλήθος παραμέρισε καὶ εἶδα τὸν Στάμο νεκρό, μὲ μιὰ Παναγιὰ στὰ χερίά του. "Ἄχ, τὸν ἐφίλησα ὀλόγυρα στὰ χεῖλη τὰ νεκρά, τὰ κρύα.

"Ἐννοιῶσα δυὸ χέρια νὰ μ' ἀγκαλιάζουν. "Ἦτανε ὁ γέρος ὁ πατέρας τοῦ Στάμου. Θαρρεῖς τὸν ἐβαρύνανε σαράντα χρόνια πιὸ πολυλά, τόσω ἔγερνε τὸ κουρασμένο του κορμί.

—Μὲ πρόλαβεν ὁ γυιὸς μου ὁ μονάκριβος, εἶπεν σπαραχτικά καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

Θαρροῦσα ὄνειρο κακὸ πῶς ἔβλεπα. Ὅταν τὴν ὕστερνὴ τὴν φτυαρι εἰ ἔρριπεν ὁ νεκροθάπτης, μὲ ἐσύρανε μὲ βία ἀπὸ τὸ μνήμα.

—"Ἄχ! πῶς θὰ τὴν δῶ, ἔλεγα μέσα μου!

Στὰ μαῦρα μέσα μοῦ φαινότανε πιὸ χλωμὴ ἢ ἀδελφίτσα μου. Δὲν ἔκλαψε, μόνον ἀπαντοῦσε ἀφηρημένα εἰς ὅσα οἱ γυναῖκες τῆς ἔλέγανε· ἅμα μὲ εἶδε, ἐπροσπάθησε νὰ σηκωθῇ, μὰ ἔπεσε χωρὶς θέλησι καὶ δύναμι ἐπάνω στὸ σοφά.

Τὶ νὰ τῆς πῶ; λένε ἐπάνω στὴν τόση συμφορὰ; ἐσώπασα. 'Ε-

κρατοῦσα τὰ παγωμένα χέρια της καὶ ἔννοιωθα τοὺς σφυγμοὺς της νὰ χτυποῦν ἀδύναστα ἀδύνατα.

Δὲν ἔκλαιγε. Ἦθελα νὰ τὴν ἔβλεπα νὰ κλάψῃ καὶ νὰ λιποθυμῇ νὰ τραβᾷ τὰ μαλλιά της, ὅπως ἔκαμνε μιὰ συγγενῆς τοῦ Στάμου.

Ἡ θεία μου ἔβαλε τὸ χέρι στὸν ὄμο μου καὶ ἐγὼ ἐγύρισα πρὸς τὸ μέρος της.

— Οὔτε τρώγει οὔτε κοιμᾶται τώρα τρεῖς βραδυνές· σήμερα μόλις τὴν κατάφερε ἡ Οὐρανία νὰ πάρῃ λίγο ζουμί. Ἀλήθεια ἡ ἀδελφή σου ἔχει μιὰ φίλη! Θεσαυρὸ ἀληθινό. Δὲν ματάειδα τέτοια σπλάγχνα, τέτοια καρδιά ἀγγέλου.

Ἡ θεία ἔφυγε καὶ ἐγὼ ἐγύρισα τὰ μάτια μου εἰς τὰ δακρυσμένα ἐκεῖνα προσωπάκια, προσπαθοῦσα ν' ἀνακαλύψω τὴν σπανίαν φίλην.

Ὅλες μαυροφορεμένες ἔλεγαν λόγια παρηγορητικὰ καὶ μιὰ κρατοῦσε ριπίδι καὶ ἀέριζε τὸ χλωμὸ πρόσωπο τῆς Χαρίκλειας.

— Τώρα ποῦ χήρεψες Χαρίκλεια μου θὰ καταλάβῃς τί θὰ πῆ χηρεία. Μάτια καὶ στόματα εἶναι ὀλάνοικτα κατόπιν ἀπὸ τὴν χήρεσ.

Νὰ μιλήσῃ κανεὶς, πειράζει· νὰ γελάσῃ, ἁμαρτία εἶνε, νὰ ἔβγῃ νὰ πάρῃ ὀλίγον ἀέρα, τὸν μακαρίτη πρόσβαλε.

Μιὰ γρηᾷ ἔδωκε τὴν ἰδέα της: πῶς πρέπει σαράντα μέρες νὰ μὴ βγῆ οὔτε σὲ πόρτα οὔτε σὲ παραθύρι.

Κατόπιν ἄρχισε μιὰ συνδιάλεξι γιὰ τὸ καπέλο τὸ πένθιμο καὶ γιὰ τὸ ὕφασμα τοῦ φουστάνου· γιὰ τὸ τελευταῖο μάλωσαν καὶ δύο φοβερὰ παχειές, γιατί ἡ κάθε μιὰ ὑποστήριζε καὶ ἀπὸ ἓνα κατὰστημα.

— Ἐσὺ πιά ὄλα τὰ ξεύρεις, εἶπεν ἡ παχύτερη καὶ ἡ φιλονικία ἔσταμάτησε.

Ἡ ἀδελφίτσα μου οὔτε λέξιν ἔλεγε καὶ θαρρῶ πῶς οὔτε ἤκουσεν ὄλα αὐτά.

Ἐγὼ προσπαθοῦσα νὰ καταλάβω ποιὰ εἶνε ἡ ἀληθὴς φίλη.

Ἐφεραν σὲ μαῦρα φλυντζάνια τὸν καφέ καὶ στὰ στόματα ἄρχισαν τὸ τραγάνισμα καὶ δὲν ἔδιναν συμβουλές οὔτε ἰδέες.

Τότε θυμῆθηκα τὰ βαπτιστικά μου.

Ἡ Χαρίκλεια ποῦ εφαινοῦνταν τόσῳ ἀφηρημένη, ἅμα ἤκουσε τὴ φωνή μου ἐπετάχθηκε.

— Τὰ παιδιά ἐψιθύρισα καὶ πάλιν ἐγὼ.

Σηκώθηκε καὶ τὸ ἀνάστημά της εφαινοῦνταν διπλὸ μέσα στὸ

μακρὸν ὀλόμαντρο φουστάνι. Ἄνοιξε μιὰ πόρτα δεξιά, περάσαμε ἕνα διάδρομο καὶ ἐφθάσαμε στὴν τραπεζαρία. Ἀνέπνευσα. Μόνον ἡ τραπεζαρία δὲν εἶχε μαύρα παραπετάσματα καὶ μυρωδιὰ λιβανιοῦ.

Νέα κόρη ἦταν ἐξαπλωμένη ἐπάνω στὸ σοφὰ καὶ ἔσφιγγε στὴν ἀγκαλιά της τὸ μικρότερο βαπτιστικό· τὰ ἄλλα δύο ξανθὰ ροδοκόκκινα σὰν ἀγγελάκια καθούντανε ἐκεῖ σιμὰ καὶ ἀνοίγαν τὰ ματάκια τῶν πολὺ καὶ ἐτέντωναν τ' αὐτὰ καὶ τοὺς λαιμούς τῶν διὰ νὰ ἀκούσουν τὸ παραμῦθι καλλίτερα.

Τόσον ἐνθουσιασμὸν εἶχαν ποὺ δὲν ἄκουσαν τὰ βήματά μας. (Ἦυρε τὸ βασιλόπουλο τὸ χρυσὸ παντουφλάκι τῆς σταχτοπούτας καὶ ἔστειλε παντοῦ. . . . »

Αὐτὰ ἔλεγεν ἡ κόρη ὅταν γύρισε καὶ εἶδε ἐμένα. Σηκώθηκε ντροπαλὴ καὶ προσπαθοῦσε νὰ σιάξῃ τὰ μαλλιά της, ἐνῶ τὰ βαπτιστικά μου ἔτρεξαν ὅλα στὴν ἀγκαλιά μου καὶ ὁ πονηρὸς ὁ Τοτός σκάλιζε τὴν τσέπη μου διὰ νὰ ἰδῆ τι τοῦ ἔφερα. Ἡ Χαρίκλεια ἐπῆρε τὸ μικρὸ στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸ ἐγλυκοφιλοῦσε. Εἶδε πικραμένη καὶ τὰ ἄλλα τὰ δυὸ καὶ εἶπε.

— Τὰ ὄρφανά μου !

— Τὶ θὰ πῆ ὄρφανά, ἠρώτησεν ὁ Τοτός.

— Τὶ θὰ πῆ ; νά, ποῦ πέθανε ὁ χρυσὸς σας ὁ πατεράκης.

— Ἄ ! Χαρίκλεια ! τόσῳ ἀγαπᾶς τὰ παιδιὰ σου, ποῦ θέλεις νὰ τὰ πικράνης.

— Ὅχι Οὐρανία, θέλω νὰ τὸν κλάψουν. Ἐκεῖνος τ' ἀγαποῦσε τόσῳ πολὺ τὰ παιδιὰ του, ποῦ τοῦ ταιριγιάζουν λίγα δάκρυα.

— Ἐλα, σὲ κατάλαβα δὲν εἶσαι στὰ λογικά σου. Ἄφηνέ με μοναχὴ καὶ πῆγαινε μέσα. Ἐγὼ δὲν ἔχω σκοπὸ νὰ θυσιάσω αὐτὰ τὰ ἀγγελάκια γιὰ τὴν ἰδιοτροπία σου.

Εἶπε κάτι στὰ παιδιὰ, τὰ ὁποῖα ἔτρεξαν καὶ ἔλαβαν τὰς θέσεις τῶν στὸ σοφὰ.

Ἡ Χαρίκλεια μὲ ἐπῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ ἐβγήκαμε ἔξω ἐνῶ περνούσαμε ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ διάδρομο μ' ἔσταμάτησε καὶ εἶπε ;

— Δὲν εἶνε ἄνθρωπος αὐτὸ τὸ κορίτσι, ἄγγελος μοναχὸς εἶναι. Στὴν ἀρρώστεια τοῦ Στάμου, οὔτε ἔνοιωσα πῶς ἔχω παιδιὰ καὶ τώρα ἡ καυμένη ἄν καὶ ἀγρυπνισμένη ἔχει ὄρεξι νὰ τοὺς λέγῃ παραμῦθια. Τὸ πρῶι τοὺς ἔκανε τὸ μπάνιο τους, τοὺς ἐφόρεσε καθαρά φορέματα, τοὺς ἔδωκε τὸ φαγητὸ καὶ τὰ περιποιεῖται σὰν ἀληθινὴ μητερίτσα.

Ἡ Χαρίκλεια ἐδάκρυσε.

Ἐγραφα τῆς οἰκοκυρᾶς μου, γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ ἓνα ὀλόκληρο διαμέρισμα. Βέβαια θὰ τὴν πάρω μαζί μου τὴν ἀδελφή μου, στὴν Πόλι. Τὶ νὰ κάμῃ ἐδῶ μοναχὴ καὶ ξένη ;

Πῆγα στὸ πατρικὸ σπίτι τοῦ Στάμου. Τὶ ἀπελπισία καὶ ἐκεῖ μέσα Ἐγύρισα ὅλο τὸ Διδυμότειχο καὶ πῆγα ἀκόμα μιὰ φορὰ στὸν τάφο τοῦ Στάμου.

Παραμέρισα διότι εἶδα τὴν ἀδελφίτσα μου νὰ προχωρῇ ἤσυχα ἤσυχα σὰν φάντασμα.

Πόσα τοῦ εἶπε τοῦ νεκροῦ, πόσα δάκρυα ἔχυσε. Τὸν ἀγαποῦσε πολὺ

Ἡ Οὐρανία ἐτοίμαζε ὅσα χρειάζονταν γιὰ τὴν ἀναχώρησι. Τίποτα δὲν ξεχνοῦσε, τίποτε δὲν παρέβλεπε. Τὰ παιδιὰ ἔτρεχαν κατόπιν τῆς καὶ ἐκείνη εὔρισκε γιὰ ὅλα ἓνα καλὸ λόγο καὶ ἓνα παιγνίδάκι : ἂν τὸ μικρὸ ὁ Κωστάκης, ἔκλαιε, τὸ ἔπαιρνε στὴν ἀγκαλιά της, τὸ γλυκοφιλοῦσε καὶ ἀφοῦ τὸ ἡμέρωνε, ἄρχιζε πάλι τὴν ἐργασία της.

Ὁ ἀποχαιρετισμὸς τῶν δύο φίλων, ἦτο πολὺ συγκινητικὸς. Ἡ Οὐρανία δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀφίση ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της τὰ παιδιὰ. Ἐκλαυσεν, ἔκλαυσεν, ἔκλαυσεν.

— Πότε θάρθῃ ἡ Οὐρανία ; ἔλεγαν τὰ βαπτιστικά μου λυπημένα. Γιατὶ δὲν ἔρχεται ; ἔλεγαν μὲ κλάμματα καὶ ἡ καλὴ φίλη δὲν ἐλησμονεῖτο.

Ὡς τώρα ποῦ δὲν πανδρεύτηκα, εἶχα ἓνα φόβο ἀλλόκοτον γι' αὐτὰ τὰ εὔμορφα πλασματάκια, ποῦ ὀνομάζονται γυναῖκες. Μὰ τώρα ἄλλαξα ἰδέα. Φαντάζεσθε πῶς ἡ Οὐρανία, ἡ ἀγγελικὴ φίλη, θὰ γείνη σύζυγος κακὴ ; Ἡ πικραμένη ἀδελφὴ μου θὰ εὔρη παρηγοριά, τὰ βαπτιστικά μου τὴν παλαιὰν χαρὰν τῶν καὶ ἐγὼ — ὡς πρὸ πῶ — τὴν εὐτυχίαν.

Κ. ΠΑΡΘΡΙΤΗΣ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΚΑΠΕΤΑΝΙΣΣΑΣ

Ένα; άνθρωπος μεσόκοπος στα χρόνια, τυλιγμένος μέσα σ' ένα μακρύ ξεθωριασμένο παλτό, με κάμποσα χαρτιά κάτω από την άμασκάλη του, στάθηκε στην ὄξοπορτα τοῦ παληοῦ σπιτιοῦ, πήρε τὸ σίδερο τῆς πόρτας καὶ χτύπησε δυνατά.

Ὁ βορηᾶς ξούριζε κι ὁ δρόμος ἀπλωνότανε λευκός, σαρωμένος κι ἀπὸ τὸ τελευταῖο μόριο σκόνης, ἔρημος ἀπὸ διαβάτες· ἀπάνω ἀπὸ τὴ μάντρα τῆς αὐλῆς πρόβαλλε ἡ κορφή ἐνὸς κυπαρισσιοῦ ποὺ ἔγερνε ἔξω σὰ νᾶθελε νὰ κατασκοπέψη τὸν ἔρημο δρόμο.

Ἡ πόρτα ὡς τόσο δὲν ἄνοιγε κι ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χαρτιά στὴν άμασκάλη χτυποῦσε τὰ πόδια του χάμω στὸ καλντιρίμι γιὰ νὰ ζεσταθῆ· ἡ μύτη του κόκκινη καὶ τὰ μάτια του δακρυσμένα ἀπὸ τὸ κρύο. Ξαναπῆρε τὸ σίδερο στὰ χέρια του κι ἄρχισε νὰ χτυπᾶ πὸ δυνατὰ καὶ ἐπίμονα λὲς κ' ἤθελε νὰ ρίξει τὴν πόρτα κάτω μὲ τὰ χτυπήματα. Τὸ παλιὸ σπίτι μὲ τὶς θεόρατες μάντρες ἔμοιαζε σὰ φρούριο ἢ σὰ μοναστήρι ρηγμένο ἀπὸ τὰ χρόνια, ποὺ βρῖσκανε ἄσυλο οἱ νυχτερίδες κ' οἱ κουκουβάγιες, μέσα στὶς θλιβερὲς σκιμαῖδες τῶν ραγισμένων τοίχων.

Μὲ τὰ πολλὰ ἀκουστήκανε ἀπὸ μέσα ἀλαφριὲς πατημασιές, ἓνα σίδηρο μισοσηκώθηκε, ἡ πόρτα μισοάνοιξε ἀφίνοντας ἓνα παραπονετικὸ μισούρισμα, κ' ἡ μορφή μιᾶς γριᾶς ζουγραφίστηκε ἀπὸ μέσα ποὺ μὲ τὰ μεγάλα ἔξυπνα μάτια τῆς κοίταζε προσεχτικὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ στεκότανε μπροστά της· ἡ γριά ἔσκυβε τὴ ράχη τῆς στὸ βάρος τῆς ἡλικίας τῆς· φτωχικὰ εἶτανε ντυμένη, μὰ τὸ ὄλο τῆς εἶχε κάποιον ἀέρα, μιᾶς ἀρχοντιᾶς λείψανο, ποὺ κρατοῦσε ἀπὸ πολὺ παληά.

— Νὰ μὲ συχωρᾶς, δὲν καλακούω κ' ἡ κάμαρά μου βρῖσκεται βαθειά· σύρθηκα ὅσο νᾶρθω νὰ σ' ἀνοίξω· κόλιασε μέσα, μουρμούρισε ἡ γριά.

— Κόντευα νὰ κοκκαλιάσω, ἀπάντησε ὁ ἄνθρωπος καὶ χώθηκε μέσα ρίχνοντας περιέργα βλέμματα στὸ παλιὸ σπίτι μὲ τὸν τούρκικο ρυθμὸ, μὲ τὶς πλακόστρωτες αὐλές, μὲ τὸ μεγάλο ἀπεριποίη-

ητο κήπο, όπου φύτεωνε πυκνὸ χορτάρι, μὲ μιὰ τριανταφυλλιά μόνο στὴν ἄκρη καὶ μιὰ λεμονιά στὴ μέση, ἀκλάδευτη, μόνο γιὰ στολίσιμα. Ἡ γριά ὠδήγησε, σκίβοντας πάντα τὴ ράχη της, τὸν ξένο μέσα σὲ μιὰν ἀπέραντη πλακόστρωτη σάλα, γυμνὴ ἀπὸ κάθε στολίδι πού σου πάγωνε τὴν ψυχὴ.

— Θὰ κόπιασες νὰ ἰδῆς τὸ σπίτι; — ρώτησε ἡ γριά κοιτάζοντας τὸν ξένο στὸ πρόσωπο — ἔρχονται πολλοὶ καὶ τὸ βλέπουνε· ἀξίζει ἀλήθεια τὸν κόπο. . . . μὰ πούναι οἱ ἀνθρώποι πού κατοικούσανε μιὰ φορὰ δῶ μέσα. . . . Τὸ σπίτι κοντεύει νὰ πέση. . . Ράϊσε ἀπὸ ὅλες τὶς μεριές, τὰσβέστια πέφτουνε ἀδιάκοπα, ὁ ἀγέρας παίρνει τὰ παράθυρα κ' ἡ βροχὴ μπαίνει λεύτερα ἀπὸ τὰ σπασμένα τζάμια καὶ ἀπὸ τὰ κεραμίδια. Τὶς ἄγριες νύχτες φυσομανᾶ ὁ ἀγέρας, ὅλο τὸ χτίριο τρέμει, φοβοῦμαι μὴν πέση καὶ μὲ πλακώσει· κ' εἶμαι μόνη μου ἐδῶ μέσα καὶ δὲ θὰ βρεθῆ κανεὶς στὴν ὑστερνὴ μου ὥρα νὰ μοῦ κλείσῃ τὰ μάτια.

— Ἄντρα, παιδιὰ, συγγενῆδες δὲν ἔχεις κυροῦλα; ρώτησε ὁ ξένος μὲ ψυχοπόνια.

Ἡ γριά σώπασε λίγο, ἀναστέναξε καὶ ἀποκρίθηκε.

— Ὁ ἄντρας μου πέθανε, ὁ γιός μου ὁ μονάκριβος σκοτώθηκε στὸν πόλεμο· συγγενῆδες μακρινοί, πολὺ μακρινοὶ βρίσκονται, μὰ οὔτε ρώτησε ποτὲ κανένας τους γιὰ μένα ἂν ἔχω ψωμί. Δὲν πειράζει γιὰ μένα· ἐγὼ σήμερα εἶμαι, αὔριο φεύγω ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμο μὰ τὸ σπίτι τοῦτο τί θὰ γίνῃ σὰ λείψω ἐγὼ; Ἄγκαλὰ καὶ τώρα πού εἶμαι τί κάνω; Μὰ ὅσο καὶ ἂν εἶναι, βρίσκεται κάποια ψυχὴ μέσα· σὰν πεθάνω ἐγὼ, θάρθουνε ἐδῶ μέσα οἱ κουνκουβάγιες νὰ λαλήσουνε κ' οἱ ἀράχνες στὰ χρωματιστὰ καὶ σκαλιστὰ νταβάνια θὰ ὑφάνουνε τὸν καταραμένο πέπλο τους ἥσυχες καὶ ἀνενόηγτες· λαλιὰ ἀνθρώπινη δὲ θ' ἀντηχήσῃ πὰ δῶ μέσα. Ἡ γριά σώπασε βυθισμένη σὲ πικροὺς συλλογισμοὺς.

— Κακόμοιρο σπίτι τί σου μέλλεται· κάνουμε συντροφιά, λέμε τὸν πόνο μας, κλαῖμε τὴ μοναξιά μας, παρηγοριόμαστε τὶς ἀτέλειωτες χειμωνιάτικες νύχτες, σὰ στάζει τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ κεραμίδια κ' οἱ ἀνέμοι καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς νύχτας στήνουνε τὸν τρολλό τους χορὸ ἀπάνω στὶς ἀπέραντες, γυμνὲς σάλες, μὲ τοὺς ζωγραφιστοὺς τοίχους καὶ τὰ σκαλιστὰ νταβάνια· ἡ ψυχὴ τοῦ σπιτιοῦ μιλάει τότε τρομαγμένη στὴν ψυχὴ μου σὰ νὰ μοῦ ζητήῃ βοήθεια γιὰ νὰ διώξῃ τ' ἄγρια φαντάσματα πού τὴν τριγυρίζουνε.

Ἡ γριὰ πάλε ξανασώπασε· τὸ κεφάλι της ἔγερνε βαρὺ στὸ στήθος της, τὰ μάτια της μισοκλείνανε σὰ ν᾿αφουγραζότανε κάποιους ἤχους φερμένους ἀπὸ τὰ βάθια τοῦ περασμένου καιροῦ.

— Προχτὲς τὴν νύχτα ξεπετάχτηκα τρομαγμένη ἀπὸ τὸ κρεββάτι μου· κάποιος τρομερὸς κρότος ποῦ γίνηκε ἐπάνω μ' ἔκανε νὰ ξυπνήσω· μ' ἔπνιγε ὁ φόβος, μὰ ἔπρεπε νὰ ἰδῶ τί τρέχει, τί ἔλαθε τὸ ἀγαπημένο μου. Ἀνάβω τὸ λυχνάρι κι ἀνεβαίνω· ὁ μισὸς τοίχος εἶτανε σωριασμένος χάμω. Ἐκλαψα ἀπάνω στὰ συντρίμια σὰ νὰ εἶχα λείψανο μπροστά μου. Πάει. Θὰ γκρεμιστῆ τὸ σπίτι. Δὲ βρῖσκεται κανεὶς νὰ τὸ στεριώσῃ. Στὸν τάφο μέσα ἀνάπαψη δὲ θὰ βροῦνε τὰ κόκκαλά μου ἀπὸ τὴν λίκρα μου γιὰ τὸν ἄδικο χαμὸ αὐτουνοῦ τοῦ σπιτιοῦ. Εἶνε κρῖμα νὰ χαθῆ τέτοιο σπίτι. Ὁ παποῦς μου ποῦ εἶτανε καπετάνιος στὴν Ἐπανάσταση, τόχῃ κληρονομῆσει ἀπὸ τὸν πατέρατου· ἐδῶ μέσα μαζευόντανε κάθε βράδυ οἱ προεστοὶ καὶ τὰ λέγανε. Καὶ τώρα, τώρα . . . Ποιὸς νὰ τῷλεγε τοῦ παποῦ μου, πὼς θὰ καταντοῦσε ἔτσι τὸ σπίτι του. . . Καὶ τώρα νὰ μὴ βρῖσκεται κανεὶς νὰ τοῦ δώσῃ βοήθεια! Τί νὰ τοῦ κάνω ἐγώ, μιὰ γριὰ!

Ὁ ξένος εἶτανε ἀληθινὰ συγκινημένος ἀπὸ ὅσα ἄκουσε· ἡ γριὰ ποὺ οὔτε σκέφτηκε νὰ τόνε ρωτήσῃ ποιὸς εἶναι καὶ τί γίνεουε, νομίζοντας πὼς θάνατι κανεὶς ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους ἐπισκέφτες καὶ θαμαστὲς τοῦ παλιοῦ σπιτιοῦ μὲ τὸν Τούρκικο ρυθμὸ, σηκώθηκε ἀπὸ χάμω μὲ κόπο, στήλωσε τὴ ράχη της ποὺ τὴ βαραίνανε τὰ χρόνια, καὶ φάνηκε τότε ἡ περήφανη κορμοστασιά ποὺ ἔδειχνε τὴν ἀρχοντογυναίκα τὴν ξεπεσμένη.

— Ἐλα νὰ δῆς τί παλάτι χάνεται, εἶπε στὸν ξένο κι ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει μιὰ μεγάλη ξύλινη σκάλα, ἀκκουμπώντας σὲ κάθε σκαλοπάτι στὸν τοίχο γιὰ νὰ στεριώσῃ τὰ πόδια τὰ τρεμουλιάρικα. Ὁ ξένος τὴν ἀκολούθησε σιωπώντας. Γυρίσανε μαζὶ σάλες ἀτέλειωτες κάμαρες καὶ παρακάμαρες, χαρήκανε σκαλιστὰ νταβάνια, τοίχους ζουγραφιστοὺς, μπήκανε στὸ εἰκονοστάσι μὲ τὶς μαλαματένιες εἰκόνες, εἶδανε πράματα τοῦ παλιοῦ καιροῦ. Ἡ γριὰ εἶχε πάντα γιὰ τὸ καθένα ἓνα λόγο τρυφερό, μιὰ ματιὰ πονετική, γιὰτὶ ὅλα εἶτανε δεμένα σφιχτὰ μὲ τὰ περασμένα ποὺ τῆς θυμίζανε τὰ χρόνια τῆς ἀρχοντιᾶς της. Τώρα πιά, ποὺ ἀπόμεινε χήρα κ' ἔρημη, ὅλα αὐτὰ εἶτανε ἰερὰ κι ἄγγιαχτα, ποὺ μόνο ἡ σκόνη κ' ἡ ἀράχνη εἶχε δικαίωμα νὰ τὰ συντροφεύῃ. Χέρι ἀνθρώπου ν' ἀκκουμπήσῃ ἀπάνω τους, ἁμαρτία.

Ἡ γριὰ ὠδήγησε τὸν ξένο ὡς καὶ στὰ μαγεριὰ κι ἔπειτα ξανακατεβήκανε στὴν κάτω σάλα. Κουρασμένη ἀπὸ τ' ἀνεβοκατέβασμα τῆς σκάλας ἔπεσε σ' ἓνα μικρὸ καναπέ καὶ ὁ ξένος κάθησε ἀπεναντί τῆς κοντὰ σ' ἓνα μικρὸ τραπεζάκι τῆς μέσης. Ὁ ξένος ἔβγαλε τότε ἀπὸ τὴν τσέπη του κι ἄπλωσε ἀπάνω στὸ τραπεζάκι κάμποσα χαρτιὰ σφραγισμένα.

— Εἶναι δικό σου, κυρούλα, τὸ σπίτι αὐτό; Χτῆμα σου μαθές; ρώτησε ξεφυλλίζοντας τὰ χαρτιὰ.

— Ἄν εἶναι δικό μου, λέει; Ποιανοῦ θέλεις νάνα; Κληρονομιά μου εἶναι. Μὰ τί βγαίνει! Πέφτει, ὅλο πέφτει τὸ ἔρημο.

Ὁ ξένος σόπασε κάμποσο, σούφρωσε τὰ φρούδια του, κούνησε θλιβερὰ τὰ κεφάλι του.

— Ἐδῶ τὰ χαρτιὰ τὰ λένε ἀλλοιώτικα. Κάποιος ἄλλος παρουσιάζεται ἐδῶ μέσα κύριος τοῦ σπιτιοῦ. Τὸ οἰκόπεδο εἶτανε κακοπουλημένο, ἔπειτα καὶ κάποιο χρέος τοῦ μακαρίτη ἀπὸ κάποια ἐγγύηση... Ἐβγαλε καὶ τὸ Δικαστήριο μὴν ἀπόφαση... Μπορεῖ τώρα νὰ σὲ βγάλουνε κιόλας ἀπὸ δῶ λένε, ξαίρεις, νὰ τὸ γκρεμίσουνε καὶ νὰ χτίσουνε στὴ θέση του ἓνα ξενοδοχεῖο γιὰ τοὺς ναυτικούς.

Ἡ γριὰ ἄκουγε σὰ νὰ μὴν καταλάβαινε τὰ λόγια τοῦ ξένου τὸν ἔβαλε νὰ τῆς τὰ ξαναπεῖ ἀργά, ἀργά, ἓνα πρὸς ἓνα, ἀπλά, γιὰτὶ εἶτανε ἀγράμματη γυναῖκα καὶ δὲν καταλάβαινε ἀπὸ Δικαστήρια καὶ νόμους. Βαρνάκουγε κιόλας. Σὰν τέλειωσε τὴν κουβέντα ὁ ξένος, ἀπόμεινε ἡ γριὰ μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό.

— Τί εἶναι αὐτὰ ποὺ μοῦ ψέλνεις, χριστιανέ μου! Εἶσαι στὰ λογικά σου; Ποιὸς δικαστῆς εἶναι αὐτὸς ποὺ εἶπε πὼς τὸ σπίτι δὲν εἶναι δικό μου; Δέ μοῦ τονέ φέρνεις μπροστά μου νὰ τοῦ ξηγήσω ἐγὼ ποιανοῦ εἶναι τὸ σπίτι; Ἐμένα ὁ παποῦς μου εἶτανε καπετάνιος, μὲ τὸν ἴδρωτα του τὸ ἀπόχτησε αὐτὸ τὸ σπίτι κι ἀπὸ τὴν Πόλη ἔφερε τοὺς μηχανικούς γιὰ τὰ σκέδια. Γι' αὐτὸ βλέπεις ἔχει καὶ τούρκικο σχέδιο....

Ὁ ξένος δὲν εἶπε τίποτα. Σηκώθηκε, ἄφησε ἀπάνω στὸ τραπέζι ἓνα χαρτί κ' ἔτοιμάστηκε νὰ φύγει.

— Τί μοῦ τ' ἀφήνεις αὐτό; φώναξε ἡ γριὰ, ἐγὼ γράμματα δὲν ξαίρω. Πάρ' το, χριστιανέ μου καὶ σύρε στὸ καλό!

— Πρέπει νὰ τ' ἀφήσω, κυρούλα. Μπορεῖ νάχης καὶ δίκιο. Ἐγὼ δὲ φταίω ἔτσι μοῦ εἶπανε νὰ κάνω.

— Δίκιο βέβαια, και βουνό δίκιο· ἄμ τί; . . . Μὲ βλέπεις ἔτσι γριά και δὲ σοῦ γιομίζει τὸ μάτι· ἐγὼ λοιπὸν ποῦ βλέπεις, ἔτσι δὰ εἶμαι καπετάνισσα!

Ἐξένος τῆς ἔδωσε τὸ χέρι. Κρού πάγος τὸ χέρι τῆς γριάς· Ὅλο τὸ αἷμα τῆς εἶχε τώρα μαζωχτῆ στὸ κεφ'λί· τὰ μῆτια τῆς φλόγες πετάγανε.

— Ἐχε γιά, κυρούλα

Ἡ γριά τοῦδωσε τὸ χέρι, τὰ χεῖλια κουνηθήκανε, μὲ δὲ βγήκε λέξη ἀπὸ τὸ στόμα τῆς· ὁ ξένος ἔκαμε κάμποσα βήματα, ἔπειτα ξαναγύρισε κ' εἶπε μασσημένα.

— Ἄν ἔχεις, κυρούλα, τίποτις πράματα ποῦ νὰξίζουνε, κάνεις καλὰ νὰ τὰ οἰκονομήσης, γιατί ξαίρεις. . . . τὸ Δικαστήριο. . . . καμμιά κατάσχεση. . . .

Ἡ γριά τότε κοίταζε στὰ μῆτια.

— Φύγε Χριστιανέ μου, φύγε, εἶπε και τραβήξε μὲ δύναμη τὸ σίδερο τῆς πόρτας ἐνῶ ἔξω ἀκουγότανε τὸ γλήγορο περπάτημα τοῦ ξένου ποῦ ἔτρεχε γιά νὰ ζεσταθῆ.

Ἐξένος εἶχε κρυφτῆ και τὸ σκοτάδι σιγὰ σιγὰ ἄρχισε ν' ἀπλώνεται ἀπάνω στή γίς. Ὁ οὐρανὸς σκοτεινιασμένος μὲ μαύρους λεκέδες, τόπους τόπους. Τὰ λίγα δεντροῦκια τοῦ κήπου, γυμνά, δαρμένα ἀπὸ τὸν ἄνεμο τὸ σκληρό, κουνούσανε θλιβερὰ τὰ κλαδιὰ τους δῶ και κεῖ σὰ νὰ φοβόντανε, σὰ νὰ γυρεύανε νὰ διώξουνε κάποιον κακὸ πνεῦμα ποῦ παραμόνευε ἀπὸ πάνω τους. Τὰ πουλάκια κουρασμένα ἀπὸ τὸ σκληρὸ κινήγημα τῆς τροφῆς τους κοιμόντανε ἥσυχα μέσα στὶς μικρὲς φωλίτσες τους.

Ἡ γριά στάθηκε κάμποσο στὴ μικρὴ ταρατσούλα και κοίταζε τὴν πόλη ποῦ ἀπλωνότανε μπροστὰ τῆς σὶν πανόραμα. Ποτέ τῆς δὲν εἶχε νοιώσει στὴν καρδιά τῆς τέτοιο μῖσος, ὅσο τὴν ὥρα κείνη, ποῦ ὁ ἄνεμος φυσοῦσε στριγγά. Ἐβλεπε τὴ θάλασσα ν' ἀφρίζη· τὰ καίγια νὰ δέροντανε, και ἄκουγε τὰ σκυλιὰ νὰλλυχτᾶνε. Μέσα στὸ ἀνταριασμένο λιμανάκι, παίγνιο τοῦ βορηᾶ, εἶχε μιὰ θλιβερὴ εἰκόνα τῆς ζωῆς. Ἀφρίζει, δέρνεται, ἀλυχτᾶ ἡ ζωὴ δεμένη σὰν τὰ καίγια, ἀπὸ ἓνα παλαμάρι, ἀπὸ κάποιον ἀλυσίδα, σκλάβο ἀλευτέροτι κάποιου τύραννου. Κοίταζε ἡ γριά, κοίταζε ἀχόρταστα τὴν ἄγρια εἰκόνα, ἐνῶ ὁ βορηᾶς τήνε ράντιζε μὲ χοντρὲς ψιχάλες παγωμένου νεροῦ και τᾶσπρα μαλλιά τῆς κυματίζανε λεύτερα κάτω ἀπὸ τὸ μαῦρο μαντῆλι τῆς.

Φτοῦ σου, παλιόκοσμε, μουρμούρισε μὲ τὸ στόμα γεμάτο φαρμάκι, κι ἄφησε τὸ δῶμα, ἐνῶ πέρα στὸν ὀρίζοντα, ἀνάμεσα στὰ μολυβένια σύννεφα, ζουγραφιζόντανε μαλαματένιες, φειδίσιες γραμμὲς ποὺ σβήνανε στὴ στιγμή.

Ἡ γριὰ μπῆκε μέσα στὸ σπίτι, ἄναψε τὸ καντηλάκι της, πῆρε τὸ θυμιατὸ καὶ θυμιάτισε μὲ μοσκολίβανο ὅλες τὶς κάμαρες χωρὶς ν' ἀφήσῃ γωνίτσα, ἔπειτα ἀπύθωσε τὸ θυμιατὸ κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα καὶ ρίχτηκε σὲ μιὰ καρέκλα νὰ ξεποστιάσῃ· ὁ καπνὸς ἀνέβαινε πυκνὸς ἀψηλά, ἡ κάμαρα εὐωδίαζε κι ἡ γριὰ αἰστανότανε τὴν ψυχὴ της νὰ πλημμυραεῖ ἀπὸ ἓνα γλυκὸ αἶσθημα. Σταύρωσε τὰ χέρια της κι ἄρχισε νὰ συλλογιέται τι θὰ γίνῃ. Κρύωνε μὰ δὲν εἶχε ὄρεξη νανάψῃ φωτιά καὶ νὰ ζεσταθῇ. Ἡ παγωνιὰ κείνη ποὺ ἀνέβαινε ὡς τὰ γόνατα, τὴν εὐφραине. Ἡ γάτα της, μοναχὸς σύντροφος, καθότανε ἀπάνω σ' ἓνα σκαμνάκι καὶ τήνε κοιτάζε συμπαιθητικά, μὲ τὰθῶα μάτια της· ἡ γριὰ δὲν εἶχε κέφι ἀπόψε νὰ τὴν πάρῃ στὴν ἀγκαλιά της σὰν ἄλλοτε.

Οὔτε ἔφαγε οὔτε ἤπιε κείνο τὸ βράδυ, οὔτε κουνήθηκε καθόλου ἀπὸ τὴ θέση της· ὁ νοῦς της ὅλο στὰ ἴδια στορηφογύριζε· ἡ ἰδέα πὼς τὸ σπίτι της, τὸ σπίτι τοῦ παποῦ της, ἔμελλε νὰ πέσῃ σὲ ξένα χέρια, γιὰ νὰ γίνῃ, θεέ μου, ἓνα ξενοδοχεῖο γιὰ τοὺς ναυτικούς... ἡ σκέψη αὐτὴ τῆς ἀνέβαζε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι κάθε φορὰ ποὺ τὸ συλλογιότανε. «Ἀνθρώποι εἶναι αὐτοὶ ἢ θεοὶ;» μουρμούριζε κάποτε παραμιλώντας στὰ ξύπνια της.

Κατὰ τὰ ξημερώματα τὴν πῆρε ὄρθια ὁ ὕπνος, μὰ δὲ βάσταξε πολλὴ ὥρα καὶ ξεπετάχτηκε μὲ ἓνα κακὸ ὄνειρο ποὺ τῆς πάγωσε τὸ αἷμα στὶς φλέβες.

Ἦξι ἀκόλουθες μέρες ἡ γριὰ δὲν ἔκανε ἄλλο παρὰ νὰ γυρίζῃ ἀπὸ κάμαρα σὲ κάμαρα σὰ νὰ εἶτανε νὰ φύγῃ. Ἦθελε ὅλα νὰ τὰ ἰδῇ καὶ νὰ τὰποχαιρετήσῃ γιὰ τελευταία φορὰ. Μὰ δὲ χόρταινε νὰ τὰ βλέπῃ, ἔφευγε καὶ ξαναγύριζε, στήλωνε τὰ μάτια της στὸ κάθε τι πολλὴν ὥρα, τὰ ξεσκόνιζε ἀλαφρὰ μὲ τὴν ποδιά της σὰν νὰ πρόσεχε νὰ μὴν τὰ ξυπνήσῃ, κάτι τοὺς ἔλεγε σὰ ν᾿ἠθελε νὰ τοὺς δώσῃ κουράγιο, νὰ τὰ παρηγορήσῃ γιὰ τὸ μελλόμενο χωρισμὸ τους.

Μιὰ μέρα τὸ ἔρημο σπίτι γέμισε ἀπὸ λογιῶ λογιῶν ἀνθρώπους· ὁ ξένος ποὺ τῆς ἔφερε τὶς προάλλες τὸ χαρτί ἔκαμε τὴν κατάσχεση, ἐνῶ οἱ χαμάληδες ποὺ καρτεροῦσαν, ἀρπάζανε ἓνα ἓνα τὰ πράγματα στὸν ὦμο καὶ τὰ φορτώνανε στὰ κάρα ποὺ περιμένανε ὄξω στὸ

δρόμο. Εΐτανε μπροστά κι ὁ νέος ιδιοχτήτης, ἕνας ἄνθρωπος ἀντιπαθητικός μὲ πράσινα μάτια, μὲ μιὰ χοντρή χρυσὴ ἄλυσσίδα, ποῦ-δειχνε ὅλη τὴν προστυχιά τῆς ψυχῆς του.

Ἡ γριὰ οὔτε γύρισε νὰ τὸν ἰδῆ. Οἱ χαμάληδες πηγαίνονταν ἀδιάκοπα βγάζοντας πράματα ποῦ εἶχανε ἕναν αἰῶνα νὰ κουνηθοῦνε ἀπὸ τὴ θέση τους· ἡ γριὰ μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, κρύα σὰ μάρμαρο καθότανε σὲ μιὰ γωνιὰ κι οὔτε ἔβγαζε μιλιὰ ἀπὸ τὸ στόμα της. Σὰν εἶδε νὰ περνᾶνε ἀπὸ μπροστά της τὴν μεγάλη ἀσημένια εἰκόνα, ποῦ εἶτανε στὸ εἰκονοστάσι ἀνατρίχιασε, καὶ σὰν εἶδε τὸ νυφικό της κρεβάτι στὸν ὄμο ἑνὸς χαμάλῃ, ἔκλεισε τὰ μάτια της μὲ φρίκη.

Τὸ σπίτι γυμνώθηκε καὶ δὲν ἀπομείνανε παρὰ οἱ τέσσερις τοῖχοι. Μόνο ὅ,τι δὲν εἶχε καμμία ἀξία, ἕνα παλιοκρέββατο, ἕνα σπασμένο τραπέζι, κάτι παλιοστρώματα ἀφήσανε.

Στὸν τοῖχο κρεμότανε ἀκόμα ἕνα ντουφέκι. Μὲ αὐτὸ πολέμησε στὴν ἐπανάσταση ὁ ἄντρας της κ' ἔκανε θάματα. Εἶτανε τὸ ντουφέκι, εἶτανε ὁ ἄνθρωπος ποῦ τὸ βαστοῦσε, ὅ,τι κι ἂν εἶτανε, εἶχε δουλέψει γερά. Τώρα κρεμότανε κεῖ λησμονημένο, σκονισμένο, σκουριασμένο, χρόνια εἶχε νὰ τᾶγγίξῃ ἀνθρώπου χέρι. Ἄδειο, γεμάτο εἶτανε, ποιὸς ξαίρει.

—Νὰ τὸ κατεβάσουμε κι αὐτό; ρήτησε ἕνας χαμάλῃς τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴ χοντρή ἄλυσσίδα.

—Παλιοσίδερο, ἄς το, ἀποκρίθηκε κείνος περιφρονητικά. Δὲν ἔμενε πὰ τίποτις μέσα στὸ σπίτι· ἡ γριὰ νόμισε τότε πὼς θὰ φεύγανε. Ἦθελε νὰ μείνῃ μοναχὴ της καὶ ν' ἀρχίσῃ τὸ μοιρολόι. Ἄξαφνα ἀκούει τὸν ἄνθρωπο μὲ τὰ πράσινα μάτια νὰ τῆς λέῃ «Ἐλα γριὰ ὄξω, θὰ κλείσουμε». Ἡ γριὰ δὲν ἄκουσε σὰν ὑπνωτισμένη. Ἐκεῖνος ξαναεἶπε τὰ φαρμακερά του λόγια.

—Αἶ γριὰ, ἄκουσες τί σοῦ εἶπα; ἔβγα, θὰ κλείσουμε.

Ἡ γριὰ ξεπετάχτηκε τότε. Λὲς καὶ ξανάρθε τὴ στιγμὴ κείνη πάλε στὰ νιάτα της τὸ κορμί της, τὸ βαρὺ ὑψώθηκε ἴσιο καὶ τὰ μάτια της πετάξανε φλόγες.

—Ἀπὸ ποῦ μὲ βγάζεις, μωρέ; Ἐδῶ εἶναι τὸ σπίτι μου. Ξαίρεις μωρὲ ποιὰ εἶμαι ἐγώ; Ἐγώ, μωρὲ, εἶμαι καπετάνισσα! βρόντηξε ἡ φωνὴ της.

Ὁ ἄνθρωπος ξερογέλασε περιφρονητικά. Ἡ γριὰ ἔτρεξε τότε κι ἀνέβηκε τὴ σκάλα τρέχοντας σὰν κορίτσι. Σὲ λίγο πρόβαλε τὸ

κεφάλι της ἀπὸ ἓνα παράθυρο ἀψηλά. Στὰ χέρια της κρατοῦσε ἓνα ντουφέκι. Εἶτανε τὸ ντουφέκι τοῦ ἀντρα της, τὸ δοξασμένο κείνο ντουφέκι πού κρεμότανε χρόνια στὸν τοῖχο.

— Εἶμαι ἡ καπετάνισσα, μωρέ! φωνάζει ἀπὸ ψηλὰ ἡ γριὰ καὶ τραβάει τὸ σκαντάλι. Ἕνας κρότος ἀκούγεται. Τὸ ντουφέκι γίνεται θρύψαλα στὰ χέρια τῆς γριᾶς, τὸ πρόσωπό της πνίγεται στὰ αἶματα.

— Ἀνάθεμα, ἀνάθεμα, βογγάει, ἐνῶ ἀπὸ τὸ στόμα της βγαίνει τὸ αἷμα ἀχνό.

Φορτώσανε στὸ κάρρο τὸ σῶμα τῆς καπετάνισσας, κλείσανε τὶς πόρτες, πήρανε καὶ τὰ κλειδιά καὶ φύγανε.

ΔΗΜ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

Π Α Ρ Ω Ν

— Φιλιώ, Φιλιώ... πρόβαλε στὸ λιακωτὸ νὰ δῆς μὰ μπρα-τσέρα ποῦρχεται μὲ γεμαῖα τὰ πανιά. Ἄ Παναγίτσα μου, δρόμο ποῦ σοῦ τὸν ἔχει. Νά, ἔβαλε πλώρη κατὰ δῶ.

— Ποῦνε καλέ; ..

— Νά την, σταύρωσε μ' ἓνα καίκι ποῦ φεύγει. Κατὰ τὸν πέρα κάβο καῦμένη! ..

— Καλὰ λές. Δὲν σοῦ φαίνεται νά'ναι καράβι τοῦ νησιοῦ μας;

— Ἔτσι λέω κι' ἐγώ.

— Τόχασα πάλι.

— Εἶναι πίσω ἀπ' τοῦ Ἄϊ Νικόλα τὸν κάβο, τώρα θὰ φανῆ... Μπαίνει στὸ λιμάνι. Ποῦ ἔχεις τὸ νοῦ σου;

— Δὲν τὸ παίρνει ὁ καιρός, κάνει βόλτες... λάμνονν κι' ὄλας... ἂ ἔφτασε... φουντάρησε.

— Ἕνας, δύο τρεῖς, καλέ, πόσοι εἶνε μέσα.

— Δύο εἶναι κι' ἓνας μικρός. Στάσου καλέ, εἶναι κι' ἓνας ἄλλος. Τώρα βγαίνει ἔξω. Κάτι γυαλίζει ἀπάνω του· στρατιώτης θά-

vai. Πῶς πήδησε ! . . . ὦχ, νὰ μοῦ ζήσης παλληγάρι μου . . . σβέλ-
τος, ποῦνε ;

— Καῦμένη Σταλιώ, μ' ἔκανες καὶ γέλασα . . .

— Κύττα καλὲ πόσοι μαζεύτηκαν στὸ μουράγιο . . . Ὅλοι γύρω
του. Τοῦ πιάνουν τὸ χέρι, τὸν ἀγκαλιάζουν, τὸν φιλοῦν κι' ὅλας.
Ποιὸς νᾶναι τάχατες ; Πᾶμε παρακάτω, Φιλιώ, νὰ δοῦμε ;

— Πᾶμε.

Ἡ Φιλιώ εἶνε τὸ πειὸ χαριτωμένο κορίτσι τοῦ νησιοῦ. Εἶνε
δεκαοκτῶ χρόνων. Ἡ Σταλιώ εἶνε ἑξαδελφοῦλα της, μόλις δώδεκα
χρόνων καὶ σπῖθα μοναχῆ.

Ἡ Φιλιώ σκέπασε τὸ πρόσωπό της μ' ἓνα ἄσπρο μαντῆλι καὶ
ξεπόρτισε, ἡ δὲ Σταλιώ, ὅπως πάντα δά, τὴν ἀκολουθοῦσε σὰν
σκυλάκι.

— Ποῦ πᾶς Φιλιώ ; . . . τῆς ἐφώναξεν ἡ μητέρα της.

— Ἐδῶ παρακάτω, καλέ, κ' ἔφθασα.

— Μὴν ἀργήσης, γιατί ἔχεις νὰ μπαλώσης τὰ δίχτυα τοῦ πα-
τέρα σου.

— Ὅχι, ὄχι, στὴ στιγμή θὰ γυρίσω πίσω,

— Καῦμένη Φιλιώ, σήκωσ' τὸ μαντῆλι σου καὶ κύττα ! . . .

Ἡ κόσμος ἔρχεται κατ' ἔδῳ . . . μαζί μὲ τὸν νεοφερμένο
Καλέ . . . εἶνει ὁ Γιάννης τῆς Κυρὰ-Καλῆς.

— Ὁ Γιάννης ! . . . ἄ . . . ναί . . . αὐτὸς εἶνε.

Καὶ ἀφοῦ ἐσκεπάσθη πάλι μὲ τὸ μαντῆλι της, γύρισε κι' εἶπε
γρήγορα γρήγορα στὴ Σταλιώ

— Τρέξε, Σταλίτσα μου, πρὶν προφθάσῃ ἄλλος, θὰ πάρῃς τὰ
συχαιρία τῆς μάνας 'του.

Ἡ Σταλίτσα ἐχάθη σὰν ἀστραπή, καὶ αὐτὴ ἔκρυψε μὲ τὰ χέ-
ρια της, τὸ πρόσωπό της, καὶ ἐξεροράγη εἰς λυγμούς. Μὰ ἐσφουγγ-
γισε πάλιν τὰ μάτια της καὶ μπῆκε στὸ σπιτάκι της μέσα. Ἐκαμε
πῶς θὰ συγυρίσῃ κάτι, ὕστερα ἀνέβηκε τρεχάτη στὸ ἀνωγι, καὶ πῆ-
γε ἴσια στοῦ «βοργιᾶ τὸ παραθύρι».

Σὲ λίγο ὁ Γιάννης εἶνε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του, ποῦ
τώρα τὸν φιλεῖ στὰ μάτια καὶ στὰ χεῖλη. Τὴν ὥρα ὅμως ποῦ ἐρχό-
τανε τρεχάτος, ἔρριξε μιὰ κρυφὴ καὶ γρήγορη ματιὰ «στοῦ βοργιᾶ
τὸ παραθύρι».

Ἀπὸ καιρὸν ἦτον αὐτὸ κλεισμένο, ἀλλὰ τώρα εἶνε ἀνοικτό,
ἔχει ἐπάνω ἓνα βαζάκι μὲ λουλούδια καὶ παραπίσω φαίνεται ἓνα

ὄραϊο χερᾶκι ποῦ κουνεῖ ἓνα κάτασπρο μαντηλάκι, σὰν νὰ λέγῃ «καλῶς ὄρισες».

Ὁ Γιάννης Βροντᾶς ἦτο μονάκριβος τῆς κυρᾶ Καλῆς. Ὁ πατέρας του ἦτο ψαρᾶς, ὁ ἀδελφός του θαλασσοινὸς κι' αὐτός. Μὰ ἐστάθησαν ἄτυχοι.

Ὁ πατέρας του ἐπνίγη, ὁ ἀδελφός του, ἀφοῦ ὑπηρετήσεν εἰς τὰ ναυτικά ἐμπῆκε σὲ βαπόρι λοστρόμος καὶ μία κακὴ ὥρα ἐγύρισε ἔξαφνα τὸ βίντσι καὶ τὸν κτύπησε. Πάει κι' αὐτός. Ἀδελφὴ δὲν εἶχαν.

Ἡ Κυρᾶ Καλὴ λοιπὸν ἔτρεμε γιὰ τὸν Γιάννη τῆς ποῦ τὴν ἄπομεινε τὸ μόνον παιδί καὶ στήριγμα. Τὴν θάλασσα δὲν ἤθελεν οὔτε νὰ τὴν ἀκούσῃ. Γι' αὐτὸ κι' ὁ Γιάννης βλέποντας τοὺς φόβους τῆς μητέρας του, ἐπούλησε τὴν ψαροπούλα των καὶ ἔγεινε μαραγκός.

Ὁ κύρ—Ἀναστάσης ὁ Πανοχωρῆτης, εἰς τὸ κατάστημα τοῦ ὁποίου ἐδούλευε ὁ Γιάννης, ἔκανε χουστὲς δουλειές. Ὁ Γιάννης ἦτο πρόθυμος, ἄοκνος καὶ πολὺ ἐπιτήδειος καὶ θὰ ἐγένετο πρωτομάστορος, ἂν δὲν ἔμπαινε στὴ μέση ἡ ζήλεια τοῦ Νικολῆ, τοῦ γιου τοῦ Κύρ - Ἀναστάση.

Ὁ,τι στραβομάρα γινότανε στὸν Γιάννη τὴν ἔρριχνε ἀπάνω του, τὸν βοηθοῦσε δὲ εἰς τὰς διαβολὰς καὶ ὁ Τρικλοθανάσης, ἓνας ἀπαίσιος πρῶην σφουγγαρᾶς ποῦ ἔσερνε τὸ πόδι του ἀπ' τὴν ἀρρώστεια τῶν δυτῶν χωρὶς νὰ τὸν λυπᾶται κανεὶς διὰ τοῦτο. Τόσο κακορίζικος ἄνθρωπος ἦτο.

Ὁ κύρ—Ἀναστάσης τὰ ἔβλεπε καὶ τὰ καταλάβαινε ὅλα ὅλα, μὰ τί νὰ κάμῃ που τὸν εἶχε ἀνάγκη. Καλός, κακὸς αὐτὸς ἦταν.

Καὶ πῶς νὰ μὴν ζηλεύῃ ὁ Νικολῆς; ὁ Γιάννης ἦτον εὔμορφος, παλληκαρᾶς, προκομμένος, ἀνοικτόκαρδος, γλυκομίλητος ἐνῶ αὐτὸς ἦτον ἀσχημομούρης, κακοφτιαγμένος, δειλός, φαρμακομύτης.

Μὲ ὄλο του τὸ χάλι ὅμως ὁ Νικολῆς, ἐγλυκοκύνταζε τὴν φιλιώ, «Φτωχοῦλα εἶνε, δὲ σοῦ λέω, κόρη τοῦ Λουκᾶ τοῦ ψαρᾶ, μὰ ἔλα ποῦ εἶν' ἔμορφη...»

Τὴν πρῶτη φορὰ ποῦ τὴν εἶδε στὴν ἐκκλησία τάχασε, εἶπε λοιπὸν τὸν λόγον του στὸν Τρικλοθανάση.

— Σὰν καταδέχτηκες καὶ τὴν κύνταξες;

— Ἀφοῦ μ' ἀρέσει, τί θέλεις νὰ κάμω;

— Ἐ, καὶ δὲν τὴν ζητᾶς ἀπ' τὸν πατέρα τῆς;

— Καλὰ λές, μὰ ἔλα ποῦ καθὼς μοῦ εἶπανε, πές ὁ ἕνας πές ὁ ἄλλος, τῆς ἐσήκωσαν τὰ μυαλά ; Φοβᾶμαι πῶς μπορεῖ νὰ μὴ μὲ θέλει κι' ἔλας καὶ νὰ μείνω μὲ τὴν ντροπή,

— Καὶ ποιὸς τὴν ἐρωτᾷ ; ... Στὰ τελευταῖα δὲν τὴν ἀγοράζουμε ; 'Εγὼ εἶμ' ἐδῶ... Καὶ ἐγέλασεν ἀπαισιῶς.

Μὲ ὅσα ὅμως καὶ νὰ τοῦ ἔλεγε ὁ Τρικλοθανάσης, ὁ Νικολῆς δὲν ἀπεφάσιζε νὰ τὴν ζητήση.

Μιὰ μέρα τὴν εἶδε ποῦ μιλοῦσε μὲ τὸν Γιάννη, τοῦ χαμογελοῦσε μάλιστα ! "Ἐ τότε ἔγινε ἔξω φρενῶν. Ἀπήτησεν ἀπ' τὸν πατέρα του νὰ τὸν διώξη. Ὁ πατέρας του δὲν ἐβάσταξε τότε πειὰ καὶ τοῦ εἶπε, πῶς δὲν φέρεται σὰν ἄνδρας. Θύμωσε ὁ Νικολῆς κι' ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἐμεσολάβησε ὅμως ἡ μητέρα του καὶ τοὺς ἐφιλίωσε, καὶ νὰ δῆς πῶς στὰ τελευταῖα θὰ τὸν ἔδιωχεν ὁ κύρ Ἀναστάσης τὸν Γιάννη, μὲ ὅλη τὴν ἀγάπη ποῦ τοῦχε· τί νὰ κάμη ; ἦλθεν ὅμως ἡ ἐπιστρατεία καὶ ἔφυγεν ὁ Γιάννης γιὰ τὰ πεζικά, ἐπειδὴ γιὰ τὸ χατήρι τῆς μάνας του δὲν εἶχε πάρη φυλλάδιο ἐργατοῦ θαλάσσης.

Ὁ Νικολῆς ἦτον «ἀπαλλαγέντας». Μὲ ὅλον ὅμως τὸν ἔλειονό του χαρακιῆρα, σὰν εἶδε τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ νὰ φεύγουν μὲ τόσον ἐνθουσιασμό ἄλλα γιὰ τὴν ξηρὰ καὶ ἄλλα γιὰ τὰ καράβια, ἐντράπη καὶ δὲν ἐπήγαινε στὰ μαγαζιά γιὰ κάμποσες ἡμέρες. Ἰστερα ὅμως ἐσυνήθισε, καὶ μάλιστα σὰν ἄρχισε ὁ πόλεμος κατεγίνετο καὶ νὰ ψυχραίνει μὲ ἐκφράσεις δυσπιστίας καὶ ἐπιφυλάξεως πᾶσα καλὴ εἶδησι ποῦ ἤρχετο στὸ νησί.

Τότε τοῦ ξανακάηκε πάλε γιὰ τὴν Φιλιώ, ἠῦρε καὶ τὴν περιστάσιν κατάλληλον. Ἐνα πρωὶ δὲ τὴν ὥρα ποῦ ἐπήγαινε ἡ Φιλιώ φαγὶ τοῦ πατέρα της στὸ καίμ, τῆς βγῆκεν ἐμπρός της καὶ τῆς μίλησε. Ἐκεῖνη ὅμως ἐτάχυνε τὸ βῆμα της, καὶ ὅταν τῆς ἐπαρφορωθή, τὸν ἔστειλεν στὸν ἀγύριστον.

Αὐτὸς μόνον ὄχι δὲν ἀπελίπισθη, ἀλλὰ θεωρῶν ὅτι ἔχει πλέον τὸ στάδιον ἐλεύθερον, ἔστειλε στὸ σπίτι της προξενιάν, μὲ τὴν περίφημον γιὰ τέτοιες δουλειὲς κυρὰ Σκρίπαινα.

Ἐπῆγε τρεχάτη ἡ Σκρίπαινα, ἠῦρε τὴν μητέρα τῆς Φιλιῶς καὶ τὰ μίλησαν γιὰ καλά. Ἐμειναν ὅμως σύμφωνοι νὰ τὰ πῆ μὲ τὸν ἄνδρα της καὶ νὰ ξαναταμώσουν.

Ἡ μητέρα τῆς Φιλιῶς τὸν ἠθέλε τὸν Νικολῆ γιὰ γαμπρό, «δὲν σοῦ λέω, ἄσχημος εἶνε, δύστροπος, σακάτης... μὰ ἔλα ποῦ εἶνε τὸ

πρῶτο νοικοκυρόπουλο τοῦ νησιοῦ, κι' ὁ πατέρας του ἔχει βιός ;»

Σὰν τᾶκουσε ἡ Φιλιώ ἔβαλε τὰ κλάματα. Τότε ὁ πατέρας της ποῦ ἐλάτρευε τὴν μονάκριβή του, σήκωσε φωνὴ καὶ εἶπε στὴν γυναικα του «ἓνα κορίτσι τόχομε. Ἐμεῖς αὔριο θὰ πεθάνουμε,» σο βασιτᾶ ἡ καρδιά νὰ παραδώσῃς τὸ σπλάγχο σου σ' ἓναν κακοορῖζικον καὶ σακάτην ἄνθρωπον ; δὲν εἶναι καλλίτερα νὰ πάρῃ ἓνα καλὸ καὶ προκομμένο παλληκάρι ; Ἔνα σπιτάκι κι' ἓνα καϊκάκι ποῦχομε, δικὰ τους θὰ εἶνε».

Ἐπίσθη στὰ λόγια του καὶ ἡ μητέρα καὶ ἔδωσεν εἰς τὴν προξενήτρα τὴν συνηθισμένη διπλωματικὴ ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, «καλὸς καὶ ἄξιος εἶνε, δὲν σοῦ λέω, μὰ δὲν ἔχομε ἀκόμη καιρό».

Ὁ Νικολῆς ἔκανε πῶς δὲν τὸν ἔννοιαξεν, ἀλλὰ μέσα του ἔβλαζεν, οὔτε σήκωνεν ὁμως πειὰ μάτια νὰ τὴν κυττάξῃ. Ἐπίστευεν ὅτι ἔτσι τὴν περιφρονοῦσεν.

Ὅτι ἡ Φιλιώ καὶ ὁ Γιάννης ἀγαπιῶνταν κανεὶς δὲν τὸ γνόριζε στὸ νησί. Οὔτε καὶ οἱ ἴδιοι εἶχαν κάμη ποτέ τους λόγον στοὺς δικούς των.

Ἡ Φιλιώ πολλὰς φορὰς ἔκανε νὰ τὸ πῆ στὴν μάννα της πῶς ὁ Γιάννης σὰν γυρίσῃ μὲ τὸ καλὸ ἀπ' τὸν πόλεμον σκέπτεται νὰ τὴν ζητήσῃ· ἔτσι τάχα τῆς ἐμήνυσε πρὶν νὰ φύγῃ· μὰ πάλιν ἡ μιλιὰ της κατέβαινε πίσω, φοβότανε πῶς θὰ τὴν ἀποπάρῃ.

Γιὰ τοῦτο καὶ τώρα ποῦ εἶδεν πῶς ἐγύρισεν ὁ Γιάννης, γιὰ νὰ κρύψῃ ἀπ' τὴν μητέρα της τὴν συγκίνησιν της, ἔσκούπισε τὰ δακρυσμένα μάτια της καὶ μπῆκε στὸ σπῖτι της ὅπως συνήθως μὲ χαμόγελον.

Ὅσον περνοῦσαν ἡ μέρες, καὶ ὅλοι μιλοῦσαν γιὰ τὸν Γιάννη καὶ γιὰ τὴν παλληκαριά του — ἤλθε μάλιστα στὸ Δήμαρχο καὶ μιὰ ἐφημερίδα ποῦγγραφε μέσα γι' αὐτὸν—τόσον ὁ Νικολῆς ἔσκαζε.

Ἡ μάννα ὁμως τοῦ Γιάννη ἔλαμπεν ἀπὸ χαρὰ Τὴν Κυριακὴ, ποῦ ἐπῆγε στὴν Ἐκκλησίᾳ, ὅλες τῆς ἐπροσηκώθησαν, καὶ τῆς ἔδωσαν τὸ καλύτερον σιασίδι Καὶ ἓνα γεροντάκι, ποῦ καθότανε στὸ πεζοῦλι τῆς ἐφώναξε, «Νὰ ζήσης κυρά — Καλί, νὰ χαίρεσαι τὸν παλληκαρᾶ σου ποῦ τίμησε τὸ νησί μας. Καὶ γυρίζων πρὸς τοὺς ἄλλους εἶπε, «τέτοιος ἦταν καὶ ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας του».

Ὅσον γιὰ τὸν Γιάννη, αὐτὸς ἅμα τὸν ἐπαινοῦσαν κατὰ πρόσωπον, ἐκκοκίνιζεν ἕως τ' αὐτὰ καὶ ἔφευγε ψιθυρίζων, «τὸ χρέος μου ἔκαμα, τὸ χρέος μου ἔκαμα».

Ὁ Γιάννης εἶχε πληγωθῆ στο πόδι. Τοῦ ἐγιατρεύθη ἡ πληγὴ, μὰ τοῦ πονοῦσε ἀκόμη. Δὲν ἔδειχνεν ὅμως τὸν πόνον του.

Ἄμα βγῆκεν ἀπὸ τὸ νοσοκοεῖον, πῆρεν ἄδεια νὰ ἔλθῃ στο νησί νὰ ἰδῆ τοὺς δικούς του. Εἶχε ὅμως πάντα τὴν ιδέα νὰ πῶς μπορεῖ νὰ φύγῃ καὶ πρὶν τελειώσῃ ἡ ἄδειά του, γιατί ἀκούότανε πῶς ἴσως νὰ γίνῃ καὶ δεύτερος πόλεμος.

Ὅλοι στο νησί τὸν ἐκύταζαν πειὰ μέσα στα μάτια, ἐκεῖνος ὅμως ποῦ ἦτο πρὸ πολὺ ἐνθουσιασμένος μ' αὐτόν, ἦτον ὁ Γέρω-Λουκάς Μερμερέτης, ὁ πατέρας τῆς Φιλιώ;

— Ἀχ! καὶμένη γυναίκα, ἔλεγε μὴ μέρῃ στο φαί τους ἀπάνω, καὶ ἡ Φιλιώ ποῦ κάτι τοὺς ἐτοίμαζε παραπέρα τὸ ἐπῆρε τ' αὐτί της, «ὅσο τὸ βλέπω αὐτὸ τὸ παιδί, τὸν Γιάννη τῆς κυρά-Καλῆς, τόσο μπαίνει στὴν καρδιά μου μέσα, δὲν μᾶς ἔδωσεν ὁ Θεὸς ἀρσενικὸ παιδί καὶ μὲ πολλή μου εὐχαρίστησι θὰ τὸν ἔκανα γαμπρό μου. Τὶ λὲς τοῦ στέλνομε προξενειά; ἢ καλύτερα, δὲν τὰ μιλάς καμμιὰ ὥρα μόνη σου μὲ τὴν κυρά-Καλή;

— Μὰ τώρα αὐτὸς ποῦ γύρισε χῶρες καὶ πολιτεῖες, καὶ πῆρεν ὁ νοῦς του ἄερα, θὰ σκοτίζεται γιὰ τέτοιες δουλειές; . . .

— Δὲν εἶναι αὐτὸς παιδί γιὰ νὰ ξιπαστῆ, οὔτε νὰ ξελογιαστῆ.

— Ἄν εἶναι τῆς τύχης θὰ γίνῃ.

— Ἐγὼ τὸν Γιάννη τὸν θέλω γιὰ γαμπρό καὶ ν' ἀφίσης τὰ δικὰ σου.

Καὶ πῆρε θυμωμένος τὸ ψαθὶ του νὰ φύγῃ.

— Οὐφ καὶμένη! δὲν μπορεῖ κανεὶς οὔτε ἓνα λόγο νὰ σταυρώσῃ μὰζι σου, εὐθὺς τὸ παίρνεις στὴ μύτη! . . .

Ὅταν ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ τραπέζι ἡ μητέρα της καὶ πῆγε νὰ τὸν πάρῃ λιγάκι, καθὼς τὸ συνειθίζεν, ἡ Φιλιώ ἐπλησίασε κα' ἔφαγε ὀλίγον, ἐσήκωσε γρήγορα γρήγορα τὸ τραπέζι, καὶ ἀνέβηκεν ἑλαφρὰ καὶ τρέποντας στο λιακωτό, νὰ φωνάξῃ τὴ Σταλιώ, ποῦ ἦτον στο σπιτάκι της κολλητά. Ἀδερφομοιράδια βλέπεις.

Ἡ Σταλιώ τσακίσθηκε νὰ ἔλθῃ. Τότες ἡ Φιλιώ τῆς εἶπε τὴν ὀμλία τοῦ πατέρα της ποῦ ἤκουσε στο τραπέζι καὶ τὴν ἔστειλε νὰ τὰ πῆ τοῦ Γιάννη.

Ἡ Σταλιώ ἔφυγε σὰν ἀστραπή. Ὅταν ἔφθασε στο σπίτι του εἶδε τὸν Γιάννη ποῦ ἔπαιρνε τὸν κατήφορον.

— Γιάννη, Γιάννη!

— Ἐσὺ μ' ἐφώνηξες Σταλιώ; . . .

- Έγώ, ποιὸς ἄλλος;
- Δὲ σὲ πῆρε καυμένη τὸ μάτι μου· εἶδα κάτι νὰ τρέχει καὶ τὸ πῆρα γιὰ κότα.
- Ἐσὺ ἔτσι μὲ πειράζεις πάντα, μὰ ἐγὼ σοῦ φέρνω μὰ καλὴ εἶδησι... Μ' ἔστειλεν ἡ Φιλίω νὰ σοῦ πῶ...
- Μιλῆσανε κάμποσο γιὰ τὸ γάμο.
- Καλὰ ὁ πατέρας, μὰ ἡ μάνα της; τί εἶπεν;
- Αἶ καὶ δὲν τὴν ξεύρεις;... Στὰ τελευταῖα ὅμως ἔδωσε κι' αὐτὴ δίκη τοῦ μπάρομπα μου.
- Τὴν εὐχαριστῶ, πὲς τῆς Φιλίως. Ἄμα εἶνε ὥρα θὰ κάμω ὅ,τι πρέπει.

Καὶ ἡ Σταλιὼ ἔφυγε σὰν ἀστραπή, ὅπως καὶ ἦλθε.

Κατηφορίζων ὁ Γιάννης ἔφθασε στὰ μαγαζιά τοῦ μουράγιου. Μέσα στοῦ καπειτὰν Μαῖστρου τὸ μαγαζὶ ὁ πρῶτος ποῦ ἀντάμωσε ἦταν ὁ Γέρω-Μερεμέτης ὁ πατέρας τῆς Φιλίως,

Τὸν προσεκάλεσεν ὁ γέρος νὰ καθήσῃ κοντά του καὶ νὰ πιοῦν ἕνα κρασί. Τὸ δεύτερον ἦτο τοῦ Γιάννη. Ὅστερα ἤρχισαν νὰ τὰ γλυκοκουβεντιάσουν.

Ἀπὸ τὴν πέρα μερὶ ἰ τοῦ μαγαζιοῦ τοὺς πῆρε τὸ μάτι τοῦ Νικολῆ. Εὐθύς τοῦ μπῆκαν οἱ ψύλλοι στ' αὐτιά. Ἔστειλε λοιπὸν τὸν Τρικλοθανάση νὰ βάλῃ αὐτί. Αὐτὸς ἦτον μάνα σ' αὐτὲς τὶς δουλειές. Τοὺς ἐξύγωσε λοιπὸν μὲ τέτοιον τρόπον ποῦ δὲν τὸν πῆρε κανεὶς μυρωδιά.

Μὲ τὰς πρώτας λέξεις ποῦ ἤκουσε, ἐμπῆκε στὸ νόημα. Σημῶνεται λοιπὸν εὐθύς, πλησιάζει τὸν Νικολῆ καὶ τοῦ λέγει.

— Νὰ ζήσουν νὰ γεράσουν! Γάμο φτιάχνουν. Θὰ ζήτησε τὴν κόρη τοῦ Μερεμέτη ὁ Γιάννης καὶ κείνος θὰ τοῦ εἶπε τὸ «ναί». «Σύμφωνοι εἶμαστε πατέρα, ἔλεγεν ὁ Γιάννης τὴν ὥρα ποῦ τοὺς ἐξύγωσα. Σὰν γυρίσω ὅμως μὲ τὸ καλό. Ἄῤῥιο τελειώνει ἡ ἀδειά μου καὶ φεύγω τὸ δίχως ἄλλο μὲ τὸ βαπόρι ποῦ θὰ περάσῃ.»

— Τὸ ξεύρω πὼς τελειώνει ἡ ἀδειά του, εἶπεν ὁ Νικολῆς....

Ἄν δὲν τὸ προκαμῆ ὅμως τὸ βαπόρι, σοῦ τὸν στέλνει ὁ Δήμαρχός μας μὲ κανένα παληοκάικο, πιστάγκωνα δεμένον, κι' ἔννοια σου....

Ἄς τὸν καμαρώσουν τότες οἱ χαζοὶ τοῦ νησιοῦ μας. Ἄπὸ τέτοια λογαριάσεις;...

— Τοῦ τὸ σφύριξες τοῦ Δημάρχου νὰ τὸν ἀρπάξῃ γιὰ λιποτάχτη;

— Κρούβε λόγια κι' ἔννοια σου.

— Μὰ αὐτὸς θὰ φύγη στὴν ὥρα του.

— Ἔτσι λέει. Τώρα μᾶς βοηθᾶνε καὶ τὰ παντρολογήματα, ἐπρόσθεσε χαιρεκάκως ὁ Νικολῆς κι' ἔφυγε συνομιλῶν ἐμπιστευτικά μὲ τὸν Τρικλοθανάση.

Σὲ ὀλίγην ὥραν ἔφυγαν χαρούμενοι καὶ κατακρατημένοι ἀπὸ τὰ χέρια, καὶ ὁ γέρο Μερεμέτης μὲ τὸν Γιάννη.

Δύο βαρκάρηδες ἦσαν στὸ νησί. Πρῶτ' πρῶτ' πῆγε ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς στὸ σπίτι τοῦ Γιάννη. Τὸν βαρκάρη αὐτὸν δὲν θὰ τὸν εὑρισκες μὲ τὸνομά του ἔπρεπε νὰ τὸν πῆς Τροκαδόρο.

— Καπετὰν Γιάννη νὰ μᾶς προτιμήσης γιὰ μέσα. Γνωρίζομαστε ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ.

— Νὰ σὲ προτιμήσω, γιατί ὄχι.

— Πράματα ἔχεις;

— Τί πράματα θέλεις νὰ ἔχη ἕνας στρατιώτης; Τὸν μανδύα του καὶ ἕνα μπόγο.

— Τί ἔχει ὁ μπόγος γιὰ νὰ τὸν προσέχω;

— Τί λὲς ἐκεῖ; βάρδα τὰ γυαλικά. Κάτι ἀσπρόρροχα ποῦ μοῦ ράφαν καὶ κάτι κάλτσες ποῦ μοῦ πλεξεν ἡ γρηά μου. Νὰ κρατήσω μι' ἀλλαξιὰ γιὰ σήμερα καὶ πάρα τ' ἄλλα. Ἡ ὄχι, ἄρῃσε τα καλήτερα ἅμα φανῆ τὸ βαπόρι, μοῦ δίνεις εἶδηση καὶ τὰ παίρνεις κι' ὅλας.

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ κατέβης στὸ μουράγιο. Τὴν βάρκα μου θὰ σοῦ τὴν φέρω ἐδῶ, κάτω ἀπ' τὸ σπίτι σου. Ἔτσι μένεις καὶ λίγο ἀκόμη μὲ τοὺς δικούς σου.

— Σὰν καλὴ ἰδέα σοῦρθε. Δὲν σὲ εἶχα γιὰ τόσο πρόθυμον!

— Μὰ τὸ φέρνει καὶ ἡ περίστασι. Καὶ χαμογέλασε. Σὺμφωνοι;...

— Σὺμφωνοι.

Στὸ μαγαζι τῆς κυρὰ Καλῆς εἶναι μαζεμένοι ὅλοι. Ὁ γέρο Μερεμέτης, ἡ γυναῖκα του, ἡ Φιλιώ, ἡ Σταλίτσα, πρώτη καὶ καλύτερη, ἡ μητέρα της, οἱ περισσότεροι γείτονες καὶ ἄλλοι φίλοι, ποῦ εἶχαν μάθη τὴν καλὴ εἶδησι γιὰ τὸν Γιάννη καὶ τὴν Φιλιώ. Δὲν λείπει οὔτε ἡ κυρὰ Τρίγκαινα ἡ μαμμὴ ποῦ τοὺς εἶχε πιάσει, ὅπως καὶ τὰ περισσότερα παιδιὰ τοῦ νησιοῦ.

Σὲ μιὰ γωνιά ἡ Φιλιώ καὶ ὁ Γιάννης, τὰ λένε, τὰ λένε καὶ τελειωμὸ δὲν ἔχουν.

Ὁ Γιάννης ὅμως εἶχε καὶ τὸ νοῦ του γιὰ τὸ βαπόρι, ὄλο καὶ

κτύταζε τὸ ρολοὶ του, ὅταν ἔξαφνα μπαίνει μέσα ὁ μάστρο Σταμάτης, ὁ πατέρας τῆς Σταλιῶς καὶ βάζει τὶς φωνές.

— Μπρὲ τί καθόσαστε ; . . . τὸ βαπόρι ἐφάνηκε.

Τοὺς φιλεῖ ὄλους βιαστικὰ ὁ Γιάννης, ἄλλων χέρια, ἄλλων μὰγουλα καὶ τῆς Φιλιῶς τὸ χέρι, ἀρπάζει τὸν μανδύα του, παίρνει καὶ ἡ Σταλιῶ τὸν μπόγο καὶ κατηφορίζουν γιὰ τὸν κάβο. Ἀπὸ πίσω ἀκολουθοῦν ἡ μάννα του καὶ ἡ Φιλιῶ, καὶ αἱ δύο μὲ βουρκομένα τὰ μάτια . . . καὶ ὕστερα ὄλοι οἱ ἄλλοι.

Φθάνει στὸν κάβο ὁ Γιάννης, κυττάζει γιὰ τὴν βάρκα . . τίποτις, φωνάζει, καμμιά ἀπάντησις. Βλέπει ὅμως κ' ἔρχεται σὰν λαχανιασμένος ἕνας κουρελιῆς.

— Τρέχα στὸ μουράγιο, καπετὰν Γιάννη, νὰ προφθάσης, γιὰτὶ ὁ Τροκαδόρος ἔπιασεν ἄλλη δουλειά· εἶχε δομένα βλέπεις τὸ λόγο του ἀπὸ τὰ ψῆς καὶ τὸ λησμόνησε. Μὲ ἔστειλεν ἀπὸ πολλὴν ὥρα νὰ σοῦ τὸ πῶ, μὰ κάποιος μ' ἀλικότισε στὸ δρόμο. Μὴ σε κλεντίτσει ὅμως, ἔχεις καιρὸ

Τὸ βάζει στὰ πόδια ὁ Γιάννης. Ἀκοῦς ἐκεῖ ; ὕστερ' ἀπὸ τέτοια διαγωγή ποῦδειξε στὸν πόλεμο νὰ τὸν δώσουν ἀγνοούμενον καὶ νᾶχη τρεχάματα καὶ ντροπή ; . . . Μπορεῖ καὶ νὰ ἀποφασίστηκεν ὁ ἄλλος πόλεμος καὶ νὰ μὴν ἦλθεν ἀκόμη ἡ εἴδησις στὸ νησί . . . μπορεῖ καὶ νὰ φεύγη τὸ Σύνταγμα του . . . Νὰ τὸν λογαριάσουν γιὰ λιποτάκτην, νὰ τὸν πάρουν γιὰ δειλόν ; Ποῦ νὰ περιμένει τὸ ἄλλο βαπόρι ; Πῶς νὰ ἐμπιστευθῆ στὸν ἀέρα καὶ στὰ πανιὰ ποῦ θὰ τὸν πᾶνε ὅταν θελήσουν αὐτὰ ; Νὰ φύγουν μὲ καΐκι !! . .

Αὐτὰς τὰς σκέψεις κάμνει ἐνῶ τρέχει ὁ Γιάννης.

Φθάνει στὸ μουράγιο, ἡ ἄλλη βάρκα ἔλειπεν.

Ἐνα ψαράδικον ποῦ ἔκανε νερὰ ἦτο ἀραγμένον μονάχα, καὶ τοῦ γέρο Μερεμέτη τὸ καΐκι ποῦ δὲν πῆγε σήμερον γιὰ ψάρεμα.

Προσπαθεῖ ὁ γέρο Μερεμέτης νὰ λύσῃ τὸ καΐκι του, νὰ σηκώσῃ τὸ σίδερο, νὰ βάλῃ τὸ κατάρτι ποῦ τῷχε βγαλμένο . . . Μὰ θέλουν ὥρα κ' αὐτὰ, ἔπειτα μήπως ἐφύσαγε καὶ ὁ ἄνεμος ; . . .

Σφυρίζει τὸ βαπόρι.

Δὲν χάνει καιρὸν τότε ὁ Γιάννης, πετάει χάμω τὸν μανδύαν του, βγάζει τὰ ροῦχα του καὶ μένει μὲ τᾶσπρα, λύνει τὸν μπόγο, τὰ πετάει ὅλα χάμω, βάζει μέσα στὸ πανὶ τοῦ μπόγου τὴν στολή του, τὸ καπέλο του καὶ τὰ παπούτσια του, τὰ ρίχνει στὸν ὄμο του.

δένει τὸ πανὶ ἔμπρὸς στὸ λαιμὸ τοῦ καὶ πέφτει στὴ θάλασσα.

Ξανασφυρίζει τὸ βαπόρι.

Ἄπ' τὸ μουράγιο κουνοῦν ὅλοι τώρα τὰ καπέλλα τοὺς καὶ τὰ μαντήλια τοὺς. . . Ποῦ νὰ καταλάβουν ἄπ' τὸ βαπόρι τὶ τρέχει!...

Τὶ ἀπλωτὲς εἶνε αὐτὲς τοῦ Γιάννη; Οὔτε δελφίνοι δὲν τὸν φθάνει.

Ὁ ἔλικας ἔφερε τὴν πρώτη βόλτα. Ἄ, καὶ ζύγωσε. Τὰ ψευτοκύματα τοῦ βαποριοῦ τὸν κουκουλώνουν. . . . Τὸ βαπόρι ξεκίνησε γιὰ καλὰ.

Φωνάζει κι' ἀπὸ μακρὰ καὶ ὁ γέρο Μερμερέτης καὶ κουνᾷ τὸ ψαθὶ τοῦ.

Δὲν ἀπελπίζεται ὁ Γιάννης. . . . Κολυμπᾷ κι' ἀνασηκώνεται σὰν γοργόνα. . . . Κάποιος τὸν βλέπει ἄπ' τὸ βαπόρι κι' εἰδοποιεῖ.

—«Ἄνθρωπος εἰς τὴν θάλασσαν!» . . φωνάζει ὁ σκοπός.

Τὸ βαπόρι ὀλιγοστεύει τότε τὸ δρόμο τοῦ. Στέκεται τώρα στὸν ἀτμό.

Ὁ πλοίαρχος ποῦ ἐκατάλαβε μὲ τὶ ἄνθρωπο ἔχει νὰ κάμῃ τοῦ κρεμᾷ ἓνα παλαμάρι.

Γενικὴ συζήτησις μέσα στὸ βαπόρι. Ἄλλοι λέγουν πῶς εἶχε πέσει κατὰ λάθος, ἄλλοι πῶς γλύτωσε ἀπὸ ναυάγιον.

—Κουράγιο παλληκάρη, τοῦ φωνάζουν ὅλοι.

Ξεκουράζεται ὀλίγον ὁ Γιάννης, πέρνει τὴν ἀναπνοὴν τοῦ κι' ἀρχίζει ν' ἀνεβαίνει Ἄ μιὰ, ἄ δυό, ἄ τρεῖς. . . . καὶ σκαρφάζει ἀπάνω στὸ βαπόρι.

Ὁ ἔλικας ἀρχίζει πάλι τὴ δουλειά τοῦ. Τὸ βαπόρι πῆρε τώρα δρόμον. . . . Τοὺς χαιρετᾷ.

Σὰν ἀνέβῃ ἀπάνω ὁ Γιάννης ὅλοι τὸν τριγύρισαν, αὐτὸς ὅμως τοὺς εἶπε νὰ τὸν συμπαθήσουν καὶ παραμέρισεν γιὰ ὀλίγην ὥρα νὰ φορέσῃ τὴ στολή τοῦ, βρεγμένην καθὼς ἦτο. Ἄπο τέτοια. Εἶναι μαθημένος.

Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀφορμὴν ποῦ ἔκαμε αὐτὸ τὸ τόλμημα, ὅλοι τὸν συνεχάρησαν. Συγχρόνως κουνοῦν ἀπὸ μαζερὰ τὰ μαντήλια των στοὺς νησιῶτες ποῦ εἶναι μαζεμένοι ἀκόμα στὸ μουράγιο, σὰν νὰ τοὺς λένε «ἔδῳ τὸν ἔχουμε».

Σὲ κάμποσιν ὥρα γύρισαν στὸ νησί μὲ τὴν βάρκα τοῦ Τροκαδόρου ὁ Νικολῆς καὶ ὁ Τρικλοθανάσης κι' ἔκαναν τὸν ἀδιάφορον, ἀλλὰ σιγὰ—σιγὰ τὰ ἔμαθαν ὅλοι καὶ τοὺς «κρέμασαν μούτρα. Ἡ

άλλη βάρκα ἐγύρισε τὸ πρωί. Εἶχεν ὑπάγει εἰς τὴν Παλιὰ Χώρα γὰ κάποιον θέλημα. Ἔτσι εἶπεν ὁ βροκάρης.

Τοῦ Τροκαδόρου ὁμως, ποῦ δὲν τὸν εἶχαν δὰ καὶ ἀνάγκη, οὔτε τὸν ἐλογάριαζε κανεὶς, τοῦ γύρισαν ὅλοι τὶς πλάτες τόσον, ποῦ σὲ ὀλίγες ἡμέρες ἐπῆγεν ἄλλοῦ νὰ βρῆ δουλειά.

«Γιὰ λίγα χρήματα ποῦ πῆρε, νὰ κάμη τέτοια προδοσιά! . . .»

Τὸ βαπόρι ἦρε κακὸν καιρὸ, καὶ ἀντὶ νὰ φθάσῃ τὸ ἄλλο πρωί, ἔφθασε βράδῳ, βράδῳ.

—Τὶ ἄτυχος ποῦ εἶμαι, λέγει μέσα του ὁ Γιάννης ὕστερα ἀπὸ τόσα βάσανα, καὶ νὰ εἶναι φόβος πῶς δὲν θὰ εἶμαι στὴν ὥρα μου!

Ἐβγῆκεν πρῶτος — πρῶτος ἔξω καὶ ἐτροβῆξε ἴσια γιὰ τὸ Σύνταγμα του.

Ἀπὸ μακριὰ βλέπει τὰ φῶτα του. Φθάνει λαχανιασμένος. Διευθύνεται κατὰ τὸ Τάγμα του.

Ἀνηφορίζει κατὰ τὸν λόχο του Μπαίνει μέσα . . ἐκεῖ εἶναι ἡ διμοιρία του . . νὰ . . ἐκεῖ εἶναι μαζεμένη ἡ ἐνωμοτία του. . . .

Διαβάζουσι ἀκόμα τὰ ὀνόματα . . Πλησιάζει

Μόλις ἐπλησίασεν ἀκούει.

Βροντᾶς Ἰωάννης!

— Παρών!

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΥΛΛΑΣ

ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΛΑΘΟΣ

Εἶταν Μέγα Σάββατο, δύο ὥρες νὰ ξημερώσῃ εἰς τὸ μικρὸ προαῦλι μιᾶς κατοικίας χαμηλῆς, εἰς τὴν ἄκρην καὶ ἀνάμερα τοῦ χωριοῦ, ἡ Μαρία ἐβρηθοῦσε τὸν ἄνδρα της νὰ φορτώσῃ τὸ ἄλογό του μὲ λάδι ἀπὸ τὸ ὕστερο ἄλεσμα ἐκείνης τῆς καρποφορίας.

— Μὴν ἀνησυχῆς ἂν νυκτώσω, τῆς εἶπεν, ἔχω πολλὰ πράγματα νὰ τελειώσω εἰς τὴν πόλιν.

— Μὴ λησμονήσης τὸν καλὸν ἄνθρωπον, ὅπου σ' ἐκυνήγησε τόσον ἐφέτος, μὴν ἔχωμε πάλι βάσανα.

— Νὰ μὴν ἀνακατώνεσαι εἰς τὲς δουλειές μου· σοῦ τὸ εἶπα ἕκατὸ φορὴς.

Καὶ μὲ τοῦτο ὁ Πέτρος ἐκίνησε τὸ ἄλογο φορτωμένο καὶ κατέβη προφυλακτικὰ τὸ λιθόστρωτο μονοπάτι, ποῦ μέσ' ἀπ' τὸ χωριὸ ἔβγαινε εἰς τὸν δημόσιον δρόμον.

* *
*

Οἱ πρῶτες ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, μέσ' ἀπὸ τὴν θύραν καὶ ἀπὸ τὸ παράθυρο ἐφώτιζαν τὸ πτωχικὸ ἐκεῖνο χαμῶγι καὶ τὰ ὀλίγα σκευὴ του, ἓνα μικρὸ βουτσί, ἓνα σκαφόρι, ἓνα τραπέζι καὶ δύο καθίσματα· εἰς τὸ ἓνα πλάγι εἶχαν τὸ κρεββάτι καὶ εἰς τὸ ἄλλο τὴν γωνίστραν. Ἡ Μαρία ἐβάλθη ἀμέσως νὰ κάμη τὴν ἐργασίαν τῆς Παραμονῆς· ἐσάρωσε τὸ πάτωμα, ἐξεράχνιασε τὴν σκέπην, ἐξεσκόνισε ὅλα τὰ σκευὴ, ἐγέμισε τὸ καντήλι τῆς Παναγίας, ἔβαλε καθαρὰ σεντόνια εἰς τὸ κρεββάτι κ' ἐπάνω τὸ καλύτερο πάπλωμά της· κατόπιν ἄλλαξε καὶ αὐτή, ἐκάθησεν εἰς τὸ κατώφλι καὶ ἔστεκε συλλογισμένη.

—»Μᾶς λείπει, ἔλεγε, ἀπὸ τὰ Χριστοῦγεννα· ἔφθασε ἡ Λαμπρὴ καὶ εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τὰ ξένα, καὶ ἔχουμε ἓνα μῆνα ὅπου δὲν ἐπίασαμε γράμμα του· ὅταν τὸν εἶχα κονιά μου, ἔβαζε τὸ χρυσὸ μου παιδί τὸν καλὸν του λόγον καὶ ἡμέρωνε ἢ παραξενιὰ τοῦ πατρός του· ἅ! πόσο θὰ τοῦ πονῆ νὰ περνᾷ τὲς καλὲς τοῦτες ἡμέρες μακρὰ ἀπὸ τὴν μανοῦλά του. Τὰ θηλυκὰ τὶ νὰ μοῦ κάνουν τὰ καῦμένα; κακοπανδρεμένες καὶ οἱ δύο· ὑπομονή· ἔχει ἀκόμη σαράντα ἡμέρες νὰ κάμη στρατιώτης· ἅμα γυρίσῃ, θὰ εἶναι ὅλα καλά. Πάσχασε μὲ τὴν εὐχή μου, παιδάκι μου»,

Αὐτὰ ἔλεγε μὲ τὸν νοῦν της ἡ Μαρία καὶ ἐδάκρυζε· εἰς τὸ πρόσωπό της, ὅπου ἄλλοτε εἶχε βασιλεύσει τὸ κάλλος καὶ ἡ φαιδρότης, ἐφαίνοντο ἐκεῖνες οἱ στερεὲς καὶ αὐστηρὲς γραμμές, ὅπου ἀγάλη ἀγάλη χαρακώνει τὸ πρῶτιμο γῆρας, ὁ κόπος, ὁ πόνος καὶ ἡ χριστιανικὴ ὑπομονή.

Ἀπὸ τοὺς στοχασμούς της ἔξαφνα τὴν ἐσήκωσε ὁ ἦχος ἀπὸ ὅλα τὰ κωδωνοστάσια τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ χωριοῦ· εἶταν ἡ Ἀνάστασις. Διότι εἰς τὴν Κέρκυραν τὸ Μέγα Σάββατο, τέσσερες ὥρες ἀφοῦ ἀνατείλει ὁ ἥλιος, ἀπ' ὅλες τὲς ἐκκλησίας τῆς πόλεως τὸ χαρμόσυνο μῆνυμα, ὡς ἠλεκτρικὴ σπῖθα, περνᾷ εἰς τὰ γειτονιὰ χωριὰ καὶ ἀπὸ

αὐτὰ ἕως εἰς τὰ ἀκρινότερα τῆς νήσου, ὥστε ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν ἐνενηντα χωριῶν σχεδὸν εἰς τὴν ἰδίαν στιγμὴν πανηγυρίζουν τὴν Ἀνάστασιν μὲ κωδωνοκρουσίαις καὶ τουφεκισμοῖς.

Ἡ Μαρία ἐσφόγγισε τὰ δάκρυά της, ἔκαμε τὸν σταυρόν της καὶ ἐκίνησε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν νὰ παρευρεθῆ εἰς τὴν ἁγίαν τελετὴν.

* * *

Τὸ ἑσπέρας ὁ ἄνδρας της ἐγύρισε ἀπὸ τὴν πόλιν· «Λάβε, τῆς εἶπε, τὰ χρυσαφικά σου· τὰ σήκωσα ἀπὸ τὸ κατάστημα νὰ τὰ φορέσῃς αὐριο, ἔστειλα καὶ δεκαπέντε δραχμὲς τοῦ Ἀντωνάκη μας νὰ καλοπεράσῃ αὐτὲς τὲς ἄγιαις ἡμέραις. Θὰ τὲς λάβῃ τὴν Νιὰ Δευτέτερα· μᾶς γράφει ὅτι εἶνε καλά, καὶ μᾶς εὐχεται καλὴ Λαμπρὴ πάρε τὸ γράμμα νὰ τὸ φυλάξῃς μὲ τὰ ἄλλα».

— Καλὴν φώτισιν σοῦ ἔδωκε ὁ Θεός· λέγω γιὰ τὸ παιδί μας, ὄχι γιὰ τὰ χρυσάφια μου· σὲ περασμένες ἡμέραις, ὡσὰν νέα κ' ἐγώ, ἐξήλενα νὰ φορῶ ἄμῃ τώρα... καί, ὕστερα, ἔμαθα ἀπὸ πολὺν καιρὸν νὰ τὰ ἔχω εἰς τὸ κατάστημα· κοίταξε πῶς ἐμαύρισαν.

Καὶ ἀμέσως ἐβιάθη νὰ τρίψῃ τὰ ἀσημένια σκουλαρίκια, τὸ χρυσὸ περιλαίμιο, τὲς χρυσὲς περόνες τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ δακτυλίδια. Καὶ ἐνῶ ἔκαμινεν αὐτὴν τὴν ἐργασίαν, ἠσθάνετο ὅτι ἐπιάνετο ἢ καρδιά της.

«Παναγία μου, ἔλεγε μέσα της, κάμε νὰ ἔχῃ καλὸ τέλος τούτη μου ἡ χαρὰ. Δὲν ἐπερίμενα τόση καλωσύνη ἀπὸ τὸν ἄνδρα μου· θὰ τὸν ὠδήγησεν ἴσως ὁ καλός μου ὁ πνευματικός. Καὶ ὅμως ἐγὼ ποτέ μου δὲν ἄνοιξα τὸ στόμα νὰ παραπονεθῶ γιὰ τὲς κακοτροπίαις τοῦ συντρόφου μου· γνωρίζω πόσες φροντίδες, πόσα βίαια ἔχουν αὐτοὶ οἱ δύστηχοι ἄνδρες· εἶναι ἀναγκασμένοι εἰς τὴν ἀνεσοδιὰ νὰ χρεωθῶν διὰ τὸ θεόψωμο, καὶ συμβαίνει πολλὰς φορὰς, γιὰ τὲς ἁμαρτίαις μας, εἴτε ἡ ὄστρια νὰ χαλάσῃ τὸν καρπὸν, εἴτε τὸ κρῦο τὸ ἀπριλιάτικο νὰ κάψῃ τὰ σταφύλια μὲς' στὸ ἄνθισμά τους, καὶ τότε ὁ τοκογλύφτης τοὺς φοβερίζει μὲ φυλάκισιν γιὰ νὰ τοὺς βιάσῃ νὰ τοῦ γράψουν τὸ ἓνα δέκα, εἴκοσι, πενήντα—ὦ! οἱ μαῦρες ψυχές, διάδικον νᾶχουν τὸν Θεὸν—καὶ ὕστερον οἱ ἄνδρες ἀγριεύουν, μᾶς μαλώνουν ἄδικα γιὰ τὸ παραμικρὸ—ἔ! ἡ φτώχεια γεννᾷ τὴ γκρίνια. Πόσες φορὰς αὐτὰ τὰ χρυσαφικά, τούτη ἡ καυμένη προῖκα, ἐχρησίμευσεν γιὰ νὰ σηκώσωμεν ἀπὸ τὸ κατάστημα καμμιά πενηνταριά δραχμὲς γιὰ νὰ μὴ σαπῆ ὁ ἄνδρας μου εἰς τὴν φυλακίαν. Ἄ! νὰ

περάσουν γρήγορα αὐτὲς οἱ σαράντα ἡμέρες, νὰ γυρίσῃ τὸ παιδάκι μου, νὰ μᾶς βοηθήσῃ».

Ἡ καυμένη της ἦ προῖκα! Ὅποιος δὲν γνωρίζει τὴν ἔξοχὴν τῆς Κερκύρας θὰ παραξενευθῆ ν' ἀκούσῃ ὅτι οἱ γυναῖκες συνήθως φέρνουν ὡσμὸν τὸν πρῶτον καμμιὰ διακοσαριά δραχμὲς χρυσαφικά καὶ κάποτε δύο ἢ τρία ἐλαιόδενδρα ἢ ἓνα ἢ δύο τσαπιῶν ἀμπέλι, εἰσὸδήμα δέκα δραχμῶν τὸν χρόνον· ἀλλὰ ἡ θαυμαστὴ χωριανὴ φέρνει μὲ τὸ σῶμά της τὸ εὖρωστο καὶ μὲ τὴν εὐγενικὴν ψυχὴν της θηραυτὸν ἀτίμητον εἰς τὴν οἰκογένειαν, ὅπου ἔρχεται νύφη καὶ ἀγογγύστως ἐργάζεται καὶ κοπιάζει· καὶ ὅταν συμβαίῃ νὰ χηρεύσῃ μὲ ἀνήλικα παιδιά, τότε μὲ τὸ προνοητικὸν τῆς πνεῦμα, μὲ ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα κυβερνᾷ τὴν οἰκογένειαν, καὶ ἄπειρα ἔχομεν παραδείγματα, ὅπου γυναῖκα χήρα ἀνάστησε σπῆτι ξεπατωμένον.

Ἐπέρασε τὸ Νιοβδόμαδο ἡσυχὰ καὶ ἔξημέρωσε ἡ Δευτέρα. Ὁ Πέτρος ἀνεχώρησε γιὰ τὴν πόλιν νὰ φέρῃ τροφὸν γιὰ τοὺς ἐργάτας εἰς τὸ σκάψιμο τῶν ἀμπελῶν· οἱ πολλὲς καὶ συχνὲς βροχὲς τῆς μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς καὶ κατόπιν οἱ ἐφορτάσιμες ἡμέρες εἶχαν ἐμποδίσει αὐτὴν τὴν ἐργασίαν, ἡ ὁποία γίνεται τακτικῶς τὸν Φεβρουάριον καὶ τὸν Μάρτιον.

* *

Τὸ μεσημέρι ἡ Ἑλένη ἦλθε νὰ εἶρῃ τὴν μητέρα της.

— Μάννα, τῆς εἶπε, νὰ λυτρώσῃς τὸ στίτι μου· τὸ παιδί μου ἔξημερὸν ὄθηκε χειρότερα· ὅλο τὸ κορμάκι του εἶνε φωτιά, παραλογαίει· ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ γιατροῦ καὶ φάρμακα.

— Τὶ νὰ σοῦ κάμω, παιδί μου· τὸ γνωρίζεις πῶς περναίμε· ὁ καρπὸς σῶθηκε· ἂν μᾶς ἔμειναν ὀλίγα λεπτά, αὐτὰ μᾶς χρειάζονται νὰ πληρώσουμε ἐργάτες γιὰ τ' ἀμπέλια· μᾶς λείπει τὸ μονάκριβόν μας παλληκάρι, καὶ ὁ Πέτρος δὲν προφθάνει νὰ σκάψῃ μόνος, ἂν καὶ τὸν βοηθῶ καὶ ἐγώ· ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου τὰ παιδιά μας πηγαινουν στρατιῶτες, παίνομε καὶ ἐμεῖς οἱ γυναῖκες τὸ τσαπί.

— Μάννα, σπλαχνίσου μας· δὲν ἔχομε πεντάρα καὶ μᾶς χρειάζονται αὔριο δεκαπέντε δραχμὲς γιὰ τὸν γιατροῦ καὶ δέκα γιὰ τὸ ἀμάξι χωρὶς τὰ φάρμακα καὶ ὅ,τι ἄλλο διορίσῃ.

— Καὶ ποῦ νὰ τὰ εἶρω παιδί μου; Ὁ πατέρας σου εἰς τούτην τὴν ἐσοδείαν, ἐξ ἀφορμῆς ὅπου εἶταν ὀλίγη καρποφορία, δὲν μοῦ ἄφησε τὰ ὑστερομαζώματα, καθὼς ἦταν ἡ παλαιὰ συνήθεια νὰ τ' ἀφίνουν τῶν γυναικῶν γιὰ νὰ ἔχουν καὶ αὐτὲς ὀλίγα λεπτά εἰς τὴν κασέλα τους.

— Ἀμή σου ἔφερε ἐφέτος τὰ χρυσαφικά σου· κάμε τὸ καλὸ νὰ μοῦ τὰ δανείσῃς γιὰ κανένα μῆνα νὰ τὰ βάλω μ' ἐκεῖνα τὰ ὀλίγα τὰ δικά μου εἰς τὸ κατάστημα, νὰ οἰκονομήσωμε αὐτὲς τὲς δραχμῆς· ἕως τὴν Ἀνάληψιν δὲν θὰ ἔχῃς ἀνάγκην νὰ τὰ φορέσῃς μάννα, κάμε το, ἂν μ' ἀγαπᾷς.

— Δὲν τὸ ἔλεγα ἡ δύστηνη, ὅτι αὐτὰ τὰ χρυσαφικά θὰ μοῦ γίνουν φαρομάκι; Εἶσαι βέβαιη, Ἐλένη μου, ὅτι ἕως τὴν Ἀνάληψιν θὰ τὰ ξεχρεώσῃς;

— Βεβαιότατη ὁ ἄνδρας μου θὰ πουλήσῃ τὸ δαμάλι πὸν ἔχει μισιακό· θὰ πουληθῇ ἴσα ἴσα τὲς παραμονὲς τῆς Ἀναλήψεως.

— Θὰ εἶναι ἐδῶ ὁ Ἀντωνάκης μου, εἶπε μέσα της ἡ Μαρία, καὶ τότε ὅ,τι καὶ ἂν τύχῃ, ὅλα διορθώνονται. Καὶ πῶς νὰ μὴν τὴν σπλαχνισθῶ, εἶναι ἀκόμη ἀδύνατη ἀπὸ τὴν ὑστερή της ἀρρώστεια, καὶ μὴ μοῦ πάθῃ.

— Κάμε το, μητέρα νὰ χαρῆς τὸν Ἀντώνη μας· θὰ γυρίσῃ γλήγορα ὡς ἀκούω.

— Naί, θὰ εἶναι ἐδῶ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς.

Ἐσηκώθη, καὶ ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν κασέλα τὰ χρυσαφικά.

— Πάρε τα, παιδί μου, καὶ βάλε εἰς ὄρκον τὸν ἄνδρα σου νὰ μὴ μὲ φανερώσῃ· ἂν τὸ μάθῃ ὁ πατέρας σου, ἐχάθηκα.

* * *

Ἐπιμένοντα, ζῶν δυστυχησμένην ὅπου περναίμε ἐδῶ εἰς τὸ χωριό! ἔλεγε μόνη της ἡ Μαρία· νὰ μὴν εὐρίσκειται ἰατρός νὰ ἔλθῃ νὰ καθίσῃ ἐδῶ, νὰ κἀνῃ χριστιανικὰ τὴν ἐπιστήμην του· ἀμή νὰ εἶμαστε ἀναγκασμένοι ὅταν ἀρρωστήσῃ κανένα παιδί μας, νὰ τὸ φέρνωμε εἰς τὴν ἀγκαλιά μας εἰς τὴν πόλιν θερμασμένο, τρεῖς ὥρες δρόμον, μὲ τὸ ἡλιοπύρι, γιὰ νὰ τὸ ἰδῇ μίαν μόνην φορὰν ὁ ἰατρός ἢ νὰ ἐξοδεύωμε φοῦχτες φράγκα γιὰ νὰ τὸν φέρωμεν ἐδῶ, καὶ ἂν πουλῇ κανεὶς αὐτὸ τὸ εὐλογημένο κινίνο, νὰ τὸ πληρώνωμεν ὡσὰν χρυσόχωμα. Ἔτσι ἐχάθη τὸ σπῆτι τοῦ πατρός μου ἀπὸ ἀρρώστειες· γιὰ νὰ κοιτάξῃ τὸ μονάκριβό του ἀρσενικό—ἐνδεκα μῆνες ἀρρώσεται—ἐπούλησε ὅ,τι καὶ ἂν εἶχε καὶ τὸ ἐχάσαμε γιὰτι δὲν ἔφερε τὸν ἰατρὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Ἀπὸ τοῦτο ἐξέπεσε τὸ σπῆτι μας· προῖκα δὲν εἶχε νὰ μοῦ δώσῃ ὁ πατέρας μου παρὰ αὐτὰ τὰ εὐλογημένα στολίδια τῆς μητρός μου· καὶ ὅμως μ' ἐπῆρε τοῦτος ὁ χριστιανός, καλός, ἀμή, ὁ Θεὸς φυλάξοι, ἂν τοῦ ἔρθῃ τὸ νευρικό. σὲ λίγον καιρὸ ἔθαψα τὸν καλόν μου πατέρα καὶ ἡ χήρα ἡ μάννα

μου ἔμεινε κορμός· καὶ ὁ Θεὸς τὸ ἠξεύρει τὶ γεράματα περὶ εἰς τὸ ἐρμόσπιτό της. Ὁμίμενα! δὲν ἠξεύρω γιατί σήμερα ὄλα τὰ παλαιά μου δυστυχήματα μοῦ ξεφανερώνονται εἰς τὸ πνεῦμα, ὡς νὰ ἦσαν χθεσινά. Ἐπέρασα τόσο ἦσυχά αὐτὲς τὲς ἅγιες ἡμέρες, καὶ τώρα μοῦ ἀρρώστησε τὸ μικρὸ μου ἔγγόνι· δὲν μ' ἀρέσει αὐτὴ ἡ ἀρρώστεια, γαὶ πῶς νὰ μὴ δώσω τῆς Ἑλένης τὰ χρυσαφικά.»

Μὲ αὐτοὺς τοὺς συλλογισμοὺς ἀνέβη εἰς τὴν γειτοτινὴν οἶκον νὰ μάση ἀγριολάχανα γιὰ τὸ δεῖπνον, καὶ ἀφοῦ τὰ ἔβαλε νὰ βράσουν, ἔπεσε γονατιστὴ μπρὸς εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ποὺ εἶχε ἐπάνω εἰς τὸ προσκέφαλο τῆς νυφικῆς της κλίνης.

— Παναγία μου, εἶπε δακρῦζοντας, τί εἶναι αὐτὸ ποὺ αἰσθάνομαι μέσα μου; βοήθησέ με, μὴ πεθάνω πρὶν ἰδῶ τὸ παιδί μου».

* *

Εἶταν δυὸ ὧρες νύκτα καὶ ἄρχισε ἡ Μαρία ν' ἀνησυχῆ.

— Ἄν ἔχη ὁ ἄνδρας μου ἄλλα κακά, ὅμως δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκείνουσποὺ χάνονται εἰς τὴν χώραν μέσα εἰς τὰ καπηλειὰ ἢ χασομεροῦν εἰς τοὺς δρόμους μέσα εἰς τ' ἐργαστήρια.»

Καὶ ἔστεκε ἀκίνητη χωρὶς νὰ βγάλῃ ἄχνα, καὶ ἐφαντάζετο ν' ἀκούσῃ τὰ πέταλα, καθὼς τ' ἄκουε πάντοτε κάμποσα λεπτὰ πρὶν φθάσῃ, ὅπως τὸ ἄλογο ἐτετραπόδιζε εἰς τὸ λιθόστρωτο μονοπάτι.

— Ἦλθεν, ἐφώνηξε· εἶνε τὸ πατημά του· πῶς ἔρχεται μὲ τὰ πόδια; καὶ μὲ αὐτὸ ἐπετάχθη εἰς τὸ μονοπάτι, καὶ σ' ὀλίγα λεπτὰ τῆς ξεφανερώθη ὁ ἄνδρας της.

— Καλησπέρα, τῆς εἶπε μουγκόφωνα.

— Καλῶς ὦρισες· τί ἐγένηκε τὸ ἄλογό μας; Τοῦ ἔχω ἔτοιμον τὸν σανό.

— Τὸ ἄλογό μας ξενυκτᾷ ἄλλοῦ· ἄφησέ με ἦσυχον νὰ ξανασάνω· ὁ Θεὸς θέλει νὰ μᾶς παιδεύσῃ· ἐλάβαμε γράμματα ἀπὸ τὸν Ἄντωνάκη μας.

Ἡ Μαρία ἐροίγωσε.

— Τί γράφει;

— Ἐγύρισα βιαστικὰ καὶ δὲν ἐπρόφθασα νὰ εὔρω κανένα φίλον νὰ μοῦ τὸ διαβάσῃ· πάρε το νὰ σοῦ τὸ διαβάσῃ ὁ πνευματικὸς μας.

Ἡ Μαρία ἐπῆρε τὸ γράμμα καὶ τῆς ἔτρεμαν τὰ γόνατα, τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν κόρφον της καὶ ἔβγαλε.

«Τί νὰ γίνω ὁ δύστηχος; ἔλεγε μόνος του· εἶμαι πάλι ἀναγκασμένος νὰ τῆς τὰ πάρω· τὸ γνωρίζω ὅτι δὲν θὰ μ. ὦ κάμη τὴν πα-

ραμικρὴ δυσκολία, ἅμα γνωρίσῃ τὴν περιστατικὴν μοῦ ἔτυχε· ἀλλὰ τὸ ἔχω σ' ἐντροπὴν, ὕστερ' ἀπ' ὀλίγες ἡμέρας».

Εὗρηκε ἡ Μαρία τὸν πνευματικὸν τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὄπου κατὰ τὸ σύστημά του, ἀνεγίνωσκε πρὶν πάη νὰ πλαγιάσῃ τὰς ἑσπερινὰς του εὐχὰς. Εἰς ὄλον τὸν ναὸν τὸ τέμπλο μοναχὰ μὲ τὰ δεσποτικὰ εἰκονίσματα καὶ τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους, ἐφωτίζετο δὲ λίγον ἀπὸ τὸ καντήλι ἔμπροσθεν εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, καὶ ἀπὸ ἓνα κερὶ στυλωμένο εἰς τὸ ἀναλόγι· αὐτοῦ ὁ ἀσπρομάλλης ἐφημέριος, χωρὶς καμηλαῦκι, ἐπροσηύχετο μὲ ταπεινὴν φωνὴν, μὲ καθαρὴν προφορὰν, γεμάτην χριστιανικὴν κατάνυξιν. Ἡ Μαρία ἐμπῆκε εἰς τὸν νάρθηκα, ἐστάθη εἰς τὴν θύραν καὶ μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο ἔλεγε μέσα τῆς τὰ πατερομάρτυρα, ὅταν ὁ παππᾶς ἔκλεισε τὸ εὐχολόγι, ἐπλησίασε καὶ τοῦ ἐφίλησε τὸ χέρι.

—Γιὰ καλὸ, Μαρία, τέτοια ὦρα ;

—Δέσποτά μου, συχώρεσέ με· κάμε τὸ καλὸ νὰ μοῦ διαβάσῃς τοῦτο τὸ γράμμα τοῦ Ἀντωνάκη μου.

— Ἄ ! καλὸ παιδί ! γρήγορα σώνει ὁ καιρὸς του.

Ὁ παππᾶς ἄνοιξε τὸ γράμμα.

«Καλέ μου Πατέρα. Ἔλαβα τὸ γράμμα σου καὶ τὰ δέκα πέντε φράγκα· σὰς εὐχαριστῶ· ἀλλὰ γιατί νὰ στερηθῆτε σεῖς οἱ καυμένοι γονεῖς μου ; ἐδῶ χάρις εἰς τὸν Θεόν, δὲν μοῦ λείπει τίποτε· ὁ λοχαγὸς μου μὲ ἀγαπᾷ καὶ μ' ἐπῆρε εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του ὑπηρεσίαν· ἀλλὰ τὸ βίβροξ τῆς ξενιτειᾶς τὸ αἰσθάνομαι περισσότερο αὐτὲς τὰς ἄγιες ἡμέρας· εἶνε ἡ πρώτη φορὰ ὅπου δὲν ἐσορτάζω εἰς τὸ σπιτάκι μας. Ἀλλὰ καὶ σεῖς πρέπει νὰ ἔχετε ὑπομονήν· μάθετε ὅτι ἦλθε διαταγὴ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον νὰ μᾶς κρατήσουν καὶ ἄλλους τρεῖς μῆνες, ὥστε μόνον τὸν τρύγον θὰ μ' ἔχετε κοντὰ σας· γιὰ τοῦτο ἄργησα νὰ σᾶς γράψω, γιὰ νὰ μὴ σᾶς πικρᾶνω μίαν ὥραν πρωύτερα. Πόσο θὰ βαρύναντῃ τῆς καυμένης μου τῆς μάννας ! Πατέρα ἂν μὲ ἀγαπᾷς, μὴ τὴν λυπῆσῃς, καθὼς συμβαίνει κάποτε νὰ θυμώνῃς. Σᾶς φιλῶ τὰ μάτια καὶ τὰ χέρια. Θὰ σῖς γράφω ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου θὰ μετατεθῆ τὸ τάγμα, ἀπὸ τὰ σύνορα. Ὁ ἀγαπητὸς σου υἱός.»

Ἄμα ἐτελείωσε ὁ παππᾶς, ἡ Μαρία ὅπου ἔκλειε ὅλην τὴν ὥραν ἠρώτησε.

—Δέσποτά μου, τί εἶναι τὰ σύνορα ;

—Τὸ βασιλείον μας εἶναι τὸ περισσότερο μέρος ζωσμένο ἀπὸ

θάλασσα, καὶ ἀπὸ τὴν στερεὰν γειτονεύει μόνον μὲ τὸ βασίλειον τῶν ἀπίστων· αὐτοῦ εἶναι τὰ σύνορα.

— Μήπως θὰ ἔχωμε πόλεμο :

— Μὴ βάζῃς αὐτὸ στὸν νοῦν σου, Μαρία· καὶ ἂν ἠθέλαμε καὶ ἂν ἠμπορούσαμε νὰ ἐλευθώσωμεν τοὺς ἀδελφούς μας, δὲν θὰ μᾶς ἄφηναν οἱ κραταῖοι τῆς γῆς· ἠσύχασε, δὲν εἶναι κίνδυνος τώρα νὰ αἵματωθοῦμε.

— Αὔριο πρῶτ' θὰ ἔλθω, παπᾶ μου, νὰ μ' ἐξομολογήσῃς.

— Ἀμαρτίες ποῦ θὰ ἔκαμες, καυμένη, ἀπὸ τὴν Μεγάλῃν Πέμπτην· λέγε τα μιὰ στιγμὴ τώρα.

— Εἶναι ἀργά, Δέσποτά μου, καὶ μὲ περιμένει ὁ Πέτρος· ἔρχομαι αὔριο τ' ἀποταχά.

— Αὔριο πηγαίνω εἰς τὴν πόλιν· μὲ προσκαλεῖ ὁ Δεσπότης γιὰ πνευματικὴν ὑπηρεσίαν· ἔλα τὸ βράδυ, εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν ἢ τὴν Τετράδῃ τὸ πρῶτ'.

Ἡ Μαρία τοῦ ἐφίλησε τὸ χέρι καὶ αὐτὸς τὴν ἠλόγησε, καὶ ἐνῶ ἐκεῖνὴ ἀναχωροῦσε, ἔλεγε μόνος τοῦ.

» Ἁγία γυναῖκα! Δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ τὴν ἐξομολογήσω, ὅχι ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλός, ἀλλὰ οὔτε ὁ Πατριάρχης· θὰ τῆς φαίνεται πὼς ἔχει κανένα ἄχυρο ἐπάνω εἰς τὴν συνείδησί της καὶ δὲν βλέπει τὴν ὥραν νὰ ξαλαφρωθῇ· ἄλλοι, καὶ πόσοι! ἔχουν δυὸ λίτρες μολύβι καὶ δὲν τὸ αἰσθάνονται. Ὁ Παντοδύναμε, ἂν ὅλοι εἶχαν τὴν καρδιά της, τοῦτος ὁ κόσμος θὰ εἶταν Παράδεισος. Φοβοῦμαι μὴ πάθῃ κάποτε αὐτὴ ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὴν περισσὴν ἀγάπην της».

Ἡ Μαρία εἶπεν τοῦ ἀνδρός της, ὅτι περιεῖχε τὸ γράμμα.

— Ὑπομονή, Μαρία, καὶ γι' αὐτὸ καὶ γιὰ κάτι ἄλλο ποῦ θὰ ἀκούσῃς τώρα. Μάθε ὅτι καθὼς ἔμπαινα εἰς τὴν πόλιν, ὁ κλητῆρας μου ἔπιασε τὸ ἄλογο καὶ ἠθέλε νὰ μὲ φέρῃ εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ χάρισα δέκα φράγκα γιὰ νὰ μοῦ ἀφήσῃ καιρὸν νὰ ἡμερώσω τὸν δανειστὴν μου· φαίνεται ὅτι τοῦτος ὁ ἀθεόφοβος ἔμαθε ὅτι ἐξαγόρασα τὰ χρυσαφικά καὶ ἐσυμπέρανε ἀπὸ αὐτό, πὼς ἔχω ὁ δύστιχος νὰ τὰ ἀποπλερώσω καὶ δὲν θέλω. Ἐτοίμασέ τα λοιπόν, διότι αὔριο ἐνωρὶς θὰ πάω νὰ τὰ ξαναβάλω ἐνέχυρο, νὰ δώσω τοῦ δανειστοῦ μου ὅσα ἐσυμφώνησα· διαφορετικὰ θὰ χάσωμε τὸ ἄλογό μας, θὰ μὲ βάλουν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ θὰ μείνουν χέρσα τ' ἀμπέλια.

Ὅ,τι αἰσθάνθη ἡ δυστυχισμένη γυναῖκα εἰς ἐκείνην τὴν στιγμήν δὲν λέγεται· καὶ πῶς νὰ περιγραφῇ ἡ ψυχικὴ κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος, ἂν καὶ ἀθῶος, ἄγνος, δοκιμάζει πρῶτην φορὰν ὅλην τὴν ὀδύνην ἐνόχου συνειδήσεως; Ἡ Μαρία δὲν ἐπρόφερε λέξι, ἔπεσε χάμου καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ, καὶ τὰ δάκρυά της δὲν εἶχαν κρατημὸν.

—Μὰ τὴν ἀλήθειαν, καλὴ καὶ προκομμένη νοικοκυρά! ἐφώναξεν ὁ ἄνδρας της· κοίταξέ την, κλαίει καὶ μύρεται ὡσὰν νυφοῦλα, ὁποῦ θὰ τῆς πάρουν τὰ στολίδια της. Μάθε, κυρά μου, ὁπού, θέλης καὶ μὴν θέλης, αὔριο τ' ἀποταχὰ θὰ μοῦ δώσης τὸ κλειδί τῆς κασέλας νὰ τὰ πάρω· ἐγὼ εἶμαι ὁ κύριος ἐδῶ.

—Ἄ! Πέτρε, σκληρὸς ὁπού εἶσαι, ἄδικος— νὰ ἤξευρες—αὔριο αὔριο, τ' ἀποταχὰ.

Ὁ Πέτρος τὴν ἄφησε σωριασμένην κατὰ γῆς, ἀναψε τὸ τσιμποῦκι του, ἐκάθησε εἰς τὸ προαῦλι κ' ἔβαξε εἰς τὸν νοῦν του χίλιες ὑποψίες.

* * *

Πνεῦμα ἀνθρώπινο δὲν θὰ εἶτανε ἱκανὸ νὰ ξανοίξῃ, καὶ πολὺ ὀλιγώτερο νὰ ἐννοήσῃ τί συνέβαινε ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμήν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Μαρίας. Χωρὶς νὰ ἤξεύρῃ ποῦ εὐρίσκεται, χωρὶς νὰ δύναται νὰ προσηλώσῃ τὸ πνεῦμα της εἰς τὰ ἐρχόμενα ἢ νὰ τὸ στρέψῃ εἰς τὰ περασμένα, ἐρρίχθη ὅπως εἶταν εἰς τὸ κρεββάτι, καὶ τὴν ἔπιασε λυγρὸ ὡς νὰ ἐψυχομαχοῦσε, ἀλλὰ τὸ ἔπινγε μὲ τὸ προσκέφαλο μὴ τὴν ἀκούσῃ ὁ ἄνδρας της καὶ τὴν ἀναισχυντήσῃ πάλιν Ὑστερ' ἀπὸ κάμποσιν ὥραν, μὲ τὸ λάλημα τοῦ πετεινοῦ, ἀποκορώθη καὶ ἐπέρασε ἀμέσως εἰς τὸν μυστηριώδη κόσμον τῆς φαντασίας· ἡ Μαρία ἔβλεπε συχνὰ ὄνειρα, πάντοτε φαιδρὰ καὶ ξάστερα, καὶ πολλὰς φορὰς ξυπνῶντας ἔλεγεν ὅτι δὲν ἐγινώριζεν ὥραν καλὴν παρὰ μέσα εἰς τὸν ὕπνον της. Θαυμαστὴ οἰκονομία τῆς φύσεως! εὐλογημένο δῶρο τῆς θείας εὐσπλαχνίας!

Εἶδε πὼς εὐρίσκετο εἰς ἓνα μέρος γνωστό της καὶ ἀγαπημένο ἀπὸ τὰ μικρά της χρόνια· πλαγιὰ μεγάλη ἐγλυκοκατέβαινε ἀπὸ τὴν κορφὴν τοῦ βουνοῦ ἕως εἰς τὸν ἄμμον, εἰς τὸ ἀκρογιάλι, τὸ ἐπάνω της μέρος, ἕως εἰς τὴν μέσην, μὲ μεγαλόδενδρον φουντωτὸν ἐλαιῶνα καὶ ἀπὸ τὴν ζώνην ἕως κάτω ἀμπελόφυτο πλάγι· ἀντίκρου θάλασσα ἀπεραντὴ σμίγει μόνον μὲ τὸν οὐρανόν· οἱ χωρικοὶ τὴν ὀνομαζόν

Ἄγριοπέλαγο, γιατί αὐτὴ τὲς περισσότερες φορὲς εἶνε ἀφρισμένη καὶ φαίνεται πὼς τελείως ἀπομονώνει τὴν νῆσον μας ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον, ἐνῶ ἡ ἄλλη θάλασσα, ὁ κόλπος, ὁποῦ βρέχει τὸ ἀνατολικὸ πλευρὸ τῆς νήσου καὶ τὴν ἀντίκρου ἡπειρον, ὁμοιάζει τὲς περισσότερες φορὲς ἡσυχὴ λίμνη. ✕ *Μουσική Γωνιασσοτόπου*

Ἡ τοποθεσία εἶναι μαγευτικὴ—ἐκεῖ ἀπὸ ἓνα μέρος ἡ βαθειὰ πρασινάδα τῶν ἐλαιοδένδρων καὶ ἡ τρυφερότερη τῶν ἀμπέλων, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡ καταγάλαξη ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἀλλὰ γιὰ τὴν Μαρίαν πρὸ πάντων, ἡ οἰκουμένη δὲν εἶχε τόπον νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ περισσότερο· ἐκείνη ἡ πλάσις μὲ ὄλην τῆς τὴν φυσιογνωμίαν, εἰς τὴν στερεὰν καὶ εἰς τὸ πέλαγος, ἔκαναν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ἓνα μὲ τὰ ἀθωότερα καὶ φαιδρότερα αἰσθήματα τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς ἡλικίας τῆς, καθὼς συμβαίνει, ὅταν παίζεται μουσικὴ, ὁποῦ πρωτακούσαμεν εἰς τὴν νεότητά μας ὁ ἦχος τῆς μᾶς συγκινεῖ, μᾶς μαγεύει, καὶ ἀποροῦμεν πὼς ἐκεῖνος ὁ ρυθμὸς δὲν προξενεῖ εἰς τοὺς νέους, ὅ,τι ἡμεῖς αἰσθανόμεθα—διότι ἐκείνη ἡ μουσικὴ, ἂν καὶ ἀκούονται ἄλλες μελωδικώτερες, ἔγινε ἀπὸ πολὺν καιρὸν μέρος τοῦ ἑαυτοῦ μας, εἶναι ὁ μακρὸς, γλυκὸς ἄμα καὶ λυπητερός ἀντίλαλος τῶν εὐτυχησμένων ἡμερῶν μας· ἓνας ξερός βράχος, ὁποῦ ἐφύτρωσε κ' ἐμεγάλωσε μοναχικὸ κυλαρίσσι, ἔχει τὴν ἀγάπην μας ὅσον δὲν τὴν ἔχει κάθε ἄλλο ὠραιότερο θέαμα· φαίνεται ὅτι ἐκεῖνοι οἱ χαρακτῆρες φυλάγουν μέσα εἰς τὴν φαντασίαν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν ποθητὴν ἀλησιμόνητον εἰκόνα τῆς ζωῆς μας, ὅπως εἶταν, πρὶν τὰ παθήματα τῆς ἀφαιρέσου τὴν φυσικὴν ἀθωότητα καὶ τὴν γαλήνην.

* *

Αὐτοῦ ἀκολουθοῦσε μικροῦλα, πέντε ἢ ἕξι χρόνων κόρη, τοὺς γονεῖς τῆς, εἰς ὅλους τοὺς μῆνες, διότι δὲν εἶναι μῆνας ὁποῦ ὁ καλὸς γεωργὸς νὰ μὴ εὐρῆ νὰ κάμη ἐργασίαν εἰς τὸ ἀμπέλι καὶ εἰς τὸν ἐλαιῶνα, καὶ ἐκεῖνο τὸ κτῆμα εἶταν ἀληθινὸ περιβόλι. Τοιοῦτοτρόπως ἡ φανταστικὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς ἐκείνη πλαγιὰ μὲ κάθε φυτὸ, μὲ κάθε δένδρον, ἥμερο ἢ ἄγριο, μὲ κάθε μονοπάτι, μὲ κάθε παρακλάδι, μὲ κάθε στένωμα, εἶχε μείνει βαθειὰ χαραγμένη εἰς τὸ νεανικὸ τῆς πνεῦμα, ὥστε ἂν εἶταν ζωγράφος θὰ ἔμποροῦσε νὰ μορφώσῃ ἀπὸ ἐκείνην τὴν θέσιν πολλὰς καὶ ὠραιότατες εἰκόνας ποὺ νὰ μὴ παραλλάξουν παντάπασιν ἀπὸ τὸ φυ-

σικό τους. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο τὸ πέλαιο εἶχε ἀνοίξει τὸν νοῦν της, εἶχε φτερώσει τὴν φαντασίαν της, καθὼς καὶ εἰς ὅλες τῆς ἐποχὲς τοῦ χρόνου καὶ ὅλες τὲς ὥρες τῆς ἡμέρας· ἐνῶ ἐδιάβαινε ἀπὸ ψηλά, τὸ ἐθεωροῦσε πότε θεριεμένο καὶ μελανό, πότε ἡμερο καὶ ἀσπρογάλαζο, καὶ κάποτε ἔβλεπε εἰς τὸ βασίλειμα σύννεφα νὰ καθίζουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ μέσα εἰς αὐτὰ νὰ ἀνοίγωνται σκοτεινὰ λαγκάδια καὶ χρυσοὶ ποταμοὶ νὰ χάνωνται εἰς τὰ βάθη. Ἴδου πῶς ἀδελφώθη ἡ τρυφερὴ ψυχὴ της μ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ τὴν βαθεῖαν ἐκείνην συμπάθειαν ἤλθε εἰς τὴν νεανικὴν της ἡλικίαν νὰ στερεώσῃ καὶ νὰ κλείσῃ διὰ πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν της ὁ πόνος· πόσον ἔκλαπεν, ὅταν ὁ πατέρας της ἠναγκάσθη νὰ πουλήσῃ ἐκεῖνο τὸ περιήφανο κτῆμα, ὅπου ἀρκοῦσε νὰ θρέψῃ τὴν οἰκογένειαν του καὶ ὅπου εἶχε προσδιορίσει μίαν μικρὴν λουρίδα προῖκα τῆς ἀγαπῆ- τῆς τοῦ Μαρίας.

* *

Εἶδε λοιπὸν τὸ ὄνειρό της, πῶς εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀμπέλι εὗρισκετο, τὴν πρώτην φορά, ἀφοῦ δὲν εἶχε πατήσει αὐτοῦ εἴκοσι χρόνια. Εἶδε τάχα πῶς εἶχε φθάσει ἐκεῖ μὲ τοὺς γονεῖς της καὶ μὲ μισθωμένους τρυγητρες, τὴν ὠρανόποδ ὁ ἥλιος, ὡς ἐσηκῶνετο ὀπισθεν ἀπὸ τὸ βουνό, μόλις ἐχρῶ- σωνε τὲς ἄκρες τῶν ἐλαιοδένδρων, ἐνῶ ὅλ' ἡ πλαγιὰ ἔμεινεν ἀκόμη ἰσκιωμένη καὶ ἡ ἀντίκρου θάλασσα ἐλαχτάριζε πέρα ἀπὸ τὲς ἀργυρὲς προῶνές ἀκτίνες. Ἐστάθηκαν ὅσο νὰ πέσῃ ἡ δροσιὰ τῆς νυκτός, γιὰ νὰ κόψουν στεγνὰ τὰ σταφύλια ἔπειτα ἄρχισεν ὁ τρύγος καὶ σ' ὀλίγην ὥραν, διότι κάθε κλῆμα τὰ εἶχε πολλά, αὐτὴ μὲ τὴν συντροφίαν της ἐγέμισε δύο καλάθια ἢ μητέρα της τὲς ἐβοήθησε καὶ τὰ ἐφόρτωσαν εἰς τὸ κεφάλι τους, καὶ δύο μικρὲς τρυγητρες ἐπῆραν καὶ αὐτὲς δύο κάνιστρα γιὰ νὰ γίνῃ σωστὸ φόρτωμα. Ἐπειτα ἐκίνησαν καὶ οἱ τέσσαρες, ἢ μιὰ κατόπιν τῆς ἄλλης τὸ ἀμπέλι-ἀμπέλι, καὶ ὕστερ' ἀπ' ὀλίγο διάστημα, ἐδιάβηκαν πάντοτε ἀλύγιστες καὶ ἀτάραχες, τὸ στένωμα, ὅσο μιὰ δρασκελιὰ μόνον πλάτος καὶ μακρὸς τριάντα βήματα, ὅπου δεξιὰ ἔχει κρεμαστοὺς βράχους καὶ ἀριστερὰ τρομάζει ὁ ἀνθρώπος νὰ βλέπῃ ἀπὸ ἕκατὸ μέτρα ὕψος τὰ κοτρώ- νια καὶ παρακάτω τὰ φύκια ὅπου ξερονᾶ ἀκατάπαυστα τὸ ἀγιοπέλα- γο· τὸ τρομακτικὸ ἐκεῖνο πέραμα ὀνομάζεται «Κακὴ Σκάλα». Ἐκεῖ ποῦ ἔπανε τὸ στενὸ μονοπάτι, εὔρηκαν τάχα τὸν ἀγωγιάνην, ὅπου μό- λις εἶχε φθάσει· ἐφόρτωσαν τὸ ἄλογον καὶ ὁ ἀγωγιάνης, ἐνῶ ἀναχω-

φουσε, «κοπέλες», τούς εἶπε, «μὴν ὀκνηρεύεσθε νὰ εὕρω, ὅταν γυρίσω, ἔτοιμα κοφίνια· τὸ ἄλογο μου εἶναι παλληκάρι».

— Ἄς καθίσωμε ἐδῶ, Αὐγερινή, εἶπε ἡ Μαρία, νὰ ξανασάναμε ὀλίγο· τὰ σταφύλια τὰ εὐλόγησε ὁ θεὸς ἐφέτος, καὶ δὲν ἀργοῦμε νὰ τὰ παστρεύωμε.

Κ' ἐκάθισαν ἐπάνω εἰς ὄχθον, ἡ Αὐγερινή ὀλίγο παραπάνω· τὰ κορίτσια ἔτρεχαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ κ' ἐπαιγνίδιζαν τριγύρω.

— Πόσο μοῦ ἀρέσει, Αὐγερινή μου, τούτη ἡ θάλασσα· λέγουν πῶς εἰς τὸ ἄλλο μέρος ἡ ἄλλη θάλασσα εἶναι σκεπασμένη μὲ καράβια μικρά, μεγάλα· ἐδῶ σπάνιες φορὲς διαβαίνει κανένα βαπόρι πολὸ μακρὰ πέρα πέρα, ὡσὰν ἤσκιος· καλύτερα εὐχαριστοῦμαι εἰς τὸ πέλαγο τοῦτο· ἐδῶ δὲν φαίνονται παρὰ βάρκες μὲ τὰ πανάκια τους, δελφίνια, ὅπου κοπαδιαστά παίζουν, καὶ θαλασσοπούλια ὦ! ἰδές, Αὐγερινή, πόσοι γλάροι στριφογυρίζουν ἐπάνω εἰς τὸ νερό· δείχνει ὅτι θ' ἀλλάξῃ ὁ καιρὸς. Τί λὲς ἐσύ;

Ἀκουσθῆ ἓνα χασκόγελο, ἡ Μαρία ἐγύρισε καὶ δὲν εἶδε οὔτε τὴν Αὐγερινήν οὔτε τὰ κορίτσια, καὶ ἐπάγωσεν ὅλη καὶ ἄκουσε τὴν καρδίαν τῆς ὅπου βροντοκοποῦσε· ἔστρεψε πάλι τὰ μάτια πρὸς τὴν θάλασσαν· αὐτοῦ, ὅχι μακρὰν ἀπὸ τὸ ἀκρογιάλι, σηκώνεται βράχος ὑψηλός, ὅπου τὸν λέγουν Ὁ ρ θ ο λ ί θ ι· ἐπάνω εἰς τὸν θεόκτιστον ἐκεῖνον πύργον εἶταν ὀρθὴ στυλωμένη ἡ Αὐγερινή μὲ τὰ μαλλιά ἀπλωμένα εἰς τὲς πλάτες· μὲ τὸ ἓνα χέρι ἐκρατοῦσε τ' ἀσημοχρῦσαφα τῆς Μαρίας, ὅπου ἄστραφταν εἰς τὸν ἥλιον, καὶ μὲ τὸ ἄλλο τῆς ἔγνεφε ὡσὰν νὰ τῆς ἔλεγε:

— Κατέβα ἐδῶ κάτω νὰ τὰ πάρῃς, εἰ δὲ μὴ τὰ ρίχνω εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὅπως ἡ Μαρία ἐπετάχθη νὰ ριχθῇ ἀπὸ τὸ φρούδι τοῦ βουνοῦ εἰς τὸν ἄμμον γιὰ νὰ πάῃ νὰ πάρῃ τὰ χρυσάφια τῆς, ἐκόπη τὸ ὄνειρό τῆς· ἐξύπνησε κ' ἐνῶ ἀγκομαχοῦσε κ' ἔκλαιε, ἄκουσε τὴν φωνὴν τοῦ ἀνδρός τῆς.

— Παῦσε τώρα, σήκω, σιγύρισε τὰ χρυσαφικὰ νὰ φύγω.

Ἐπεσεν ἡ δύστηχη Μαρία γονατιστὴ ἔμπροσθέν του καὶ μὲ κοιμένην μιλιὰ τοῦ ὠμολόγησε ὅ,τι ἔκαμε,

— Σοῦ ἔπαισα πολὺ, ἀφέντη· σοῦ ἔπαισα πολὺ, ἀλλὰ στοχάσου, ἀφέντη, πὼς αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη καὶ ὕστερη φορὰ πού σοῦ πταίω· μὴ μὲ σκοτώσῃς καὶ κολασθῆς καὶ σὺ· ἄδικα θὰ εἶχες τὴν ἁμαρτιάν· τούτη εἶναι ἡ ὕστερη ἡμέρα τῆς ζωῆς μου.

—Μ' ἐπῆρες, μωρή, στὸν λαιμόν σου· σ' ἀφήνω στὴν ὁργὴν τοῦ Θεοῦ.

Καὶ μὲ τοῦτο κατέβη τὸ μονοπάτι

Ἡ ὄρφανὴ Μαρία ἔμεινε αὐτοῦ λιποθυμισμένη· ἀναίσθητη ὅταν ἐσυνῆλθε, ὁ ἥλιος εἶχε μεσουρανήσει· ἐσηκώθη, ἄλλαξε ὄλη, ἔβαλεν εἰς τὸν κόρφον τῆς τὸ γράμμα τοῦ παιδιοῦ τῆς, ἔπεσε ἐπίστομα ἔμπροσθεν εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας κ' εἶπε μέσα τῆς:

—Κι' αὐτὸ ἠθέλησε ὁ Θεός, νὰ μοῦ λείπη σήμερα ὁ ἅγιος ἄνθρωπος.

Καὶ ἀφοῦ εἶπε τὰ πατεριμά τῆς, ἐπῆρε τὸ ἀκρινὸ μονοπάτι τοῦ χωριοῦ καὶ σ' ὀλίγα λεπτά ἔφθασε εἰς τὸ σπίτι τῆς μητρός τῆς. Ἡ γραῖα εἶταν καθισμένη εἰς τὸ κατῶφλι καὶ εἰς τὰ πόδια τῆς ἡ ἐγγονή τῆς, ἡ κόρη τῆς Ἐλένης. Ἄμα τὴν εἶδε πού ἀνέβαινε, τῆς εἶπε:

—Τὶ σοῦ ἐστάθηκε, Μαρία; Ἐὰ συνηθισμένα σας· θὰ σ' ἐβάρεσε ὁ Πέτρος.

—Μαννοῦλα μου, ἦλθα νὰ πεθάνω κοντά σου. Καὶ τῆς διηγήθη τὸ δυστυχημά τῆς.

—Κακὰ ἔκαμες, Μαρία· εἰς τὸν καιρὸν μας οἱ γυναῖκες δὲν ἔκαναν τὸ παραμικρὸ χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρός τους· τώρα ἐκάκωσαν καὶ τὰ θηλυκά.

—Ὅχι, μάννα· ὅ,τι ἔκαμα δὲν τὸ ἔκαμα γιὰ νὰ ἀδικήσω τὸν ἄνδρα μου, μάρτυς μου ὁ Θεός· σπλαχνίσου με τουλάχιστο σύ. Δὲν μὲ βαστᾶ ἡ καρδιά μου νὰ γυρίσω σπίτι μου.

—Αὐτὸ εἶναι ἀκόμα χειρότερο, νὰ φύγης ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ ἀνδρός σου· ὁ κόσμος τί θὰ εἰπῇ;

—Μητέρα, θὰ πάω νὰ πιγῶ.

—Σῦρε, τῆς εἶπε ἡ γραῖα.

—Ἄ! μάννα, μάννα!

Καὶ ἀνέβη τρέχοντας τὸ στενὸ μονοπάτι, ὅπου κατόπιν ἐσχίζετο εἰς δύο. Τὸ ἓνα κατέβαινε εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην τοῦ χωριοῦ, καὶ τὸ ἄλλο ἀντίστροφα ἐπήγαινε εἰς τὴν ἀκροθαλασσιά.

Ἡ γερόντισσα ἔμεινε μὲ τὸ κεφάλι κάτω, ἀνήσυχη, καὶ ὕστερα ἀπ' ὀλίγην ὥραν εἶπε τῆς μικρῆς ἐγγονῆς τῆς.

—Τρέχα, παιδί μου, πρόφθασέ την' εἰπέ τῆς νὰ γυρίσῃ ὀπίσω νὰ περάσῃ ἐδῶ τὴν νύκτα.

Ὅστος ἡ Μαρία εἶχε πάρει τὸν κατήφορο, ὅχι μέσα εἰς τὸ μο-

νοπάτι, ἀπ' ὅπου ἐπερνοῦσε ὅλος ὁ κόσμος, ἀλλὰ εἰς ἓνα παλαιὸν παρακλάδι ὁποῦ καὶ αὐτὸ ἔβγαινε εἰς τὸ περιγιάλι.

Καθὼς αὐτὴ ἐρροβολοῦσε ἀπὸ τὸ βουνό, ὁμοίως σ' ἐκείνην τὴν ὄραν ὁ ἥλιος ἐκατέβαινε πρὸς τὴν ἄκρην τῆς θαλάσσης, μίαν ὄργανιάν ἀκόμη ὑψηλὰ τὸν εἶχε πλαγινά, καὶ ἔβλεπεν ἔπροσθέν της τὸ ἄπειρο φῶς ὁποῦ ἐπλημμυροῦσε τὸ ἀπέραντο πέλαγο, εἰς ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡσυχώτατο καὶ ὡσὰν ἀσημοχρυσωμένο, ἔρημο· πουθενὰ βαρκοῦλα, οὔτε εἰς τὰ πανιά οὔτε δεμένη εἰς τὸ ἀκρογιάλι. Μόνον τὸ ὀρθολίθι, μαύρη θαλασσόδαρτη πέτρα, ὁποῦ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς γῆς ἔχει ρηχὰ τὰ νερά, καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ἄπατα, γεφύρι ἀπὸ τὴν στερεὰν στήν ἄβυσσον.

Ἐκοντοστάθῃ ἡ Μαρία καὶ προσήλωσε ἐκεῖ τὰ μάτια της, ὡς νὰ εἶχε πάντοτε ἔμπροσθέν της τὸ ἀποταχνό της ὄνειρο καὶ ἅμα εἶδε τὸ ὀρθολίθι, τὴν ἔπιασε χαροτρομάρα. Κατόπιν ἀκολούθησε βιαστικὰ τὸν δρόμον της, ὅσο πού ἔφθασε εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος· ἐξυπολήθη, ἐδιάβηκε τὴν θάλασσαν, ἔσκαρφαλώθη μὲ κόπον ἐπάνω εἰς τὸν βράχον, καὶ ὡσὰν φρενιασμένη τὸν ἐξέταξε ὅλον τρυγύρω, τὸν ἐπασπάτευε καὶ ἔχωνε τὰ χέρια εἰς ὅλες τὲς μεγάλες καὶ μικρὰς χαραμάδες· κατόπιν συχνοκινῶντας τὴν κεφαλὴν, ἀνέβη ἕως τὴν ζώνην τοῦ βράχου· ἐκεῖθεν ἐγύρισε τὰ μάτια της ὡσὰν γὰ νὰ ὑστεροκοιτάξῃ τὴν πλάσιν, τὸν οὐρανόν, τὴν θάλασσαν καὶ τὰ κατὰχλωρα πλάγια μὲ τὰ ἐλαιόδεντρα, ὁποῦ εἰς ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔτριεμαν ὅλα μὲ τὰ φύλλα τους καταχρυσωμένα ἀπὸ τὲς πορφυρῆς ἐτοιμόσβηστες ἀκτῖνες τοῦ Ἡλίου — καὶ τότε ἔξαφνα εἰς τὸν ἀσυγνέφιαστον γῦρον, ὅπου ἀνταμώνοντο θάλασσα καὶ οὐρανός, ἐφανερώθηκαν σπίτια, ἐκκλησίαι, κωδωνοστάσια, πύργοι, ὅλα λευκότερα, ὡς νὰ εἶχε αὐτοῦ σηκωθῆ θεόπλαστη παραθαλάσσια πολιτεία, νὰ δώσῃ ζωὴν καὶ ὄρια εἰς ἐκεῖνα τὰ ἔρημα καὶ ἀτελεύτητα πλάτη τῆς θαλάσσης.

Ὅστιόσο ὁ δίσκος τοῦ Ἡλίου εἶχε βουλήσει καὶ εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐφαίνετο τὸ ὀλοστρόγγυλο ὁμοίωμά του μεγαλωμένο, ἀλλὰ ἀπὸ ἀκτῖνες ὀρφανό, ὥστε ἡ δυστυχισμένη ἠμπόρεσε ὑστερῆ φορὰ ν' ἀναπαύσῃ τοὺς ὀφθαλμούς της εἰς ἐκείνην τὴν σκιὰν τοῦ ἄστρου τῆς ἡμέρας, ἐνῶ σχεδὸν εἰς ὅλον τὸν οὐράνιον θόλον ἐλαμποκοποῦσαν τ' ἀστερία. Τὰ ἡμερινὰ πουλιὰ εἶχαν ὅλα ἡσυχάσει εἰς τὲς φωλιὰς τους καὶ εἰς τὰ δένδρα· τὰ νυκτοπούλια ἔσχιζαν παντοῦ τὸν σκοτα-

θερὸν ἀέρα μὲ τὸ νεκρὸ τους φτερούγισμα, καὶ μόνον ἀκούετο ὁ ἀδιάκοπος τακτικὸς ἀναστεναγμὸς τῆς θαλάσσης.

Ἡ Μαρία ὀλόρθη εἰς τὸν βράχον, ἔβγαλε μέσ' ἀπὸ τὸν κόρφο της τὸ γράμμα τοῦ παιδιοῦ της, τὸ ἐφίλησε καὶ ἔκαμε τρεῖς φορὲς τὸν σταυρὸν της. Ἦκούσθη ἓνα τρελλὸ χασκόγελο, καὶ εὐθὺς κάτω ἀπὸ τὸ ὀρθολίθι ἓνας βρόντος.....

Τὴν ἀκόλουθην αὐγὴν ψαράδες εὗρηκαν βγαλμένο εἰς τὴν ἀμμουδιὰ τὸ σῶμα τῆς Μαρίας.

ΕΜ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Λ Ο ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ

Ὁ Σπύρος ὁ Δασύλλας, ὁ παλιὸς ἀπόστρατος Ἀνθυπασπιστῆς τῆς Μουσικῆς τῆς Φρουρᾶς, δὲν κάθεται πλειά στὴ κάμαρῃ ὅπου ἔμενε ὡς τώρα, στὴ συνοικία τοῦ Μεταξουργείου. Δὲν ἔμπορεῖ νὰ δῖνῃ δέκα δραχμὲς τὸ μῆνα.

Οἱ δυὸ κακογεράματα, αὐτὸς καὶ ἡ γυναῖκα του ἡ στραβὴ μὲ τὸ μωρὸ τὸ ἐγγόνι τους, ὅπου εἶδε τὸ φῶς ἀνάμεσα σὲ τέτοιον σκοτάδι, ἐτρύπωσαν στὴν ἴδια συνοικία, χαμηλότερα σὲ ἓνα δρόμο, ποῦ εἶναι οὔτε σπῆτι, οὔτε καλύβα, οὔτε μπαράγκα. Εἶναι ἀπὸ ὅλα καὶ τίποτα. Τὸ ὑλικὸ της εἶναι σάπιες σανίδες, τενεκέδες ἀπὸ κουτιὰ τοῦ πετρελαίου, ἀπὸ κείνα, ποῦ ἀφοῦ κουβαλήσουν γιὰ καιρὸ τὰ σκουπίδια, ῥίχνονται σκουπίδια κ' αὐτοί, καὶ μποῦρδες ἀπὸ λινάτσες γιὰ νὰ φράζουν τίς τρύπες. Κ' ἀπάνου στὴ σκεπὴ βαρεῖες πέτρες γιὰ νὰ μὴ παίρνη ἡ ἀνεμοταραχὴ τοὺς τενεκέδες ὅπου σκεπάζουν τὰ δοκάρια.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ κοριτικοῦ του ἔδοκίμασε ὁ Σπύρος γιὰ λίγο καιρὸ νὰ βγάλῃ μὲ τὸν κόπο του τὸ καρβέλι τους. Τοῦ ἀπόμεινε ὁ πόθος, νὰ κἀνῃ μὲ τῆς τέχνης του τὰ λεπτά, τὰ ῥουχαλάκια τοῦ μωροῦ, ποῦ τοὺς ἄφησε ἡ πολυαγαπημένη κόρη τους.

Ἄλλὰ μοναχὴ δουλειὰ ποῦ βρῆκε ἀκόμα δυὸ τρεῖς φορές, ἦταν στὰ μεθύσια, ὅπου τὸν ἔπαιρναν καρροτσάδα οἱ κουτσαβάκηδες μαζί μὲ ἓνα λαγοῦτο, νὰ παίξῃ παράτονους μανέδες σκυφτός, μὲ τὸ σβέρκο σὰ σπασμένο στὰ δυό, μὲ τὸ σαγόνι κολλημένο στὸ στήθος.

Τελευταία φορὰ εἶχε βγῆ μοναχός του στὸ δρόμο τῆς Κολοκυθοῦς, ὅπου εἶχε μυριστη ἓνα πανηγύρι.

Ἐκεῖ σ' ἓνα καφενεῖο ἀπ' ἔξω, κοντὰ στὸ γεφύρι, διεσκέδαζε μὴ παρέα ἀπὸ χασαλόπουλα, σκνίπα στὸ μεθύσι.

Ἦσαν ἐφτά. Μὲ τὴν κλασικὴ φορεσιὰ τοῦ κουτσαβάκη, τὸ κοντὸ σακκάκι, τὰ πλατιά παντελόνια σφιγμένα στὴν ἄκρη τοῦ ποδαριοῦ σὰ γκέιτες, ὅπως οἱ στρατιωτικὲς σκελέες τῆς ἐποχῆς τοῦ πολέμου τῆς Κριμαίας, τὰ στιβάλια μὲ τις ὀρθὲς μύτες σὰν πλώρη καϊκιοῦ, τὸ πολύχρωμο ζωνάρι στὴ μέση, γυρισμένο ἓναν κόσμο βόλτες, τίς λαδωμένες ἀφέλειες νὰ σκεπάζουν τὰ φρύδια, κ' ἀπὸ πάνω τὸ ἀνάβαθρο καπέλλο μὲ τοὺς πλατιοὺς, τοὺς ἴσους γύρους καὶ μὲ πάντα τὴν τσόχα τοῦ πένθους, εἴτε τοὺς πέθανε κανεῖς, εἴτε δὲν τοὺς πέθανε. Γιατὶ αὐτὸ δὲν θὰ τὸ ξέρετε βέβαια. Τὸ ἐξηγοῦσε μὰ μέρα μέσα σ' ἓνα καπελλάδικο, σ' ἓνανκουτσαβάκη νεοφώτιστο, ὁ σύντροφός του. «Τὶ τὰ θές, ρὲ Μιστόκλη. Ἐμεῖς πάντα βουτημένοι στοὺς καυγάδες, στὰ μαχαίρια, πάει νὰ πῆ πῶς δίνουμε σὲ πολλοὺς τὸ διαβατήριο, μὰ μᾶς παίρνουν κ' οἱ ὀχτροὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας, πότε συγγενῆ, πότε κανένα βλαμάκι ἀπὸ τὴν παρέα μας· γιὰ δαῦτο δὲν πρέπει νὰ λείπῃ ἀπὸ τὸ καπέλλο τοῦ κουτσαβάκη ἡ μαύρη τσόχα.»

Τὸν εἶχαν δυὸ ὄρες κ' ἔπαιζε. Καὶ τὰ κουτσαβάκικα ἀστεῖα εἰς ἐνέργεια. Ἄλλος τοῦ χτύπαιε κατραπακιές, ἄλλος τοῦ πέταε τὸ κασκέττο, κ' ἄλλος τὸν ἐπερίχυνε μὲ τὰ ἀποπίματα τῆς ρεστίνας, καὶ ἀπὸ τὰ φρύδια του, ἀπὸ τὰ ἄσπρα μουστάκια, ἔτρεχαν στὰ στήθια του τὰ κρasiά.

Κι' αὐτός, ὁ λεβέντης στρατιωτικὸς μουσικὸς τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, τοὺς χαμογελάει δειλά, γιὰ νὰ μὴν ἀγριέψουν πλείοτερο· καὶ σ' αὐτὸ τὸ χαμόγελο, σὰν σὲ τραγικὴ γκριμάτσα, ζωγραφίζονται μὲ δυνατὲς γραμμὲς ὅλοι τῆς καρδιάς του οἱ σπαραγμοί.

— Βάρα, λοιπόν, γέρο, δὲν θὰ σὲ πλερώσουμε; ἢ θαρρεῖς πῶς θὰ μᾶς τὰ βράσῃς;

—Μιά στιγμή, παιδιά μου, έφούσκωσα, μιὰ στιγμή νὰ πάρω ἀνάσσα.

— Ἄμ σὰ φούσκωσες, φύσα τὴν τσαμποῦνα σου νὰ ξεφουσκώσης.

— Βάρα ῥέ, τοῦ λέει ἕνας ἄλλος, μὲ ἄγρια μάτια ποῦ πέταγαν σπίθες ἀπὸ τὴ φλόγα τοῦ κρασιοῦ, βάζοντάς του τὴ γροθιά στὴ μύτη. Βάρα, νὰ μὴ σ' ἀλλάξω τὸν ἀδόξαστο.

Κι' ὁ Σπύρος φοβισμένος ἔφερε τὸ κλαρίνο στὸ στόμα κι' ἄρχισε πάλι τὸν ἀμανέ.

Ἄλλὰ τὴν ἴδια στιγμή ἕνας ἄλλος :

— Σωπάτε, λέει σιγὰ, ῥέ παιδιά, καὶ θὰ τοῦ φουκίσω μιὰ καλή φέστα τοῦ γέρο ξεκουτιάρη.

Καὶ κρυφὰ γεμίζει τὴ φούχτα του πιπέρι ἀπὸ τὴν ἀλατιέρα, ὅπου εὐρίσκοταν ἀπάνω στὸ τραπέζι, μαζὶ μὲ τὰ σκόρπια ἀποφάγια τοῦ γλεντιοῦ, καὶ πηγαίνοντας ἀγάλια ἀγάλια ἀπὸ πίσω του, τοῦ παλαμίζει μὲ τὸ πιπέρι τὰ μάτια.

Ἔπεσε χάμου καὶ ἐστριφογύριζε στὸ χῶμα ὁ Σπύρος. Δὲν ἦταν ξεφωνητὸ αὐτὸ ποῦ ἔβγανε· δὲν ἦταν κλαμα. Ἦταν ὅ,τι πλειὸ ἄγριο, ὅ,τι πλειὸ παραχακτικὸ μπορεῖ νὰ βγάλῃ βασανισμένο κορμὶ. Τὸ βογγητὸ τοῦ λαβωμένου ἐλαφιοῦ, ποῦ κυλιέται στὸ χῶμα, ἐνῶ τοῦ θερίζει τὰ σωθικά τὸ μολύβι.

Κι' ἀπὸ πάνου του νὰ ξεθεώνωνται στὰ γέλια οἱ μεθυσμένοι.

--Εἶδες ἐκεῖ, κοτζάμ ἄνδρας, νὰ κυλιέται χάμου καὶ νὰ ξεφωνίζει σὰ μωρὸ ποῦ τοῦσπασαν τὴν κούκλα !

Ἄλλὰ μπόρα δυνατὴ ἔμαζευότανε ἀπὸ πάνω τους. Τοὺς ἐτριγύρισε κόσμος· ὅλη ἡ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς ἐπανεστάτησε μέσα στοὺς ἀπλοϊκοὺς ἀνθρώπους, ποῦ εἶδαν τὴ σκιερὴ αὐτὴ, κ' οἱ κουτσαβιάκηδες, μὲ ὄλο τους τὸ μεθύσι, ἔνοιωσαν πῶς θὰ ἔχουν κακὰ ἔμπεροδέματα.

Φοβητσιαόρηδες, ὅπως ὅλες οἱ ἄπονες ψυχές, μιὰ καὶ στ' ἀμάξι καὶ οἱ ἐφτά, φωνάζοντας : «Κόλλα ἀπάνω ἀμαξᾶ, καὶ βάρα στὶ τέσσερα, προσβολή».

Καὶ τὸ ἀμάξι ἐχάθηγε μέσα στὸ μπουχὸ τοῦ δρόμου, ἐνῶ ἀπόξω ἀπὸ τὶς πόρτες του ἐκρέμονταν τὰ ποδάρια καὶ τὰ χέρια τους.

Αὐτὸς ἦταν ὁ ἐπίλογος εἰς τὸ μουσικὸ στάδιο τοῦ Σπύρου Δασύλλα.

* *

*

Τώρα για δυό δουλειές μοναχά είναι καλός, όσο μπορεί ακόμα να σέρεται.

Παίρνοντας ἀγκαλιά τὸ ἐγγονάκι του, τὸ πηγαίνει μὲ τὴν ἀράδα σὲ δυὸ γειτόνισσες, ὅπου ἔχουν μωρὰ καὶ τὸ ἔκαναν τάξιμο νὰ δίνουν ἀπὸ τὸ γάλα τους στὸ ὄρφανό, καὶ ὕστερα τὸ γυρίζει βαστώντας τὸ ἀπαλά, μὲ προφύλαξι, στῆς στραβῆς κυρούλας του τὰ χέρια.

Ἐπειτα ἔχει καὶ τὴν φροντίδα τοῦ ψωμοῦ. Μέρα τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὸ πρωῖ, ξεκινῶντας ἀπὸ τὸ Μεταξουργεῖο, τραβάει ἴσα ἔξω στὰ Παραπήγματα, χάνοντας γι' αὐτὸ τὸ ταξίδι δυὸ ὄρες. Πάει ν' ἀγοράσῃ, ἀπὸ κείνους ποῦ δὲν καταδέχονται, στρατιωτικὴ κουραμένα, ποῦ εἶνε πολὺ φτηνότερη.

Ἐκεῖ ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖο τῆς μουσικῆς κάθεται χάμου σὲ μὰ πέτρα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅσο νὰ τελειώσῃ τὸ σχολεῖο, καὶ ξεχνιέται στὶς ἀρμονίες ποῦ τοῦ θυμίζουσι τὰ νιάτα του.

Ὅταν οἱ μουσικοὶ γυμνάζονται σὲ παλιὰ ὄπερα, ποῦ γνώρισε, ξυπνοῦν μέσα στὸ κουρασμένο μυαλό του οἱ μελωδίες, θολές, ἀόριστες, σὰ γλυκὸ ὄνειρο λησμονημένο. Ξεχνιέται τότε ὅλως διόλου κ' ἔχει στιγμὲς εὐτυχισμένες, φωτεινὲς στιγμὲς, μέσα στὸ ἀτέλειωτο σκοτάδι τῆς ζωῆς του.

«Ἄκου καλέ. Παράξενο δὲν εἶναι τοῦτο; Γουλιέλμο Τέλλο παίζουσι εἶναι τὸ κόρο.

Τὶ ὄλο ποῦ ἔπαιζε σ' αὐτὸ τὸ κόρο τὸ κλαρίνο του, τὸ πρῶμο κλαρίνο, ἐνῶ τὰ βιολίνα τίποτα ἄλλο ἀπὸ ἀκκομπανιαμέντο, τσιμπητὸ τὸ περισσότερο!

Ἄλλαξαν. Παλιὰ ὄπερα παίζουν πάλιν. «Μπὰ ποῦ νὰ ζήσετε, καλὰ νᾶσαι, παιδιὰ μου. «Ἡ βασίλισσα τῆς Κύπρου!» Ἐκεῖνο τὸ ὄρατο σόλο ποῦ ἔχει τὸ κλαρίνο στὸν τόνο τοῦ λά, ποῦ τὸν ἔξεκουφαιναν τὸ Σπύρο τὰ χειροκροτήματα, στὰ κοντσέρτα τοῦ πρέσβειος τῆς Γαλλίας, τοῦ Θουβενέλ.

Καὶ ἐνῶ ἄλλαξαν τὰ κομμάτια, καινούργιες ἀναμνήσεις ξυπνοῦσαν μέσα του, ὅπου ἐκρῦβονταν θαμμένες στὸ νοῦ του τόσα χρόνια. Ἔτσι πράσινο δροσερό, προβάλλει τὸ χορτάρι γιὰ καιρὸ θαμμένο μὲς' στὰ χιόνια, ὅταν μὲ τίς χρυσὲς ἀχτίνες του λούζῃ τὴ γῆ ὁ ἥλιος.

Νὰ καὶ «Νόρμα». Αὐτὸς ἔπαιζε, ἐνῶ ἐτραγούδαε μὲ τὴ θεία, τὴν ἀγγελικὴ φωνή της ἡ Καμινότη ἢ ὑψίφωνος. Πέφτει τὸ θέατρο ἀπὸ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰ ζήτω βροχὴ χρυσῆ, μπουκέττα,

μιὰ γλυκειὰ μυρουδιά ἀπὸ γιασεμιά καὶ γιούλια ὅλο τὸ θέατρο, καὶ τὰ περιστέρια τὰ ἄσπρα μὲ τὶς ὀμορφες κορδέλλες νὰ χτυποῦν φτερουγίζοντας στὰ θεωρεῖα. Τὶ καλὰ χρόνια, τὶ ὀμορφα!

Καὶ ἐτελείωνε τὸ ὄνειρό του μὲ τὴν ἐρώτησι: «Εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος; ὁ ἴδιος ἄνθρωπος; Ἀλήθεια;»

Ἄλλὰ γιὰ ἄλλο σκοπὸ κάνει ἐκεῖ καρτέρι, γιὰ ὄρες παγώνοντας στὴν πέτρα.

Βγαίνουν οἱ μαθητευόμενοι μὲ τὶς κουραμάνες στὸ χέρι, ὅπου πάντα τὶς πουλοῦν Μήπως κ' αὐτὸς καταδέχονταν στὸν καλὸ του τὸν καιρὸ νὰ τρώῃ τὴν κουραμάνη;

Μὰ πράγμα παράξενο. Ἐνῶ εἶναι τόσο πρόθυμα τὰ παιδιὰ νὰ πουλοῦν στὸν παλῆτὸν τὸν ἀνώτερό τους τὸ ψωμί, τὶς περισσότερες φορὲς ὅλο καὶ ἐμπόδια φέρνουν στὴν πληρωμὴ.

— Δὲ μᾶς βολάει, ξέρεις, κάθε μέρα νὰ πλερώνης, μᾶς πέφτει κόπος, στὸ τέλος τοῦ μηνὸς τὰ βρίσκουμε.

— Μὰ ποῦ, παιδιὰ μου, νὰ θυμοῦμαι, τὶ χρωστῶ στὸν καθένα σας; Μήπως πάντα ἀγοράζω ἀπὸ τὸν ἴδιο;

— Ἔνοια σου, πατέρα. Τὶ σὲ μέλει; Ἐμεῖς κάνουμε καλὰ μεταξύ μας.

Ἁγιασμένη ἐλεημοσύνη τῶν ἀγαθῶν ψυχῶν ποῦ ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν κόσμῳ κρύβεσαι, ἀλλὰ ζητᾶς νὰ κρυφτῆς καὶ ἀπὸ τὸ δυστυχημένο ποῦ στυλώνεις, ἐλεημοσύνη πονόψυχη καὶ δροσόβολη, νὰ μὴ σὲ ξεχάσῃ ποτὲ ἐκείνου ποῦ εἶναι πανοικτίρμων, ἡ καρδιά.

Τὰ ἔνοιωσε ὁ Σπύρος καὶ ἔπαψε νὰ παγαίνῃ πλειά γιὰ κουραμάνη. Ὅχι πῶς τὸν ἐπρόσβαλλε αὐτὴ ἢ τόσο καρδιακὴ βοήθεια, κάθε ἄλλο, δὲν ἤθελε νὰ βαραίνῃ τοὺς πτωχοὺς μουσικούς. Τοὺς πῆσαν, βλέπεις κ' αὐτοὺς κατὰ πόδι οἱ εὐτυχίες!

Περιορίστηκε λοιπὸν στὴ σύνταξη, στὶς 25 καὶ 50, ἡ δύστιχη φαμίλια λάθος ἔκαμα Εἴκοσι μοναχά. Γιατὶ στὸ παραθυράκι τοῦ ταμείου δὲν φτάνει εὐκολα αὐτὸ τὸ σφράβαλο, οὔτε ἔχει τὴ δύναμι νὰ σκουντιέται μιὰ βδομάδα μπροστὰ στὰ κάγκελλα. Ἐπειτα τὰ μάτια του, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ τὰ φούντωσαν μὲ τὸ πιπέρι οἱ κουτσαβάκηδες, εἶναι πάντα φλογισμένα καὶ τρέχουν, δυὸ κόκκινες σπηλῆδες στὸ γουβιασμένο μοῦτρό του, ποῦ εἶναι μιὰ ἀηδία καὶ φόβος νὰ μὴν κολλήσῃ κανεὶς. Γι' αὐτὸ δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ ζυγώνῃ στὸ παράθυρο τοῦ ταμείου. Τοῦ πληρώνει λοιπὸν ὁ προεξοφλητὴς τοῦ Σπύ-

ρου τὴ σύνταξι του καὶ γιὰ τὴν καλωσύνη του κραταίει τὶς 5 καὶ 50.

Πολλὲς βραδυνές, ἂν ἔβανες τὸ μάτι στὶς χαραμίδες, ἀπὸ τὶς σάνιδες τὶς μπαράγκας τους, θὰ τοὺς ἔβλεπες ἀνάμεσα στὸ ἀδύνατο φῶς τοῦ λυχνarioῦ, νὰ κάθονται νηστικοὶ δίπλα στὸ μικρὸ ἔγγονάκι, κι ὁ Σπύρος ὅλο καὶ νὰ ἀναστενάζει ἀπὸ τὸ σπαραγμὸ ποῦ τοῦ κάνουν οἱ πόνοι τῶν ματιῶν του. Ἄχ! Ἐκεῖνοι οἱ μεθυσμένοι. Ποτὲ νὸ μὴν τοὺς συχωρῶσῃ ὁ Θεὸς τὴ λαχτάρα ποῦ τοῦζαναν.

Ἐνα βράδυ εἶδε κάποιος ἀπ' τὴν χαραμίδα τὴν στραβή, νέα, ἀκόμη, σὰν τὸ κερί κίτρινη, μὲ πρῶτιμὸ τὸ χιόνι στὴν κορφὴ της— νὰ σηκώνη τρεμουλιαστὰ τὰ χέρια, μὲ ἓνα σφουγγαράκι, βουτηγμένο στὸ κρύο νερό, καὶ κρατῶντας τὸ κεφάλι τοῦ ἀντρός της νὰ τοῦ δροσίζη τὰ φλογισμένα μάτια.

Αὐτὸ γίνεται κάθε λίγο, μ' αὐτὸ ἀλαφρώνουν οἱ πόνοι του. Καὶ εἶναι πολὺ σπαραχτικὸ πρᾶγμα νὰ βλέπης ἐκεῖνη τὴ δυστυχισμένη, ποῦ ἔχει πάντα νύχτα στὰ μάτια, νὰ πολεμάη νὰ δώσῃ βροῖα στὰ μάτια ποῦναι στὸ σουρούπωμα.

Καὶ τὸ πρῶτο χαμόγελο τοῦ μικροῦ, ὅπου χαράζει στὰ χεῖλάκια του, τὶ κρῖμα, πάει χαμένο. Οὔτε ὁ παπποῦς οὔτε ἡ κυρούλα τὸ βλέπουν.

Τὶ γλυκεῖα ποῦ θὰ ἦταν στὶς καρδιές τους, τὶ θερμή, τὶ παρήγορη αὐτὴ ἡ χρυσὴ ἀκτίνα, μέσα στὴ βαρυγειμωνιά ποῦ τοὺς δέρνει!

* * *

Ὁ Σπύρος δὲν μπορεῖ νὰ σουρθῇ πλειά πέρα ἀπὸ τὸ κατῶφλι τῆς παραγκας του. Ἐβάστηξε, δόξα νάχη ὁ Θεός, ὅσο ποῦ τὸ ἀπόκοψαν τὸ μωρό, καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ σούρνεται στὶς παραβυζάστρες. Ὅπως τὸ περήφανο ἄτι, ποῦ ἀφοῦ εἶδε δόξες καὶ χάδια, ἀφοῦ κατέβηκε ὕστερα ὅλο τὸν κατήφορο τῆς καταφρόνισης, τὸ λύνουνε καὶ ἀπὸ τὸ μαγκάνι, γιὰ τὴν τὰ γουβιασμένα καπούλια του δὲν βαστοῦν νὰ τραβήξουν, γιὰ τὴν τὰ καλάμια του ὅλο καὶ σωροβολιάζονται, γιὰ τὴν τὰ πλευρά του σὰ στραβόξυλα πᾶνε νὰ τρυπήσουν τὸ πληγιασμένο του πετσί, καὶ πεσμένο στὰ πλάγια χάμου, στὴν ἄκρη μιᾶς ὀρεμιατῆς λησιμονημένο, ἀγκομαχᾷ, ὅσο ποῦ νὰ τὸ ἐλεήσῃ ὁ θάνατος καὶ νὰ τεντώσῃ τελειωτικὰ σ' ἓνα ὕστερο σπασμὸ τὰ ποδάρια, ἐνῶ ἀπὸ πάνω του στριφογυροῦν ψηλά τὰ ὄρνια— ἔτσι κι αὐτός, σαράβαλο, σὲ λίγο θὰ ἐλαφρώσῃ τὴ γῆ ἀπὸ τὸ ἄκρη-

στο κορμί του και θά τῆς δώση κι αὐτὸς τῆς μητέρας γῆς τὸ φόρο του, φτωχὸ φουσκὶ στὰ χορτάρια της.

Κ' ἡ στραβὴ θὰ τὸν ἀκολουθήσῃ κατὰ πόδι, ἂν δὲν τοῦ δείξῃ αὐτὴ τὸ δρόμο. Τὸ λάδι τους και τῶν δύο ἐσώθηκε, και τὸ καν-τῆλί τους, ἐνῶ τρίζει ἡ καύτρα του, φωτίζει μὲ τὶς τελευταῖες ἀναλαμπές τοῦ μικροῦ τὴν ἡσυχὴ μορφή τοῦ πάντα ἀμέριμνα χαμογελάει.

Και τώρα τί θὰ γίνῃ τὸ πεντάρφανο ;

Πέτε μου σεῖς τί γίνονται τὰ ἀξεπέταχτα πουλάκια τοῦ τοῦς ἀρπάξει στὰ νύχια τὸ γεράκι τὰ γονικά τους, ποῦ τοὺς γκρεμίζει ἡ μπόρα τῆ φωλιά τους, και πεσμένα χάμου παραδέρονουν ἀφτερούγιστα στὸ χῶμα ;

A. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

● ΤΥΦΛΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἡ κατάσταση τῶν πολιορκουμένων εἰς τὸ φρουρίον Χλομοῦτσι ἦτο ἀπελπιστικὴ. Ἀλήθεια ὁ ἀρχηγὸς των Μιχάλης Σισίνης ἔβανε τοὺς γύφτους νὰ χτυποῦν τὰ ταβούλια ἀπὸ τὴν ἀγῆν ὡς τὸ βράδυ ἀπάνω εἰς τὴν μεγάλην τάπιαν διὰ νὰ ἐξαπατᾶ τοὺς Ἄρσβας. Ἀληθινὰ ὁ Χαλῆλ πασᾶς ἤρχιζε ν' ἀπελπίζεται πῶς θὰ γείνη κύριος τοῦ φρουρίου και ἠτοιμάζετο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν του εἰς Πάτρας, ἀλλὰ ἡ θέσις τῶν πολιορκουμένων ὄλο και ἐχειροτέρευε, τὰ τρόφιμα τοὺς ἔλειπαν. Σφαῖρα κανονιοῦ ποῦ ἔπεσεν εἰς τὴν δεξαμενὴν ἐρράγισε τὸ ἐπίχρισμά της και ἡ γῆ κατέπτε τὸ νερό, τὸ ὁποῖον ἐδρόσιζε τόσα διψασμένα χεῖλη. Τὰ πάντα ὅμως ὑπέφερον ἀγογγύστως. Ἐλιμωπτον, ἀλλὰ δὲν παρεδίδοντο.

Κοντὰ εἰς τὴν μεγάλην πύλην τοῦ φρουρίου, ἐκάθητο κατάχαμα μία νέα γυναῖκα και ἐκοίταζε μὲ θλίψιν τὸ μωρὸ της, μισσαναίσθητο ἀπάνω στὰ γόνατά της. Ἦτο ἡ μόγη παρηγοριὰ ποῦ τῆς

ἄρηνεν ὁ ἄνδρας τῆς, φονευθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀράβων πρὶν προφθάσει νὰ κλεισθῇ εἰς τὸ φρούριον.

— Μάννα, κἀγκα . νεράκι . . ἐπιθύρισε τὸ μικρὸ, μὲν σαλεῦον τὰ χεῖλη καὶ τὴν γλῶσσαν του.

Ἡ δυστυχὴς μάννα ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως ἔσφιξεν αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς καὶ ἐκόλλησε τὰ ξηρά τῆς χεῖλη εἰς τὰ χεῖλη τοῦ μικροῦ. Ἦθελε νὰ τοῦ δώσῃ τὴν δροσιὰ τῆς μητρικῆς στοργῆς ἀφοῦ δὲν εἶχε νὰ τοῦ δώσῃ ὀλίγο νεράκι.

Τὸ παιδί ἐκαίετο ἀπὸ δυνατὸν πυρετόν. Ἐγύρισε ἀπελπισμένον ἀπάνω εἰς τὰ γόνατα τῆς μάννας του, ἐκοίταξε αὐτὴν μὲ χαῖνον βλέμμα, ἐκίνησε τ' ἀδύνατα χεράκια του διὰ νὰ ζητήσῃ βοήθειαν.

— Μάννα νεράκι . ἐπιθύρισε πάλι καὶ ἔκλεισε ἅ μᾶτια του.

Ἡ μάννα ἐπήδησε ὀρθή, ἔρριψε δυνατὴν κραυγὴν πόνου καὶ ἔτρεξε εἰς μίαν συντροφίαν πολεμιστῶν ποῦ ἔστεκαν παραπέρα.

— Καπετὰν Λάμπρο, νερό . . ἐφώναξε δρᾶττουσα ἓνα πολεμιστὴν ἀπὸ τὸ χέρι. Τὸ παιδί μου χάνεται, μὰ σταλιὰ νεράκι.

Οἱ πολεμισταὶ τὴν παρετήρησαν ἄφωνοι, θλιμμένοι. Ἐκείνη ἐγονάτισε καὶ ἐκοίταξεν ἓνα μὲ τὸν ἄλλον ὅλους εἰς τὰ μᾶτια.

— Νερό . . ποὶὸς θὰ μοῦ φέρῃ νερό . . ἐξηκολούθησε. Μιὰ σταλιὰ θέλω γιὰ τὸ παιδί μου. Δὲν ἔχω ἄλλο . . νὰ τὸ σώσω καὶ τοῦ γίνομαι σκλάβο.

Ὁ καπετὰν Λάμπρος παρετήρησε πρῶτα τὴν μάννα, ἔπειτα τὸ παιδί καὶ ἐστάθη συλλογισμένος. Ἐπειτα ἔφτυσε στὴν παλάμην του τὸ μολύβι ποῦ μασοῦσε διὰ νὰ γελᾷ τὴν δίψαν του.

— Σώπα Κατερίνα, εἶπε ἀργὰ καὶ σοβαρά, ἐγὼ θὰ σοῦ φέρω νερό.

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ, ὀλόγυρα τοῦ φρουρίου, φωτιᾶς ἐλαμπάδιζαν καὶ οἱ Ἀραβες ἐδείπνουν. Ἡ νύχτα ἦτο σκοτεινὴ. Πυκνὰ καὶ μαῦρα σύννεφα ἐσκέπαζαν τὸν οὐρανόν. Κἄπου ἤστραπτε. Ἡ βροχὴ δὲν ἦτο μακρὰν.

Ὁ καπετὰν Λάμπρος, ἅμα ἐσκοτείνιασε καλὰ, ἔλαβε μικρόν, ξύλινο νεροβάρελο καὶ ἀφοῦ ἔμαθε τὸ σύνθημα, ἐβγήκεν ἀπαρατήρητος ἀπὸ τὸ φρούριον.

Ὁ καπετὰν Λάμπρος ἦτο ἀνδρεῖος πολεμιστὴς, τὸ πρωτοπαλλήκαρο τοῦ καπετᾶν Μιχάλη. Οἱ πολιορκούμενοι τὸν ἀγαποῦσαν διότι συνεπάθει εἰς τὰς δυστυχίας των, τοὺς ἐπαρηγόρει καὶ ἦτο πάντα πρόθυμος νὰ τοὺς ὑπερασπίζεταί, καὶ μὲ τὸ αἷμα του ἀκόμη

έναντίον τῶν συντρόφων του. Συχνά ἔφταναν οὗτοι εἰς βιαιοπραγίας κατ' αὐτῶν καὶ τῶν γυναικῶν τῶν.

“Ὅπως εἶπαμε, ὁ καπετὰν Λάμπρος ἦτο γενναῖος. Ἀλλὰ κάποια δειλία ἐκυρίευσεν αὐτὸν ὅταν ἐξῆλθε τοῦ φρουρίου καὶ μὲ συντριβὴ ψυχῆς ἔστρεψε δύο καὶ τρεῖς φορές τὸ βλέμμα του πίσω του. Ὁ Λάμπρος δὲν εἶχε γονεῖς, οὔτε κανένα συγγενῆ ἐκεῖ. Ἦτο ὅμως μέσα ἡ Χρυσούλα, ὁμορφή κοπέλλα, ὀρφανὴ καὶ ἔρημη, τὴν ὁποίαν ἠγάπα καὶ εἶχεν εἰς τὴν προστασίαν του. Ἦτο ἀρραβωνιαστικὴ τοῦ Ἐσκέφθη τὴν τύχην της ἂν αὐτὸς ἐφονεύετο, ἢ ἔπιπτεν εἰς τὰ χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὸ θάρος του ἐκλονίσθη. Μίαν στιγμὴν ἠθέλησε νὰ γυρίσῃ πίσω εἰς τὸ κάστρον.

Ἄλλ' ἡ φιλοτιμία δὲν τὸν ἄφησεν :

— Ὁ Θεὸς ἅς βάλλῃ τὸ χεῖρι του, εἶπε κἀνοντας τὸν σταυρὸν του.

Καὶ ἤρχισε νὰ κατεβζίνη τὸ βουνὸν καὶ μάλιστα μὲ γοργὰ βήματα, φοβούμενος μὴ μετανοήσῃ πάλιν. Ἀλλὰ μόλις ἔκαμε τὸν μισὸν δρόμον ἐστάθη ἀποτόμως καὶ ετοίμασε τὸ ὄπλον του. Ἐνας ἴσκιος ἐσηκώθη ὀπίσω ἀπὸ λίθινον σωρὸν καὶ ἐπροχώρει πρὸς αὐτόν.

— Στάσου, ποιὸς εἶσαι ; ἐρώτησε σιγαλὰ ὁ Λάμπρος.

— Ἐγώ, Καπετάνιε μου, ἀπήντησε γυναικεῖα φωνή .

Τοῦ Λάμπρου τὸ πρόσωπον ἐχαροποιήθη εὐθύς καὶ γλυκὸ χαμόγελο ἐχάραξε τὰ χεῖλη του.

— Τὶ θές ἐδῶ, Χρυσούλα ; ἐρώτησε μὲ τρυφερότητα.

— Καπετάνιο μου, μὴν πᾶς στὸ πηγάδι.

— Γιατί ;

— Τῶχον πιασμένο τὰ σκυλιά. Οὔτε ψύλλος δὲν μπορεῖ νὰ περάσῃ δίχως ν' ἀκουσθῆ.

— Μὴ φοβᾶσαι Χρυσούλα, Ἐμένα δὲν θὰ μ' ἀκούσουν. Ἐπειτα τί ; Θές ν' ἀφήσω νὰ πεθάνῃ τὸ παιδί τῆς φτωχῆς ; ἐπρόσθεσε μὲ ἔξαση. Μοῦ βροθήθηκε μιὰ φορὰ καὶ μένα. Ξέρεις, σὰν σκότωσα τὸν Ἀγᾶ, μ' ἔφερναν οἱ Λιάπηδες ἀπὸ κοντά. Μιὰ νύχτα μ' ἔπιασε βροχὴ διαβολεμένη· στὰ Λεχαινὰ δὲν μπόρεσα νὰ περάσω καὶ μπῆκα στὸ μύλο της. Τότε ἐξοῦσε κι' ὁ ἄνδρας τῆς φτωχῆς. Ἀπᾶνω στὸ πρωτοῦνι ἀκούω κτύπους δυνατοὺς στὴν πόρτα.

«Σήκω νὰ φύγῃς» μοῦ λέει ἡ Κατερίνα, «σὲ μυρίστηκαν τὰ σκυλιά καὶ θὰ σὲ πιάσουν». «Ὁχ, σᾶς πῆρα στὸ λαιμό μου καὶ σᾶς» τῆς λέω.

— Δὲν πειράζει, ἄντε στὸ καλό, μοῦ λέει . .

— Πήδησα ἀπὸ τὸ παράθυρο στὸν κῆπο τὴν ὥρα ποῦ μπαῖναν στὸ σπίτι οἱ Λιάπηδες. Τράβηξαν τὰ πολλὰ τους κακὰ οἱ ἄμοιροι. Τὸν μύλο τὸν ἔκαψαν. Εἶδαν κι' ἔπαθαν γιὰ μένα. Τώρα ἦρθε καιρὸς νὰ τὸ ξεπληρώσω καὶ γώ. Γύρισε στὸ κάστρο ἐσύ, εἶπε τέλος μαλακὰ καὶ χαϊδευτικά

— "Ὁχι καπετάνιε μου, δὲ σ' ἀφήνω . .

— Τὶ θὰ κάμης ;

— Θαρῶ κ' ἐγὼ μαζί σου.

— Ἐσύ ; Τὶ θὰ κάμης ἐσύ !

— "Ὁ, νι πάθης, νὰ πάθω. Τὶ θὰ κάμω μοναχὴ μου ἐδῶ ;

— Γύρισε στὸ κάστρο, Χρυσούλα ! ἐπέμεινε ὁ Λάμπρος παρακαλεστικά. Θὰ μᾶς νοιώσουν οἱ ἐχθροὶ καὶ δὲν θὰ γλυτώσουμε.

— Διὲς ἐδῶ, εἶπεν ἡ κοπέλλα. Καὶ ἔδειξε κυρτὸν ἀκονισμένον δρεπάνι τοῦ θεορισμοῦ.

— Θὰ εἴμαστε δύο. Τὶ θαρρεῖς ;

Ἐκεῖνος καπετάν Λάμπρος, ἀφοῦ ἐπείσθη ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ καταφέρει τὴν κόρη νὰ γυρίσῃ εἰς τὸν φρούριον, ἐπροχώρησε μαζί της πρὸς τὸ πηγάδι.

Ἡ νύχτα εἶχε προχωρήσει ἀρκετά. Οἱ φωτιεὲς τοῦ στρατοπέδου εἶχαν μισοσβύσῃ καὶ γύρω τους ἔρροχάλιζαν οἱ "Αραβες ὀπλιταί, μερικοὶ συνωμῖλουν ἀκόμη μὲ τοὺς σκοπούς.

Οἱ δύο νέοι πότε στεκόμενοι, πότε κρυπτόμενοι ὀπίσω ἀπὸ μεγάλες πέτρες, πότε τρέχοντες ἐπέρασαν ἀπαρατήρητοι ἀπὸ τὰς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ, πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἐστάθμευον οἱ ἵπποι. Τέλος ἔφθασαν ἀβλαβεῖς πλησίον εἰς τὸ πηγάδι.

Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγην ὥραν ὁ καπετάν Λάμπρος μὲ τὴν σύντροφόν του ἐπερνοῦσαν πάλιν ἀπὸ τὰς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ. Ἄλλ' ἀπὸ ἄλλον δρόμον τώρα. Ἡ Χρυσούλα εἶχε εἰς τοὺς ὄμους τὸ βαρέλι γεμᾶτο νερό.

Ἐξαφνα μέσα εἰς τὸ μαυριδερόν ἄπλωμα τοῦ στρατοπέδου ὁ Λάμπρος ἐστάθη δίβουλος.

Ἀριστερὰ καὶ πλησίον του, πολὺ πλησίον του, ἐξάνοιξε τὴν σκηνὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς πολιορκίας. Ἦτο μεγάλη καὶ ἐπάνω της ἔλαμπεν ἀργυροῦν μισοφέγγαρο. Εἰς τὴν ὄψιν τῆς σκηνῆς ἐκεῖνης ὁ καπετάνιος ἔχασε τὴν ψυχραμίαν του. Οὔτε τὴν ζωὴν τὴν ἰδι-

κὴν του καὶ τῆς συντροφίου του ἐσκέφθη, οὔτε τὸν ἱερὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον καὶ μόνον ἔκαμεν τὴν νυκτερινὴν ἐκείνην ἔξοδον Μία καὶ μόνη σκέψις τὸν ἐκυρίευσεν· νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἐχθρὸν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος του· νὰ ἐκδικηθῆ, νὰ ἀνδραγαθήσῃ.

«Ἄμα σκοτωθῆ ἐκεῖνος παύουν πὰ τὰ βράσανά μας» ἐσκέφθη.

Καὶ χωρὶς νὰ ἐξηγηθῆ μὲ τὴν κόρην, ποῖ τὸν ἐκοίταζεν ἐρωτηματικά μέσα εἰς τὸ σκοτάδι, ἔξαφνα ὀπισθοχώρησεν, ἔσυρε τὸ γιαταγάνι καὶ ἐκτύπησε τὸν σκοπὸν πρὶν προφθάσῃ νὰ φωνάξῃ. Ἡ Χρυσοῦλα ἐτρόμαξεν ποῦ εἶδε τὸ τολμηρὸν ἐκεῖνο κατόρθωμα τοῦ νέου, ἀλλὰ δὲν ἐμίλησε διὰ νὰ μὴν ἐξυπνήσῃ τοὺς κοιμωμένους ἐχθρούς. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Δάμπρος ὄρμησε μέσα εἰς τὴν σκηνὴν, ἀλλὰ δὲν εὔρεν ὅπως ἤλπιζεν τὸν ἀρχηγόν. Περισσότερον θυμωμένος τώρα ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν, ἐχύθη ἔξω καὶ ἤρχισεν νὰ κτυπᾷ τοὺς κοιμωμένους στρατιώτας. Ἐξαφνα κάποιος σκοπὸς ἐπυροβόλησε μακρὰν. Μία σάλπιγγα ἐσάλπισε τὸν κίνδυνον. Τὸ στρατόπεδον ἐξύπνησε καὶ ἔδραξε τὰ ὄπλα. Οἱ Ἄραβες ἤρχισαν νὰ σφάζονται μεταξύ των μέσα εἰς τὸν τρόμον καὶ τὴν ταραχὴν.

Ἡ Χρυσοῦλα ἔμεινε κατάπληκτος μέσα εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην σκηνὴν ποῦ ἤρχισε νὰ ξετυλίγεται ἐνώπιόν της. Γρήγορα ὅμως συνήλθε καὶ βλέπουσα τὸν φίλον της ἀνάμεσα εἰς τίς λόγγες καὶ τὰ ξίρη τοῦ ἐχθροῦ, ἔριψε κάτω τὸ νεροβάρελο καὶ ἔτρεξεν πρὸς βοήθειάν του. Ἐπαιξε τὸ κοπτερὸ θεριστικὸ δρεπάνι ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι της καὶ τὸ κατέφερε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἐμπρὸς πίσω, μὲ ὄσσην εὐκολίαν ἐχειρίζετο αὐτὸ κατὰ τὸν θερισμὸν εἰς τὰ σπαρτὰ. Τὸ ὄραϊον της πρόσωπον ἦτο ροδοκόκκινον, περισσότερο ἀπὸ τὸν θυμὸν παρὰ ἀπὸ τὰς ἀναλαμπὰς τῶν πυρσῶν. Οἱ ἀστραπτεροὶ ὀφθαλμοὶ της καὶ τὰ μακρὰ ἀφθονα μαλλιά της χυμένα εἰς τίς πλάτες της, τὴν παρωμοίαζαν μὲ ἄγγελον, μαχόμενον καὶ πάσχοντα διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ὁ Δάμπρος ἐμάχετο μὲ ἀνδρείαν, ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ ἦσαν πολυάριθμοι. Εἰς τὰ φῶτα ποῦ ἀναψαν ἐν τῷ μεταξύ, εἶδαν οὗτοι ὅτι ὁ κίνδυνος δὲν ἦταν μεγάλος, καὶ ἀναθαρρήσαντες ἤρχισαν νὰ ἐπιτίθενται λυσοδέστερον. Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγον αἰ κινήσεις τῶν δύο νέων ἔγιναν δυσκολώτερα. Τέλος ἓνας γιγαντώσωμος Ἀράπης κατέφερε μὲ τὸ κοντάκι τοῦ ὄπλου του, τόσον δυνατὸν κτύπημα εἰς

τὸ κεφάλι τοῦ Λάμπρου, ὥστε οὗτος ἐκλονίσθη καὶ ἔπεσεν ὡς κεραινοπλήκτος.

— Σκυλιά, μοῦ τὸν φάγατε ; ... ἐβρουχήθη ὡς λέαινα ἢ Χρυσούλα.

Καὶ ταυτοχρόνως μὲ τὴν ἀγρίαν φωνὴν καὶ τὸ ἀγριώτερον βλέμμα, ἔκοψε μὲ τὸ δρεπάνι τῆς τὸν λάουγγα τοῦ Ἀράπη. Ἐν τῷ ἅμα ἐδρασεῖλισε τὸν φίλον τῆς διὰ τὴν ἐμποδίση τοὺς ἐχθροὺς τὴν τῆς τὸν πάρουν ἢ τὴν σκυλεύσουσιν καὶ ἐξηκολούθησε μαχομένη ἔτσι, μὲ τὴν ἀπόφασιν τὴν πωλήσῃ ὅσον ἠμπορέσῃ ἀκριβώτερον τὴν ζωὴν τῆς.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο εὐκόλον ν' ἀντισταθῇ γὰρ πολὺ ἀκόμη εἰς τὴν ὁμῆν τῶν ἐχθρῶν. Αἱ δυνάμεις τῆς τὴν ἄφησαν τέλος καὶ παρεδόθη.

— Θάνατος ! θάνατος ! ἐφώναξαν μὲ λύσαν οἱ Ἀραβες.

— Ὁδὸ σταθῆτε, ἐπρόσταξε φανεῖς εἰς τὸ μέσον ὁ Χαλήλ.

Ὁ Χαλήλ πασῶς ἔφθασεν ἐκείνην τὴν ὥραν. Εἶχε πάει εἰς Κυλλήνην διὰ τὴν ὑποδεχθῆ τὸν Ἰμβραήμ, ποῦ ἤρχετο τὴν διευθύνη αὐτοπροσώπως τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου.

Ὁ Χαλήλ, ἦτο τριάντα μόλις χρόνων ὑψηλός, ἀρρενωπός καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς καλλίστους ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἀραβικοῦ στρατοῦ. Κατήγετο ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν, ἀπὸ γονεῖς Χριστιανούς. Παιδί ἀκόμη ἐπιάσθη ἀπὸ πειραιάς, ἐκλείσθη μαζί τους εἰς τὰ Μπουντζούμια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐβγῆκε τέλειος πλέον ἀνδρας. Τότε ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ἔπειτα ἀπὸ τὴν σφαγὴν τῶν Μαμελούκων καὶ ἐκεῖ μὲ τὰ φυσικά του προσόντα καὶ τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων, ἀπέκτησε βαθμοὺς καὶ σχέσεις, ἔγινε φανατικὸς Μουσουλμάνος καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἀξιωματικοὺς τοῦ Μεχμέτ Ἀλή.

Ὁ Χαλήλ τώρα ἔμαθε ὅ,τι ἔγινε. Καθὼς εἶδε τοὺς δύο νέου: μὲ συγκίνησιν τὴν κοιτάζουσαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, γὰρ τὴν πάρουν θάρρος καὶ τὴν φανερώσουσιν τὴν ἀφοσίωσίν τους, ἐνόησε τὸ τρυφερὸν αἰσθημα ποῦ τοὺς ἔδενε. Ἀμέσως εὐχαρίστησε τὴν τύχην καὶ ἐσκέφθη μὲ αὐτὸς τὴν κατορθώσῃ ὅ,τι δὲν κατώρθωστε τόσας ἐβδομάδας μὲ τὸν στρατὸν καὶ τὰ κανόνια ποῦ ἔστυρε κατόπιν του, μὲ τὴν πεῖνα καὶ τὴν δίψα ποῦ ἔβασ νιζε τοὺς ἐπαναστάτας — τὴν κατοχὴν τοῦ φρουρίου.

Ἄντὶ λοιπὸν ν' ἀρχίσῃ τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀπειλὰς ἐναντίον τους καὶ ἐναντίον ὅλου τοῦ Γένους τῶν Γκιαούρηδων, ἤρχισε τὴν κεντῶ

τὴν τρυφρωτέραν τῆς καρδίας των χορδὴν καὶ τοὺς ὑπέσχειο πλούτη καὶ ζωὴν εὐτυχησμένην. Καὶ δὲν ἐζητοῦσε τίποτε ἄλλο ἀπ' αὐτούς, παρὰ νὰ τοῦ εἰποῦν τὸ σύνθημα, ποῦ εἶχε ἐκείνην τὴν νύκτα τὸ φρούριον. Ἀλλὰ πολὺ παραξενεύθη καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ ὅταν εἶδε τοὺς δύο νέους ν' ἀπορρίψουν τὰς προτάσεις του.

— Πέστε μου τὸ σύνθημα, ἐπέμενε μὲ μαλακὸν τρόπον ὁ Χαλίλ. Δὲν τὸ θέλω γιὰ κακὸ. Θὰ στείλω νερὸ καὶ ψωμὶ στὸ κάστρο. Κι' ἐγὼ Χριστιανὸς εἶμαι.

— Χριστιανὸς καὶ πολεμᾷς τὴν πατρίδα σου;

— Τὶ νὰ κάμω σὺν τὸ φέρουν ἔτσι οἱ καιροί;

— Πές, τὰ συμφέροντα καλῆτερα, εἶπε μὲ χαμόγελο ὁ Λάμπρος. Ἄ ὄχι πασᾶ, ἐπρόσθεσε μὲ περιφρόνησιν. Ὅποιος κυττάζει συμφέρον, δὲν ἔχει πατρίδα.

Ὁ Χαλίλ ἐχαμογέλασε κ' ἐξηκολούθησε, τὰς ὑποσχέσεις του. Ἄλλ' οἱ νέοι ἔμειναν σιωπηλοὶ ὡς ὁ τάφος.

— Μὴ χαλᾷς ἄδικα τὰ λόγια σου, πασᾶ, εἶπε τέλος διὰ νὰ κόψῃ κάθε ἐλπίδα του ὁ Λάμπρος. Ἐμεῖς τὸ εἶπαμε. Ἄν δὲν σᾶς διώξουμε ἀπὸ τὸν τόπον μας, δὲν θὰ στεφανωθοῦμε.

Καὶ ἐκοίταξεν μὲ βλέμμα σταθερὸν καὶ ἀποφασιστικὸν τὴν μνηστήν του. Τότε ὅμως ὁ Χαλίλ ἔγινε ἔξω φρενῶν. Ἐσκέφθη μὲ ἀπειλὰς καὶ βάσανα νὰ κατορθώσῃ ὅ,τι δὲν κατώρθωσε μὲ τὸ καλὸ. Διέταξε πάραυτα νὰ μεταφέρουν εἰς τὴν σκηνὴν του τὴν Χρυσούλαν καὶ νὰ βασανίσουν διαφοροτρόπως τὸν Λάμπρον. Μὲ τὴν βίαν ἐπῆραν ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰν τοῦ νέου τὴν κόρην.

— Στὸ καλὸ, Χρυσούλα, τῆς ἐφώναξεν ἐκεῖνος μὲ βαθὴν στεναγμόν. Κοίταξε . . . μὴ ντροπιαστῆς :

Καὶ τὰ μάτια του ἐσπιθοβόλησαν ἄγρια μέσα εἰς τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας.

Τώρα ὁ Λάμπρος δεμένος ἀπὸ τὰ πόδια, ἐκρέμετο κατωκέφαλα ἀπὸ τὸν κλάδο μᾶς μουριάς. Κάτω ἀναμμένα ἄχυρα τὸν ἐπνιγαν μὲ τὸν μαῦρον τοῦς καπνόν. Οἱ βασανισταὶ του ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔπαυαν τὰ βάσανα καὶ τὸν παρακινούσαν νὰ κάμῃ τὸ θέλημα τοῦ πασᾶ.

— Καὶ σένα θὰ σώσῃς, καὶ τὴ συντρόφισσά σου, καὶ τοὺς πατριῶτες σου τὸν ἐσυμβούλευαν.

— Ἄ νὰ χαθῆτε, στραβαραπάδες, ἀπαντοῦσε κάθε φορὰν ἐκεῖνος καὶ μὲ μαγαλειτέραν περιφρόνησιν.

Ἄφου ἔτσι ἀπελίσθησαν, ἔσυραν τὸν νέον ἀπὸ τὸν καπνόν, τὸν ἔδεσαν ὄρθιον εἰς τὸν κορμὸν τῆς μουριῦς καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν δέρονουν μὲ ψιλὰ σχοινιά στριμμένα εἰς μάλιστα. Τὰ σχοινιά ἔσχιζαν μὲ βοή τὸν ἀέρα καὶ ἔπεφταν ἄγρια ἐπάνω εἰς τὸ κορμί τοῦ νέου καὶ ἐσήκωναν αἱματένιες γραμμὲς κάτω ἀπὸ τὸ ὑποκάμισον. Ὁ Λάμπρος μὲ τὰ μάτια κατεβασμένα ἀπὸ τὴν ντροπή, δὲν ἔβγαζεν κραυγὴν πόνου, ἀλλὰ ὕβρεις μόνον κατὰ τῶν βασανιστῶν του.

Ἐξαφνα μέσα ἀπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ πασᾶ, ἠκούσθη πυροβολισμὸς καὶ τοῦτον ἠκολούθησε κραυγὴ ἀπελπιστικὴ. Ὁ Χαλίλ εἶχε γίνει μανιώδης καὶ ἄδειασε τὴν πιστόλα του κατὰστηθα εἰς τὴν Χρυσούλα. Ἐπειτα διέταξε καὶ τὴν ἔρριψαν καταματωμένην καὶ ἀναίσθητον ἔμπρὸς εἰς τὰ πόδια τοῦ Λάμπρου.

— Σκυλιά. . . ἐφώναζεν οὗτος προσπαθῶν νὰ σπάσῃ τὰ δεσμά του. Ἄπιστοι. . . λύστε με μιὰ καὶ βλέπετε... Σὰν σοῦ βαστάει ἔλα νὰ μετρηθῆς μαζί μου, Χαλίλ. . . .

Παράφορος ὁ πασᾶς ὤρμησε καὶ ἐμάτασσε δυὸ τρεῖς φορὲς τὸν νέον. Ἐπειτα ἔδωσε διαταγὰς καὶ ἀπεσύρθη. Τότε δύο Ἄραβες ἐγέμισαν μόνον μὲ μπαρουτι πλατύκανον πιστόλαν καὶ τὴν ἄδειασαν ἐπάνω εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ νέου. Ἐκεῖνος ἔβγαλε δυνατὴν φωνὴν πόνου καὶ λυθεὶς ἀπὸ τὰ δεσμά, ἐκυλίσθη ἐπάνω εἰς τὸ ζεστὸν ἀκόμη σῶμα τῆς ἄρραβωνιαστικῆς του.

Ἡ νύχτα ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος της.

Τὰ μαῦρα σύννεφα ποὺ ἔσκέπαζαν ἀπὸ βραδύς τὸν οὐρανὸν ἐγιναν πυκνότερα, αἱ ἀστραπαὶ συχνότεραι καὶ τέλος ἐξέσπασε δυνατὴ βροχή.

Τὸ γλυκοχάραγμα ἤρχισεν ἤδη εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ ἥλιος ἀνέτειλε λαμπρός, ἀλλὰ ὁ Λάμπρος δὲν θὰ τὸν ἴδῃ ποτὲ πλέον. . .

Οἱ πολιορκούμενοι τοῦ φρουρίου Χλομοῦτσι τὴν ἐπομένην παρεδόθησαν, καὶ χίλια διακόσια γυναικόπαιδα ἐπωλήθησαν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Καΐρου. Οἱ Ἄραβες νικηταὶ ἐπροχώρησαν εἰς Πάτρας χωρὶς ν' ἀξιώσουν προσοχῆς τὸν τυφλὸν καὶ ἀκίνδυνον Λάμπρον.

Μόνος ἐσήκωσεν εἰς τίς πλάτες του τὸ πτώμα τῆς ἄρραβωνια-

στικῆς του, καὶ πότε σκοντάπτων, πότε παραπατῶν, κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Μονὴν τῆς Βλαζέρνας.

Ἐκεῖ ἔθαψε τὴν ἀγάπην του, ἐκεῖ ἀφιέρωσε καὶ τὸν ἑαυτὸν του.

Τώρα μεταξὺ τῶν μοναζῶν εἶναι καὶ ἓνας λευκόμαλλος γέροντας μὲ ὄψιν φοβερὰν. Τὸ πρόσωπόν του εἶναι καταφαγωμένον ἀπὸ τὴν μαρourήν, τὰ μάτια του δὲν δείχνουν παρὰ δύο κοιλώματα. Τὸ σύνολόν του ὅμως στολίζεται ἀπὸ κάποιαν λάμπριν, σὰν ἀπὸ φωτοστέφανον, ὅπως στολίζονται ἐκεῖνοι ποῦ ἔμαρτύρησαν γιὰ τὴν Πατρίδα.

Ὀνομάζεται πάτερ Λαυρέντιος.

Ἄλλὰ κατῶ ἀπὸ τὸ σεβάσιμον ἔξωτερικὸν καὶ τὸ ἱερὸν ἔνδυμα κρύβεται ὁ πολεμιστὴς καὶ ἥρωας, ὁ Καπετὰν Λάμπρος.

ΙΩ. ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

— Ἐγὼ λέω νὰ τραβήξουμε ἀπὸ δῶ, ἴσια εἰς τὴν τρύπα . . .

— Καλέ, δὲ βαριέσαι ! Γιὰ νὰ μᾶς πιάσουνε ἀμέσως ;

— Ἀμέ, πῶς νὰ πᾶμε ;

— Πολὺ εὔκολα. Ξεκινοῦμε ἀπὸ τὴ λεύκη, ὅπου εἴμαστε, πετοῦμε στὴ βαλανιδιὰ δίπλα, ἔπειτα στὴ συκιά παρέκει καὶ τότες στὴν πρώτη τρύπα.

— « Ποιὰ πρώτη ; »

— « Τούτη δὲ πού εἶναι κατάντικρό μας ! »

— « Μὰ ἐκεῖ δὲν ἔχει τίποτα. »

« Δὲν πειράζει. Ἀκολουθῶντας τὴν κορνίζα τῆς πέτρινης φωλιᾶς του, περπατητά, φτάνουμε στὴν τρύπα, γραμμή. »

— « Γιατί νὰ μὴ βρεθοῦμε γραμμὴ ἀπὸ δῶ ; »

— Τὶ θηλυκὸ αἰώνιο πού εἶσαι ! Τὶ ἀστόχαστη πάντα !

— «Τόξαμα μιά φορὶ καὶ τίποτα δὲν ἔπαθα».

•Κι ὅμως ἄξιζες νὰ πάθης !»

— «Δὲ σὲ καταλαβαίνω.»

— «Ἐγὼ νόμιζα τοῦλάχιστον πὼς τὴ γεωμετρία σου τὴν ξέρεις ἀφοῦ λένε κίολας πὼς τὰ κινήματά μας εἶναι ὅλα γεωμετρικά.

— «Καὶ τὶ μ' αὐτό ;»

— Δὲν τὸ συλλογίστηκες, πὼς ἀπὸ δῶ στὴν πρώτη τρύπα καὶ ἀπὸ τὴν πρώτη στῆ δική του, γράφουμε ὀρθογώνιο σωστό ;

— «Καὶ τὶ κερδίζουμε πού ὀρθογωνίζουμε ;

— «Κερδίζουμε μπουταλού μου, πού ἀγάλια, ἡγάλια ζυγώνουμε κατασκοπεύοντας, καὶ δὲ μᾶς παίρνει τὸ μάτι τοῦ θεριοῦ.»

— «Ἐλα δὰ καὶ σύ ! Δὲ χαθήκαμε ἂ μᾶς δῆ τὸ θεριοῦδάκι. Τὸ κακό μας δὲ γυρεύει μὲ τόσα μπιφτέκια πού μᾶς ἐτοιμάζει κά-
θε πρωί.»

— «Ἔτσι, σοῦ φαίνεται σένα. Μὰ φρονιμώτερα θὰ πράξης νὰ μείνης σπῖτι καὶ νὰ καθήσης σταυγά σου, παρὰ νὰ τρέξης στὴ φωλιά τους, ἐπειδὴ τὰ θεριά τῆς ράτσας ἐκείνης, ἄλλο σκοπὸ δὲν ἔχουνε, καὶ κάτεχέ το, παρὰ νὰ πιάσουνε ἀνθρωπάκια σὰν καὶ μᾶς εἶτε μὲ μπιφτέκια εἶτε μὲ λογιῆς μαραφέτια».

Τὶ μπιφτέκια, πού ἔλεγε ὁ φίλος, εἶτανε ψίχουλα ψωμί, παρά-
θυρα εἶτανε οἱ τρύπες, ἡ φωλιά σπῖτι, τὸ σπῖτι φωλιά, τὸ θεριὸ
ἓνα ἥσυχον νόστιμον παιδάκι, καὶ τὰνθρωπάκια οἱ σπουργῖτες, πού
στὴν ἀντίληψή τους περνοῦσανε γι ἀνθρώποι, καθὼς καὶ μεῖς στὴ
δική μας.

Οἱ δύο σπουργῖτες πού κουβενιάζανε ὅπως ἀναφέραμε πι-
στὰ τὴν κουβέντα τους, ἀποτελοῦσανε ταῖρι γλυκὸ καὶ χαριτωμένο
μὰ καὶ ταῖρι πού εἶχε περίφημη ὄρεξη, γιατί δὲν φαντάζεται
κανένας τὶ δὲ χωρεῖ καὶ τὶ φαγὶ παίρνει τὸ ἐλάχιστον ἑνὸς σπουργί-
τη στομαχάκι. Τὸ παιδί τοὺς σερβίριζε κάθε μέρα μιά τροφή πού
τὰ τρέλλαινε τὰ σπουργιτάκια μας, τὸν κύριον σπουργίτη καὶ τὴν κυ-
ρὰ σπουργίταινα. Τοὺς ἔδινε ψωμί, τοὺς ἔδινε κάποτες καὶ λιανο-
κομμένα μπισκοτάκια—ἓνας σωστός μεζές. Φρόντιζε τὸ καημένο νὰ
τοὺς βάλῃ καὶ λίγο νερὸ δίπλα σ' ἓνα πιατάκι. Ἄμῃ ; Τὶ ἀγαθότε-
ρη δουλειὰ γιὰ τὶς διακοπές ; Τὸ παινεμένο μας τὸ παιδί, ἓνα δε-
κατεσσάρων χρονῶν ἀγοράκι διάβασε προκομμένα ὅλο τὸ χειμῶνα.
Τώρα μὲ τὴ φαμίλια του βρισκότανε στὴν ἐξοχή, κοντὰ στὴ θά-
λασα. Ἐπειδὴ τεμπέλικον δὲν εἶτανε διόλου, εἶχε καὶ τὸ γραφεῖο

του ἀπάνω ψηλά, στο δεύτερο και στερνὸ πάτωμα, μ' ἓνα παραθυράκι πὸν μπροστά του περνοῦσε ὁ νεροσύρτης, ὅπου δηλαδὴ πέφτανε τὰ βροχοζέρια, και κατόπιν κατακυλούσανε κάτω, ἀπὸ τὰ σουληνάκια τοῦ ὕδραγωγείου, γιὰ νὰ μὴ μαζεῦνται στὴ στέγη και γίνεται κάθε τόσο πλημμύρα ὁ μπαξές. Μὲ τὴ στέγνα στεγνὸς ἐνοσεῖται ὁ νεροσύρτης, και κεῖ τοὺς νοικοκύρευε τὸ τραπέζι τους τὸ παιδί μας.

Ὁ πόθος του, ἡ λαχτάρα του, νὰ τοὺς πῆ τὴν ἀγάπη του. Ἔχανε τὸ νοῦ του γιὰ τὰ πουλιά. Νά, θὰ ἤθελε νὰρθοῦνε ξεθάρρα, νὰ καθήσουνε σ' ἓνα του δάχτυλο, νὰ τοῦ τσιμπήσουνε ἀπὸ τὸ χέρι μιὰ μπουκίτσα, νὰ τὸν κοιτάζονε, νὰ τὰ κοιτάξῃ, νὰ τὰ χαδέβῃ, ἄχ! μιὰ σταλιά, μιὰ σταλίτσα, τρυφερὰ τρυφερά, νὰ καταλάβουνε πὰ πὸς φόβος κανένας μαζί του δὲν ὑπάρχει. Αὐτὰ ὅμως εἶδαμε πὸς φοβοῦνται, κι ὅπως συμβαίνει συχνὰ και στὰνθρώπινα, ἓνα μικρὸ παρανόημα χόριζε πλάσματα ποῦ ζοῦνε πλάγι πλάγι κι ὡς τόσο νὰ σμιξοῦνε δὲ μποροῦνε. Τ' ἀγόρι προσπαθοῦσε μὲ κάθε τρόπο νὰ τοὺς φανερώσῃ τὴν καρδιά του, ἐνῶ τὰ πουλάκια μας δείχνανε κάμποση ἀπιστία, ὅσο ἡμερα, ὅσο ἀκίνητα κι ἂν πάσιζε νὰ κάμῃ τὰ παραμικρά του τὰ κινήματα.

Περίεργο πὸν ἡ κερὰ σπουργίταινα ἔμοιαζε νάχῃ περσότερη ἐμπιστοσύνη. Πὸς σὰς φαίνεται; Ἡ γυναῖκα μὲ τὴν καρδιά της μπορεῖ πολλὰ νὰ καταφέρει, ἄς εἶναι και σπουργίταινα. Ἡ δική μας ἔμοιαζε ἀλήθεια νὰ εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ παιδιοῦ, νὰ προστατεύῃ τὸ θεριουδάκι, ὅπως τ' ὀνόμαζε. Αὐτὸ φάνηκε ἀπὸ κάποιο περιστατικὸ πὸν ἀκολούθησε μιὰ μέρα και πὸν εἶτανε, πές, ἀπὸ τὴ μοῖρα νὰκολουθήσῃ.

Τὸ παιδί πρόσεχε μήπως ξεπροβάλλῃ ἄξαφνα καμιὰ γάτα στὸ ὑποστατικό. Τις ἔδιωχνε ἀλύπητα ὅλες ἀπὸ μακριὰ μακριὰ, φτάνει τὸν ἴσκιο τους νὰγνάντευε στὴ στράτα. Νὰ σου ὅμως ἓνα βράδν, πὸν μιὰ δούλα τοῦ σπιτιοῦ καλεσμένη σὲ γάμο φιληνάδας, πάει ἓνα χιλιόμετρο, ἐνάμισυ ἀπόσταση στὸ χωριό. Γυρίζει νύχτα και δές, ἀπαρατήρητα μιὰ γάτα, πὸν χάθηκε, ἡ ἔτσι τὴν παράσυρε ἡ φαντασία της ὅξω ἀπὸ τὰ λημέρια της, δὲν ξεκόλλησε ἀπὸ τὸ δουλικό. Τὸ πρωὶ ἡ γάτα σεργιάνιζε ἡσυχα ἡσυχα στὸ μπαξέ μὲ τὸ κέφι της, στρώθηκε στὸ λιβαδάκι τὸ στρογγυλωτό, τσίμπησε δυὸ τρία πράσινα χόρτα, πὸν εἶναι πολὺ ὠφέλιμα στὴν υγεία της, τραβήχτηκε ἀγάγια ἀγάγια πίσω ἀπὸ ἓνα χαμόδεντρο, ἀφοῦ σήκωσε πρῶτα τὸ

μούτσουνο της στὸν ἀέρα, καὶ τώρα γλυφότανε ἡ μαργιόλα, κοιτάζοντας τὴ γνωστὴ μας τὴ λεύκη, ἀπ' ὅπου συνηθίζανε νὰ ξεκινούνη τὰ δυὸ πουλάκια.

Γιὰ καλὴ τους τύχη, κοίταξε ἀπὸ τὴν τρύπα του, ποὺ λέγανε, καὶ τὸ παιδί μας. Μαργιόλικο καὶ τοῦ λόγου του. Ἄμέ, ποῖο παιδάκι δὲν εἶναι; Πετάχτηκε ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοῦ κάτω στὸν μπαξέ, βρῆκε ἄλλο χαμόδεντρο στὴν ἀντίθετη μεριὰ καὶ πρόσμενε. Δὲν ἄργησε. Ἐγγονιαστα κατεβαίνει ὁ σπουργίτης μας στὸ λιβαδάκι, περπατᾷ πηδηχτά, κουνεῖ τὸ κεφάλαι του, καμαρώνει, χαζεύει. Ἡ γάτα προχωρώντας σιγὰ σιγὰ στὰ μπροστινά της πόδια, σέρνεται ὀλόμαυρη σὰν ξετυλιγμένη, σὰν ξετραβηγμένη χάμω καὶ σιμώνει καὶ σιμώνει ν' ἀρπάξῃ τὸ πουλάκι, νὰ τὸ φάῃ. Ὁμοῦ τὸ παιδί, προφταίνει τὴ στιγμούλα, ὅπου ὁ σπουργίτης εἶδε τὴ γάτα, καὶ μὲ τὴ βέργα τὴν κυνηγᾷ ὄξω κι ὄξω τὸ παλληκαράκι μας.

Ἔτρεμε ἀκόμη τὸ πούπουλό του ἀπὸ τὸ καρδιοχτύπι ὅταν κάθισε ὁ καυμένος ὁ σπουργίτης μας στὸ κλαδί ἀπάνω τῆς λεύκας.

Ἡ σπουργίταινα ποὺ ἔλειπε στὸν πλαγινὸ λαχανόκηπο καὶ ἴσια ἴσια γύριζε σπῖτι ὅταν ὁ φίλος μας ὤρμοῦσε στὸ λιβαδάκι, ζύγωσε κοντὰ κοντὰ στὸν ἄντρα της καὶ ἄρχισε μὲ τὴ μυτίτσα της νὰ τοῦ χτυπᾷ τὰ φτερά, τὸ λαιμό, ἔπειτα καὶ τὴ δική του τὴ μυτίτσα. Εἶτανε τὰ χάρδια καὶ τὰ φιλάκια τῆς σπουργίταινας. Ἄμα ψυχόπιασε λιγάκι ὁ ἄθροπος, ὀρίστε πάλε οἱ κουβέντες.

— «Βλέπεις, βλέπεις τί σου ἔλεγα;»

— «Ποῦ νὰ θυμοῦμαι; Μοῦ ψέλνεις τόσα καὶ τόσα!»

— «Κάνε πὼς δὲν κατάλαβες, καὶ πές μου πὼς δὲν εἶσαι πάντα μὲ τὸ μέρος τοῦ θεριοῦ ποὺ τὸ λές κιόλα θεριοδάκι— ὡς ποὺ νὰ μὲ σκοτώσῃ!»

— «Αὐτὸ εἶνε τὸ θεριοδάκι ποὺ σὲ γλύτωσε!»

— Μὲ γλύτωσε; Ὁραῖος γλυτωμός. Χύθηκε σὰν τὴν μπόρα μέσα στὰ φύλλα, γιὰ νὰ μᾶς χτυπήσῃ καὶ τοὺς δυὸ μαζί, ἐμένα καὶ τὸν ἄτιμο τὸν σβεροκοπνίχτη.»

Τὸνομα γάτα δὲν ξαίρανε τὰ πουλιά, παρὰ κάθε ζῶο τὸ παρασυγκιάζανε κατὰ τὴν ἰδιαίτερη πουλιάτικη ἀντίληψη τους. Ἄξαφνα τὸ σκύλο ποὺ κάμνει φοβερὸ κρότο, μὰ ποὺ δὲν τὰ πειράζει, τότε βγάλανε Γαβγαβάκο, ποὺ στὴν πουλήσια λαλιά ἔρχεται πολὺ νόσπια. Οἱ ὄρνιθες εἶτανε οἱ ἀφτερούγιαστες, ὁ ἄγκοκκος ὁ λιμοκοντόρος. Εἶχανε ἄλλες ὁμορφες λέξεις γιὰ τὰ σκουλήκια ποὺ στὴ

θροφή τους είναι ἀρνιά, τὰ σκουληκάκια πού τους εἶναι λαγοί, τὰ ζωύφια πού τους εἶναι λαγουδάκια, μὰ δὲν τὶς ἄκουσα καλά καλά τὶς λέξεις, γιὰ νὰ σᾶς τὶς ἀραδιάσω. Θὰ παρατηρήσατε ὡς τόσο πόσο ἔμοιαζε ὁ σπουργίτης μας σὰ νὰ λυπᾶται τὸ σβερκοπνίχτη τὸν ἴδιο, ἂν καὶ τοῦ κολλοῦσε τὸ ἐπίθετο «ἀτιμος», πού τοῦ ἄξιζε. Γιὰ κοινό τους ὄχτρο περνοῦσε τὸν ἄνθρωπο.

Ἡ σπουργίταινα τσίρισε ἀπανωτὰ κούικ, κούικ, κούικ, πού θὰ πῆ πὼς γελοῦσε.

— «Περίφημα τὸ πέτυχες ! — καὶ ξακολούθησε νὰ κουϊκοκίζη, δηλαδή νὰ γελᾷ, ὄχι δὲ μονάχα γιὰ νὰ τὸν πάρη στὸ φιλό, παρὰ γιὰ τὴν χαιρότανε ἢ κακομοίρα, πού δὲν ἔπαθε τίποτα ὁ ζηλεμένος της. — Μὰ χριστιανέ μου, τὸ θεριουδάκι ἔδιωχνε τὸ σβερκοπνίχτη, γιὰ νὰ μὴ σὲ πιάση.

— «Μάλιστα γιὰ νὰ μὲ πιάση καὶ μένα !»

— «Ἔτσι ; λοιπὸν ἐμᾶς τώρα μᾶς πιάνουνε μὲ τὴ βέργα, κύριε ;

— «Μίλα ὅσο θέλεις. Εἴμωνα κεὶ καὶ ξαίρω.»

— Εἴσουνα ἀφέντη μου, δὲν ξαίρεις ὁμως, γιὰτὶ οὔτε κοίταξες Ἐγὼ νά, ὅλα ὅλα τὰ εἶδα. Ἐμᾶς διαφεντεύει τὸ θεριουδάκι.»

— «Σώπα καὶ σὰ γυναίκα πού εἶσαι, εἶσαι ἄξια ν' ἀγαπήσης ἓνα θεριό.»

Τᾶλεγε, ἴσως καὶ χωρὶς πὰ τώρα νὰ τὰ πιστεύει. Ἀπὸ τότες μάλιστα ἄλλαξε μὲ τὸ παιδί. Σὰ νὰρχίζανε οἱ φιλίες. Ἀναγάλλιαζε τὸ θεριουδάκι μας, πού ἴσως κίολας νᾶλεγε μὲ τὸ νού του πὼς δὲ φέρθηκε πάντα σὰν ἄνθρωπος κ' εἶχε τύψεις στὴ συνείδησή του. Θυμότανε πὼς μικρὸς ἀκόμη, ἕξη ἐπτὰ χρονῶν ἀγοράκι, τοῦ εἶχανε χαρίσει ἓνα ψεύτικο πιστολάκι μὲ κόκκορα, πὼς ἀντὶς μπάλες ἔβαζε μέσα μεγάλα καρφιά, ἔβγαινε στό παράθυρο, τραβοῦσε γιὰ νὰ βαρέση τὰ σπουργίτια. Τὸ λοιπὸν, καὶ τοῦ στραβοῦ τὸ δίκιο. Εἶχανε κάποιους λόγους τὰ πουλάκια ἢ κι ὅλα τὰ πετούμενα σὰν ἀγαπᾶτε, νὰ φοβοῦνται τὰ θεριά πού εἵμαστε. Τῶνοιωθε τὸ παιδάκι μας, καὶ οἱ τρόποι τώρα, τὰ κινήματα του ἦταν ἓνα χάδι μοναχό. Προσπαθοῦσε νὰ μιμηθῆ καὶ τὴ λαλιά τους. Γιὰ νὰ τοὺς δώση νὰ καταλάβουνε πὼς ἦτανε σερβρισμένο στὸ νεροσύρτη τὸ τραπεζάκι τους, σφύριζε γλυκὰ γλυκὰ, ἔκανε μὲ τὴ γλῶσσα του, μὲ τὸ ἀκρόγλωσσό του περσότερο, καὶ μὲ τὸν οὐρανίσκο του, κάτι τσ, τσ, τσ, κάτι πιού, πιού μὲ τὰ χεῖλια του, πού τὰ κατάφερνε πολὺ νόστιμα κ' ἐπιτήδεια.

— «Καλέ, τί ἔπαθε ; ρωτοῦσε ἡ σπουργίταινα τὸ σπουργίτη. Αὐ-
τὸς ποὺ ἴσια μὲ σήμερα χοντροκελαδοῦσε, νά τος ἔξαφνα ποὺ μιλά
σάν καὶ μᾶς ».

Μὰ ὁ φίλος ἤξαιρε ὄχι μόνον νὰ μιλά σάν τὰ σπουργιτάκια
μας, παρὰ κάτεχε καὶ κάτι ἄλλες τέχνες, κάτι ἄλλες μαργιο-
λιές. Ἐντὶς νὰ στρώνει τὸ φαγάκι τους μπροστὰ στὴν τρύπα
τῆς κάμαράς του, ἔπαιρνε δύο τρία ψύχουλα στὸ χέρι, σφύριζε νὰ
τοὺς μηνύσει καὶ τᾶρριχνε ὄξω. Πρὸτοῦ πέσουνε χάμω, γρήγορα γρή-
γορα ἐρχόντανε οἱ σπουργίτες μας καὶ τᾶρπάζανε στὸν ἀέρα.

Ἡ λαίμαργία, τί τὰ θές ; Τὸ παιδί μας τί στοχάζεται ; Μέρα μὲ
τὴ μέρα, λίγο λίγο, δίχως βίαση καμμιὰ, στενεύει ὀλοένα τὸν κύκλο
τὸ μισό, ἢ πιὸ σωστὰ τὴν τροχιά ποὺ περιγράφει ἓνα σῶμα, σάν τὸ
πετᾶς. Τοῦ πετᾶ λοιπὸν τὸ ψιχαλάκι πάντα πιὸ κοντά, τόσο κοντά
ποὺ ὁ σπουργίτης κοντεύει νὰ τὸ ἀγγίξει τὸ δάχτυλο, κοντεύει ἀπάνω
στὸ δάχτυλό του ν' ἀκκουμπήσει, σὰ νὰ κκουμποῦσε ἀπάνω σὲ κλαδί.

Φαντάζεστε ἂν πῆγε ἢ ὄχι νὰ τὰ χάσει τὸ παιδί μας. Φαντα-
στῆτε ὅμως ἔξαφνα τί τοῦ ἔγινε μέσα του, τί συγκίνηση βαθιό-
γλυκη τοῦ γέμισε τὴν καρδοῦλα, ὅταν εἶδε τὰ σπουργιτάκια μας—
ἢ γυναῖκα, φαίνεται, σὰ νὰ εἶπε κανένα λόγο στοῦ ἀντρός της τὸ
αὐτάκι — ναῖσκε, εἶδε τὰ σπουργιτάκια μας νὰ κάθονται καὶ νὰ
τσιμποῦνε τὰ ψίχουλά τους, ποῦ θαρρεῖτε ; στὸ ξύλο τὸ ἴδιο τοῦ
παραθυριοῦ, ὅπου τὰ εἶχε ἀραδιασμένα ξεπίτηδες ὁ κατεργάρης, νὰ
δοκιμάση.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἔγραφε ὁ τσακπινάκος στὸ γραφεῖο του. Ἡ
πέννα ἀπόμεινε ἀκούνητη. Στὸ κεφάλι του μέσα, λές, καὶ λογισμὸς
δὲν κου οὔσε, μὴ λάχη καὶ τὸ τρομάξη.

Μὰ τοῦ κάκου, ὅσο μεγάλη κι ἂν εἶτανε ἡ χαρά του, αὐτὸς
ὄνειρευότανε μεγαλήτερον ἀκόμα. Τί νὰ κάνη ποὺ εἶτανε τόσο καὶ
τόσο τρυφερὴ τοῦ ἀγοριοῦ μας ἢ ψυχίτσα ! Νὰ, ὁ πόθος του ὁ κρυ-
φός, ἢ λαχτάρα του, νὰ γίνουνε φίλοι, φίλοι πιστοὶ τὰ παιδιὰ κ'
οἱ σπουργίτες, νὰ μὴ φοβοῦνται οἱ σπουργίτες τὰ παιδιὰ, τὰ παι-
διὰ μάλιστα νὰ βοηθοῦνε, νὰ προστατεύουνε τὰ πουλάκια, ἐπειδὴ
καὶ τὰ πουλάκια εἶναι μικρά, εἶναι ἀδύνατα, ἔχουνε ἀνάγκη ἀπὸ μᾶς,
καὶ ποιὸς ξαίρει τί ὄφελος ἀνέλπιστο δὲ θὰ τοὺς εἶναι, ἄμα γίνει
ἄξαφνα καμμιὰ συμφωνία, καμμιὰ ἐπίσημη συνθήκη ἀναμεταξύ μας,
νὰ τὰ διαφεντεύουμε ἀπὸ τοὺς ἐχτροὺς τους ! Γιὰ εὔκολα, γιὰ πολὺ
εὔκολα τὸ βλεπε κιόλας. Κάποτες τί χρειάζεται γιὰ νὰ γλυτώσει

ένας σπουργίτης γιά νά μήν πέσει στά νύχια τῆς γάτας ; Λίγη ἐμπιστοσύνη ἀπό μέρος τοῦ πουλιοῦ. Προσφεύγει στὸν ἄνθρωπο καὶ σώθηκε.

Πῶς νά τοὺς τὸ πῆ ; πῶς νά τοὺς τὸ ξεδιαλύση ; Πῶς νά τὰ πείση τὰ πουλάκια ; Θὰ μπορούσε Θεέ μου, μιὰ φορὰ, καθὼς κι ἀπ' ἀρχῆς τὸ πεθυμοῦσε, νά τὰ κρατήση μιὰ στιγμουλά, μιὰ στιγμίτσα στὸ δαχτυλάκι του κι ἀπαλὰ, πολὺ ἀπαλὰ, νά τὰ χαϊδέψη, νά καταλάβουνε πιά τὴν ἀγάπη πού τοὺς ἔχει.

Τὸ χᾶδι πού ἤθελε νά τοὺς κἀνῃ τᾶθῶ τὸ παιδί, τῶκανε τοῦ σπουργίτη τοῦ καημένου, ὄχι ὅμως ὅπως ἔλπιζε ὁ ἀγαθός μας φίλος.

Ἔνα πρωὶ γύρισε τ' ἀγοράκι μας ἀπὸ τὸ ἀκρογιάλι, ἀπὸ τὸ μπάνιο. Καὶ γιά θυμηθῆτε τώρα πού τὸ λέμε, τὶ ὥραϊα πού μυρίζει τὸ ξύλο ἐκεῖνο τοῦ λουτροῦ, τὸ φρέσκο ! Ἄχ ! ὅτι πού τὸ θυμοῦμαι, λιγώνω, μέσα μου ξυπνᾷ ἡ ἀνάμνηση τῆς Πόλης, σπαρταρᾷ ἡ ἀγάπη τῆς Πατρίδας. Ἄμὲ ἡ πείνα ἐκεῖνη τοῦ παιδιοῦ, ὕστερις ἀπὸ τὸ μπάνιο ! Μὴν τὴν ξεχνοῦμε. Πουθενὰ ἐμένα δὲ μοῦ φαίνεται πιὸ μεγάλη, πιὸ νόστιμη παρὰ στὰ μέρη τὰ δικὰ μας. Γιατὶ νά ξαίρετε πῶς ἡ πείνα τοῦ ταιδιοῦ ὕστερις ἀπὸ τὸ μπάνιο, εἶναι ἀπὸ τὰ πράματα πού ἀνεξαίρετα ὅλες οἱ φαμίλιες τᾶγαποῦνε, τὰ προσμένουνε κιόλας. Σὲ κάμποσα, ἴσως σὲ πολλά, δὲ συμφωνοῦνε πάντα οἱ γονιοὶ μὲ τὰ παιδάκια. Τὸ τάδε παιχιδι δὲν ἀρέσει, τὸ τάδε γούστο τοῦ παιδιοῦ συχνὰ ξετάζεται, συζητιέται. Ἡ πείνα ὅμως ὕστερις ἀπὸ τὸ μπάνιο, εἶναι παραδεγμένη χωρὶς ζήτημα νά ὑπάρχη, χωρὶς ρώτημα κανένα. Εἶναι ἀπὸ τοὺς νόμους τοὺς ἀγραφους καὶ τοὺς ἀπαραπάτητους. Δικαίωμα τοῦ παιδιοῦ νά πεινᾷ ὕστερις ἀπὸ τὸ μπάνιο. Δικαίωμά του μάλιστα νὸ θυμώση, σὰν δὲν τοῦ δώσουνε νά φάη,* ἅμα ἔρθῃ ἀπὸ τὸ μπάνιο.

— Ἔ, θὰ μεῦ δώσετε νά φάω ; Ἀπὸ τὸ μπάνιο ἔρχομαι καὶ πεινῶ !»

— «Καλέ, βέβαια, δώστε του νά φάη. Ἔρχεται ἀπὸ τὸ μπάνιο, πεινᾷ !»

— «Μαμά, δὲ μοῦ δίνουνε καὶ πεινῶ ὕστερις ἀπὸ τὸ μπάνιο !»

Ποιὸς νά πρωτοτρέξῃ νά τοῦ δώση. Τὸ περιποιοῦνται, τὸ νοιάζονται, ὅλος ὁ κόσμος στὸ ποδάρι γιά τὸ παιδί, πού πεινᾷ ὕστερις ἀπὸ τὸ μπάνιο. Τέτοιες γλυκειὲς ἀντάρες γενήκανε καὶ γιά τὸ παιδί μας, σὰ γύρισε σπίτι ἀπὸ τᾶκρογιάλι. Τοῦ φέρανε κομμάτι τσοκο-

λέτα, με ψωμί, λίγο γλυκό και, σώσε, Κύριε! κάτι μπισκοτάκια, μέλι μοναχό.

Έννοεῖται πῶς τρομερὰ πεινοῦσε, ἀφοῦ ἐρχότανε ἀπὸ μάνιο. Κι ἀλήθεια τὸ κομμάτι τσοκολάτα, τὸ ψωμί και τὸ γλυκό, τὰ κατέβασε μονορούφι. Φανερώθηκε ὁ ἥρωισμὸς του στὸ στερνό, δηλαδὴ στὸ καλῆτερο, στὸ μπισκοτάκι. Μόλις ἔφαγε μιὰ μπουκίτσα και συλλογίστηκε τὰ πουλάκια του. Ἀλήθεια τὸ λησμόνησε νὰ τοὺς ἐτοιμάσῃ τὸ συνηθισμένο τους τὸ μεζελάκι.

Πετάχτηκε. Ὁ καημένος ὁ φίλος μας ὁ σπουργίτης, βλέποντας πὼς στὴν τρύπα δὲν εἶχε τίποτα, πετοῦσε δῶθε, κεῖθε χαμηλότερα ὅμως πὰρὰ πὸν συνήθιζε, νὰ κινήσῃ πουλιά, δηλαδὴ μυῖγες.

Δὲν ἔμοιαζε πολὺ χαρούμενος, ἡ σπουργίταινα μάλιστα δὲν τὸ κουνούσε ἀπὸ τὴ λεύκη της. Ἀναποδιὲς ἀπανωτὲς ἐμελλε νάχουμε σήμερα. Ἀκόμη και εἴτανε στὸ μάνιο, εἶχε καταγιδιάσει ὁ καιρὸς και δὲ θάγοῦσε νὰ ξεσπάσῃ στὴ θάλασσα φουρτούνα, καταγίδα στὴ στεριά. Ὁ οὐρανὸς κατράμι. Φυσοῦσε ἀλάργα ἕνας ἄνεμος ξεμανιασμένος τόσο πὸν τὰ θαλασσοπούλια, κάτι μαῦρα πελώρια κακὰ πουλι, κατεβαίνανε τώρα ἴσια μὲ τίς δεντροκορφές τοῦ ξοχικοῦ, ὅπου τᾶσπρωχνε ἡ μπόρα.

Φοβήθηκε τᾶγοράκι μας. Σφύριξε, ἄρχισε τὰ κελαϊδήματα του. Κατάλαβε ἀμέσως ὁ φίλος μας ὁ σπουργίτης, ἂν και τότε φώναζε σπῖτι τους ἡ σπουργίταινα, μήπως πάθῃ τίποτις μέσα στὴν παραζάλη.

Νίκησε ἡ λαιμαργία και δὲν ἄκουσε τὴ γυναίκα. Τὸ παιδάκι μας πάλε εἶχε ἀπιθωμένα μόνον δύο τρία ψυχουλάκια στὸ νεροσύρτη. Ἰσια ἴσια ἔμωσ γιὰ νὰ μὴν τὰ πάρῃ ὁ ἀγέρας ἔβαλε τὰ περισσότερα τὰ ψυχουλίδια τοῦ μπισκότου ἀπάνω στὸ σανίδακι τὸ ἴσιο, πὸν σὲ κείνη τὴν κάμαρα βρισκότανε στὴ βάση τοῦ παραθυριοῦ και προχωροῦσε ὡς μέσα.

Ὁ σπουργίτης μας ἀνέβηκε μὲ μιὰ φτερουγιά, ἔχαψε τὰ δύο ψυχουλάκια τοῦ νεροσύρτη μ' ἕνα πηδηματάκι, κάθησε στὸ κατώφλι τοῦ παραθυριοῦ κοιτάζοντας λιμπιστὰ τὸ σανίδι. Τρέχανε τὰ σάλια του.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ, μὲ φρίκη βλέπει τὸ παιδί μας ἀψηλὰ ἕνα θαλασσινὸ ξεφτέρι πὸν στριφογύριζε σὰ νὰ ἐτοιμαζότανε νὰ χουμήξῃ κάτω. Ἐνοιωσε τὸν κίντυνο τὸ παιδί τὸ γενναῖο, εἶχε μάλιστα τὸ κουράγιο νὰ πάρῃ ἐπάνω του και γλυκὰ γλυκὰ νὰ τραγουδήσῃ τίς

σπουργίτικες μελωδίες, πού τις ἤξαιρε τὸ πουλί, γιὰ νὰ μπῆ μέσα καὶ νὰ γλυτώσῃ.

Μὰ ὁ σπουργίτης νόμισε πὼς γύρευε καὶ καλὰ νὰ τὸν πιάσῃ πὸ μαργιόλικο τοῦ φάνηκε νὰ ξεφύγῃ. Καὶ κεῖ πού ἄνοιγε τὰ φτερά του, ὤρμησε ἀπάνω του τὸ ξεφτέρι. Ἐτυχε ὁμως, ἓνα ξεφτέρι μεγαλύτερο νάρπαξῃ ἀπὸ τὸ λαιμὸ τὸ πρῶτο, πού ἔτσι δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὸ σπουργίτη. Ἐπεσε ὁ κακόμοιρος ἴσια ἴσια στὸ χαντάκι τοῦ νεροσύρτη.

Ὅσα δηγοῦμαστε ἐδῶ φαριδιὰ πλατιά, γινήκανε πὸ γρήγορα παρὰ πού θέλει γιὰ νάστράψῃ. Φριχτὸ πὼς πολεμοῦνται ἀναμεταξύ τους τὰ ζῶα.

Τὸν εἶδε νεκρὸ τὸ παιδί μὲ τὰ δάκρυα. Τὸν πῆρε στὰ χέρια του. Ζεστὸ ἀκόμη τὸ στηθάκι του. Ἄχ! νὰ τὸν ἄκουγε τὸ φίλο του τὸν πιστό, δὲ θὰ κοιτόντανε στὰ μάτια του πεθαμένος. Γιατὶ νάρνηθεῖ τῇ φιλίᾳ του; Δυστυχία μου! Δυστυχία του! Ἄναστέναξε, ἀναστέναξε τὸ παιδί, καὶ φίλησε τὸ πουλάκι καὶ τὸ χάδι πού δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ κάμῃ ὅταν εἶτανε ζωντανό, τοῦ τῶκαμε τώρα πού τὸ θέρισε ὁ Χάρος.

Εἶπε στὴ λύπη του νὰ τὸ θάψῃ, νὰ τοῦ στήσῃ μνηματάκι. Ἐπειτα στοχάστηκε πὼς προτιμότερο νὰ τἀφήσῃ ἄθαβο στὸν μπαξέ. Αὐτὰ λιώνουνε μοναχὰ τους, ἀσκέπαστα, στὴ Δημιουργία ὅπου ξαναδημιουργοῦνε ζωή.

Ἐτσι λιωμένο καὶ παραλιωμένο θᾶτανε τὸ κορμάκι τοῦ σπουργίτημας, ὕστερις ἀπὸ ἓνα χρόνο πού ξαναῆρθε στὴν ἐξοχὴ τὸ παιδί μας. Θυμότανε ἀκόμα τὸ σπουργιτάκι του καὶ ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του, πὼς μοιάζουνε συχνὰ κ' οἱ ἄνθρωποι μὲ τὰ πουλιά, πὼς δὲν καταλαβαίνουνε πάντα τὸ καλὸ τους ὅσο εἶναι καιρός, καὶ πρέπει κάποτες ἓνα χάδι σου νὰ τὸ χαρίσης μιᾷ ἀγάπῃ σου ξεψυχησμένης. Μπορεῖ πάλι νὰ μὴν πῆγε χαμένος ὁ κόπος τοῦ παιδιοῦ πού γύρευε νὰ πιάσῃ φιλίεσ μὲ τὰ πουλάκια, νὰ τὰ πείσῃ κίολας

Ἐνα πρωὶ πού καθότανε στὸ γραφεῖο του κ' ἔγραφε, βλέπει ἔξαφνα τὴν καλή, τὴ γνωστή του τὴ σπουργίταινα νὰ ἔρχεται ἔξθαρη στὸ παράθυρο. Πάει στὸ σανιδάκι, τσιμπᾷ ἓνα ψίχουλο, κεφαλοκουνητά, μὲ χαρούμενη οὐρά, βουτᾷ τὴ μυτίτσα της στὸ πιατάκι τὸ νερό, κοιτάζει τὸ παιδί μας καὶ φεύγει φεύγει ὡς τὴ λεύκη, ὅπου ξανάχτισε ἄλλη φωλιά.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

αυτό κτ.

Η ΧΡΥΣΑΥΓΗ

Τὸ χωρίον Σαμπάναγα ἦτο ἀνάστατον.

Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ περιτρόμοι ἔσπευδον νὰ ἀφήσωσι τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐρήμους, φεύγοντες πρὸ τῶν Λαλιωτῶν, οὔτινες, κατὰ πληροφροῦν ποιμένος, δὲν θὰ ἐβράδυνον νὰ φανῶσι πρὸ τοῦ χωρίου.

— Ἐφάνησαν ;

— Ὁχι ἀκόμη.

— Νὰ τοὺς εἶδε καλά ; Μὴν ἔκαμε λάθος ὁ Δῆμος ;

— Σὰν σὲ βλέπω καὶ μὲ βλέπεις, σοῦ λέει ; Πέρασαν ἀπὸ τὰ ταμπούρια τῶν Χριστιανῶν μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι . . Μὰ τί παλληκάρια, ἀδελφέ. Καὶ μοιάζουν σὰν τὸ λύκο. Δὲν τοὺς πειράζεις ; — δὲ σοῦ μιᾶν. Τοὺς πείραξες ; μαῦρο φίδι ποῦ σ' ἔφαγε ;

— Ὁχι ἀλλοίμονο σὲ μᾶς.....

Οὕτω μεμνημοιοροῦντες, ὀδυρόμενοι οἱ χωρικοὶ ἔτρεχον μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ παιδῶν των, ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ χωρίου ἐπὶ τῆς μικρᾶς πλατείας τῆς ἐκκλησίας διὰ νὰ σκεφθοῦν περὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἔμελλον νὰ ἀκολουθήσουν.

— Γιὰ μὴ βιάζεστε, εἶπεν αἴφνης, φανείσα μεταξὺ αὐτῶν ἡ Χρυσάυγη. Θὰ φύγετε ; Καὶ ποῦ θὰ πάτε νὰ φύγετε ; Οἱ Λαλιῶτες πλάκωσαν· σὲ λίγο θὰ περάσουν τὸ ποτάμι καὶ θὰ σᾶς πετσοκόψουν. Δὲν κάνετε καλῆτερα ἓνα ἄλλο ;

— Σὰν τί ; ἠρώτησαν ὄλοι ἀτενίζοντες μὲ φόβον καὶ ἐλπίδα πρὸς αὐτήν.

— Μερικοὶ ἀπὸ σᾶς νὰ πᾶνε νὰ πιάσουν τὸ ποτάμι, κάτω στὴ δημοσιά. Δύο τρεῖς μποροῦν νὰ κρατήσουν ὄρες τοὺς Λαλιῶτες καὶ οἱ ἄλλοι νὰ βροῦνε καιρὸ νὰ φύγουν.

Οἱ χωρικοὶ παρετήρησαν ἀλλήλους μὲ ἀπορίαν. Τί ἦσαν αὐτὰ ποῦ ἤκουον ; Οἱ Λαλιῶται, ἀγρία καὶ μάχιμος Ἀλβανικὴ φυλὴ, ἀπὸ ἑκατοντάδος ἐτῶν ἐγκατασταθεῖσα εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς Πελοποννήσου· οἱ Λαλιῶται ὁ τρόμος τῶν περιοίκων Χριστιανῶν καὶ Τούρκων ὁμοῦ, ἤρχοντο ἤδη ἐναντίον τῶν χωρικῶν καὶ ἐκείνη

ἔλεγεν ὅτι δύο τρεῖς ἦσαν ἀρκετοὶ νὰ τοὺς ἀντικρούσουν. Τοιοῦτον τι οὐδεὶς, ἔχων σώας τὰς φρένας ἠδύνατο νὰ συλλογισθῆ.

— Καὶ ποιοὶ νὰ πᾶν; ἠρώτησε κάποιος ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς ἐμπαικτικῶς.

— Ποιοί; νὰ ἐγὼ πρώτη. Ποιὸς ἄλλος ἔρχεται μαζί; ἀπήντησεν αὐτή, κτυπῶσα κατὰ γῆς τὸ καρνοφύλλι της καὶ ἀτενίζουσα θαρραλέως τοὺς συμπατριώτας της.

Οἱ χωρικοὶ ἔσειον τὴν κεφαλὴν ἀπελπιστικῶς. Ἦτο φανερόν ὅτι οἱ λόγοι τῆς Χρυσουγῆς δὲν ἤρρασκον εἰς τὴν ἀκοήν των.

Κανεὶς δὲν εἶχε τὴν τόλμην νὰ ἀντιμετωπίσῃ τοὺς ἵπποτικούς Δαλιωτῆς καὶ ν' ἀκούσῃ πλησίον του κροτοῦν τὸ παροιμιῶδες Δαλίικο ντουφέκι.

— Ναι ποιὸς ἔρχεται; ἐπανέλαβεν ἡ γυναῖκα. Ἄν σκοτωθῆ, θὰ σώσῃ μετὰ τὴ ζωὴν του τόσες ψυχές. Οἱ παπάδες θὰ βλογᾶνε τ' ὄνομά του στὴν ἐκκλησίαν.

Ἄλλ' ἐνῶ ἀκόμη ὠμίλει, εἰς τὴν ἀντίπερα τοῦ ποταμοῦ ὄχθην διεγράφησαν ἀμυδρῶς ὑπὸ τὰς λάμπεις τῆς πρωΐας τὰ ρωμαλέα σώματα καὶ τὰ ὑψηλὰ περιστροφικὰ σαρίκια τῶν Δαλιωτῶν. Ἴππευαν ἀτιθάσσους ἵππους. Οἱ χωρικοὶ μόλις διέκρινον αὐτούς, ἔσκορπίσθησαν περίτρομοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὡς βάρτραχοι εἰς τὴν λίμνην ὅταν ἀκούσουν βῆμα ὁδοιπόρου. Ἄφησαν μόνην ὡς ἀγάλμα εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας τὴν γυναῖκα.

— Ὅρὲ λαοὶ εἴσαστε, εἶπε μετὰ ἀγανάκτησιν. Θέλετε νὰ σωθῆτε καὶ θαρρεῖτε πῶς θὰ τὸ πετύχετε μετὰ τὸ φεγγιό;

Παρητήρησεν ἐπὶ μακρὸν μετὰ βλέμμα πλήρες οἴκτου καὶ μικρὸν μειδιάμα τοὺς συμπατριώτας της, καὶ ἀφελῶς ῥίψασα ἐπ' ὄμου τὸ καρνοφύλλι, ἀπεχώρησε βραδέως διευθυνομένη πρὸς τὸν ποταμόν.

Τὸ χωρίον Σαμπάναγα, κείμενον πρὸς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηνιεύ, εἶναι μικρὸν καὶ πενιχρόν. Οἱ λευκοὶ αὐτοῦ οἰκίσκοι κρυπτόμενοι ὑπὸ τὰ φυλλώματα συκομορεῶν καὶ κυπαρίσσων, ὁμοιάζουν πρὸς φωλεὰς πτηνῶν ὑπὸ τὰ φυλλώματα ἀγοιελιάς. Οἱ κάτοικοι πάντες ἀσχολοῦνται εἰς τὰ γεωργικά. Αἱ γυναῖκες εὐρωστοὶ καὶ ζωηραί, βοηθοῦν τοὺς ἄνδρας εἰς τὰς ἐργασίας των.

Ὁ ποταμὸς κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα εἶναι βαθὺς καὶ ἔχει πλατεῖαν τὴν κοίτην. Πολλάκις τὸν χειμῶνα πλημμυρίζων, καταστρέφει τὰς φυτείας καὶ τὰ σπαρτὰ τῶν χωρικῶν καὶ παρασύρει εἰς

τὴν ὄριμν αὐτοῦ πρόβατα, βώδια καὶ οἰκίσκους ἔτι. Ἦδη διέρχον-
τρι αὐτὸν διὰ περαταριᾶς, λέμβου δηλαδὴ μεγάλης διὰ σχοινίων
ἰσχυρῶν φερομένης ἀπὸ τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην ὄχθην. Ἀλλὰ
κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως, εἰς ἑκατὸν μέτρων ἀπὸ τοῦ
χωρίου ἀπόστασιν ὁ ποταμὸς ἐδιχάζετο, εἶτα δὲ πάλιν ἦνοῦτο, ἀ-
φήνων ἐν τῷ μέσῳ μικρὸν νησίδιον κατάφυτον ἀπὸ βοῦθρα καὶ
ἰτέας. Ἐκεῖ οἱ χωρικοὶ ῥίψαντες δύο κορμούς δένδρων ἀπελεκή-
τους, ἐτέλουν τὴν μετὰ τῶν ἔξω χωρίων συγκοινωνίαν. Ταύτην
τὴν γέφυραν ἐσυμβούλευεν ἡ Χρυσαιγὴ τοὺς συμπατριώτας τῆς νᾶ
καταλάβουν διὰ νὰ ἐμποδίσουν τοὺς Λαλιώτας νὰ πλησιάσουν εἰς
τὸ χωρίον. Ἦξευρεν ὅτι οὗτοι ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῶν Ἐπαναστα-
τῶν τοῦ Πύργου, νὰ ἀφήσουν τὰς πλουσίας φυτείας των καὶ τὸ
εὐφορον τοῦ Λάλα ὄροπέδιον, ἐμμανεῖς, ὡς τίγρεις διωχθεῖσαι τῆς
κρύπτης των, διήρχοντο δηοῦντες καὶ καίοντες τὰ χωρία, μέχρις οὗ
φθάσουν εἰς Πάτρας.

Ὁ ἥλιος τώρα εἶχεν ἀνατεῖλει. Τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ κατήρ-
χετο θολόν, ἔξωγκωμένον ἔνεκα τῶν βροχῶν τῆς προτεραίας. Ἐλα-
φρὸς ζέφυρος ἐκίνοι, ὡς τὴν ἐπιφάνειαν εὐρείας λίμνης, τοὺς στά-
χεις τῆς πεδιάδος, τοὺς ὁποίους οἱ χωρικοὶ ἔσπειραν μετὰ κόπου
καὶ τὸ πῦρ τῶν ἐπαδρομέων κατέφθειρε μετ' ὀλίγον. Ὁ ἀμπε-
λουργὸς ἐκελάδει ἀμέριμος ἐπὶ τῶν ἀμπελώνων καὶ ἡ σιταρήθρα
ἐπέτα τερετίζουσα ἐπὶ τῶν ἀγρῶν.

Ἡ Χρυσαιγὴ, γονατιστὴ παρὰ τὴν γέφυραν, στηρίζουσα τὴν κε-
φαλὴν ἐπὶ τοῦ πήχεως τῆς δεξιᾶς χειρός, διὰ τῆς ὁποίας ἐκράτει
εὐτόλμως τὸ καρυοφύλλι τῆς, ἀνέμενε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθροῦ
μετὰ συγκινήσεως, ὡς πᾶς ἄνθρωπος ἔτοιμος νὰ διαπράξῃ μέγα κα-
τόρθωμα. Γυναικὰ εἴκοσι καὶ δύο ἔτων, ὠραία, καστανόφθαλμος,
ξανθόμαλλος ἡ Χρυσαιγὴ, συνήνου ρωμαλέον καὶ ὑγιὲς σῶμα μὲ
ψυχὴν ἀνδρικὴν καὶ θάρρος ἀκαταγώνιστον. Κόρη γέροντος δημο-
διδασκάλου, ἀνδρὸς φιλοπάτριδος, πρώτου ἀσπασθέντος τὰς ἰδέας
τῆς Φιλικῆς, ἐκληρονόμησε τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ καὶ τὸν χαρα-
κτῆρα. Ἐβλεπε μὲ ἀληθινὴν θλίψιν τὴν δουλείαν τῆς πατρίδος
τῆς καὶ τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τῶν χωρικῶν. Ὅταν ἦτο μόνη,
πάντοτε ἔφερε εἰς τὴν μνήμην τῆς τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, οἵτινες,
μὴ ἀνεχόμενοι τὴν σκλαβιά, ἔζων ἐλεύθεροι στὰ βουνά, καὶ τῶν
ὁποίων τὰ κατορθώματα τόσες φορὲς εἶχεν ἀκούσει παρὰ τοῦ πα-

τρός της και άλλων χωρικῶν. Τότε ἡ καρδιά της ἐσκίρτα ἐξ ἀγαλλιάσεως, ἀπειρον ἀγάπην και ἀφοσίωσιν ἤσθάνετο δι' αὐτούς, τοὺς κήρυκας τῆς ἐλευθερίας, και ἐλυπεῖτο διότι δὲν ἦτο και αὐτὴ ἄνδρας διὰ νὰ τοὺς μιμηθῇ.

Ἡ Χρυσσαυγὴ παρηκολούθει τώρα διὰ τοῦ βλέμματός της τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ. Ἄλλ' αἴφνης ὁ νοῦς αὐτῆς ἀπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς φιλοπατρίας μετέβη εἰς ἄλλο τι, ἐπίσης τρυφερόν και εὐγενὲς αἶσθημα. Ἐνθυμῆθη τὸν Κωσταντῆ, τὸν ἀπὸ ἑξ μηνῶν σύζυγόν της.

Ἡ Χρυσσαυγὴ ἠγάπησε τὸν Κωσταντῆ, διότι ἐλάτρευε τὴν λεβεντιά. Καὶ ἦτο τῶντι λεβέντης ὁ Κωσταντῆς, ὑψηλός, εὐρύνωτος, μὲ παχὺν μαῦρον μύστακα, μαλλιά μακρὰ, μαῦρα και μεγάλους ἐκφραστικούς ὀφθαλμούς. Τὰς ἐσορτὰς ἐφόρει λεβέντικα, κατεβάζων μέχρι τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ φέσι, ἔζωνε μετὰ μεγάλης ἐπιτηδειότητος τὴν λευκὴν φουστανέλλαν και ἐπ' αὐτῆς ἀφελῶς τὸ σελάχι. Ἦτο πρῶτος εἰς τὸν χορόν, και πρῶτος εἰς τὸ τραγοῦδι . . . Ἡ Χρυσσαυγὴ δὲν εἶχεν ἀποδείξεις, ἀλλ' ἠλπίζεν, ὅτι τυχούσης περιστάσεως, θὰ ἦτο πρῶτος και εἰς τὰ ὄπλα.

Ἡ Χρυσσαυγὴ εἰς τὴν μόνωσίν της ἐκείνην ἔβλεπε τὴν θελκτικὴν εἰκόνα τῆς φύσεως, ἀκούουσα μακρὰν τὰ βίβρα τῶν ἁμῶν, βλέπουσα τὰ πτηνὰ ἀνταλλάσσοντα τραγούδια, ἐβυθίσθη μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς τὸ παρελθόν. Ἦτο ἕνα εἶδος μετὰ τὸν Κωσταντῆ! Πάντα χοροὺς και τραγούδια!

Πρὸ τίνος καιροῦ μάλιστα ἤρχισε νὰ ἐννοῇ ὅτι θὰ ἐγίνετο μετ' ὀλίγον μητέρα και μετὰ συγκινήσιν, ὡς ὁ φυλακισμένος τῆς ἡμέρας τῆς ἀπολύσεώς του, ἀνέμενε τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ παρουσίαζε εἰς τὸν Κωσταντῆ ἕνα τρυφερὸν και γελαστὸν παιδί. Ἄλλ' ἤδη αἱ προσδοκίαι της ἤρχισαν νὰ διαψεύδωνται. Ἡ ἐπαρτωστατικὴ θύελλα, παρακαίρως ἐνσκήψασα εἰς τὴν ἀρτιπαγῆ φώλη τῆς Χρυσσαυγῆς, κατηρεῖπωσε αὐτήν. . . Ἀληθινὰ πόσον κατ' ἀστυροπικὸς ὁ πόλεμος; Ἀλλὰ και πόσον ἀνυπόφορη ἡ σκλαβιά!

Ὁ Κωσταντῆς ὅταν ἐπέρασε ἀπὸ τὸ Σαμπάναγα ὁ Ἰόνιος στρατός, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ και ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς τὴν κατὰ τοῦ Λάλα ἐκστρατείαν. Ἦδη ἡ θλιβερὰ εἶδησις εἶχε φθάσει. Οἱ Λαλιῶται ἐπύρροντο πρὸς τὰ πεδινὰ χωρία. Ἄρα κατέκοιραν και διεσκορπίσαν τοὺς ἐπαναστάτας. Καὶ ὁ Κωσταντῆς περὶ τοῦ ὁποίου εἶχε πεποίθησιν ἡ Χρυσσαυγὴ, ὅτι οὐδέποτε παρεχώρει τὴν θέσιν

του εἰς τὸν ἐχθρόν, θὰ ἐφρονεύθη. Ἄλλ' ἐκεῖνοι οἱ ἐπερχόμενοι, ἦσαν οἱ φονεῖς του. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ἐκδικηθῆ, νὰ πάρῃ τὸ αἷμα του πίσω.

Οὕτω ἐκτὸς τῆς πρὸς τοὺς συγχωρικούς της ἀγάπης, εἶχε καὶ ἄλλον ἰσχυρὸν λόγον νὰ καταλάβῃ τὴν γέφυραν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐχθρόν. Ἐκεῖνος τῆς κατέστρεψε διὰ μᾶς καὶ πατριίδα καὶ μέλλον

Οἱ Λαλιῶται ἤδη εἶχον ἀφιππεύσει παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Τινὲς ἐπότιζον τοὺς ἵππους των. Ἄλλοι ἐκυλίωντο νοχελῶς ἐπὶ τῆς γλῶσσης. Ἄλλοι ἐπυροβόλουν ἀβλαβῶς τοὺς οἰκίσκους τοῦ χωρίου καὶ ἄλλοι διεσπαρμένοι ἐζήτουν νὰ εἴρουν τὸν πόρον τοῦ ποταμοῦ.

Ἡ Χρυσσαυγὴ ἦτο ἀκόμη βυθισμένη εἰς τὰς μελαγχολικὰς της σκέψεις. Αἰφνης ἤκουσε ποδοβολῆν ἵππων καὶ ἐγείρασα τὴν κεφαλὴν μετὰ προφυλάξεως, παρατήρησεν ἀπόσπασμα Λαλιωτῶν διευθυνόμενον κατ' εὐθειᾶν πρὸς αὐτήν. Μετ' ὀλίγον διέκρινε ὅτι τὸ ἀπόσπασμα ὠδηγεῖτο ὑπὸ χριστιανοῦ, ἔχοντος σαρίκι ἀπὸ τοῦ τραχήλου πρὸς τὸ στήθος εἰς ἔνδειξιν ὑποταγῆς.

— Ποῦ νὰ τοὺς πάῃ; ἐσκέφθη ἀποροῦσα ἡ Χαραυγὴ.

Ἄλλὰ τὸ ὀλίγον ἐνόησεν ὅτι ἔφερεν αὐτοὺς εἰς τὴν γέφυραν.

— Τὸν αὐτὸν ἐπιθύρισε μετὰ θυμοῦ. Ὅχι δὲν εἶναι Χριστιανός; Ἐπὶ τὸν χριστότερος ἀπὸ ἐχθρὸς αὐτός. Καὶ ὑψώσασα τὸ καρποφύλλον ἔβλεπε τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ τὸ καρποφύλλι εὐθὺς κατέπεσεν τῶν πορῶν της. Ἡ ποδὴν κατέλαβεν αὐτήν, ῥίγος διέδραμε τὸ σῶμα της. Ἐπὶ τῶν παρειῶν της ἀνεφάνη καὶ ἐσβέσθη ἀλληλοδιαδόχως τὰ εὐσθηματικὰ αἰδοῦς καὶ τῆς ὀργῆς.

— Ὁ Κωσταντῆς! ἐπιθύρισε μὲ τρέμοντα χεῖλη. Τρόντι ἦτο ὁ ἄνδρας της!

Ἡ Χρυσσαυγὴ εἶχεν ἀπατηθῆ. Ὁ Κωσταντῆς ἂν καὶ ἦτο λεβέντης τὸ ἐξωτερικόν, ἦτο ὅμως χαρακτῆρος δειλοῦ, ψυχῆς διεφθαρμένης. Ἠκολούθησε τὸν Ἴόνιον Στρατὸν μὲ δύο ἄλλους συντρόφους του κατὰ τὰ αἰσθήματα, οὐχὶ ἀπὸ φιλοπατριᾶν ἀλλὰ διὰ νὰ ὀφεληθῆ τὴν περίστασιν, συλλέγων τὰ λάφυρα τῶν φονευμένων. Ἦδη ἤρχετο νὰ κάμῃ ἄλλην ἀτιμοτέραν πράξιν. Συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Λαλιωτῶν, κατεπέσθη δι' ἀπειλῶν καὶ δι' ὀλίγου χρυσίου νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς τὴν δίοδον πρὸς τὸ χωρίον.

Καὶ ὁ οἶτιδανὸς δὲν ἐπροτίμησεν νὰ ἀποθάνῃ.

Ἄλλ' ἡ Χρυσσαυγὴ δὲν ἠθέληεν ἀκόμη νὰ πιστεύσῃ ὅτι εὗρίσκετο εἰς τὴν ἀπάτην.

Ὅχι, ὁ Κωσταντῆς εἶναι σωστὸ παλληκάρι· ἴσως ἐμάντευσεν ὅτι ἐφύλασσαν αὐτὴ τὴν γέφυραν καὶ ἔφερον ἐπίτηδες τοὺς Λαλιῶτες διὰ νὰ τοὺς σύρῃ εἰς τὴν παγίδα.

Ἐπειδὴ δὲ εἶχεν ἀκράδαντον πεποίθησιν εἰς τοῦτο, διότι ἡ γυναῖκα δὲν πιστεύει εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν ἀγαπημένου ὄντος, ἠθέλησε νὰ πληροφορήσῃ τὸν Κωσταντῆν περὶ τῆς παρουσίας της καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔφερε τοὺς τρεῖς δακτύλους, τὸν μικρὸν, τὸν λιχανὸν καὶ τὸν ἀντίχειρα εἰς τὸ στόμα καὶ ἐσύριξεν ἡσύχως.

Ὁ Κωσταντῆς ἐστάθη αἴφνης· ἀλλά, ὡς νὰ ἔλαβεν ἀπόφασιν, ἐπροχώρησε πάλιν πρὸς τὴν γέφυραν. Ἐτερος διπλὸς συριγμὸς ἠκούσθη μετ' ὀλίγον σφοδρὸς, παρατεταμένος, ὡς συριγμὸς ὄφρεως θερμανθέντος ὑπὸ τῆς πυρᾶς.

Οἱ Λαλιῶται ἐσταθῆσαν· ὁ Κωσταντῆς ἐξηκολούθησεν τὸν δρόμον του.

— Ἐλα ἔλα, Κωσταντῆ, εἶμαι ἐδῶ, ἐψιθύρισε μὲ συγκίνησιν ἡ γυναῖκα ἀπὸ τῆς κρύπτῃς της.

Ἄλλ' ὁ Κωσταντῆς, ἀντὶ ἀπαντήσεως, ὤρμησεν ἐπάνω της καὶ ἤρασε τὴν κάννην τοῦ ὄπλου της.

— Μέριασε, μωρὴ, μέριασε ἀπὸ ἐδῶ ; εἶπε τραχέως σύρων πρὸς αὐτὸν τὸ καρνοφύλλι. Ἡ Χρυσσαυγὴ ἔμεινε κατάπληκτος ἐμπρὸς εἰς αὐτὴν τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀνδρός της. Πόσον ἠπατήθη ; Πόσον ἐγελᾶσθη ἀπὸ τὰ ἴδια της αἰσθήματα Ὅχι. Καὶ ἂν εἶχεν τὴν λεβεντιά, δὲν εἶχε τὸν παλληκαρισμὸν ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον, ὡς Ἑλλην ἔπρεπε νὰ ἔχῃ Ἡ καρδιά του ἦτο καρδιὰ περειαριοῦ, ἡ ψυχὴ του ἦτο ψυχὴ ζητιάνου . . .

Καταντροπιασμένη διότι ἠγάπησεν τοιοῦτον εὐτελες ὄν, συντετριμμένη ὑπὸ τῆς ιδέας ὅτι ἀντὶ νὰ τὸν ἔχῃ σύμμαχον καὶ συνεργὸν εἰς τὸ σωτηριῶδες ἔργον της, εἶχεν ἀντίπαλον τὸν Κωσταντῆν, ἔμενον ἡ Χρυσσαυγὴ ἐκεῖ ἀκίνητος, ἄφωτος κλίνουσα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ πλήρεις δακρύων ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς. Καλὸν ἦ κακὸν ἡ γυναῖκα ὄφειλε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν ἄνδρα της, ἔπρεπε νὰ ἀποσυρθῇ ἐκεῖθεν καὶ ν' ἀφήσῃ τὸ πέρασμα εἰς τοὺς ἐχθρούς.

Ἄλλ' αἴφνης πρὸ τῶν δακρυσιμένων ὀφθαλμῶν της, ὡς εἰς πινάκωμα ἐπέρασαν σκηναὶ βανδαλικάι. Τὰ πτώματα τῶν συγχωρικῶν

ἐταλαντεύοντο ἀπὸ τῶν δένδρων πελιδνὰ καὶ ἐξηγριωμένα. Τὸ
ριόν της ἐκαίετο. Φωναὶ ἀπελπιστικαὶ ἠκούοντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.
ναῖκες ἔτρεχον ἀναζητοῦσαι τὰ τέκνα των καὶ τέκνα τὰς μητέρας
ν, ἀλλ' αἴφνης ἀγριωποὶ Λαλιῶτες, ὡς δαίμονες τῆς Κολάσεως
ραυζόμενοι ἔκοπτον τὸν δρόμον των καὶ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς των
χρόνως . . . Καὶ ὅλα ταῦτα προήρχοντο ἀπὸ αὐτὴν τὴν Χρυ-
γγήν. . . Ὅχι ! δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν ἄνδρα της. Εἰς
τὴν τὴν περίστασιν ἦτο καθῆκον της νὰ προτιμήσῃ τὴν σωτη-
ν των πολλῶν.

Καὶ αἴφνης, λαμβάνουσα σταθερὰν ἀπόφασιν, ἠγέρθη ἀγρία
ἀπειλητικῆ, ἔσυρε πρὸς αὐτὴν τὸ καρσοφύλλι, ἐκεῖνο ἐπῆρε
τιὰ καὶ ἐπλήγωσεν εἰς τὸν βραχίονα τὸν Κωσταντῆ. Οὗτος εὐ-
ἀφῆκε τὸ ὄπλον καὶ λαμβάνων διὰ τῆς χειρὸς τὴν πληγὴν του
σύρθη ὀλολύζων, ὡς δαρεῖς σκύλος καὶ βλασφημῶν.

Οἱ Λαλιῶται ἀπὸ τὸν κρότον τοῦ ὄπλου εἰδοποιηθέντες ἠτοί-
ταν τὰ ἰδικά των, ἔτοιμοι νὰ τὰ ἀδειάσουν ἐπὶ τῆς κρύπτῃς τῆς
υσαυγῆς. Τότε τέσσαρες ἄλλαι ἐκπυρσοκροτήσεις ἠνάγκασαν
τοὺς νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, ἀφίνοντες τέσσαρας συντρόφους
νεκρούς. Ἡ Χρυσανγὴ στραφεῖσα παρατήρησεν ἄνωθεν τῆς
ραλῆς της τέσσαρας ρωμαλέους χωρικούς, οἵτινες κεντηθέντες
τὸ παράδειγμά της, ἐπέστρεφον ἀπὸ τὴν μέσσην τοῦ δρόμου
ν διὰ ν' ἀγωνισθοῦν μαζί της.

— Πᾶνε οἱ ἄλλοι; τοὺς ἠρώτησε μὲ συγκίνησιν καὶ θαυμασμόν.

— Ναί, λίγο ἀκόμη καὶ φθάνουν στὸ Κάστρο.

— Καλά. Πιάστε τὶς βουρλιῆς καὶ βαρᾶτε.

Οἱ Λαλιῶται ἤρχοντο ἤδη συσσωματωμένοι μὲ ἀλαλαγμοὺς ἐπὶ
γέφυραν. Τὸ πῦρ ἤρχισε πυκνὸν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη.

Ὀλόκληρον ὄραν διήρκεσεν ὁ ἄνισος οὗτος ἀγών, τῶν μὲν
σβαλόντων, τῶν δὲ καρτερικῶς ἀμυνομένων τὴν γέφυραν.

Ο ἀρχηγὸς τῶν Λαλιωτῶν Χασάν-Φιδᾶς ὑπερήφανος καὶ βίαιος
ρ, μὴ ἀναμένων τοιαύτην ἀντίστασιν παρὰ χωρικῶν, διέτρεχε
τάξεις κάθιδρος ἐπὶ τοῦ ἵππου του, ἐπισωρεύων ὕβρεις καὶ
ς κατὰ τοῦ γένους τῶν Γκιαούρηδων, καὶ παροτρύνων εἰς προ-
λὴν τοὺς ὀπαδοὺς του. Οὗτοι πάλιν, τοῦ αὐτοῦ μὲ τοῦ ἀρχηγοῦ
χαρακτῆρος, ἤλαυνον πυκνοὶ πάντοτε πρὸς τὴν γέφυραν. Κά-
αν στιγμὴν μάλιστα, διακρίνοντες μακρόθεν ἐπὶ λοφίσκου τοὺς

χωρικούς, οί όποιοι έφευγον άσφαλώς έπί τών ύποζυγίων των, φέροντες άπασαν τήν λείαν τής όποιάς είχον άνάγκην οί Λαλιώται, έδιπλασίασαν τήν έπίθεσίν των. Άλλ' ό μόλυβδος τών χωρικών άπεδεκάτιζε αύτους μή δυναμένους ούδė βήμα νά κάμουν πρός τά έμπρός.

Ό ήλιος έμεσουράνει, αί καυστικάι αύτου άκτίνες πίπτουσαι κάθεται έπέφερον άφόρητον θάλλπος έπί τών μαχητών. Ό ιδρώς έρρεεν άφθονος άπό τά μέτωπά των. Η πεδιάς άντήχει άπό τās φωνάς, τās βλασφημίας τών έχθρών, τούς γογγυσμούς τών πληγωμένων, και άπό καιρού εις καιρόν άπό τīs κοροϊδίες τών χωρικών, οί όποιοι, πρηνεϊς όπισθεν τών βούρλων, οί μέν έγέμιζον, οί δė ξεριπτον άλληλοδιαδόχως τά βροντερά καρνοφύλλια των.

Άλλά μετά μικρόν και οί χωρικοί ήρχισαν νά άνησυχούν. Τά καρνοφύλλια άπό τήν συχνήν χορήσιν άναφαν' δέν έτρωγον τήν μαρουτή. Έν μάλιστα τούτων έπιασε φωτιά μόνον του. Συγχρόνως ή Χρυσανγή παρετήρησεν ότι αί τάξεις τών έχθρών είχον έπαισθητώς άραιωθῆ. Άλλος ούτος λόγος άνησυχίας. Βέβαια δέν ήτο δυνατόν νά πιστεύση ότι όλοι ούτοι είχον φονευθῆ. Κάτι μυστήριον εκρύπτετο. Καμμίαν άπάτην θά έσκεπτοντο οί έχθροί.

Η Χρυσανγή έμελλε νά προειδοποιήση τούς χωρικούς διά νά είναι έτοιμοι κατά παντός ένδεχομένου, ότε ένας τούτων εφώναξεν άπό τής κρύπτης του.

—Βοή παιδιά, οί Λαλιώτες περνάν τó ποτάμι.

Τῷ όντι ό Χασάν-Φιδās, άπελπισθεις νά βιάση τήν γέφυραν, διέταξε τινας τών όπαδών του νά ριφθούν εις τόν ποταμόν. Και έπνίγησαν μέν ή παρεσύρθησαν οί περισσότεροι άπό τήν όρμήν του ρεύματος, έπέρασαν όμως εις τήν αντίπεραν όχθην άρκετοί διά νά καταβάλουν τούς κουρασμένους μαχητάς.

—Θά μās πάρουν τīs πλάτες, επανέλαβεν ό χωρικός.

—Αἰ τί θέλετε νά κάμουμε ; Έκεινοί τώρα έγλύτωσαν. Πάμετε νά φύγουμε κ' έμεἰς ;

—Πάμετε.

Οί χωρικοί, με τά όπλα έτοιμα, ήρχισαν νά υποχωρούν ήσυχα πρός τó χωρίον. Άλλ' οί Λαλιώται όρμησαν άκάθεκτοι άπό τήν γέφυραν και ήνάγκασαν τούς χωρικούς νά καταφύγουν εις τόν πρῶτον του χωρίου οικίσκον.

—Έμπρός ! στήν πόρτα ! εφώναξε ό Φιδής φρυάττων πρός

ὀπαδούς τους. Εἶπε ντροπὴ νὰ μᾶς παίξουν αὐτοὶ οἱ βοῦδοκεντροῆτες.

Ἄλλὰ κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν θύραν οὔτε κἂν νὰ πλησιάσῃ τὸν οἰκίσκον. Εἰς διαφόρους αὐτοῦ ὅπως εἶχον προβάλλει ἀπειλητικῶς τὰ ὅπλα τῶν χωρικῶν, ἔτοιμα νὰ στείλουν καὶ πάλιν τὸν θανατηφόρον μολύβδον.

— Φωτιά! ἐφώναξεν ὁ Φιδᾶς λυσσῶν. Φωτιά στὸ σπίτι !

— Φωτιά, ἐπανέλαβον οἱ ἄλλοι ὠρνούμενοι, ἀρχίσαντες νὰ βάλουν εἰς ἐνέργειαν τοὺς λόγους τοῦ ἀρχηγοῦ των.

Ἄλλὰ τὴν ἰδίαν στιγμήν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀλαλαγμοῦ καὶ τοῦ θορύβου τῶν ἐχθρῶν, ἠκούσθη ἄτρομος καὶ φοβερὰ ἡ φωνὴ τῆς Χρυσανγῆς.

— Δὲ θὰ νάχῃς μολύβι. Πάρε Χασάνι δανεικό.

Καὶ συγχρόνως σφαῖρα ἀπὸ τοῦ οἰκίσκου ἐπληξε θανατηφόρως εἰς τὸ στήθος τὸν ἀρχηγὸν τῶν Λαλιωτῶν.

Ἦδη μεγάλη φωτιά ἔκαιε πρὸ τοῦ οἰκίσκου. Οἱ Λαλιῶται, θυμωθέντες ἀκόμη περισσότερον διὰ τὸν φόνον τοῦ ἀρχηγοῦ των, ἔσπευδον, ἐξήλωνον τὰ σανιδώματα ἀπὸ τοὺς γύρω οἰκίσκους, ἐσώρευον αὐτὰ ἐπάνω εἰς τὴν φωτιά καὶ ἔπειτα τὰ ἐσφενδόνιζον ἀναμμένα ἐπὶ τοῦ οἰκίσκου.

Ἡ Χρυσανγὴ ἀφῆκε τὴν θέσιν της, ἀπέθηκε τὸ ὄπλον εἰς μίαν γωνίαν καὶ στραφεῖσα πρὸς τοὺς χωρικοὺς.

— Βλέπετε, εἶπεν, ἐλπίδα δὲν εἶναι νὰ σωθοῦμε. Ὅποιος φοβᾶται τὸν θάνατον ἄς παραδοθῆ. Ἐγὼ θὰ μείνω.

— Κ' ἐμεῖς θὰ μείνουμε, εἶπον ἀποφασιστικοὶ οἱ χωρικοί.

Καὶ ἀλληλοκρατούμενοι ἐπῆγαν καὶ ἐγονάτισαν εἰς μίαν τοῦ οἰκίσκου γωνίαν, ὅπου ἔκαιεν ἀκόμη τὸ καντήλι εἰς μίαν μικρὰν εἰκόνα τῆς Παναγίας.

Τὸ πῦρ μετὰ μικρὸν διεδόθη εἰς τὴν θύραν καὶ τὰ παράθυρα τοῦ οἰκίσκου. Ὄθουμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἔταλαντεύετο, ἔκλινε, ὠρθοῦτο, ἀνερριχάτο ἐπὶ τῶν παλαιῶν παραστάδων τῶν θυρῶν, ἐπὶ τοῦ μικροῦ ἐξώστου καὶ ἐπὶ τῆς στέγης.

Οἱ Λαλιῶται μεθυσμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των, ἐλκνόμενοι ἀπὸ τὸν πόθον τῆς ἐκδικήσεως, ἐπήδων, ἐχειροκρότουν, ἠλάλαζον ὡς δαιμονιῶντες καὶ ἔρριπτον τὰς ἀναμμένας δᾶδας.

Ἐντὸς ὅμως τοῦ οἰκίσκου σιγὴ καὶ κατάνυξις. Αἱ πέντε ἐκεῖναι ὑπάρξεις, ὄχραί, ἄφωνοι, μὲ σταυρωμένας χεῖρας καὶ ὀφθαλμοὺς

ἀτενεῖς πρὸς τὴν Παρθένον, ἐφαίνοντο ὡς νὰ μὴ εἶχον σχέσιν μετὸν ἄλλον κόσμον.

Τὸ πῦρ ἐν τούτοις ἐλυμαίνεται ἅπαντα τὰ σανιδώματα καὶ ἐπρωχῶρει συρίζον, ὡς καταστρεπτικὸν ρεῦμα ποταμοῦ Ἦδη ἢ ἡμίσεια στέγη κατέπεσε· τὸ πάτωμα ἐπυροπολεῖτο καὶ μόνον γύρω τῶν προσευχομένων ἔμενε μικρὸς κύκλος, ἀπρόσβλητος ἀκόμη, ὡς νὰ ἤθελε καὶ τὸ πῦρ νὰ τοὺς ἀφίση νὰ τελειώσουν τὸ εὐσεβὲς ἔργον των.

Λεπτά τινα μόλις παρῆλθον... Αἴφνης δοῦπος βαρὺς ἠκούσθη· καπνὸς μέλας ἀνέβη εἰς τὸν αἰθέρα καὶ ὁ οἰκίσκος ἐκρύβη μέσα εἰς τὸς φλόγας. ὡς μέγα λαμπρὸν πυροτέχνημα. Μεταξὺ δὲ τοῦ τρόμου τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ τριγμοῦ τῶν ξύλων κατάπληκτοι ἤκουσαν οἱ Λαλιῶται τὴν Χρυσουγὴν νὰ ψάλλῃ μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Καλήτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωὴ
παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιὰ καὶ φυλακή.

* * *

Ὅταν οἱ χωρικοὶ ἐπανῆλθον εἰς τὰς ἐρημωμένας οἰκίας των, εὔρον ὑπὸ τὴν τέφραν τοῦ οἰκίσκου ἀποτεφρωμένα τὰ πτώματα τῶν πέντε μαρτύρων. Μετὰ σεβασμοῦ ἀπέθεσαν αὐτὰ ἐντὸς κοινοῦ τάφου, ὕψωσαν σωρὸν χώματος, ἐνέπηξαν ξύλινον σταυρὸν καὶ ἐκεῖ πλησίον ἔκτισαν μικρὰν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας.

Ἀκόμη καὶ τώρα κάποιος εὐσεβὴς ἀνάπτει καθ' ἐκάστην κανδύλαν, κρεμαμένην ἀπὸ τοὺς κλάδους γηραιᾶς κυπαρίσσου, φεροῦσης δείγματα τῆς ἐπιδρομῆς τῶν ἐχθρῶν. Ὁ ἀγροῖκος χωρικὸς καὶ ὁ ἄξεστος ποιμὴν, διερχόμενοι ἐκεῖθεν, ἀκόμη ξεσκουφώνονται, σταυροκοποῦνται ταπεινὰ καὶ φιλοῦν μετ' ἐρέμοντα χεῖλη τὸν σταυρὸν.

Ὁ κάτοικος τοῦ χωρίου Σαμπάναγα μετ' ὑπερηφάνειαν διηγεῖται εἰς τὸν ξένον τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ δεικνύει τὸν σωρὸν τοῦ χώματος, ὅπου ἀναπαύονται οἱ μάρτυρες τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Καθήκοντος.

ΘΕΜ. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ

Γιὰ τὸν κόσμον ποὺ περνᾷ μὲ τὸ βαπόρι, ὁ κάβος δὲν εἶναι παρὰ ἓνα μέρος, ἀκατοίκητο, ἔρημο, γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὠρύνονται ἢ τρικυμίες καὶ κλαῖνε τὰ θαλασσοπούλια. Ὁ ταξειδιώτης δὲν βλέπει ἐκεῖ παρὰ τὴν ἄγρια ἔρημιά, καὶ τὸ γυμνὸ βράχο ποὺ δίνει ἄσυλο σ' ἓνα ναυαγὸ ἢ παρέχει καταφύγιο σ' ἓνα λαθρέμπορο.

Μὰ γιὰ τοὺς ψαράδες τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Γι' αὐτοὺς ὁ κάβος εἶναι ἓνα δεύτερο σπίτι, ὅπου περνοῦν ὥρες μακρυνές, ἓνα λημέρι συνδεδεμένο στενὰ μὲ τὴ ζωὴ τους, ἓνα ὀρηκτήριο γιὰ τὰ ψαρέμματά τους, κ' ἓνα μόνιμο κατάλυμα γιὰ τὸ φαί τους καὶ γιὰ τὸν ὕπνο τους.

Πρῶτ', μεσημέρι, βράδου, ἢ ψαράδικες βάρκες πᾶνε κι' ἔρχονται στὸν κάβο. Ἐκεῖ εἶναι γενικὸ ραντεβοῦ τῶν ψαράδων, τὸ μόνον τῶν ἐντευκτῆριον μέσα στὴν ἀπέραντη ἔρημιά. Ἄλλοι γυρίζουν ἀπὸ τὸ ψάρεμμα κι' ἄλλοι φεύγουν γιὰ νὰ πᾶνε ἐκεῖ, ἀναλόγως μὲ τὸ εἶδος τοῦ ψαρέμματος ποὺ κάνει ὁ καθένας.

Στὸ χωριό, στὸ λιμάνι, στὸ σπίτι, στὰ μαγαζιά, δὲν πηγαίνουν παρὰ τὸ Σαββατοκύριακο, γιὰ νὰ ἀνανεώσουν τίς προμήθειές τους καὶ γιὰ νὰ ἰδοῦν τοὺς ἰδικούς των ἢ γιὰ νὰ τοὺς γράψουν, ὅταν τοὺς ἔχουν μακριὰ. Ὅλη σχεδὸν τὴν ἄλλη ἑβδομάδα τὴν περνοῦν στὸν κάβο. Τοὺς κρατεῖ ἐκεῖ ἡ δουλειά τους καὶ καμμὰ φορὰ κι' ἡ φουρτούνα. Μέρους μπορεῖ νὰ μείνουν ἀποκλεισμένοι σ' ἓνα κάβο ἀπὸ τὴ φουρτούνα μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό, καὶ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀσχολία τῆς ψαρικῆς. Ἡ ὥρα τῆς γενικῆς συναντήσεως στὸν κάβο εἶναι τὸ βραδάκι. Ἐκεῖνη τὴν ὥρα γυρίζουν τὰ χταποδιάρικα ἀπὸ τὸ ὁλόήμερο κουραστικὸ κυνήγι τοῦ χταποδιοῦ καὶ τὴν ἴδια ὥρα ἀκριβῶς—ἀπάνου στὸ ἡλιοβασίλευμα—ἀμολιῶνται ἀπὸ τὸν κάβο τὰ διχτυάρικα καὶ τὰ παραγαδιάρικα γιὰ τὸ νυχτερινὸ ψάρεμά τους.

Ὅλη μέρα οἱ διχτάδες ἀραγμένοι στὸν κάβο στεγνώνουν καὶ

σιγουρίζουν τὰ δίχτυά τους κ' οἱ παραγαδιάρηδες νετάρουν τὰ παραγυθια, ἐνῶ ἄκρη ἄκρη στοῦ γιालῷ οἱ χιαποδιάρηδες ψάχνουν γιά χιαποδία μὲ τὸ γυαλί, στυμμένοι ἀπάνου στὶς κουπαστές.

Στὸν κάβο ἀπάνου εἶναι ἀπλωμένα τὰ δίχτυα γιά τὸ στέγνωμα, εἴτε χάμου κατὰ γῆς σ' ἓνα μέρος καθαρό, εἴτε ψηλά σὲ ἀντένες στημένες ὀριζόντια. Παρακεῖ τὰ παραγάδια στέκουν νέτα σὲ μαύρους σωρούς κ' οἱ ψαράδες ὅλοι πέρα πέρα, ξαπλωμένοι σὲ ἓνα μέρος ἀπάγγιό και ἰσκιερὸ τὰ λένε σιγὰ σιγὰ μεταξύ τους ἢ ἐτοιμάζουνε τὴν κακαβιά.

Εἶναι τὸ φαῖ τους, τὸ φαῖ τοῦ κάβου, μαγειρεμένο ἀτάνου σὲ δύο πέτρες τοῦ γιालοῦ, μὲ τὴν πρωτόγονη μαγειρικὴ τέχνη ποὺ τοὺς ἔμαθε ἡ ἔρημιά και ἡ θάλασσα και μὲ τὰ ἀπλᾶ ὑλικά ποὺ τοὺς παρέχει πάντα ἡ ψαρὸβαρζιά τους... Νερό, ἀλάτι, λάδι και ψάρια φρέσκα.

Ἐκεῖ στοῦ βράχο θὰ γίνη τὸ φαῖ, χωρὶς πολλὲς φασαρίες μ' ἓνα τσουκάλι μονάχα πλάι στὰ δίχτυα και στ' ἄλλα σύνεργά τους, και πλάι στὴ θάλασσα ποὺ τοὺς δίνει τὴν τροφή. Εἶναι μιὰ σκηνὴ βιβλική, μιὰ σκηνὴ γιομάτη ὁμορφιά και γαλήνη. Ὁ ἥλιος τοῦ δειλινοῦ χρυσώνει τὴν ἀκρογυαλιά, κ' ἀνάβει μικρὲς φωτιὲς ἀπάνου στὰ νοτισμένα βότσαλα. Γλᾶροι πετοῦν στὸν ἀέρα κ' ἀφήνουν ζοηρὲς κραυγές. Πέρα, δυὸ τρία μίλια ἀνοιχτά, περνοῦνε ἡ ψαροπούλες φορτωμένες ψάρια και τραβοῦν γιά τὰ λιμνία. Ἡ κακαβιά σιγοβράζει και ἓνας γαλάζιος καπνὸς ἀνεβαίνει στὸν ἀέρα.

Ἐνας ψαρὸς τραγουδάει, δυὸ τρεῖς ἄλλοι καπνίζουν παραπέρα, ἓνας ἄλλος διορθώνει ἓνα κομμάτι δίχτυ, κ' ἓνας προσέχει τὴν κακαβιά. Ἐπειτα ὅλοι μαζεῦνουνται κοντὰ στοῦ τσουκάλι και κουβεντιάζουνε ὅσο νὰ ἐτοιμαστῆ τὸ φαῖ. Μιλᾶνε γιά τὸ μέρος ποῦ θὰ ψαρέψουν τὴν ἄλλη μέρα, ἢ διηγοῦνται μεταξύ τους παλιὰς ἱστορίες, εὐθύμα ἢ δραματικὰ ἐπεισόδια τῆς θαλασσινῆς ζωῆς, μιὰ ἱστορία ναυαγίου, μιὰ ἐξιστὸρηση τῆς ψαράδικης ζωῆς των σ' ἓνα μέρος μακρυνό, ἀνέκδοτα ἀπὸ τὴν ζωὴ τῶν ναυτικῶν, «μηχανές» ποῦ ἐσοφίζοντο κατὰ καιροὺς γιά νὰ διώχνουν ἀπὸ ἓνα καλὸ ψαρά τοὺς ἄλλους ψαράδες και νὰ ψαρεύουν αὐτοὶ μονάχοι, κ' ἓνα σωρὸ ἄλλες ἱστορίες.

Ὅταν ἡ κακαβιά ἐτοιμαστῆ, μαζεῦνουνται πειὸ κοντὰ ἀκόμα και τραῶνε ἀπὸ τὸ ἴδιο βαθὺ πιάτο, ἓνα πιάτο μεγάλο πήλινο, βουτῶν-

τας τὸ ψωμί τους μέσα στὸ ψαροζούμι. Τρῶνε ἀργὰ ἀργὰ χωρὶς νὰ σταματοῦν τὴν κουβέντα καὶ ρίχνουν ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ καμιά ματιά στὴ βάρκα τους, ποῦ ἀναδεύεται σιγὰ σιγὰ ἀπάνου στὸ νερὸ λίγες ὀργυιὲς παρακάτου, ἢ κνττᾶνε τὰ βαπόρια ποῦ περνοῦνε ἀπὸ μακρυνά, γεμίζοντας τὰ οὐρανοθέμελα μὲ δλόμαυρους καπνοὺς.

Ἐπειτα ἀπάνου στὸ ἡλιοβασίλεμα μπάζουν στὴ βάρκα τὰ σὺνεργά τους καὶ ξεκινᾶνε γιὰ τὰ «καρτέρια» ἢ γιὰ ἄλλους ψαρότοπους. Θὰ ψαρέψουν ὅλη νύχτα, θὰ ρίξουν ἓνα δυὸ φορές τὰ παραγάδια ἢ τὰ δίχτυα, θὰ τὰ σηκώσουν, θὰ τὰ ξεψαρίσουν, θὰ πᾶρουν δυὸ τρεῖς ὥρες ὕπνο, ὅπου βρεθοῦν, καὶ τὸ πρῶτὶ θὰ ξαναγυρίσουν στὸν κάβο, γιὰ νὰ τὸν χαιρετίσουνε, καθὼς βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν καταχνιὰ τῆς νυχτός, καὶ νὰ τοῦ δώσουνε καινούργια ζωή.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Υ Τ Α Τ Ε Μ Π Η

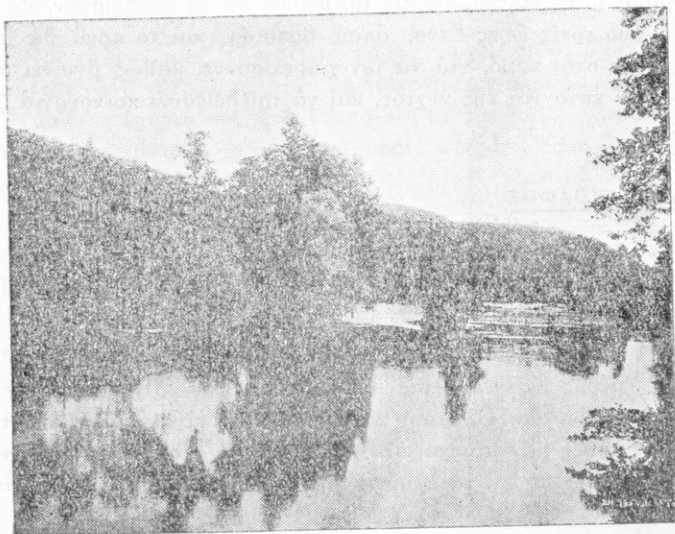
Ἡ κοιλάδα τῶν Τεμπῶν, ποὺ βρίσκεται στὸ Ἀνατολικὸ καὶ Βόρειο μέρος τῆς Θεσσαλίας—κάνοντας τὸ φυσικὸ χῶρισμα τῶν δοξασμένων βουνῶν Ὀλυμποῦ καὶ Κίτσαβου— εἶναι ἀπὸ κείνους τοὺς τόπους ποὺ ἡ μάννα φύση στάθηκε καλὴ νὰ σκορπίσῃ μ'ἀπλοχεριὰ ὅλα τὰ στολίδια καὶ τὰ πλούτη της, τὰ θαυμαστὰ καὶ τὰ μεγάλοπρεπα.

Ἀνάμεσα στὴν κοιλάδα τούτη ποὺ στενόμακρη ἀπλώνεται ἀπὸ τὸν νοτιὰ πρὸς τὸ βοριά, κυλάει τὰ νερά της ἡ Σαλαμπριά, τὸ ποτάμι δηλαδὴ ἐκεῖνο, ποὺ ἔχοντας τὶς πηγές του στὰ βουνὰ τῆς Πίνδου, ξεερρέχει ὅλον τὸν κάμπο τῆς Θεσσαλίας, τὸν κατασπαρμένο μὲ στάρια, μὲ καλαμπόκια καὶ μὲ κριθάρια, καὶ διαβαίνοντας ἀπὸ κεῖ, χύνεται ὕστερα στὴ θάλασσα τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου. Λένε πὼς τὸν παλιὸ καιρὸ σκιστήκανε τὰ δυὸ βουνὰ ἀπὸ ἓνα τιτανικὸ σεισμικὸ τρᾶνταγμα καὶ ἀπὸ τὸ κανάλι τῶν Τεμπῶν, ποὺ τότε δημιουργήθηκε, ἄδειασε στὸ Αἰγαῖο πέλαγο ἡ τρανὴ λίμνη ποὺ σκέπαζε μὲ τὰ νερά της, ἐκεῖνα τὰ χρόνια, δλόκληρο τὸ σημερινὸ κάμπο τῆς Θεσσαλίας.

Ὅταν μπαίνει στὴν κοιλάδα ἀκολουθώντας τὴ ροὴ τοῦ πο-

ταμοῦ, βλέπεις στὸ στένεμα ἐκεῖνο ψηλά, θεόρατους κοκκινόμαυρους βράχους καὶ ἀπὸ κάτω θαυμάσιο δασικὸ πλοῦτο. Δὲ μένει μεριά πὺν νὰ μὴν εἶνε σκεπασμένη μὲ τὰ καταπράσινα κλαδιά, καὶ πέρα γιὰ πέρα τὸ πράσινο χρῶμα μὲ τὶς μύριες τοῦ παραλλαγῆς δίνει μιὰ πρωτόφαντη ἀναγάλια στὰ μάτια.

Φυτρωμένα στέκονται ἀδελφικὰ τὰ χιλιόχρονα πλατάνια πλάι στὶς κλαψάριες λίμνες πὺν λούζουνε τὰ κλαδιά τους στὰ σιγοκύ-

λιστα νερὰ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ ψηλὰ πεῦκα σκεπάζουνε μὲ τὴν πυκνάδα τους τὰ τόσα χαμόκλαδα ἐνῶ οἱ ἀγριλιές καὶ οἱ δαφνοκερασιές καὶ οἱ λιγαριές μπλέκουνε ἀναμειαζύ τους τὰ κλαδιά.

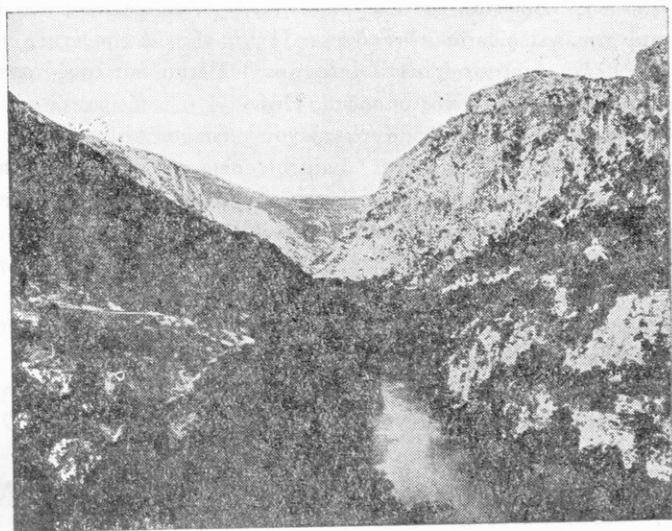
Παντοῦ τὸ μάτι χορταίνει βλέποντας περήφανες βελανιδιές καὶ λυγρὲς λεῦκες, καὶ χάμον θεριακωμένη καὶ πυκνὴ τὴ φτέρη, καὶ πικροδάφνες λουλουδιστές, πὺν καθρεφτίζονται σὰ νυφοῦλες στὸ τρεχούμενο νερό.

Χίλια μύρια δέντρα καὶ χαμόκλαδα στῶν βουνῶν τὰ πλάγια, πὺν ἀνάμεσα τους στέκονται συγνεφοστεφανωμένες οἱ ψηλότετες κορφές, λὲς καὶ κρατοῦν ἀκόμα τὶς ξακουστὲς τῶν θεῶν κατοικίες. Κι' ὅταν τῆχη καὶ βρεθῆς σὲ ὦρα μπόρας, πὺν ξεσποῦνε τ' ἀστρο-

πελέκια ἐκεῖ μέσα, καὶ μαυρίζουν οἱ τρανοὶ βράχοι, τότε νοιώθει ἀληθινὰ ἡ ψυχὴ σου τὸ ἀφάνταστο μεγαλεῖο τοῦ Δία, πὺν λὲς καὶ τὸν αἰστάνεσαι ἐκεῖ κάπου σιμά, μὲ κατεβασμένα τὰ φρούδια, θρονασμένο στὰ παλάτια του.

Προχωρῶντας ἡ κοιλάδα ἀγάλια γάλια ἀνοίγει σὲ πλάτος καὶ φανερῶνει τῆς πλάσης τὴν ἀγριότητα μ' ὅλη της τὴ μεγαλόπρεπη χάρη. Δὲν εἶναι βουνὰ ἐκεῖνα καὶ δὲν εἶναι βράχια.

Δράκοντες καὶ γίγαντες εἶναι πετρωμένοι, πὺν οἱ φο-

βερές τους μορφὲς σκορποῦνε τὸν τρόμο καὶ μὲ τ' ἀνάβλεμμά τους, πὺν τὸ νοιώθεις στὰ φιλλοζάρδια, νομίζεις πὺς θὰ σὲ καταπιῶνε. Ἐκεῖ ψηλὰ μέσα στὸν γκρεμνὸ ξεχωρίζεις τὰ ἐρεῖλια τοῦ κάστρου τῆς Ὠριᾶς, καὶ ἀπάνου στὴν κορφή της κρεμασμένο ἓνα μισογκρεμισμένο πορτοπαράθυρο. Ἀπὸ ἐκεῖ, λένε, πὺς κατακύλησε στὸ ποτάμι, δίνοντας τέλος στὴν πικραμένη ζωὴ της, μὰ ξακουσμένη γιὰ τὴν ὁμορφιά της ἀρχοντοπούλα σκλαβωμένη ἀπὸ ἓνα πρίγκηπα στὰ χρόνια τῆς Φραγκοκρατίας.

Κατὰ τὸ μέρος πὺν ξαπλώνεται ὁ Κίσαβος, λίγο ψηλότερα ἀπὸ

τὸν ὄχτο, περᾶ ὁ δημόσιος δρόμος, σκαλισμένος καὶ σκαμένος ἀπάνω στὰ βράχια.

Κάπου κάπου ἀνταμώνει κανεὶς σημάδια παλιοῦ δρόμου ποῦ εἶχανε ἀνοίξει ὅπως φαίνεται οἱ Ἀρχαῖοι, καὶ βλέπει σὲ κάποια μεριὰ τοῦ δρόμου αὐτοῦ καὶ μιὰ ἐπιγραφὴ μὲ Λατινικὰ γράμματα, ποῦ θὰ τὴν ἄφησε γιὰ θύμηση κάποιος Ρωμαῖος κατακτητῆς, διαβαίνοντας μὲ τοὺς λεγεῶνες του ἀπὸ κεῖ . .

Στὰ βουνήσια πλάγια τρέχουνε κάμποσες πηγές, μιὰ μάλιστα καλύτερη, ποῦ εἶνε ὀλάκερη τριγυρισμένη ἀπὸ πλατάνια, καὶ ποῦ τὸ νερό της κρυσταλλιασμένο καὶ γάργαρο, τὸ βλέπεις στὸ ἀνάβρυσμά του, γνωρίζεται μὲ τ' ὄνομα Πηγὴ τῆς Ἀφροδίτης, γιὰ τὰ χαταες, λέει, ἐκεῖ κατέβαινε ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο καὶ λουζότανε τὰ πρωῖνὰ ἢ ἀχτινόβολη τῆς ὁμορφιάς Θεᾶ.

Τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ πάντα τρέχουν ἤσυχα καὶ σιγαλὰ καὶ πότε κρύβονται καὶ χάνονται ἀνάμεσα στὰ πυκνὰ κλαριά, πότε φανερόνονται καθάρια καὶ σιγοκίνητα, ποῦ μοιάζουνε, λέξ, σὰν πλατὺ καὶ ἀγνὸ μέτωπο παρθένας.

Ἔτσι τραβᾶει γιὰ τοὺς κάμπους τὸ ποτάμι καὶ τὸ μάτι ἀχόρταγο δῶθε κεῖθε ρίχεται, παντοῦ ἔχοντας κᾶτι νὰ θαυμάση, κάποιο δασάκι ζωγραφιστὸ ἢ κάποια σπηλιὰ ὄνειρευτὴ ἢ ἓνα φουντωμένο βραχάκι περίεργο, ἢ κανένα φειδωτὸ ρέμα.

Κι' ὁ νοὺς θαμπωμένος, καὶ μαζὶ μ' αὐτὸν κάθε μας αἴσθησι, μάχονται νὰ ἀκολουθήσουνε τὴν ἀπόλαυσι τοῦ ματιοῦ. Ὅταν τελειώσει πιά ἡ κοιλάδα, ποῦ ἡ στενότερὴ της πλευρὰ εἶνε ἴσα μὲ ἑκατὸ πόδια, κ' ἡ πλατύτερη της ἴσα μὲ διακόσιες πενήντα ὀργυές, ξαπλώνεται τὸ ποτάμι σ' ἓναν μικρὸ κάμπο, καὶ ἀφοῦ στριφογυρίσει ἀπάνω σ' αὐτὸν δύο τρεῖς φορές, τραβᾶ ἔπειτα πέρα κατὰ τὴ θάλασσα. ✓

ΙΩ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

Η ΚΕΡΑ ΧΡΥΣΗ

Ὁ ἀρχηγός, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἀνεμίμνησκεν τόσας νίκας, ἡ δὲ ἀνδρεία ἐγέννα τόσας ἐλπίδας, ἐκάθητο σύννους καὶ κατηφῆς πρὸ οἰκίσκου, ὃν εἶχε μεταβάλει εἰς ἀρχηγεῖον, περικυκλούμενος ὑπὸ τῶν παληκαρίων του. Ἡ σκυθρωπότης του ἀντικατροπίζετο ἐπὶ τῶν προσώπων των καὶ ἡ σιωπὴ του ὠμίλει καὶ ἔλεγε λόγους φοβεροὺς εἰς τὴν καρδίαν ἐκάστου. Δὲν εἶχον πλέον τροφάς, δὲν εἶχον πολεμοφόδια, ὁ ἐχθρὸς νέας προσλαβὼν ἐπικουρίας, ἀφοῦ ἔκλεισε πᾶσαν ὁδὸν σωτηρίας, ἠπειλεῖ ἤδη καὶ τὸ χωρίον, οὔτινος ἐτάχθησαν αὐτοὶ φρουροί.

— Ἐναν ἄνθρωπο νὰ εἶχα γιὰ πέταμα . . . εἶπεν τέλος ὁ ἀρχηγός, συνεχίζων σκέψιν, ἣν πρὸ πολλοῦ ἐνεκυμόνει ἡ κεφαλὴ του.

— Ἐναν ἄνθρωπο ; καὶ τί εἶμαστε ἐμεῖς ;

— Καὶ δὲν εἶναι κανεὶς ἀπὸ μᾶς ἄξιος ; ἠρώτησαν τὰ παληκάρια.

— Γιὰ πέταμα ; ὄχι ! ἀπῆντησε διὰ βαρείας φωνῆς ὁ ἀρχηγός, περιβάλλων ὅλους ὁμοῦ δι' ἠδέος καὶ φιλοστόργου βλέμματος. Μετὰ μικρὰν δὲ σιωπὴν.

— Ἀφῆστε νὰ συλλογιστῶ ἀκόμα, προσέθηκε.

Θρησκευτικὴ σιγὴ ἐπηκολούθησε, διακοπτομένη πότε πότε ὑπὸ τοῦ θορυβώδους φυσήματος, δι' οὗ ὁ ἀρχηγός ἐξέπεμπεν ἐκ τοῦ στόματός του τὸν καπνὸν τοῦ βραχέος τσιμπουκίου του, καὶ τὴν ἐντὸς τοῦ στήθους του κοχλάζουσαν βαρυθυμίαν.

— Ἄς περάσῃ κι' ἀπόψε, εἶπε τέλος ἐγειρόμενος, ἔχει ὁ Θεός, ἅς πάῃ καθένας στὴ θέση του. Ὅλοι ὅλοι ἀπομείναμε εἴκοσι δύο. Ὅποιος κάμῃ τίποτε χωρὶς τὴ διαταγὴ μου, εἶνε σὰν νὰ σκοτώνει δέκα χριστιανούς. Συλλογισθῆτε πόσοι κρέμονται ἀπὸ μᾶς.

Καὶ στραφεὶς ἐπροχώρησε μὲ βῆμα βραδὺ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ οἰκίσκου.

Ὁ λόφος, ἐφ' οὗ ἐξετείνεται τὸ χωρίον ἦτο δυσπρόσθητος. Οἱ ἐχθροὶ τὸ ἐγνώριζον καλῶς καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ ποιήσωσιν τρίτην ἔφοδον, ἀφοῦ τόσον ἀκριβὰ εἶχον πληρώσει τὰς δύο προγενε-

στέρας. Ἐκριναν φρονιμώτερον νὰ καταβάλωσι τοὺς χριστιανούς, διὰ τῆς πείνης καὶ ὀχυρωθέντες εἰς τὰς πέριξ διόδους ἀνέμενον τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὁ ἀρχηγὸς ἐννοήσας τὸ σχέδιον, ἐμáινετο ὡς λέων ἐν κλωβῷ. Νὰ ἀποτολμήσῃ ταχεῖαν κάθοδον, θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ὠδήγει τοὺς ὀπλίτας του εἰς βεβαίαν παγίδα. Νὰ περιμένει; Ἐκ τῶν δύο ἡμερῶν εἰς ἐκείνους μὲν εἶχε διανεῖμει τέταρτον σιτηρεσίου, αὐτὸς δέ, αὐτὸς δὲν ἔφαγε καθόλου . . .

Καὶ τί θὰ ἔλεγον οἱ καλοθεληταὶ του, ὅτε θὰ ἐμάνθανον ὅτι ἐκ τῆς ἀδεξιότητός του βέβαια καὶ αὐτὸς ἔπεσε, καὶ τοὺς ἀνθρώπους του κατέστρεψε, χωρὶς νὰ παρεμποδίσῃ τὴν πρόοδον τοῦ ἐχθροῦ;

— Βέβαια τὰ λόγια εἶναι εὐκόλα! . . . ἐμονολόγει χαμηλόφρωνος. Αὐτὸ θὰ ποῦνε ἄς εἶμαι καὶ σκοτωμένος. Ἐκείνη ἡ μαίμου ὁ Κοντονικόλας, πὺν δὲν εἶναι γιὰ τίποτε ἄξιος, θὰ κáνη τὴ φωνή μου—θαρρῶ πῶς τὸν βλέπω,—καὶ θὰ λέη ὅτι τοὺς εἶπα σάν τοὺς ἀποχαιρετοῦσα: Ἐννοία σας, ἐγὼ θὰ εἶμ' ἐκεῖ. . . Νὰ τώρα. . . καὶ ἀνοίξας τοὺς δακτύλους τῆς δεξιᾶς χειρὸς κατέφερε βαρέως τὴν παλάμην ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— ΓΙΑΤΙ βαρυβογγᾶς ἔτσι, καπετάνιο μου; ἠρώτησε πλησιαζουσα γραῖα ἑξηκοντοῦτις περίπου βραχύσωμος καὶ ἰσχνή. Σὲ βλέπω καὶ ραγίζεται ἡ καρδιά μου.

— Ἄ ἐσὺ εἶσαι, κυρὰ Χρυσῆ;

— Ἐγὼ γυνὴ μου.

— Ἄμ τι νὰ ἔχω; δὲν τὰ βλέπεις καὶ τοῦ λόγου σου; Ἐχαθήκαμε κερὰ Χρυσῆ!

— Ἐχει ὁ Θεὸς παιδί μου . . .

— Τὸ ξέρω μὰ πρέπει νάχουμε καὶ μεῖς. Καὶ ἐκτύπησε διὰ τῆς χειρὸς τὴν κεφαλὴν του.

— Καὶ μήγαρις εἶναι δικό σου τὸ φταίξιμο;

— Μὴν κυττάξῃς τί εἶνε· τί θὰ ποῦνε. . .

— Μπορῶ νὰ σὲ ρωτήσω ἕνα λόγο σὰ μάννα σου ποῦ εἶμαι στὰ χρόνια;

— Στοὺς ὄρισμούς σου, κερὰ Χρυσῆ, ρῶτα.

— Εἶπες προητέρα, στὰ παληκάρια. . . ἤμουνε στὴν πόρτα καὶ τάκουσα. . . εἶπες, πῶς ἂν εἶχες ἕναν ἄνθρωπο γιὰ πέταμα. . .

— Αἴ! τί; ἔρεις κανένα; ἀνέκραξεν ἀνορθούμενος ὁ ἀρχηγός.

— Παιδί μου, μὴ θυμώσης . . . δὲν κάνω ἐγώ ; . . . ἠρώτησε μετὰ δειλίας ἐκφέρουσα ἐκάστην συλλαβὴν ἢ γραῖα.

Ἐὸ ἀρχηγὸς κατέπεσεν ἐπὶ τῆς στρωμνῆς, ἐφ' ἧς ἐκάθητο, μετὰ προφανοῦς ἀπογοητεύσεως.

— Ὁχ ἀδελφή, εἶπα ἄνθρωπο, δὲν εἶπα γυναῖκα. Ἄσε με στὸ χάλι μου, κερὰ Χρυσῆ, δὲν εἶναι δική σου δουλειά . . .

Καὶ περιτυλιχθεὶς ἐντὸς τῆς κάππας του, ἐστράφη ἀντιθέτως, ὅπως κοιμηθῆ ἤθην.

Ἄλλὰ ποῦ νὰ κοιμηθῆ ; Τὸν ἔβλεπε συστρεφόμενον ἐπὶ ὄραν δλόκληρον ἢ κερὰ Χρυσῆ, τὸν ἤκουε φουσῶντα καὶ στενάζοντα καὶ ἐρραγίζετο πράγματι ἢ συμπαθῆς τῆς καρδία.

Αἴφνης ἢ βαριά του φωνὴ ἠκούσθη εὐκρινῶς λέγουσα.

— Ἐπήγαινα ἐγώ, μὰ ὕστερα ; θὰ μοῦ τοὺς κατάκοβαν ὅλους. Ν' ἀφήσω χωρὶς σκύλο τὸ μανδρὶ ;

Τὸ σῶμα του ἐν τούτοις δὲν ἐκινεῖτο.

— Θὰ παραμιλᾷ, ἐσκέφθη ἢ γραῖα καὶ ἐπλησίασεν ἠρέμα.

— . Νὰ τότε στείλω, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ ἀρχηγός, ν' ἀνεβῆ στὸ Γκρεμισμένο Πύργο καὶ νὰ σηκώσῃ ἀπάνω μὰ σημαία μὲ σταυρό. Βέβαια δὲν θὰ ἐγύριζε, μὰ οἱ Τοῦρκοι τὸ πρωῖ, γιὰ νὰ μὴ βρεθοῦν ἀνάμεσα σὲ δυὸ φωτιές, θὰ μ' ἄδειαζαν τὴ ρεμματιά καὶ θὰ γλύτωνα

— Ἄ! αὐτὸ ἦταν . . . εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἢ κερὰ Χρυσῆ καὶ ἀνέμεινε ν' ἀκούσῃ ἀκόμη.

Ἄλλ' ἤδη ὁ ἀρχηγὸς ἐκοιμᾶτο καὶ δὲν παρελῆρει πλέον.

Ἡ κυρὰ Χρυσῆ ἦτο ὁ μόνος θῆλυς κάτοικος τοῦ χωρίου, ἀρνηθεῖσα νὰ ἀκολουθήσῃ τὰ λοιπὰ γυναικόπαιδα καὶ παραμείνασα, ἵνα περιποιητῆ τὸν καπετάνιον, πρὸς ὃν μητρικὴν ἀληθῶς ἔτρεφε στοργήν. Ἄπὸ δύο ἡμερῶν συνεμερίζετο ἀγογγύστως τὴν αἰτίαν του, αἰπνος δὲ ἐφρουρεῖ αὐτόν, ὡς ὁ ἀριστος τῶν ὑπασπιστῶν.

Ἦδη ὑφαρπάσασα τὸ σχέδιον, ὅπερ ἠδυνάτει ἐκεῖνος νὰ ἐκτελέσῃ, ὑπὸ παραδόξου κατείχετο ταραχῆς. Ἐνόμιζεν ὅτι ὁ Θεὸς τῆ τὸ ἀπεκάλυπεν, ἵνα αὐτὴ τὸ ἐκτελέσῃ. Ἐνόμιζεν ὅτι εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἦτο ἢ ζωὴ ὅλων, ὅτι πᾶσα στιγμὴ βραδύτητος θὰ κατέστρεφε τὸ σχέδιον.

— Θὰ χαθῶ, ἐσκέπτετο, μὰ θὰ σώσω εἴκοσι δύο παληκάρια καὶ τὸν ἀρχηγό. Εἶδες τί εἶπε ; Καθένας τοὺς ἀξίζει γιὰ δέκα Θεέ μου, δῶσε μου φώτισι καὶ δύναμι.

Ἦνοιξε μικρὸν σακκίδιον, ὅπερ περιεῖχεν ὅλας τὰς ἀποσκευὰς τοῦ ἀρχηγοῦ, ἀνέσυρεν ἐξ αὐτοῦ μικρὰν λευκὴν σημαίαν, φέρουσαν ἐρυθρὸν στυρὸν καὶ ἡσπάζθη αὐτόν.

—Θέ μου, δῶσε μου φῶτισι καὶ δύναμι, ἐπανέλαβε καθ' ἑαυτήν, νὰ κάμω καλὸ ποῦ μήτε τὸ νειρεύτηκα ποτέ μου. Καὶ ἐξηλθεν ἀκροποδητὶ ἐκ τῆς ἐτέρας θύρας τοῦ οἰκίσκου.

ἘΘεὸς τὴν περιέβαλε διὰ νέφους, ὥστε νὰ διέλθῃ ἀπαρατήρητος διὰ τοῦ μέσου τῶν ἐχθρῶν; ἘΘεὸς ἐνίσχυσε τοὺς τρέμοντας πόδας τῆς πρεσβύτιδος καὶ τοὺς ἔδωσε φτερὰ νὰ τὴν φέρωσι μακρὰν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ παρακειμένου λόφου; ἘΘεὸς τὴν ἐβόηθησε ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ Γρεμισμένου Πύργου, καὶ νὰ ὑψώσῃ ἐπὶ κλάδου ὑψηλοῦ τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς σωτηρίας; ἘΘεὸς ἔπεμψε τοὺς ἀγγέλους τῆς νὰ τὴν παραλάβωσιν ὡς ψυχὴν δικαίου, καὶ τὴν ἐπαναφέρωσιν διὰ μέσου τῶν ἐχθρῶν πάλιν ζῶσαν, μετὰ δίωρον κοπιώδη ὁδοπορίαν ἐν τῷ χωρίῳ, ἐν τῷ οἰκίσκῳ, ἐν ᾧ ὑπνωττεν ἔτι ὁ ἀρχηγός;

ἘΘεὸς βέβαια, ὁ ἀρωγὸς πάσης ἀγαθῆς πράξεως τῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης ἐπικαλουμένων τὸ ὄνομά του.

Τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου προηγῆθη ἔγερσις τοῦ ἀρχηγοῦ. Με βαρεῖαν τὴν κεφαλὴν ἐξηλθεν οὗτος εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ὡς ἔβλεπεν καθ' ὅλην τὴν νύκτα τὸν Γρεμισμένον Πύργον, πρὸς αὐτὸν ἐστράφη πάλιν τὸ πρῶτον του βλέμμα.

—Ὀνειρεύομαι! εἶπε, μὴ δυνάμενος νὰ πιστεύσῃ εἰς ὅ,τι ἔβλεπεν. Ὀνειρεύομαι ἀκόμη; Κύριε ἐλέησον!

Καὶ ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ διευθύνων ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ὁράσεως του ἐπὶ τοῦ ἐρυθρολεύκου ὑφάσματος, ὅπερ σειόμενον ὑπὸ τῆς πρωινῆς αὔρας, διεγράφετο ἤδη εὐκρινῶς ἐπὶ τοῦ ροδοχρόου οὐρανοῦ.

—Κώστα! Φραγγιό, Μιχάλη! ἔκραξε.

Μετ' ὀλίγα λεπτὰ οἱ πλείστοι περιεκύκλουν τὸν ἀρχηγόν τους.

—Δέτε, εἶπε, δεικνύων τὴν σημαίαν. ἘΘεὸς μᾶς ἔσωσεν! . . .

Ὅτε κατόπιν ἐζήτησαν νὰ ἐξηγήσωσιν τὸ θαῦμα, οὐδεὶς ἀπέδωκε τοῦτο εἰς τὴν κερὰ Χρυσῆ. Ἐκεῖνη δὲ: Ἐκεῖνη ἐντράπη νὰ ἰμιλήσῃ. Δὲν τῇ εἶπεν ὁ ἀρχηγός, ὅτε τῷ προσεφέρετο «Δὲν εἶναι δική σου δουλειά!»; Δὲν εἶπε μετέπειτα εἰς τοὺς ἄλλους «ἘΘεὸς μᾶς ἔσωσεν!»;

Ν. ΓΚΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΓΡΙΝΙΟΝ

Ευμν

Σάν προχωρήση κανένας στο έσωτερικό τῆς Αἰτωλίας καὶ ξεμακρύνῃ ἀπ' τὴ χαμηλὴ καὶ τεναγώδη τοῦ Μεσολογγοῦ παραλία — ἓνα νοσταλγικὸ καὶ γαλήνιο ἀκρογιάλι, πού τὸ περιζώνουν δένδρα ὕδατοχαρῆ καὶ νησίδων συμπλέγματα σάν τρελλῶν (Ναϊάδων χοροὶ) — ξανοίγεται ἔμπρὸς στὰ θαμβωμένα μάτια τοῦ ἓνας νέος κόσμος καὶ μιὰ νέα φύση μὲ ἀγριότητα μεγαλοπρεπῆ, μὲ ὁμορφιὰ καὶ ποικιλία γοητευτικὴ καὶ μὲ ὄνειρῶδη ἁρμονία γραμμῶν, σχημάτων καὶ χρωμάτων... Νομίζει ὅτι ξανοίγεται ἔμπρὸς τοῦ κανένας ἀπὸ τοὺς ἄγνωστους καὶ μαγεμένους κόσμους, τοὺς γεμάτους μυστήριο καὶ γοητεία — τοὺς κόσμους πού μιλοῦν γι' αὐτοὺς οἱ θρύλοι καὶ τὰ παραμύθια τοῦ παλιοῦ καιροῦ...

Ἡ βάρβαρη ἀτμομηχανή, ὅ,τι ἀφαίρεσε ἀπ' τὴν ποίηση τοῦ ταξιδιοῦ μὲ τὴν ἄμαξα, τὸ πρόσθεσε σὲ γραφικότητα ἐπάνω στὶς εἰκόνες καὶ στὶς ἀπόψεις, πού περνοῦν καὶ φεύγουν καὶ χάνονται, σάν φευγαλέα ὄνειρα, σάν τριανταφυλλένιες ὄπτασις...

Καὶ ὅσο τὸ τραῖνο προχωρεῖ, τόσο μεγαλώνει ἡ ἔκπληξη καὶ κορυφώνεται ἡ γοητεία. Περνοῦν ἔμπρὸς στὰ μαγεμένα μάτια σου ἐκτάσεις ὀλοπράσινες, λιβάδια πολύχρωμα καὶ ὀλάνθιστα, δένδρα πολὺκλαδα καὶ αἰωνόβια, χαράδρες, πού μοιάζουν σάν πυξίδες γεμάτες χρώματα καὶ ἀρώματα, καὶ βουνὰ «γιγάντια, ἀπάτητα καὶ ἄπαρτα κάστρα», τυλιγμένα στ' ὄνειρο καὶ πνιγμένα στὸ μυστήριο...

Σὲ λίγο, μιὰ ὠραία θαλασσογραφία σὲ ἑλκύει καὶ σ' αἰχμαλωτίζει· εἶναι τὸ Αἰτωλικό, μὲ τὰ ψαράδικα καὶ ὀλοκάθαρα σπιτάκια του, πού μοιάζονε μὲ γλάρους, πού ἀνάλαφρα σαλεύουνε λευκάργυρες φτεροῦγες καὶ δροσσολούζονται χαρωποὶ στὰ ὀλογάλανα κύματα τοῦ Ἰονίου... Ἐνα μακρὸ γεφύρι, σάν ρύγχος ὄξυ, συνδέει τὴν ὁμορφὴ ἀκουαρέλλα τοῦ Αἰτωλικοῦ μὲ τὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ. Δύο τρεῖς ἄνθρωποι ἀνεβοκατεβαίνουν καὶ τὸ τραῖνο προχωρεῖ σ' ἓναν ἀνήφορο κουραστικὸ. Ἡ ἀτμομηχανή

βογγάνει και σέρνει με κόπο τὰ δυσκίνητα βαγόνια. Ποῦ και ποῦ, θωπεύει γέρικους κορμούς και παραμερίζει κλωνάρια φουντωτά, πού σὰν ἄρπες σιγοτραγουδοῦν γλυκὲς μελωδίεσ...

Μέσα στὰ πυκνὰ φυλλώματα, τὰ πουλιὰ ξετρελλαμένα ἀπ' τὴ γλύκα τῆς ζωῆς, σταίνουν τὰ μελωδικὰ τους τραγούδια—μιὰ μυριόφωνη ὀρχήστρα,—ἐνῶ ὁ ἥλιος γέρνει στὴ δύση και πλέει σ' ἓνα ἀτέλειωτο πορφυρένιο πέλαγος... Ἐξαφνα δυὸ ὀλογάλανα μάτια προβάλλουν και ἀτενῆ και γοητευμένα παρατηροῦν ἐπάνω τὰ ζαφειρένια πλάτη, σὰν νὰ θέλουν νὰ ἐξερευνήσουν τὰ οὐράνια μυστικά.

Εἶναι οἱ δύο μαγευτικὲς τῆς Αἰτωλικῆς πεδιάδας λίμνες— ἡ λίμνη τοῦ Ἀγγελοκάστρου και ἡ Τριχωνίδα, πού συνεχονται και ἐπικοινωνοῦν με ἓνα μικρὸ πορθιμό, τὸν ὁποῖον σκεπάζουν φυτὰ πλατύφυλλα και ὑδατοχαρῆ, νυμφαῖεσ και λουλούδια πολύχρωμα και ζωηρὰ—πεταλοῦδεσ χαρωπὲσ, ἔτοιμεσ, θαρρεῖσ, νὰ πετάξουν.

Ἐνας μαγευτικὸς παράδεισος, ἓνας πλωτὸς κῆπος, νομίζεσ ὅτι ἀπλώνεται ἐμπρὸς σου, ἐνῶ ἀπάνω δένδρα μεγαλόκορμα και πολύκλαδα ὑψώνουν τὰ φουντωμένα κλαδιά τους, σὰν χέρια ὑψωμένα σὲ ἔκσταση και σὲ προσευχή... Πλούσια βλάστηση και πράσινοι θόλοι σκεπάζουν τὴν ἡρεμία τῶν νερῶν, πού τὴν ταράσσουν μόνον τῶν βατράχων τὰ ἤχηρὰ κοᾶσ κοᾶσ... Στίσ φυλλωσιὲσ τῶν δένδρων, τὰ πουλιὰ κεληδοῦν ἄρμονικά, σὰ νὰ συναγωνίζονται μεταξὺ τους ἢ σὰ νὰ περιφρονοῦν τὴ μονότονη βοῆ τῶν ἀντίξηλων κατοίκων τῆς λίμνης....

Ὁ ἥλιος βασιλεύοντας χύνει ἀναλυτὸ χρυσάφι στὰ νερὰ και σκορπίζει στὴ δύση τριαντάφυλλα ὀλόδροσα και ὀλοκόκκινα, σὰ νὰ ἦταν ντυμένα με βύσσο· θὰ ἔλεγε κανένας ὅτι τὰ εἶχαν φιλήσει οἱ Χάριτεσ και οἱ Νύμφεσ τῶν πηγῶν και τὰ κοραλλένια χεῖλη των... ἄφησαν στὰ πέτάλα των ἐπάνω τὰ δροσερὰ χρώματά τους.

Δεξιὰ ἀνεβαίνουν οἱ δασωμένοι πρόποδεσ τοῦ Ζυγοῦ και λίγο ἄριστερὰ οἱ στενεὲσ φάραγγεσ, πού τελειώνουν στὰ Τέμπη τῆς Αἰτωλικῆς γῆς, τὴν περίφημη Κλεισοῦρα, τὸ ἐξάισιο αὐτὸ ὄραμα τῆς ἀγριωτέρας φύσεωσ και τῆς ἀπόκοσμῆσ ὁμορφιάς.

Ἀσημόφεγγεσ ἐλιὲσ προβάλλουν ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἄλλοῦ πεῦκα ὀλοπράσινα πού ψιθυρίζουν μελωδικὰ, κι' ἄλλοῦ κυπαρίσσια μοναχικά, πού πότε ὀρθοστέκουν σὰν πένθιμα ὀνειράτα, και πότε γέρνουν τὸ κεφάλι, σὰ νὰ σὲ χαῖρετοῦν!... .

“Όταν τὸ τραῖνο ὑπερπηδήσῃ τὰ ἡμέρα ὕψη, κατεβαίνει σὲ νέες ἀπέραντες καὶ γλοερές καὶ γόνιμες ἐκτάσεις, ποὺ ξετυλίγουν μπροστά σου ἓνα πανόραμα ἀληθινο, μιὰ ὑπερκόσμια σκηνογραφία. . .

Περναῖς ἀπὸ ἓνα δάσος μυστηριῶδες καὶ πυκνόφυλλο, μὲ δένδρα αἰωνόβια καὶ χειμάρρους ἀνθοσκέπαστους πλὴν μοιάζουν σὰ θεῶν κατοικίες, θεῶν ποὺ τέρπονται στὸ μυστήριο τοῦ δάσους, στῆς γλωρίδος τῆ γοητεία καὶ στοῦ κελαρύσματος τὸν ἑναρμόνιο μουσικὸ ρυθμό. . . .

Πέρα διαφαίνεται ποῦ καὶ ποῦ τοῦ ὄρητικοῦ Ἀχελώου ἡ ἀσημένια γραμμὴ, ποὺ πότε κουλουριάζεται καὶ πότε χάνεται, σὰν φίδι γοργό, μέσα στὴν ἀπέραντη καὶ σμαράγδινη Ἀκαρνανικὴ πεδιάδα. . .

Ἀριστερά, βουνὰ ὄλοπράσινα καὶ εὐγγραμμα στενεύουν τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ, πέρα χιονόχρωμες καὶ τραχεῖες ὑψώνονται τῶν Ἱζουμέρων οἱ κορφές· καὶ δεξιὰ τὸ ὑψηκάρηνο Πανατωλικὸ μὲ τὴ δασωμένη καὶ ὑπερήφανη κορφὴ τῆς Κυρᾶ Βγένας τῆς θρυλικῆς

Σὲ λίγο τὰ μάτια μαγεύονται περισσότερο καὶ ἡ γοητεία κορυφούται· μέσα σὲ μιὰ ὄλοπράσινη καὶ γοητευτικὴ πεδιάδα, ἀποκαλύπτεται ἔξαφνα σὰν ὄνειρο γοητευτικὸ, σὰν ἄλλου κόσμου ζωγραφιὰ - τὸ Ἀγρίνιο!

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΜΕΡΙΚΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Εὐρισκόμεθα εἰς ἓνα σταθμὸν τοῦ Ἡλεκτρικοῦ καὶ πρὸ τῆς θυρίδος τῆς πωλήσεως τῶν εισιτηρίων. Ἐμπρὸς μία κυρία, κατόπιν ἐγώ, καὶ κατόπιν ἄλλοι χριστιανοί, ἐπειγόμενοι ὅλοι νὰ προμηθευθοῦν τὰ εισιτήριά των. Ἐξαφνα ὅμως εὐρέθημεν ὅλοι μοτιλιαρισμένοι.

Καὶ ἰδοὺ πῶς! Ἡ θελκτικὴ ἄγνωστος πρόκειται νὰ προμη-

θευθῆ καὶ αὐτὴ τὸ εἰσιτήριόν της. Τὸ θεωρεῖτε ἀπλοῦν πρᾶγμα καὶ σύντομον αὐτό; Ἔχετε λάθος. Ἀπλὰ καὶ σύντομα πρᾶγματα δὲν ὑπάρχουν διὰ τὰς γυναῖκας. Λάβετε λοιπὸν ὀλίγην ὑπομονὴν καὶ σεῖς καὶ παρακολουθήσατε τὰ μικρὰ κεφάλαια τοῦ σχετικοῦ μυθιστορήματος. Ἡ κυρία τοποθετεῖ ἐν πρώτοις διάφορα πακέτα ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς θυρίδος διὰ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὰς χεῖρας της καὶ συγχρόνως ἐκφράζει τὴν θέλησίν της πρὸς τὸν ὑπάλληλον, μὲ μίαν ἀοριστίαν ἀξιολάτρευτον.

— Ἐνα εἰσιτήριο, παρακαλῶ.

— Γιὰ τὸν Πειραιᾶ, κυρία μου;

— Ὅχι, γιὰ τὸ Φάληρο.

— Νὰ πᾶτε;

— Ὅχι, νὰ ἐπιστρέψω . . .

— Πηγαιμὸ καὶ ἐπιστροφὴ δηλαδὴ;

— Ὅχι κύριε. Σᾶς εἶπα μόνον ἐπιστροφὴν. Κατοικῶ στὸ Φάληρον καὶ θέλω νὰ ἐπιστρέψω.

— Δηλαδὴ νὰ πᾶτε μόνον.

— Ναί, νὰ πᾶω.

— Μὰ αὐτὸ σᾶς λέω καὶ ἐγώ.

Ὁ ὑπάλληλος ἐπὶ τέλους σύρει τὸ σχετικὸν εἰσιτήριο, τὸ σφραγίζει, τὸ προσφέρει καὶ ἀναμένει νὰ πληρωθῆ. Ἀναμένομεν καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι. Ἡ κυρία ἀφαιρεῖ τὸ δεξιὸν τῆς γάντι καὶ τὸ ἀποθέτει καὶ αὐτὸ εἰς τὸ μάρμαρον. Τὸ γάντι γλυστρᾷ καὶ πέφτει κάτω. Τὸ σηκώνω εὐγενῶς καὶ τὸ ξαναβάζω εἰς τὸ μάρμαρον. Ἡ κυρία δὲν μ' εὐχαριστεῖ. Εἶναι ἀπησχολημένη. Ἀνοίγει τώρα ἓνα τσαντάκι. Βγάζει ἀπὸ τὸ τσαντάκι ἓνα μαντῆλι, ἓνα πακετάκι, ἓνα ὀρθομαθὸν κλειδιά καὶ ἀνιχνεύει εἰς τὸ βάθος. Ἐπὶ τέλους ἀνασύρει τὸ ἀναμενόμενον μικροσκοπικὸν πορτομαϊδάκι. Τὸ ἀνοίγει καὶ αὐτό. Βγάζει ἓνα δέμα ἀπὸ χαρτονομίσματα καὶ ψάχνει νὰ εὔρῃ τὸ μικρότερον νόμισμα. Τὰ ὄραϊα της δάχτυλα κινουῦνται νευρικὰ ἀνήσυχτα εἰς τὸν σωρὸν καὶ ψάχνει.

Ὅλοι περιμένομεν εὐλαβῶς καὶ μόνον ὁ σιδηρόδρομος δὲν περιμένει, ὁ ὅποιος σφυρίζει καὶ μᾶς ἀποχαιρετᾷ. Τώρα πλέον ἔχομεν καιρὸν ἓνα τέταρτον. Καμμιά βία! Ἐνας ἀνοίγει τὴν ἐφημερίδα του καὶ διαβάζει, ἄλλος στρίβει τσιγάρο, ἄλλος ξύνει τὰ νύχια του, ἄλλοι ἀρχίζουν ἀκαδημαϊκὴν συζήτησιν. Καὶ περιμένομεν μποτιλιαρισμένοι.

Ἡ κυρία ἐπὶ τέλους ξεκολλᾷ ἓνα δεκάδραχμο, ξανατοποθετεῖ τὰ ἄλλα χαρτονομίσματα εἰς τὸ πορτομναϊδάκι της, τὸ ξανακλείνει καὶ προσφέρει τὸ νόμισμα. Ὁ ὑπάλληλος κρατεῖ τὴν ἀξία τοῦ εἰσιτηρίου καὶ τῆς ἐπιστρέφει ὀλίγα μονόδραχμα καὶ ὀλίγα νίκελ. Ἡ κυρία παραλαμβάνει τὰ χαρτονομίσματα καὶ τὰ τοποθετεῖ ἐν τάξει τὸ ἓνα ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο, ξανανοίγει τὸ πορτομναϊδάκι, τὰ βάζει μέσσω καὶ τὸ ξανακλείνει. Ἐπειτα ἀρχίζει νὰ μαζεύῃ τὰ ψιλά. Τῆς γλυστροῦν, τὰ ξαναπιάνει, τῆς ξαναγλυστροῦν καί, ἐπὶ τέλους, τὰ μαζεύει ὅλα.

Ἄνοίγει πάλι τὸ τσαντάκι, τὰ ρίχνει μέσα, τοποθετεῖ ἔπειτα τὸ πορτομναϊδάκι, τοποθετεῖ κατόπιν κατὰ σειρὰν τὸ μαντῆλι καὶ τὸ πακετάκι καὶ κλείνει τὸ θησαυροφυλάκιον. Ἄλλὰ ἔχει λησιμονήσει ἔξω τὸν ὄρμαθὸν τῶν κλειδιῶν. Κάμνει ἓνα μορφασμὸν στενοχωρίας, ξανανοίγει τὸ τσαντάκι, βάζει μέσα καὶ τὰ κλειδιά καὶ τὸ ξανακλείνει.

Οἱ ἄλλοι περιμένουμε καρτερικῶς τὴν σειρὰν μας. Μὴν βιάζεσθε, παρακαλῶ! Θὰ περιμένωμεν ἀκόμη. Ἡ κυρία ἀρχίζει τώρα νὰ μαζεύῃ τὰ πακέτα της, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀφήσει ἐπάνω εἰς τὸ μάρμαρον. Τὰ παραλαμβάνει τουτέστι ἓνα ἓνα, τὰ τοποθετεῖ κατὰ εἶδος καὶ κατὰ μέγεθος, περνᾷ τὸ τσαντάκι εἰς τὸ χέρι της, καὶ ἐτοιμάζεται ν' ἀποσυρθῆ. Τὴν τελευταίαν ὁμως στιγμὴν μετανοεῖ. Ἄντελήφθη ὅτι δὲν ἐφόρεσε τὸ γάντι της. Ἀφίνει πάλιν τὰ πακέτα, φορεῖ τὸ γάντι της, τὸ κουμπώνει καὶ ξαναπέρνει τὰ πακέτα της. Ἐπὶ τέλους μᾶς ἀναθεματίζει! Ἐνα οὐφ! ἀντιπροσωπεῖον τὸν ἦγον ἐκπωματιζομένης συμπάνιας, ἀντηχεῖ ἔξαφνα ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς ἀνθρωπίνης μάξης.

Ἡ Κυρία ἀπομακρυνομένη, ρίπτει ἓνα βλέμμα βαθυτάτης περιφρονήσεως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν ἦγον.

— Τί πρόστυχοι ἄνθρωποι!

Παραδέχομαι κι' ἐγὼ ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ἐμιμήθησαν τὸν ἦγον τῆς ἐκπωματιζομένης φιάλης, ἦσαν πράγματι προστυχότατοι. Ἄλλ' ὑπάρχουν μερικὰ πράγματα ἐπὶ τέλους εἰς τὰς ἔξεις τῶν γυναικῶν, μὲ τὰ ὁποῖα δὲν ἠμπορεῖ νὰ προοδεύσῃ κανένας **Φεμινισμός**. Φαντασθῆτε, λόγου χάριν, τὸ μυθιστόρημα τὸ ὁποῖον περιέγραφα πρὸ ὀλίγου μὲ ὄλην τὴν δυνατὴν συντομίαν, ἐπαναλαμβανόμενον αὐριον εἰς τὴν κάλην. Αἱ ἐκλογαί, ποὺ θ' ἀρχίζον ἀπὸ τὴν 1 Ἰανουαρίου, θὰ τελειώνουν τὴν 31 Δεκεμβρίου. Καὶ βάλε ἀκόμα!

Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΚΙΣΣΟΣ ΚΑΙ ΜΥΡΤΙΑ

(*Ἡ μυρτιά καὶ ὁ κισσὸς μέσα σὲ μιὰ ρεμματιά τὰ λένε*)

ΜΥΡΤΙΑ.— Δὲν πηγαίνεις καϋμένη λίγο παρακάτω ; μὲ στενοχωρεῖς. Δὲν φτάνει ποῦ μ' ἔχεις τριγυρισμένην, μὰ νὰ προχωροῦν τὰ κλαριά σου καὶ μέσα στοὺς κόλπους μου ! Ἐπειτα τὸ κάτω κάτω, τί γυρεύεις ἐδῶ ; Πήγαινε στὰς Ἀχαρνάς. Ἀπὸ ἐκεῖ κατάγεται. Ἐκεῖ ἔχεις πέρασι· ἀφοῦ καὶ στὸν Διόνυσο ἔχουν δῶσθι τῶνομά σου.

ΚΙΣΣΟΣ.— Τὶ Ἀχαρνάς καὶ ξεαχαρνάς μοῦ κοπανᾷς τόσην ὥρα ; Ὅπου κυριαρχεῖ ὁ Βάκχος ἐκεῖ βρίσκομαι κ' ἐγώ. Κοσμοπολίτης μὲ ἄλλα λόγια.

— Καὶ τὸ κακὸν εἶναι, πῶς εἶσαι καὶ κορακοζώητος.

— Σὰν κ' ἐσένα ! ποῦ τὸ ἄνθος σου δὲν ἀντέχει στὸ παραμικρὸτερο φύσημα τῆς αὔρας καὶ πολλὰς φορὰς σὲ παρασύρουν οἱ χεῖμαρροι καὶ ὀλόκληρον ; Ἄς κοπιᾶσουν ἂν μποροῦν νὰ ξεριζώσουν κ' ἐμένα . . .

— Πῶς νὰ σὲ ξεριζώσουν ποῦ εἶσαι πάντα σκαρφαλωμένος κάπου ;

— Ὅχι κοροῖδο εἶμαι ;

— Ναί, ἀλλὰ μαζί μ' ἐμένα, καθὼς εἶσαι μπλεγμένος, στὰ βάρη τῆς ρεμματιάς, καμμὴν ὥρα θὰ τὴν πάθης.

— Τὶ ὥραϊος καὶ μυροβόλος θὶ εἶναι ὁ θάνατός μου κοντά σου . . .

— Ἄφησε καϋμένη τοὺς αἰωνίους λυρισμούς. Δὲν μὲ γελάς. Βλέπω τὰς τάσεις σου . . Ἐνῶ εἶσαι μαζί μου καὶ κάνεις τὸν ἀφωσιωμένον, ἀγάλια ἀγάλια, κάτω ἀπὸ τὴν χλόη, μὲ τρόπον ἀπομακρύνεσαι. . Χωρὶς ἄλλο ἔχεις στὸ νοῦ σου νὰ ζητήσης ἀσφάλειαν καὶ παντοτεινὴν διαμονὴν ἀπάνω στὸν γείτονά μας, τὸν γέρο πλάτανον.

— Τὶ νὰ κάμω . . Δὲν εἶσαι μονάχα ὑποψίαρα καὶ ἄστατη, εἶσαι καὶ μὴ μου ἄπτου.

—“Ὅπως ὄλα τὰ ὄραϊα καὶ εὐγενικὰ πράγματα στὸν κόσμον. Για νὰ εἶμαι ὄραϊα κ' εὐγενικιά, γι αὐτὸ μὲ κρατεῖ καὶ ἡ Χάρις στὸ χέρι της. Ἐγὼ εἶμαι τῆς Ἀφροδίτης τὸ ἀγαπητὸ λουλοῦδι. Τὰ δικά μου τὰ μύρτα, τὰ ἄσπρα καὶ τὰ μαῦρα, τὰ κόβει στὰ δύο μὲ τὰ ὄραϊα της δοντάκια ἢ Νύμφη τῆς ρεμματιᾶς μας καὶ μοσχοβολᾷ. Ἐνῶ τὰ δικά σου τὰ τσαμπιά κανέναν δὲν τὰ ἐκτιμᾷ. Μοναχὰ τὰ κοτσύφια.

—“Ἐτσι λὲς τοὺς ὄραίους μου κορῦμβους, τὴν ἀγάπην τοῦ Βάχχου; . . .” Ἐπειτα τί μιλεῖς γιὰ τοὺς κορῦμβους μου; Ὁλόκληρος ἐγὼ, μὲ τὰ κλαριά μου, δίνω τόσην εὐμορφία στὸ κεφάλι τοῦ ἐφήβου, ὅταν τὸν στεφανώνω! . . .

—Δὲν εἶδα οὔτε νὰ σὲ πουλῆ πιά οὔτε νὰ σ'ἀγοράζῃ κανεῖς . . .

—Ἄμ' ἐσένα ποῦ εἶχες ἄλλοτε ξεχωριστὸ μέρος στὴν ἀγορὰ καὶ τώρα σὲ θυμοῦνται μονάχι γιὰ νὰ στολίσουν τῆς πόρτες τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σχολείων; Λιβάνι καὶ μουχλα σὲ περιμένει. Πάνε οἱ καλοὶ σου οἱ χρόνοι ποῦ κρυβότανε πίσω σου ἡ Φαίδρα γιὰ νὰ κρυφοκντάζῃ τὸν ὄραϊον Ἰππόλυτον! . . .

—Τὴν μυρτιά τουλάχιστον κάπου τὴν χρησιμοποιοῦν, ἀλλὰ τὸν κισσὸ δὲν βλέπω πιά οὔτε ἕνας μεθυσμένος νὰ τὸν φορῆ! Τί φυτὸν τοῦ Βάχχου εἶσαι;

—Καὶ μήπως φοροῦν καὶ τοὺς βλαστοὺς τῶν κλημάτων; Δὲν στολίζονται πιά οἱ ἄνθρωποι σὰν διασκεδιάζουν, καὶ πίνουν μόνον διὰ νὰ μαλλώνουν! Ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ μὴ μὲ φοροῦν, δὲν θὰ πῆ πῶς ἔπαυσα νὰ εἶμαι καὶ τοῦ Βάχχου σύμβολον! Ἐσὺ ποῦ εἶσαι, ὅπως λές, τὸ ἄνθος τῆς Ἀφροδίτης, σὲ φορεῖ πιά καμμιά;

—Καὶ τί μὲ μέλει; Δὲν ρωτᾷς, καταδέχομαι κ' ὄλας, ἀφοῦ μιὰ φορὰ εἶχα τὴν τύχην νὰ ἐνώσω τ' ὄνομά μου μὲ τὴν Ἀφροδίτην; Εἶμαι τὸ λουλοῦδι τῆς εὐμορφίης. Μ' ἀρκεῖ αὐτό!

—Ναί, μὰ ἐκρυσες στὰ κλαδιά σου ἐγχειρίδια

—Δὲν ἔπρεπε νὰ μοῦ θυμίζεις πράγματα ποῦ μὲ λυποῦν. Ἐπρεπε νὰ μὲ σέβεται, ἂν ὄχι διὰ τίποτε ἄλλο, τουλάχιστον διὰ τὸ περίφημον μυρτόκρασον ποῦ σᾶς κατασκευάζω. Ὡς αἰ στὸ σῶμα μου δέχομαι φύτρα ἀμπέλου διὰ νὰ γίνουν τὰ περίφημα μυρτοστάφυλα. Εἶμαι εὐλογημένον φυτόν. Χαρὰ στὴν τριανταφυλλιὰ ποῦ θὰ φυτρῶσῃ δίπλα μου. . . Ἀκόμη καὶ σὰν μὲ καῖνε, ὁ καπνὸς μου γιὰ τρεύει.

— Κουροφέξαλα ! τὸ κρασί τοῦ θεοῦ μου, μόνο τὸ κρασί για-
τρεῖει κάθε πόνο . .

— Μὰ ἐπὶ τέλους τραβήξου παρακάτω ! Ἐσὺ δὲν ἀγαπᾷς ἐμένα,
ἀγαπᾷς τῆς κληματαργίης. Πήγαινε λοιπὸν στὸν Κολωνὸν νὰ σὲ
τσιμποῦν καὶ τ' ἀηδόνια.

— Καὶ τί φταίω ἐγώ ; Ἔτσι τὸ ἤθελε ἡ γῆ. Τὸ γνωρίζεις πολὺ
καλά. Κατάγομαι ἀπ' τὸν ὠραῖον χορευτὴν τῶν Διονυσίων· ἐκρη-
μίσθη ἐκεῖ ποῦ ἐχώρευε καὶ ἐσκοτώθη, καὶ ἡ Γῆ ἀνεβλάστησε τό-
τε τὸν κισσόν, αὐτὸς δέ, τὸ πρῶτον φυτὸν ποῦ ἤρθε δίπλα του νὰ
σκαρφαλώσῃ, ἦτον ἓνα κλῆμα.

— Ἀπὸ τέτοια παραμύθια ἄλλο τίποτε. Ὅλα τὰ δένδρα καὶ
ὅλα τὰ φυτὰ τέτοια διηγοῦνται. Μόνον ὁ δικός μου ὁ θρυλὸς
ἔχει ἀξίαν. Ἦμουν ἡ ὠραιότερα ἀπὸ τὰς κόρας καὶ ἡ ἀθλητικω-
τέρα ἀπὸ τοὺς νέους ὄλους. Μ' ἐφθόνησαν καὶ μ' ἐσκότωσαν, καὶ
ἡ Ἀθηναῖα ποῦ μὲ ἀγαπᾷ καὶ αὐτή, σὰν τὴν ἐλγὰ της . . .

— Ἀμὴ δέ ; . . .

— Δὲν σοῦ τὸ τελειώνω κ' ἐγώ . . .

— Ἐγὼ ὅμως σὲ ἀποστομώνω. Ξέρεις τί θὰ πῆ Σοφοκλῆς ;

— Δὲς δὰ νὰ μὴν τὸν ξέρω ;

— Μπορεῖ, μὰ τὸ ἄλλο δὲν τὸ ξέρεις, ὅτι ὁ Θεός μου ὁ Διόνυ-
σος . . .

— Βάκχον, πές τον.

— Ὅπως νὰ τὸν πῆς ὁ ἴδιος εἶναι. Αὐτὸς λοιπὸν, προσωπικῶς
ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς κατέχοντας τὴν Δακέλειαν Λακεδαιμονίους
καὶ τοὺς ἐπρόσταξε ν' ἀφίσουν νὰ ταφῆ ὁ Σοφοκλῆς εἰς τοὺς τά-
φους τῶν προγόνων του. Καλὰ μὰ ἐσὺ τί ἀνακατεύεσαι εἰς τὴν
ὑπόθεσιν αὐτήν ;

— Εἶναι τὸ καύχημά μου, ὅτι ἐγὼ στολίζω τὸν τάφον τοῦ Σο-
φοκλέους. Κάνεις πῶς δὲν γνωρίζεις τάχα τὸ ὠραῖον μου ἐπίγραμμα :

Ἡρέμ' ὑπὲρ τύμβοιο Σοφοκλέος,
ἠρέμα, κισσέ, ἐρπύζοις, χλοερουδς
ἐκπροχέων πλοκάμους

— Σώπα, σώπα καὶ τραβήξου . . . σώπα, γιατί ἀκούω ἀπὸ μα-
κρὰ κάτι . . .

— Δὲν εἶνε τίποτα· θύελλα ἔρχεται· Ἴσως καὶ νεροποντή . . .

— Καὶ τὸ λὲς μὲ τόσην ἀπάθεια : . . . Ἄκου, ἄκου . . . ἔφθασε
κ' ὄλας. Φοβᾶμαι . . . Σφίξτε με

Ω. ΨΥΧΑΡΗΣ

ΜΑΡΙΑ ΕΛΕΝΗ

Μικράκι μου, κοριτσάκι μου, ἔγγονάκι μου μονογέννητο παιδί τῆς πρώτης κόρης μου, σ' ἀγαπῶ, γιατί τὸ αἷμα μου σὲ πονεῖ, σ' ἀγαπῶ γιατί ἔρχεσαι τοὺς γέροντας ἐμᾶς νὰ συνεχίσῃς, μὰ τὸ περισσότερο, ἀγγελούδι μου, σ' ἀγαπῶ, γιατί κλαῖς.

Κλαῖς καημένο μου μωρό, πάντα τὴν ἴδια ὥρα, καθεμερνά. Κλαῖς, ὅταν ἡ μάννα σου πάει νὰ σὲ πλαγιάσῃ, κλαῖς ὅταν πιάνει τὸ σουρούπωμα, ὅταν ὁ οὐρανός, ποὺ στὸ ἡλιοβασίλεμα ροδίζει, ἀρχινᾷ καὶ μαραίνεται, ὅταν ἡ νύχτα κοντεύει νὰ μᾶς πλακώσῃ, ὅταν καὶ στὸ καμαράκι σου, γύρο γύρο στὴν κούνια σου, τὸ σκοτάδι ξαπλώνεται.

Κλαίγε, κλαίγε, Μαρία — Ἐλένη. Τὸ κλάμα σου εἶνε κλάμα κοσμικό.

* *

Ἀνθρωπάκι μου, ἐσὺ μικρὸ ἐλάχιστό μου πλάσματάκι, ἐνὸς μηνὸς μωρό, μέσα σου, χωρὶς νὰ τὸ ξαίρη κανένας, ἐδῶ — μέσα σου κλαῖνε οἱ αἰῶνες οἱ περασμένοι. Πιδ σιμὰ ἐσὺ θάσαι ἀπὸ μᾶς στὴν ἀνθρωπότητα τὴν πρώτη. Γεννήθηκες μὲ τὸ δάκρυ τὸ προγονικό, ποὺ δὲν τὸ στέγγωσε ἀκόμα τῆς μάννας σου τὸ χαμόγελο. Ἐσὺ θὰ θυμᾶσαι τὴν ὥρα τῆ θλιβερῆ, ὅπου ὁ πρῶτος πρόγονός μας γύριζε στὴν ἄγρια τῆ σπηλιά του, ἀφοῦ ὀλάκαιρη τὴ μέρα ἔτρεξε στὰ ρουμάνια καὶ στοὺς κάμπους, ἀφοῦ κινήγησε, ἀφοῦ σκότωσε, ἀφοῦ αἷμα περεχύθηκε μὰ στὸ σουρούπωμα στέκεται στὴν εἴσοδο τῆς σπηλιάς του, δὲν τολμᾷ νὰ πάη μέσα, κοιτάζει τὴ νύχτα καὶ ρωτᾷ μήπως αὔριο δὲ θὰ ξημερώσῃ, μήπως ἀπάνω του δὲν κατεβαίνει, δὲν πέφτει, δὲν κατρακυλᾷ τὸ σκότος ποὺ σκοτώνει. Καὶ τότες, σὰν τὸ παιδί, δέρνεται καὶ κλαίει.

Κλαίγε, κλαίγε, Μαρία Ἐλένη. Τὸ κλάμα σου εἶναι κλάμα κοσμικό.

* *

Ἡ νύχτα γέννησε τὸ φόβο ἀπὸ κεῖ τὸν ἔχουμε καὶ μεῖς
Θάρθουνε, μικράκι μου, στὴν ὑπαρξή σου στιγμές, θάρθουνε,

μέρες ὅπου τὰ δάκρυα πὸ πικρὰ θὰ βουρκώσουνε τὰ ματια σου, τὰ ματάκια σου τὰ χαριτωμένα. Ἐναν ἔνανε χάνουμε τοὺς δικοὺς μας. Πᾶνε ποῦ πᾶνε οἱ ἀγαπημένοι, καὶ μᾶς παραιτοῦνε ὀρφανούς. Ἄρρωστους θὰ ἰδῆς καὶ ἐσύ, ἀγγελοῦδι μου, τρυγέρο σου, θὰ δῆς τὸν ἄρρωστό σου, στὸ σουρούπωμα του τὸ στερνό. Κοίτεται στὸ κρεββάτι του ἀνήμπορος, βλέπει πρὸς τὸ παραθύρι· ὁ ἥλιος στὸν ὀρίζοντα σβήγεται. Κάποιο προμήνυμα λυπητερό, γέρνει ἀκόμη πρὸς τὸ φῶς τὸ πρόσωπο το χλωμό του, χαιρετᾷ τὴν ἀχτίδα ποὺ φεύγει. Ἄραγες θὰ εἶναι καὶ αὐριο μαζί μας ὁ καλός μας, ὅταν ὁ ἥλιος πάλε σβηστήῃ ; Ἔτσι λέει μὲ τὸ νοῦ του, ἔτσι ἀπελπίζεται καὶ μιὰ σταλοῦλα νερό,— ἄχ ! πὸ φαρμακεμένη δὲν ἔχει γιὰ μᾶς,—πέφτει σιγὰ σιγὰ στὰ μάγουλά του ἀπὸ τὰ βλέφαρα τὰ μισόκλειστα.

Μὲ τὴ σταλοῦλα του ἐκείνη μᾶς ἀποχαιρέτησε ἡ λατρεμένη ζωῆ. Πλάκωσε τὸ σκοτάδι. Ὁ ἄρρωστός μας ἀποκοιμείται. Στὸν ὕπνο του μιὰ κρύφια στενοχώρια τὸν βασανίζει. Καὶ τὰ σεντόνια του τὸν πονοῦνε. Κυλιέται καὶ τὴν ἡσυχία του δὲ βρίσκει. Μὲ τὰ γλυκοχαράματα παίρνει λίγο τὴν ἀνάσα του. Κάποτε μάλιστα θὰ σὲ κοιτάξῃ καὶ θὰ σοῦ γελᾷ. Χαίρεται τὸν ἥλιο, τὸν πιστεύει. Κι ὁ ἥλιος τότε ἅμα φέξῃ, τότε σὰ μεσουρανίση, θυμᾶται τὸ δάκρυ ἐκεῖνο τοῦ μισεμοῦ καὶ τ' ἀποστεγνώνει γιὰ πάντα μ' ἓνα του φιλιφλογοσιμένο.

Εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, εἶδα νὰ δακρύζονε στὸ σουρούπωμα οἱ ἀγαπημένες οἱ ψυχές, καὶ τὸ δάκρυ τους ἀπὸ τότες ἀπόμεινε στὰ βλέφαρά μου. Ἐγγονάκι μου ἀγαθό, ἄχ ! ἐσύ καὶ τοὺς πεθαμένους μου θὰ κλαῖς.

Κλαῖγε, κλαῖγε, Μαρία - Ἐλένη. Τὸ κλάμα σου εἶναι κλάμα κοσμικό

* * *

Ἡ νύχτα γέννησε καὶ τὸν ὕπνο. Ἀπὸ τὴ νύχτα τότε συνηθίσαμε καὶ μεῖς.

Μαρία - Ἐλένη ποῖος τὸ ξαίρει ; Μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ κλάμα σου κι' ἓνα ὄνειρο.

Ἴσως ὑπάρχουνε ἄλλοῦ ἄλλοι ἀστέρες φωτεινοί, ὅπου σουρούπωμα δὲν ἔχει, ὅπου δὲν ἔχει νύχτα κι ὅπου κι ὁ ἄνθρωπος ποτέ του τὰ μάτια του δὲν τὰ κλειῖ. Ἐκεῖ ἓνας ἥλιος παντοτεινός μοιάζει σὰν ἀκούραστο χᾶδι ἀπαλό. Εἶναι λένε καὶ κάποιος Ἀστέρας μέσα στὸ ἀπέραντο τ' οὐρανοῦ, ποὺ πάντα φωτίζει κάπου ἀπὸ τρεῖς, ἀπὸ τέσσερεις ἡλίους, μὲ τὸ χρῶμα του ὁ καθένας, κόκ-

κινος, ἀργυρός, σμαραγδένιος ἢ θαλασσίης. Ἐναπαύονται οἱ ἄνθρωποι μὲ τοὺς διάφορους τοὺς ἥλιους, μὲ τὸ χρῶμα τοὺς ποὺ κάθε φορὰ ξανανοιώνει τὸ λογισμό τους. Στὶς κούνιες τοὺς τὰ παιδιά ἐκεῖ ἄπάνω, στὸν Ἄστέρα τὸν ξυπνό, παίζουνε μὲ τὶς αἰώνιες ἀχτῖδες τῶν ἡλιῶν ποὺ ἀφλογα τὰ φιλοῦνε καὶ θερμά. Ποτέ τοὺς ἐκεῖ ἄπάνω, δὲν κλαῖνε τὰ παιδάκια, δὲν κοιμοῦνται ποτέ τοὺς, κ' οἱ Ἀστεριῖτες δὲν ξαίρουνε παρὰ ποικιλόχρωμη μέρα.

Ἐμεῖς στὸν πλάνητη τὸ δικό μας κοιμούμαστε, γιατί ἔρχεται ἡ νύχτα. Ὅπως στῆς γῆς μας τὰ βοριανὰ χειμωνιάζουνε οἱ ἄνθρωποι σὲ κάποια μαύρη τρύπα χωσμένοι, ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ κρύο δὲν μποροῦνε νὰ βροῦνε ὄξω δουλειά, τὸ ἴδιο καὶ μεῖς πέφτουμε στὸ σουρούπωμα ἐπειδὴ καὶ μᾶς κόβει κάθε ἐνέργεια ἡ νύχτα. Ἔτσι μάθαμε καὶ τὰ ὄνειρα. Ἐχει ὄνειρατα κ' ἡ καρδιά μας. Ἀπὸ τὴν ἀλύπητη ἀλλαγὴ τῆς μέρας καὶ τῆς νύχτας, ἀπὸ τὰ περαστικά τὰ κουτσά, τὰ χρώμα καὶ τὰ μορφα ποὺ βλέπουμε, ἀπὸ τὴ θλίψη μας γιατί νὰ μὴν εἶναι καὶ τίποτε τέλειο ποὺ νὰ τὸ χαροῦμε, βλάστησε στὰ στήθια μας τὸ ἰδανικό.

Ἴσως ἔχεις καὶ σύ, ζωουδάκι μου ποτεμένο, τὸ ἰδανικό ποὺ μέσα σου τρέμει καὶ ἀνοιχτά σου τὸ κλάμα σου μᾶς τὸ μολογᾷ. Τὸνομά σου Μαρία — Ἐλένη, μοῦ ἀνιστ' ῥᾷ μεγαλεῖα ὅπου πάντα ξανοίγω τὸν ἄνθρωπο καὶ πολεμᾷ γυρθεύει πάντα τὸ κελό του, πλάθει καὶ ξεπλάθει θεοῦς. Σὲ κόσμους ἀπόμακρους, ἢ σιτοὺς κόσμους τοὺς ἀνείπωτους τῆς ψυχῆς του ὄνειρεῦεται τὴν εὐτυχία. Ἴσως στὸ σουρούπωμα καὶ σύ, αἰώνια θὰ ὄνειρεῦσαι κανένα φῶς.

Κλαίγε, κλαίγε Μαρία Ἐλένη. Τὸ κλάμα σου εἶναι κλάμα κοσμικό.

* *

Ἔτσι στὸν ἄνθρωπο τὸ μικρὸ ἀνταμώνονται πατροπαράδοτα καὶ σμίγουνε ὅλα τῆς ἀνθρωπότητος τὰ κλάματα.

Καὶ πρέπει νᾶναι ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ ἀνθρώπου βγαλμένο τὸ κλαματάκι σου, Μαρία — Ἐλένη, ἀφοῦ τὴν ἴδια ὥρα καθεμερινά, στὸ σουρούπωμα κλαῖς, ἀφοῦ τίποτα τὴν ὥρα ἐκείνη δὲ σὲ ἡσυχάζει, μήτε ἂν ἡ μάννα σου σὲ νταντέψη, μήτε ἂν ὁ πατέρας σου σὲ πάρει στὴν ἀγκαλιά του, μήτε ἂν ἡ γιαγιά σὲ νανουρίσει. Κάποτες μονάχα σωπαίνεις, μιὰ στιγμούλα, σὰν ἔρχεται στὴν κούνια σου κοντὰ ὁ παππούς.

Ἐρχεται ὁ παππούς καὶ σκύβει καὶ σοῦ μιλά καὶ σοῦ γελά μὲ

τῆ βροντερῆ φωνῇ του, χαδεφτικά Σωπαίνεις, λές καί τσιτώνεις ταυτάκια σου, νάκούσης, νά καταλάβης. Καί καταλαβαίνεις, καί ἀκοῦς ἐπειδὴ τώρα νοιώθεις ἀπὸ τῆ φωνῇ του τῆ δυνατή, ἀπὸ τῆ φωνῇ πού θάρρος σου δίνει, τὸ νοιώθεις πῶς, ὅταν τὸ σουρούπωμα πλακώσει ἔχεις πλάγι σου βοηθὸ τὴν ἀνθρώπινη συντροφιά

Μὲ ἐσὺ μικρό μου, θὰ νοιώθης, ἐσὺ θάκοῦς καί κάτι ἄλλο. Νὰ σοῦ πῶ τὸ μυστικό μας. Εὐκόλα πολὺ εὐκόλα πάντα συνεννοοῦνται τὸ ἐγγονάκι κι ὁ παππούς, τὸ μωρὸ πού ἀνατέλνει κι ὁ γέρος πού βασιλεύει, τὰνθρώπακι πού ἀρχίζει κι ὁ ἄνθρωπος πού τελειώνει. Γιὰ τοῦτο ἔχουμε ἀνάμεσά μας κρύφτες ἄλλες κουβέντες ἀγαθές. Ξαίρει ὁ παππούς, ὁ παππούς ξαίρει τὰ περασμένα, τὰ σημερινὰ καί τὰ μελλούμενα τὰ ξαίρει. Ἐσὺ τᾶκουσες τί σοῦ λέει ὁ παππούς. Ναί, παιδί μου, ναί, χρυσό μου, ναί, κονκλίτσα μου, ναί μωρό μου, τέτοια ὅπως σοῦ τὴν ξήγησα, εἶναι ἡ ζωή. Ἔχει τις πίκρες της, τὰ βιάσανά της, ἔχει τὰ κλάματα, ἔχει τὰ φταστά της ἰδανικά. Ὡστόσο κοίταξέ με, ἀγγελοῦδι, πῶς σοῦ μιῶ καί δὲν κλαίω.

Καί τότες ἀγγελοῦδι μου, χαμογελαῦς.

Ἐσὺ πού εἶδα τὸ χαμόγελό σου τὸ πρῶτο, ἐσὺ πού θὰ δῆς τὸ στερνό μου, θὰ κλάψης καί τότες, Μαρία-Ἐλένη, ὅπως σήμερα κλαίς. Μὰ θὰ θυμηθῆς καί τὰ λόγια τοῦ παππού. Ὁ παππούς εἶδε πολλά, ἔπαθε πολλά, ἔκλαψε κι ὁ παππούς. Ἴσως ὅμως, ἀπὸ τὰ κλάματα κι ἀπὸ τὰ πάθια ἔμαθε νὰ παίξει μαζί σου, ἔμαθε μὲ τὸ χαμόγελό σου νὰ χαμογελαῖ.

Χαμογέλα μου, Μαρία-Ἐλένη. Χαμογέλα μου.

Εἶναι καί τὸ χαμόγελό σου, χαμόγελο κοσμικό.

Μ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ὙΠΟ ΤΗΝ ΣΥΚΗΝ

Εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ λόφου, χωμένον εἰς τοῦ βράχου τὴν ρωγμὴν, ὡς νὰ ἐξήτησε προστασίαν ὑπ' αὐτόν, μικρόν, σιωπηλὸν κ' ἔρημον, ἐγείρεται τὸ ἐκκλησίδιον. Ὡς ἀναχωρητῆς μισῶν τὴν τύρ-

βην τοῦ κόσμου, ἀποστέρξας τὴν ζωὴν ἀσκητῆς, κατέφυγεν ἐπίτηδες θὰ ἔλεγες ἐκεῖ ἐπάνω, ἐνεσφηνώθη, κ' ἐξησφαλισμένον, βλέπει τώρα ἀπὸ τοῦ ὕψους του, κάτω, τὴν μυριοθόρουβον πόλιν, τὴν πεδιάδα, ἣν σκιαῖζει κοινοροτοῦ σύννεφον, καὶ τῆς ὁποίας ἡ βοή, μόλις ἀνέρχεται, εἰς ἐκπνέοντα κύματα, μέχρι τῶν ποδῶν του.

Ἄμα φθάσης διασκελίζων δύο ἢ τρεῖς μόνον βαθμίδας, εὗρισκεσαι ἐντὸς αὐτοῦ. Ἄντι τέμπλων καὶ θύλων καὶ τρούλλων, τὴν κορυφὴν του σκεπάζει ἀπλῆ ἐκ κεράμων στέγη. Παρὰ τὸν τοῖχον του, ἀνηρτημένη ἐκ φαγωμένου σχοινίου, κρέματα ἀπὸ ξύλου σαπέντος, μία γηραλέα καμπάνα, ἣς ὁ ἦχος, θλιβερός, ραγισμένος, ἀκούετ' ἐνίοτε, περὶ δυσμᾶς ἡλίου. Μάνδρα στενὴ, περιτρέχει γύρω του, ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας τῆς κοιλότητος τοῦ βράχου ἀρχομένη καὶ εἰς τὴν ἄλλην τελευτῶσα, κυκλώνουσα αὐτό, ἐν εἶδει τείχους, ὅπερ σχηματίζει ἔμπροσθέν του ὡς μικρὰν πλατεῖαν.

Καὶ τοῦ περιβόλου αὐτοῦ τὸν στολισμόν, ἀποτελοῦν τρία θρανία ἐξηρθρωμένα, χολά, οἱ θυσσανώδεις κλώνοι ἀρτιφυοῦς πεύκου, καὶ μία λευκὴ μικρά, εἰς τὴν πρώτην ἀνάπτυξίν της, ἀνθοῦντα ἐν τῷ μέσῳ.

Ἐγγὺς αὐτῶν, καλυπτόμενον μὲ δύο σανίδας ἕνα πηγᾶδι προβάλλει τὰ λίθινα χεῖλη του. Καὶ εἰς τὸ βάθος, παρὰ τὴν ρίζαν τοῦ βράχου, μεμονωμένη, μιὰ μεγάλη συκὴ ἀπλώνει τὰ πλατέα φύλλα της.

Δὲν εἶναι ὅμως μόνον αὐτὸς τοῦ στενοῦ περιβόλου ὁ πτωχὸς κόσμος. Ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν συκὴν, στεγαζομένη ἐκ τῶν κλάδων της, στηριζομένη σχεδὸν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ αὐτῆς, ὡς νὰ ἐμφύεται καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους πλησίον της εὐθυτενῆς, μαρμαρινῆ στήλη, ἐπιτυμβία, ὑψοῦται μὲ τὸν λευκὸν της σταυρὸν ἐπὶ κεφαλῆς.

Καὶ ἐπ' αὐτῆς, μὲ ὀγκώδη κεφαλαῖα γράμματα, χαραγμένα βαθέως ἐπὶ τοῦ μαρμάρου, σκαλισμένα, ἀναγινώσκειται ἡ ἐπιγραφὴ «Ἐνθάδε κεῖνται τὰ ὀστᾶ τῆς μακαρίτιδος Ἐκατερίνης, συζύγου Ἀθανασίου Γκίγιζα. Ἀπεβίωσε τὴν 4 Ἰανουαρίου 1869». Εἶναι ἀπλουστάτη ἐπιγραφὴ μετακομιδῆς λειψάνων, γυναικὸς τοῦ λαοῦ, γραιῖας, κατοικοῦσης πιθανῶς, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζωῆς της, εἰς τινὰ τῶν παρακειμένων συνοικιῶν, καὶ τῆς ὁποίας οἱ συγγενεῖς, ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν της, ἐκπληροῦντες τὸν ὕστατον φόρον τοῦ σεβασμοῦ, θὰ μετέφεραν τ' ἀπομεινάρια ἐκ τοῦ νεκροταφείου, νὰ τὰ θάψουν εἰς τὸν περιβόλον τοῦ γειτονικοῦ ναῖσκου των.

Ἄλλ' ἀπὸ κάτω ἀπ' αὐτήν, ἀμέσως ὕστερον, σχεδὸν μὴ χωριζομένη, ἄλλη ἐπιγραφή προσπίπτει εἰς τὸ βλέμμα.

Εἶναι ὀκτὰς ὀνομάτων πάλιν, γυναικείων καὶ αὐτῶν, γραμμῶν μὲ μολυβδομόνδυλον. Κατὰ μῆκος τὸ ἓν κάτωθεν τοῦ ἄλλου, παρατάσσονται μέχρι τῆς βάσεως τῆς στήλης, παρακολουθοῦν τὸ ὄνομα τῆς νεκρᾶς, περιέργως ὡσὰν νὰ ἦλθαν ἐκεῖ ἀπὸ σκοποῦ, διὰ νὰ τῆς κάμουν συντροφίαν.

Καὶ εἰς τὸ πλάγι των, μακρὰ γραμμὴ, τραβηγμένη κατὰ μῆκος καὶ αὐτῆ, πέραν τῆς ὁποίας ἄλλη ἐπιγραφή κοινὴ, γραμμῆν μὲ τὸ ἴδιον μολύβι, τ' ἀντικρούζει.

Καὶ ἀποκάτω ἀκόμη ἄλλη πάλιν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, κοινὴ ὁμοίως, ὡς συνοψίζουσα καὶ τὰς δύο ἀπλοῦται κατὰ πλάτος.

Καὶ αἱ ποικίλαι ἐπιγραφαί, αἱ νέαι, αἱ πρωτότυποι αὐταί, ἰδοὺ τί λέγουν. «Σοφία Παπαγρηγόρη, Καλυψὼ Μανωλακάκη, Φανὴ Θηβαίου, Σοφία Στεργίου, Ὀλγα Βάθη, Ἐλένη Παπαθανασοπούλου, Θάλεια Φασίτσα, Φωτεινὴ Ξάνθη. 28 Ὀκτωβρίου, Σάββατον, ὥρα 4 μ.μ. 1859. Ἀπασαὶ ἄκραι φίλαι μέχρι τάφου».

Τὰ ὀκτὼ ὀνόματα, ἐκτείνονται κατὰ σειρὰν παρ' ἄλληλα συμπιεζόμενα σχεδὸν, καταλαμβάνουν ὅλην τὴν νανώδη στήλην, μαῦρα ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς τῆς ὄψεως, θὰ ἔλεγεσθε ὅτι συσφιγνόνται ἐκουσίῳ, τὸ ἓν πρὸς τ' ἄλλο, διὰ νὰ χωρέσουν, καὶ διὰ νὰ δανεισθοῦν θερμότητα, φρίσσοντα ἐπὶ τῆς κρύας πλακόσ. Κορασίδες βεβαίως ὄλαι, ἀπὸ δεκατριῶν ἕως δεκαεῖς ἐτῶν ἀναμφιβόλως, μαθήτριαι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, γνωστῶν οἰκογενειῶν τῆς Νεαπόλεως αἱ πλείσται, εἰς τὸ πρῶτον ἄνθος τῆς ἡβης, εἰς τὴν πρῶτην ἀκμὴν τῆς ὑπάρξεως.

Θὰ ἦλθαν τὸ Σάββατον αὐτό, προδήλως ἐπωφελοῦμενα τῆς ἀργίας τοῦ σχολείου των τὸ ἀπόγευμα, χάριν περιπάτου, θ' ἀνερχομένησαν τὸν κοντινὸν εἰς τὰ σπίτια των λόφον, διὰ νὰ ἀναπνεύσουν ἐν ἐλευθερίᾳ, ἐν λήθῃ ἐπὶ μίαν ἡμέραν τοῦ μαθήματος καὶ τῆς διδασκαλίας, διὰ νὰ ταράξουν τὸ ἔρημον ἐκκλησίδιον μὲ τοὺς ἀργυροῆχους των γέλωτας καὶ μὲ τὰ εὐθυμα ποπύσματά των. Μόνοι χωρὶς ὀληρὰν παιδαγωγόν, χωρὶς προσεκτικὴν μητέρα, χωρὶς νὰ εἰποῦν ἴσως τίποτε εἰς κανένα τοῦ θὰ ὑπάγουν, ἐκ κοινῆς συμφωνίας, ἐν ὁρμῇ ἀνεξαρτησίας, ὑπέικουσαι εἰς τ' ἀχαλίνωτα, τὰ θεῖα ἔνστικτα, δι' ἓν ἀπόγευμα ἐξυπνήσαντα

ἐντός των, ἅτινα ὠθοῦν τὴν μικρὰν δορκάδα ν' ἀναπηδᾷ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δασῶν ἢ τὸν ἀρτιγέννητον νεβρόν νὰ ἄλλεται πρὸς τοῦ βουνοῦ τὴν κορυφὴν, διὰ νὰ χαιρετήσῃ ἐκεῖθεν ἀφ' ὑψηλοῦ τὴν μεγάλην μητέρα του φύσιν.

Θ' ἀλληλεκρατοῦντο βέβαια ἐκ τοῦ βραχίονος ἀναβαίνουσαι αἱ περισσότεραι, θὰ ἔσπευδαν πρὸς τὸν τραχὺν ἀνήφορον, καὶ θὰ συνωμίλουν διαρκῶς, καὶ θὰ ἠδολέσχουν ἀδιακόπως, ἐν τῇ ἡδονικῇ αἰσθήσει τῆς προσκαίρου των χειραφετήσεως, ἐν τῇ εὐθύμῳ ὑπερηφανείᾳ διὰ τὸ πραξικόπημα. Καὶ θὰ ἐβάδιζαν ὅπως ἐτύχαινε, πρὸς τὴν φορὰν τῆς εὐμεταβλήτου των ὀρέξεως, ἄλλοτε κατὰ ομάδας εὐαρίθμους, ἀποσπώμενας ἀπ' ἀλλήλων, διὰ νὰ ἐνωθοῦν αὐτὴς μετ' ὀλίγον, ἢ παντοιοτρόπως νὰ ἀλλάξουν, ἄλλοτ' ἐν μιᾷ ζωηρᾷ μάξῃ, προχωρούση φίρδην μίγδην. Καὶ θὰ ἐπροπορεύοντο κάποτε τ νές, διὰ νὰ εὐρεθοῦν αἴφνης ἐμπρός, καὶ θὰ ἐβραδυπάτουσαν αὐταὶ τώρα, διὰ ν' ἀφειθοῦν κατόπιν γρήγορα εἰς δρόμον, καὶ θὰ διεσκέλιζον ἐκεῖναι ἤδη τὸ πρᾶνές ὠκεῖαι, διὰ νὰ σταματήσουν ἔπειτ' ἀποκαμωμένα, ἐν ὅλῃ τῇ δυνατῇ ἀταξίᾳ, ἀκαταστασίᾳ, συμπλεκόμεναι ἢ μακρυνόμεναι, ἢ συμμιγνύμεναι, ἢ χωριζόμεναι, κατὰ τὴν στιγμιαίαν θέλησιν ἢ τὴν ἀκαριαίαν ἔφεσιν των. Καὶ θὰ τὰ ἔλεγαν πολλαὶ αὐτῶν συχνάκις, κατὰ δύο, ἀσχολοφανεῖς, σοβαρευόμεναι μὲ φευγάλεα μειδιάματα πτερόεντα, σιγὰ σιγὰ, ὡς ν' ἀνεκοίνουν μεταξύ των σπουδαῖα μυστικά, καὶ θὰ ἔτρεχαν πολλάκις ἄλλαι διαγωνιζόμεναι, ποῖα νὰ προσπεράσῃ εἰς τὴν ταχύτητα, μὲ μικρὰς μικρὰς ὀξεῖας συνεχεῖς φωνὰς πτηνῶν ἐξαφνισθέντων καὶ πηδήματα, ἐν τῷ κοχλασμῷ τοῦ νεανικοῦ των αἵματος, ἐν τῇ ἀνάγκῃ τῶν παιδικῶν των μελῶν νὰ κινηθοῦν.

Καὶ θὰ ἐπροσποιοῦντο πῶς ἐμάλλωναν τὰς μᾶλλον ταραχώδεις. Μερικαὶ θὰ ἐπροσπάθουσαν νὰ ὑποδυθοῦσαν μεγαλυτέρων προσωπεῖον, χωρὶς νὰ ἠμποροῦν νὰ τὸ κραιπήσουν, ἐπιθυμοῦσαι νὰ φανοῦν ὡς δῆθεν φρόνιμοι, ἀδεξιόταται καὶ χαριέσταται ἐν τῇ ὑποκρίσει των. Καὶ θὰ συνέλεγαν ἀναμφιβόλως ὄλα τ' ἀγροδίαιτα λουλούδια, ὅσα θὰ εὔρισκαν καθ' ὁδόν, καὶ θὰ ἐστόλιζαν μὲ αὐτὰ τὰ καπελλάκια των, καὶ ἡ ὀμπρελλίτσες των ἐρουθραῖ θ' ἀνεπετάννοντο ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ φθινοπώρου καὶ θὰ ἠσθμαιναν καὶ θὰ ἐγέμιζαν τὴν περίξ ἔκτασιν μὲ θόρυβον καὶ ἀλαλητόν.

Καὶ ἀφοῦ καταἰδρωμένα, σκονισμένα, ἀλλὰ πλήρεις χα-

ρᾶς, πλήρεις ἀγαλλιάσεως θὰ ἔφθασαν ἐκεῖ ἐπάνω, καὶ ἀνέβησαν τὰς δύο ἢ τρεῖς βαθμίδας, καὶ ἐμβῆκαν εἰς τὸν περίβολον, θὰ ἐκάθησαν εἰς τὰ σπασμένα του θρανία, διὰ νὰ ξεκουρασθοῦν τάχα καὶ λιγάκι, καὶ θὰ ἀπέβλεψαν μὲ τὰ ἐκπληκτά ὄμματά των πρὸς τὸν εὐρὺν καὶ διανυγῆ ὀρίζοντα, καὶ θὰ παρατήρησαν τὴν μυριοθόρυβον πόλιν συνταρασσομένην ἐκ τοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς τῆς, ἀφρόντιδες νέαι, οὐδὲν ἐννοοῦσαι ἀκόμη ἐξ αὐτῆς, ἢ τὴν γλυκεῖαν μέθην τῶν δεκαπέντε ἔτων των.

Ἐπειτα, ἀεικίνηται, ἀκούραστα, ἐκ μιᾶς στιγμῆς ἀναπαύσεως ἀντλοῦσαι δύναμιν χρόνων, θὰ ἤρχισαν ἐξετάζουσαι τὴν μικρὰν ἐκκλησίαν, καὶ θὰ περιήλθαν τὴν μάνδραν, καὶ θὰ ἔπαιξαν ἐν τῷ περιβόλῳ, καὶ θὰ ἔσκυψαν νὰ ἰδοῦν τὸ βαθὺ πηγάδι, καὶ θὰ ἔκοψαν κανένα κλῶνον τοῦ ἀρτιφυοῦς, ὡς αὐταὶ πεύκου, ἢ τῆς ὡς αὐταὶ νεαρᾶς λεύκης.

Κι' ἐν τῷ μεταξὺ καμμία ἐξ αὐτῶν, θὰ ἐπλησίασε καὶ εἰς τὴν μονήρη στήλην, ὑπὸ τὴν σκυῆν, τὴν καλύπτουσαν τὰ ὀστᾶ τῆς γραιίας, καὶ γελῶσα μὲ ὄλην τὴν πρὸς τὸ ἀγνωστον ἀφοβίαν τῆς ἡλικίας των, μὲ ὄλην τὴν νηπιώδη ἀσυνειδησίαν τῶν πραγμάτων, θ' ἀνέγνωνε μεγαλοφώνως τὴν ἐπιγραφὴν. «Ἐνθάδε κεῖντα τὰ ὀστᾶ τῆς μακαρίτιδος Ἐκατερίνης, συζύγου Ἀθανασίου Γκίγκιζα. Ἀπεβίωσε τῆν 4ην Ἰανουαρίου 1869».

Καὶ θὰ ὑπέδειξε πιθανῶς εἰς τὰς συντρόφους τῆς τὴν διαλάμπουσαν τοῦ γράψαντος ἀνορθογραφίαν, καὶ θὰ ἐλεῖπε, δῆθεν ἀπευθυνομένη πρὸς αὐτόν.— Ἀἴ μοῦρ' κατομοίρη, μηδενικὸ πού θὰ σοῦβαζε ἢ κυρία Χαρίκλεια, ἂν τὴν γράφες στὴν ἐξήγησί σου...

Καὶ κίχλισμοὶ θ' ἀνηλλάγησαν εὐθύς, καὶ περιέρχεται θὰ ἠγέρθησαν ἀκράτητοι, καὶ θὰ ἐπλησίασαν ὅλοι νὰ κυττάξουν, καὶ θὰ συνωθοῦντο περὶ τὸ νεκρικὸν μύρμαρον καὶ ἡ κυρία Χαρίκλεια θὰ ἐκοροῖδεύθη προσηκόντως.

Κατόπιν, ἴσως ἡ ἴδια, ἴσως ἄλλη, θὰ ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσελίτσα τῆς καὶ τὸ μολυβδοκόνδυλό τῆς καὶ θὰ ἐπλησίασε περισσότερον, καὶ θὰ εἶδεν ἀστείον, νὰ γράψῃ ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν στήλην τοῦ τύμβου, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ὑπὸ τὸ τῆς γραιίας. Καὶ ἤρχισε.— «Σοφία Παρηγόρη, Καλυψὼ Μανωλάκη, Φανὴ Θεβαίου, Σοφία Στεργίου, Ὀλγα Βάθη, Ἐλένη Παππαθανασοπούλου, Θάλεια Φασίτσα, Φωτεινὴ Ξάνθη». — Καὶ ἔβαλε τὴν ἡμερομηνίαν εἰς ἀνάμνησιν, καὶ τὸ ἔτος

καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, καὶ τὴν ὥραν ἀκόμη, ἐνθύμημα παντοτεινόν.

Καὶ μετὶ τοῦτο, δι' ὁμοφώνου ἐπινεύσεως θὰ ἐτράβηξεν εἰς τὸ πλάγι τὴν περιληπτικὴν γραμμὴν, καὶ πέραν αὐτῆς ἀπηθανάτισε τὴν παιδικὴν ἀγάπην, τὴν συνοδεύουσαν τ' ἀθῶα ἔτη των καὶ ἦν ἐν τῇ ἀγνοίᾳ, ἐν τῇ ἀπλότῃ αὐτῶν, θὰ τὴν νομίζουσαν αἰωνίαν. «Ἄπασαι φίλαι μέχρι τάφου».

Ἐπὶ τέλους θὰ ἔφυγαν, θὰ κατέβησαν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, θὰ ἐγκατέλειψαν τὸν γηραιὸν βράχον, ὡσὰν νὰ ἔλεγες τὸν γηραιὸν παπποῦν, ἄνθη φυέντα μίαν στιγμὴν εἰς τοὺς πόδας του διὰ νὰ τὰ στερηθῇ πάλιν ἀμέσως, εἰς τὴν μόνωσίν του καὶ τὴν σιγὴν.

Ἐκτοτε ἡ ἐπιγραφή των μένει ἐκεῖ, ὅπως μένει ἡ ἄλλη, ἡ σκαλισμένη ἐπὶ τοῦ λίθου. Ἡ σικκὴ ἀπλόνει ἐπ' αὐτῆς τὰ πλατέα φύλλα της καὶ ὁ βράχος ρίπτει τὴν ἡμέραν τὴν σκιάν του. Ἡ στήλη ἐγείρεται φέρουσα εἰς τὸ ἐξῆς τὸ ὄνομα μιᾶς νεκρᾶς καὶ οὐκὼ ζώντων, ἐν πλήρει δόξῃ καλλονῆς καὶ θάλλους.

Καὶ ἡ τῶν νεανικῶν αὐτῶν ὀνομάτων, πλησίον τοῦ τῆς πρεσβυτιδος γενῶ ὅλως ἰδιόρρυθμον συναίσθημα εἰς τὴν ψυχὴν. Θὰ ἔλεγες, ὅτι ἐπὶ τοῦ μονήρους αὐτοῦ μνήματος, ἡ ἀνυπαρξία τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὴν ὑπαρξίν, τὸ παρὸν προσμειδᾷ πρὸς τὸ παρελθόν, ἡ ἀκμὴ ἀδελφοῦται πρὸς τὴν παρακμὴν καὶ τὴν ἐκμηδένισιν.

Αἱ δύο ἐπιγραφαί, φαίνονται ὡς γρονθοκοποῦσαι ἀλλήλας ἢ συμπληροῦσαι ἑαυτάς. Ἡ πρώτη καταχέει ὡς σκυθρωπὸν πέπλον ἐπὶ τῆς δευτέρας. Καὶ ἡ δευτέρα ἀντιανατέλλει ὡς μυστικὴν αἴγλην, φαινήν ἀνταύγειαν ἐπὶ τῆς πρώτης. Νομίζεις, ἐκείνη ἐγράφη, οἶονοι ζοφερὰ ἀπειλή πρὸς αὐτὴν καὶ αὐτή, οἶονοι τολμηρὰ αὐθάδεια πρὸς ἐκείνην, θὰ ὑπέθετες ὅτι ἐπίτηδες αἱ θορυβώδεις ἐπισκέπτριαι, καίτοι ἀσυνειδήτως, ἔγραψαν ἐν τούτοις αὐτὴν, πρόκλησιν ὑπερόχου ἀδιαφορίας, καὶ περιφρονήσεως πρὸς τὸ μέλλον, τὸ μέλλον καὶ αὐτῶν,—ὦ, εἴθε ὅσῳ τὸ δυνατόν μᾶλλον μεμακροσμένον!—ὅπως παντὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὄντος, τὸ μέλλον ὅπερ, κατ' ἀσύνηθες, ἀδυσώπητον ὀξύμωρον, ἀντιπροσωπεύει μετὰ τοῦ παρελθόντος ἡ ἄλλη ἐπιγραφή.

Καὶ θὰ ὑπέθετες ἀφ' ἑτέρου ἀκόμη ὅτι ἐν μυστηριώδει καὶ σκοτεινῇ προαισθήσει, αἰφνιδίως ἐπισκηψάσῃ, τὴν ἔγραψαν εἰς ἀναγνώρισιν μᾶλλον τοῦ μέλλοντος τοῦ ἀφεύκτου αὐτοῦ, δειλῆς ὑποταγῆς ἀφελῆ ἔνδειξιν, ὅτι ἔδωκαν δι' αὐτῆς σιωπηλὴν ὑπόσχε-

σιν πρὸς τὴν ἐν αὐτῷ οἰκοῦσαν, ὅτι ἠτοίμασαν τὸ ἐπιτύμβιον των αἱ ἴδια, ἀπὸ τοῦδε, παρὰ τῷ ἐκείνης.

Καὶ ἐνῶ ὁ ἥλιος δῦων ἐκεῖ κάτω, ὀπίσω τοῦ Πάρνηθος, ἀποχαιρετίζει μὲ τὰς τελευταίας ἀκτῖνας του τὸ ἐρημικὸν ἐκκλησίδιον, τὰ ὀνόματα τῶν τρελλῶν κορασίδων, ἐκρήγνυνται ἐπὶ τοῦ μαρμάρου, ὑφ' ὃ κείνται τῆς γραίας τὰ κόκκαλα, φαιδρά, ὡς εἰρωνικὸς καγχασμὸς τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Νεότητος πρὸς τὸν θάνατον, καὶ παραδόξως ταυτοχρόνως πένθιμα, ὡς ἀπροσδόκητος καὶ ἀλλόκοτος ἀρραβὼν πρὸς τὸν Τάφον.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ἡ ΚΑΡΔΙΑ ΠΟΥ ΘΥΜΑΤΑΙ

Κάτω ἀπ' τὸ πεῦκο, ποῦ βούϊζαν τὰ κλαριά του σὰν ποτάμι κι' ἔτριζε τὸ κορμί του στὸν ἀέρα, βρῆκα μιὰ καρδιά ποῦ εἶχε πεθάνει—μὰ δὲ μπορούσε νὰ λησμονήσῃ.

Βελονιές, μυριάδες μικρὲς βελονιές, σχημάτιζαν ἀπάνω της τὸ περίπλοκο κέντημα τῶν πόνων—ποῦ δὲν τὸ ζωγράφισαν ποτὲ χέρια φτωχῆς κόρης σὲ δαντέλλα μηδὲ τ' ἄστρα στὸν οὐρανό.

Κάτου ἀπ' τὸ πεῦκο ἡ πεθαμένη καρδιά ἐστενάζε κι' ἔλεγε.

— Δὲ στενάζω ποῦ ἡ πληγὲς μου ἦταν μυριάδες—μόνο στενάζω ποῦ ἦταν τόσο μικρὲς, ποῦ ἦταν βελονιές. Ὁ ἄπρεπος λόγος—τὸ πλάγιο χτύπημα—τὸ βαμένο χαμόγελο—τὸ μῖσος ποῦ ἔτρεμε πρὶν χτυπήσῃ—ἡ δειλία ποῦ δὲν τόλμησε νὰ κυττάξῃ πίσω διὰ νὰ ἰδῇ ἂν ἐκέντησε—αὐτὲς ἦταν οἱ πληγὲς μου. Πέθανα χωρὶς νὰ μὲ χτυπήσῃ ἓνα σπαθί. Τελείωσα λίγο λίγο ἀπὸ κεντρί. Κ' ὅμως μὲ χτυποῦσε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων—αὐτὸ ποῦ δημιούργησε τὸν πόλεμο καὶ τὴν ἱστορία!

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΝΑΝΑΡΙΣΜΑ

(Δημοτικόν)

Νὰ μοῦ τὸ πάρης, Ὕπνε μου, τρεῖς βίγλαις θὰ τοῦ βάλω,
τρεῖς βίγλαις, τρεῖς βιγλάτοραις, κ' οἱ τρεῖς ἀντρειωμένοι.

Βάλλω τὸν Ἥλιο ς' τὰ βουνά, τὸν ἀετὸ σιτοῦς κάμπους,
τὸν κῦρ Βοριᾶ τὸ δροσερὸ ἀνάμεσα πελάγου.

Ὁ Ἥλιος ἐβασίλευσεν, κὶ ὁ αἰτὸς ἀποκοιμήθη,

κὶ ὁ κῦρ Βοριᾶς ὁ δροσερὸς ς' τῆς μάννας του πηγαίνει.

— Γιέ μ' ποῦ σου χτές, ποῦ σου προχτές, ποῦ σου τὴν ἄλλη νύχτα;

Μήνα μὲ τᾶστροι μάλωνες, μήνα μὲ τὸ φεγγάρι,

μή-α μὲ τὸν αὐγερινό, ποῦ μεστ' ἀγαπημένοι ;

— Μήτε μὲ τᾶστροι μάλωνα, μήτε μὲ τὸ φεγγάρι,

μήτε μὲ τὸν αὐγερινό, ὁποῦ' στ' ἀγαπημένοι,

χρυσὸν ὕγιον ἐβίγλιζα ς' τὴν ἀργυρὴ του κούνια.

ΜΟΙΡΟΛΟ·Ι·

(Δημοτικόν)

Εὐτοῦ ποῦ κίνησες νὰ πᾶς στὸ μακρινὸ ταξίδι,

θέλω νὰ εἰπῆς 'ς τὴ μάννα σου πότε θὰ ρθῆς 'ς τὸ σπίτι,

νάχω κ' ἐγὼ μιὰ παντοχί, νάχω καὶ τὴν ἐλπίδα,

λελούδια νάχω 'ς τὴν αὐλή, τριαντάφυλλα στρωμένα,

νὰ σοῦ ζω γιόμα μυστικὸ, καὶ δεῖπνο νὰ δειπνήσης,

νάχω νερὸ γιὰ νὰ λουστῆς, ροῦχα καλὰ ν' ἀλλάξης,

νὰ στρώσω καὶ τὴν κλίνη σου, νὰ πέσης νὰ πλαγιάσης.

— Λελούδια σὺ νὰ τὰ χαρῆς, τριαντάφυλλα νὰ τὰ 'χης,

κὶ ἂν ἔχης γιόμα, γέψου το καὶ δεῖπνο δειπνήσέ το,

κὶ ἂν ἔχης καὶ νερὸ ζεστό, λούσου το μοναχὴ σου,

- κι' ἄν ἔχης θούχα φόρεσ' τα, κοιμήσου 'ς τὸ κρεβάτι.
Τὸ δρόμον ὁποῦ πέρασα δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω,
θὰ πάω 'ς τῆς Ἄρνας τὰ βουνά, 'ς τῆς Ἄρνεσιᾶς τὴ βούση,
κι' ἔχω τὴ γῆς γιὰ στρώματα, σεντόνια ἔχω τὸ χῶμα,
καὶ γεύομαι τὸν κουρνιαχτό, δειπνάω ἀπὸ τὸ χῶμα,
καὶ πίνω τ' ὄριστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι,
— Σὰν ἀποφάσεις νὰ πᾶς, νὰ μὴν ξαναγουρίσης,
ἄνοιξε τὰ ματάκια σου νὰ μ' ἀποχαιρετήσης,
νὰ μᾶς ἀφήσης τό γε γειὰ καὶ τὸ μεγάλο πόνο.

ΤΟΥ ΚΙΤΣΟΥ

(Δημοτικὸν)

- Τοῦ Κίτσου ἡ μάννα κάθουνταν 'ς τὴν ἄκρη στοῦ ποτάμι,
μὲ τὸ ποτάμι μάλωνε καὶ τὸ πετροβολοῦσε,
— Ποτάμι, γιὰ λιγότεψε, ποτάμι, γύρνα πίσω,
γιὰ νὰ περάσω ἀντίπερα 'ς τὰ κλέφτικα λημέρια,
πῶχουν οἱ κλέφταις σύνοδο κι' ὅλοι οἱ Καπεταναῖοι.
Τὸν Κίτσο τὸνέ πιάσανε καὶ πᾶν νὰ τὸν κρεμάσουν
χίλιοι τὸν πᾶν ἀπὸ μπροστὰ καὶ δυὸ χιλιάδες πίσω,
κι' ὀλοξοπίσω πάγαινε νῆ δόλια του ἡ μαννοῦλα.
— Κίτσο μου, ποῦνε τᾶρματα, ποῦ τᾶχεις τὰ τσαπράζια,
τις πέντε ἀράδες τὰ κουμπιὰ τὰ φλωροκαπνισμένα ;
— Μάννα λωλή, μάννα τρελλή, μάννα ξεμουαλισμένη,
μάννα δὲν κλαῖς τὰ νειᾶτα μου, δὲν κλαῖς τὴ λεβεντιὰ μου,
μόν' κλαῖς τᾶρημα τᾶρματα, τᾶρημα τὰ τσαπράζια ;

ΘΡΗΝΟΣ ΜΗΤΡΙΚΟΣ

(Δημοτικὸν)

- Ποῖδς θὲ ν' ἀκούση κλάμματα καὶ μαῦρα μυριολόγια,
Ἄς πᾶ στὰ κάστρα τοῦ Μωρηᾶ, στῆς Πόλης τὰ καντούνια,
Ποῦ κλαίγ' ἡ μάννα τὸ παιδί καὶ τὸ παιδί τὴ μάννα.
Στὸ παραθύρι κάθουνται καὶ τὸ γυαλὸ τηράζουν
Σὰν περδικοῦλες θλίβονται καὶ σὰν παπιὰ μαδιοῦνται

- Σὰν τοῦ κοράκου τὰ φτερά μαυρίζ' ἢ φορεσιά τους,
Βαρκοῦλες βλέπουν κ' ἔρχονται, καράβια καὶ προβαίνουν.
- Καράβια καραβόπουλα καὶ σεῖς μικρὲς βαρκοῦλες,
Μὴν εἶδατε τὸν Γιάννη μου, τὸν Γιάννη τὸ παιδί μου ;
- Ἄν τόειδα κι' ἂν τ' ἀπάντησα, πόθε νὰ τὸ γνωρίσω ;
Δεῖξε μου τὰ σημάδια του, ἴσως καὶ τὸ γνωρίσω.
- Ἦταν ψηλός, ἦταν λιγνός, ἴσιος σὰν κυπαρίσσι
Εἶχε καὶ στ' ἀκροδάχτυλο πανώριο δαχτυλίδι,
Κ' ἔλαμπε πλιὸ τὸ δάχτυλο παρὰ τὸ δαχτυλίδι.
- Ἐφῆς βραδὺς τὸ εἶδαμε στῆς Μπαρμπαριᾶς τὸν ἄμμο,
Ἄσπρα πουλιὰ τὸ ἔτρωγαν, μαῦρα τὸ τριγυρίζαν
κ' ἓνα πουλί, καλὸ πουλί δὲν ἤθελε νὰ φάγη,
Κι' ἐκεῖνος τ' ἀποκριθῆκε μὲ τὰ ψημμένα χεῖλη :
- Φάγε πουλί, καλὸ πουλί ἄπ' ἀντρειωμένου πλάταις,
Νὰ κάμης πήχη τὸ φτεροὸ καὶ πιθαμὴ τὸ νύχι,
Νὰ γράψω στὰ φτερούγια σου τριὰ θλιβερὰ γραμμιάτια,
Τῶνα νᾶναι στὴ μάννα μου, τ' ἄλλο στὴν ἀδερφή μου,
Τὸ τρίτο τὸ ὕστερινὸ νᾶναι τῆς ποθητῆς μου.
- Νὰ τ' ἀναγνώνη ἢ μάννα μου, νὰ κλαίγη ἢ ἀδερφή μου,
Νὰ τ' ἀναγνώνη ἢ ἀδερφή, νὰ κλαίγη ἢ ποθητή μου,
Νὰ τ' ἀναγνώνη ἢ ποθητή, νὰ κλαίγ' ὁ κόσμος ὅλος.

ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ ΠΟΥ ΚΑΚΟΤΥΧΗΣΕ

(Δημοτικόν)

Ἡ Κυρὰ Ρήνη τοῦ Κριτοῦ, τοῦ Δούκα ἢ θυγατέρα,
χρόνους τῆς γράφουν τὰ προικιά, χρόνους τὰ πανοπροικία
καὶ τὰ χρυσὰ τῆς μάννας τῆς λογαριασμοὺς δὲν ἔχουν.
τῆς δίνει κι' ὁ πατέρας τῆς καράβι ἀρματωμένο,
τῆς δίνουν καὶ τὰ δέρφια τῆς ἀμάξι φορτωμένο,
τῆς δίνει κ' ἡ μαννοῦλα τῆς τάσι μαργαριτάρι,
χρυσὸ θρονὶ νὰ κάθεται, μῆλο χρυσὸ νὰ παίζη,
καὶ μοῦλα χρυσοκάπουλη νὰ περπατῆ καβάλλα.

Μὰ ἦρθε ὁ κοιρὸς ὁ δίσεχτος, χρόνια κατακαυμένη
πῆραν τὰ χρέγια τὰ προικιά, πῆρε τὰ πλούτη ἢ ἀρρώστεια
καὶ μπῆκε ὁ ἄνδρας πιστικὸς κ' ἡ νύφη ξενοῦφαίνει.

Μιά Κυριακή και μιὰ Λαμπρή μιὰ πίσσημην ἡμέρα
τὴν πῆρε τὸ παράπονο, πίκρα πολὺ μεγάλη,
σταυρώδεσε τὰ χέρια της, στὸ ταῖρι της πηγαίνει.

- Θέλω νὰ πάω στὴ μάννα μου, καλὲ μ' στὰ γονιὰ μου,
- Ἀρχόντισσα σ' ἔφερα δῶ, φτωχὴ ποὺ θὰ σὲ πάω :
- Συνόριασέ μου τὰ βουνά, καὶ πάγω μοναχὴ μου.

Ράχη σὲ ράχη ἀκούμπησε, λιθάρι σὲ λιθάρι,
καὶ πῆγε κ' ἀποκούμπησε στῆς μάννας της τὴν πόρτα.
Σ' τὸ δρόμον ὅπου πήγαινε σ' τὰ δάση ποὺ περνοῦσε
παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ μὲ πικραμένα χεῖλη :

- «Θὲ μου, νὰ βρῶ τὲς δοῦλες μου, καὶ νὰ μὴ μὲ γνωρίσουν.»
Κι' ὁ Θεὸς τὴν ἐσυνάκουσε κ' ἡ δέσποινα τοῦ κόσμου
κ' ἦρε τὲς δοῦλες τοῦ σπιτιοῦ στὴ βρούση ποὺ λεκαίνουν
- «Ὡρα καλὴ σας λυγερές, ὦρα καλὴ κοπέλλες.»
- «Καλόστη τὴν ξενοῦλα μας, τί θέλεις τί γινεῖς ;
- «Νὰ πῶ νερὸ γιατί διψῶ κ' ἀπὲ σᾶς συντυχαίνω.
Νὰ πῆτε τῆς κυρούλας σας δούλα της νὰ μὲ πάρῃ.»
- «Ξένη μ' κοπέλλες ἔχουμε, κοπέλλες καὶ κοπέλλια,
καὶ σένα τί σὲ θέλουμε, σὰν τί δουλειὰ νὰ κάνης ;»
- «Ξέρω νὰ ὑφαίνω τὸ βλατί, νὰ ὑφαίνω τὸ βελουδο.»

Χρυσὰ παπούτσια φόρεσε πᾶει νὰ ἰδῇ τὴ δούλα.

- «Ποιὰ νε ποὺ ὑφαίνει τὸ βλατί, ποὺ ὑφαίνει τὸ βελουδο ;
Κεῖνη ποὺ ὑφαίνει τὸ βλατί ποὺ ὑφαίνει τὸ βελουδο
εἶναι μακρὰ στὴν ξηνητεία, εἶναι μακρὰ στὰ ξένα.
Σύρτε νὰ τῆνε βάλετε ἔς τὸν ἀργαλειὸ τῆς Ρήνης,
γιὰ νὰ ξυφάνῃ τὸ χρυσὸ ποὺ εἶναι μισοφτιασμένο.

Τὴν πῆραν καὶ τὴν βάλανε στὸν ἀργαλειὸ νὰ ὑφάνῃ
κ' ὄριο τραγοῦδι ἀρχίνησε, σὰ νὰ ἦταν μοιρολόγι.

- «Διασίδι πολυδιάσιδο, καλοῦ καιροῦ διασμένο,
διασίδι, ὅταν σὲ διάζουμονν ἦρθαν οἱ συμπεθέροι,
διασίδι ὅταν σὲ τύλιγα ἦρθαν μ' ἀροαβωνιάσαν,
κ' ὅταν σὲ μισοκόπισα, ἦρθαν γιὰ νὰ μὲ πάρουν
κ' ἡ μοῖρα μου τὸ ἠθέλησε νὰ ρθῶ νὰ σὲ ξυφάνω.»

Κυρὰ ψηλὰ ἦταν, τ' ἄκουσε καὶ τῆς ἀπολογίθη.

- «Δοῦλα, ποῦθ' εἶν' ὁ τόπος σου, ποῦθ' εἶν' τὰ γονικά σου ;
— «Ἡ μάννα μου Γιαννιώτισσα κι' ὁ κύρης μου ἀπὸ τὴν Πόλη,
κ' ἐγὼ ἡ Ρήνη ἡ λυγερή, ἡ Ρήνη ἡ μαυρομάτα».
Κ' ἡ μάννα της κατέβηκε καὶ τὴν σφιχταγκαλιάζει.
Τὶς σκλάβες της ἐμίλησε, τὶς δοῦλες της φωνάζει.
— «Βάλτε νερὸ καὶ λουῖστε τὴν, σύρτε τὴν στὸ χαμάμι,
ἀλλάχτε τὴν, στολίστε τὴν τὴν πρώτη τὴ στολή της,
καὶ νὰ βαρέσουν τῶργανα καὶ τὰ γλυκὰ παιγνίδια».

ΑΘ. ΧΡΗΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΜΠΟΥΡΑΣ

Ταμπούρι, μοῦσα ἀρμονική,
ὡς πότε σιωποῦμε,

Ὡς πότε δὲ καρδιὰ κακὴ,
Καὶ πότε θὰ χαροῦμε ;

Ἡ ὥρα τρέχει καὶ περνᾷ,
Κι' αἰῶνια διαβαίνει
Καὶ ἡ νεότης μας γερνᾷ
Καὶ μάταια πηγαίνει.

Καὶ ἂν τὸ ἄνθος τὸ παρὸν
Πανάθλια πατοῦμεν
Εἰς ἄλλον τάχα ποιὸν καιρὸν,
Ἐλπίζεις νὰ τὸ βροῦμεν ;

Ἄς πᾶν ἡ λύπαις στὸ καλὸ.
Ἄς πᾶν καὶ ἡ φροντίδες.
Καὶ ἄς πέσουν ὅλες στὸ γυαλὸ
Μὲ ταις χρυσαῖς ἐλπίδες.

Κ' ἐμεῖς ἐλεύθεροι λοιπὸν
Σ' αὐτὴν τὴν μιὰν τὴν ὥραν
Στοῦ ταμπουρά μας τὸν σκοπὸν,
Ἄς εὐφρανθοῦμεν τώρα.

ΔΗΜ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ

Τὴν θέσιν εἶδον τὴν κενὴν ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος
"Οπου ὑψοῦτο ἡ Παλλὰς, ἡ κόρη τοῦ Φειδίου"
Παρέσυρε τὸ ἄγαλμα ὁ διαρρέων χρόνος,
Καὶ τίποτε δὲν σώζεται οὐδ' ἶχνος τοῦ μνημείου.

Καλλίτερον, δὲν ἀγαπῶ ρυτίδας εἰς τὸ κάλλος.
Δὲν ἀγαπῶ ξείπια καὶ ὄγκον συντριμμάτων.
Γλυκύτερος ὁ θάνατος ἢ τῶν ἐτῶν ὁ σάλος,
Ἄργα ροφῶν τὴν ὑπαρξιν καὶ ράκη ἀναπλάττων.

Ἐξευτελίζει τῶν ἐτῶν ἡ σαρακώδης πάλη,
Παραμορφοῦσα, φθειρούσα ἀθάνατα μνημεῖα,
Δὲν εἶνε πλέον ἄγαλμα τοῦ λίθου ἢ σκυτάλη,
Καὶ νικωμένη φαίνεται ἡ μεγαλοφυΐα.

Τί ἔγινε τὸ ἄγαλμα ; οὐδεὶς γνωρίζει πλέον,
Οὐδεὶς τὸ εἶδεν ἄμορφον, παλαιὸν πρὸς τὸν χρόνον.
Ἄκμαϊον τὸ ἀπήλασαν, τὸ ἔχασαν ἀκμαῖον,
Καὶ μένει ζῶσα ἡ εἰκὼν τῆς καλλονῆς του μόνον.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΟΥ

Εἰκόνα ἀγαπητῆ τῆς γυναικός μου,
τώρα ἔλα κἂν ἐσὺ στὴ συντροφιά μου.
Κατοίκα πάντα μέσα στὴν καρδιά μου,
καὶ φύλα με ὄχι τσὴ πλάνεσες τοῦ κόσμου.

Ἐσὺ γὰρ μὲ προστάτης Ἄγγελός μου,
ἄμεμπτα φύλας τὰ πατήματά μου,
καὶ προτεῦ σκοτιστοῦν τὰ λογικά μου,
πρόλαβε, τρέξε σύ, καὶ λάμψε ἔμπρός μου.

Ναί, τὸ φῶς σου ξυπνάει τὴν ἀρετὴ μου,
καὶ πιστόνε σ' ἐσένα μὲ βασταίνει,
γιατὶ τόσο σ' αἰσθάνομαι δική μου,

τόσο μὲ τὴν ψυχὴ μου ζυμωμένη,
ποὺ δὲν ἤξεύρω πλέον στὴ διαλογὴ μου,
πῶς νὰ σὲ εἰπῶ, γυναῖκα μου ἢ ψυχὴ μου.

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΓΕΡΗΣ

Η ΒΑΒΩ Η ΤΑΣΙΑ

Σὰν ἦρθαν ἄμετροι οἱ ὀχτροὶ
τὸ πῆραν τ' ὁμορφο καστρί,
ἔσυραν σκλάβους, νιοὺς καὶ νιές,
πῆραν κι' ἀσήμια θημωνιές.
Κι' ὀχτροὺς τὸ Γιάννο ἀποθυμᾶ,
μὰ κειὸς στὸ σπίτι πολεμᾶ,
γύρω τριγύρω ἔχουν ἔρτεϊ,
μ' αὐτὸς ἀλάργα τοὺς κρατεῖ.

Κοντὰ του ἡ βάβω του ἡ Τασιά
βάνει καινούρια φορεσιά·
κ' ἡ νιά γυναῖκα του ἡ Μαρώ
κάνει στὸ κόνισμα σταυρό.
Καὶ στ' ἄστρα ἡ κόρη του, ἡ Αὐγή,
σκυμένη κάνει προσευκή.

Σὰ φόρεσε τὴ φορεσιά,
τοῦ εἶπε ἡ βάβω του ἡ Τασιά:

— «Ἄκου, παιδί μου ἐσύ, Γιαννιά»,

μὴ μᾶς ντροπιᾶσῃς τὴ γεννιά.

Ἔχεις γυναῖκα ποὺ εἶναι νιά

κ' ἔχεις κοπέλλα παρανιά·

δῶσε σὲ μᾶς μιὰ μαχαϊριά

κ' ὕστερα βάλε μας φωτιά,

καὶ μέσ' στὴν πρώτη τὴν αὐγή

πετάξου ἐσὺ μέσ' στὴ σφαγή!»

— Μάννα μου, δός μου τὴν εὐκή!

— Μ' ὄλη μου, γιέ μου, τὴν ψυχὴ,

ἀρκούδι νᾶβγῃς τὸ ταχύ.

Κατάστηθα τὴ μαχαϊριά

ἐδέχτηκ' ὕστερα ἡ γρηά·

κ' ἢ νιὰ γυναῖκα του ἢ Μαρῶ
τὸν ἄσπρο ἔδωκε λαιμό,
κάτ' ἀπ' τὰ δλόξανθα μαλλιὰ
κοντὰ στὶς δυὸ σειρὲς φλουριά.
Καὶ μέσ' στὰ χέρια ἢ Αὐγὴ κρατεῖ
τὴν ὀλοδάκρυτη μορφή,
καὶ στὴν θερμὴ τὴν προσευκὴ
ἔφυγ' ἢ ἄσπρη τῆς ψυχῆ.

Κ' ἐκεῖ πού σφάχτηκ' ἢ Τασιὰ
γίνηκε ὕστερα ἐκκλησιά.
Κ' ἐκεῖ πού σφάχτηκ' ἢ Μαρῶ
σταίνουσι οἱ νοῖ κ' οἱ νιὲς χορό,
κ' ἐκεῖ πού πλάγιασ' ἢ Αὐγὴ
πλήθος τὰ κρίνα ἔχουν βγεῖ.

ΙΩΑΝ. ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Ο Ι Χ Η Ν Ε Σ

Προφῆς μὲ τὸ μακρὸν καλάμι του ὠδηγοῦσε
Τὶς χῆνες του ἕνας χωριανὸς στὴν πολιτεία,
Καὶ ἀλήθεια εἶνε, πὼς ὦρες καὶ ὦρες περπατοῦσε
Ἐστάνη του χωρὶς στιγμὴ νὰ βροῖ ἡσυχία.
Μὰ τόσο ἐβιάζετ' ὁ φτωχὸς γιὰ νὰ προφτάσῃ
Ἐτῆς Κυριακῆς τὴν ἀγορά. Καὶ ἅμα ἀναγκάσει
Τὸ δουλευτὴ ἢ δουλειά, τὸ συμφέρο νὰ βιαστῆ,
Θαροῦ, πὼς καὶ τὸ ζῶ του ἀνάγκη νὰ κουραστῆ

Γι' αὐτὸ τὸ χωρικὸ δὲν ἀδικῶ . . ὅμως οἱ Ἀπαντές,
Θαροῦντας πὼς ἀδικημένες εἶναι ὅσο ποτές,
Ταυτιὰ τῶν διαβατῶν μὲ τὶς φωνῆς ξεσκίζουσι,
Καὶ θυμωμένες τέτοια λόγια ξεφωνίζουσι,

— Καὶ γίνηκε ποτές πιδ μεγαλείτερο κακό ;
Ἐμεῖς, ΕΜΕΙΣ οἱ ΧΗΝΕΣ, τόσα νὰ ὑποφέρουμε ;
Παρατηρεῖστ' ἔδῶ διαβάτες, ἕνα χωρικὸ,
Ποῦ ἢ σκούφια του ἀπὸ ποῦ κρατεῖ μήτε τὸ ξέρουμε.
Νᾶχωμε οἱ ΧΗΝΕΣ ὀδηγὸ μας κατ' βασιανιστή ! . .

Ποιὸς τὸλπιζε καὶ ποιὸς ἀνόμα θὰ τὸ πιστευτεῖ,
Πουλερικὰ τῆς ἀγορᾶς νὰ καταντήσωμε !
Μὴν τῶχει ἐτοῦτος ὁ Χυδαῖος ποτὲ σκεφθεῖ,
Πῶς δικαίωμά μας εἶνε ν' ἀπαιτήσωμε
Καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους σεβασμὸ βαθύ,
Κι' ὄχι ταπεινωμένους, ἔτσι δὰ νὰ τρέχωμε
Τὰ περιξακουσμένα ἡμεῖς πουλιὰ ὅλα, ποῦ ἔχουμε
Τὰ τείχη τοῦ τρανοῦ τοῦ Καπιτώλιου σώσει,
Καὶ ἐλάβαμε τιμὴ σ' ὅλη τῇ Ρώμῃ τόση,
Ποῦ — εἶχανε — μὴν τὸ λησμονεῖτε — ἀφιερῶσει
Στὰ ὀνόματά μας τότες μὰ γιορτὴ μεγάλη !

— «Καὶ σεῖς, τοὺς ἐρωτᾷ εἷνας διαβάτης πάλι,
Τῶχετε τόσο ξεπαρμένο τὸ κεφάλι,
Ποῦ τωρινὲς ΣΕΙΣ, ἀπαιτεῖτε χῆνες
Σὰν τίς ἀρχαῖες νὰ σᾶς τιμοῦν ΕΚΕΙΝΕΣ ;

— Μὰ οἱ προπατόρισσές μας, ξέρετε, νομίζω

— «Τὸ διάβασα στὴν ἱστορία καὶ τὸ γνωρίζω
Σεῖς ὅμως, σὰν τὴ πράξη ἐκάνατε μεγάλη ;»

— Σᾶς εἶπαμε, εἶχανε οἱ προγόμισσές μας σώσει
Τὴν Ρώμην τὴν ἀρχαίαν ! — «Ναί, δὲν ἀμφιβάλλει
Γι' αὐτὸ κανεῖς . . . Μὰ ἔσεῖς τί ἔχετε κατορθώσει

— Ἐμεῖς ; τίποτε ὡς ἰώρα . . . — «Τίποτα ; Γι' αὐτὸ
Λοιπόν, τιμὴ καὶ γώ, καμμιά δὲ σᾶς χροστώ
Μονάχ' ἀφῆστε τοὺς προγόνους ποὺ ἐκοιμήθηκαν . . .
Φτωχὲς μου, ἐκείνοι ὅπως τοὺς ἀξίζ' ἐτιμήθηκαν,
Καὶ σεῖς ὅπως ἀξίζει θὲ νὰ τιμηθῆτε
Στὴ σοῦβλα περαστές, ἀφοῦ καλοψηθῆτε !

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΑΘΗΝΑ

Πρωΐ, καὶ λιοπεριχυτῆ καὶ λιόκαλ' εἶναι ἡ μέρα,
 κι' ἡ Ἀθήνα ζαφειρόπετρα στῆς γῆς τὸ δαχτυλίδι.
 Τὸ φῶς παντοῦ, κι' ὅλα τὸ φῶς, κι' ὅλα τὸ φῶς τὰ δείχνει
 καὶ στρογγυλὰ καὶ στηλωμένα, κοίτα δὲν ἀφίνει
 τίποτε θαμποχάραγο νὰ μὴν τὸ ξεδιαλύνη,
 ὄνειρο ἂν εἶναι, κι' ἂν ἀχνός, ἂν εἶναι κρουστὸ κᾶτι.
 Περιήφανα καὶ ταπεινὰ κι' ὅλα φαντάζουσι ἴδια,
 καὶ τῆς Πεντέλης ἡ κορφὴ καὶ τᾶχαμνὸ σφερδοῦκλι,
 κι' ὁ λαπρομέτωπος ναὸς καὶ μιὰ χλωμὴ ἀνεμώνη,
 τὰ πάντα ὅμοια βαραίνουσι στὴ ζυγαριὰ τῆς πλάσης.
 Κι' ὅλα σιμὰ φέρνει τὸ φῶς, καὶ ὅλα τὸ φῶς τὰ δείχνει
 μὲ μοῖρα σὰν ξεχωριστή. Τῆς Αἴγινας ὁ κόρφος,
 ἀσπρογαλλιᾶζει ὀλόχυτος, λαμπροκοπᾶ, τὸν πάει
 σιμὰ πρὸς τοὺς κυματιστοὺς καὶ σὰ γραμμένους λόφους,
 καὶ τὸ βαθὺ ἀκροῦρανο σημαδεμένο μόνο
 ἀπὸ τὸ μαῦρο ἑνὸς πουλιοῦ καὶ τᾶσπρο ἑνοῦ συγγέφου,
 τὰ πάει πρὸς τὸ βουνόπλαγο, καὶ τοῦ βουνοῦ τὴ ράχη
 τὴν πάει σιμὰ στὸ λιόφυτο τοῦ κάμπου, καὶ τὸν κάμπο
 τότε σιμῶνει στὸ γιαλό, καὶ τοῦ γιαλοῦ οἱ βάρκες
 στὰ σπιτικά κατώφλια ὀμπρὸς τραβᾶν, κατὰ τὴν χώρα
 ἤσυχια γιὰ νὰράξουσι. Κι' ὅλα τὸ φῶς τὰ δείχνει
 ἀεροφερμένα πιὸ κοντὰ, σάμπως καημὸ νὰ τόχη
 νὰ τὰ ὀρμηνέψη νὰ πιαστοῦν κι' ἕνα χορὸ νὰ στήσουν,
 ὅσο ποῦ τῶνα στάλλουνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ νὰ πέση.
 Ἔτσι ὀλόγυρα στὰ βουνὰ κι' ὁ λογγωμένος Πάρνης,
 κι' ὁ λεφαντένιος Ὑμητός κ' ἡ ἀγέρινη Πεντέλη
 βλέπονται, κι' ὅλο βρῖσκονται σὲ συντυχιά μὲ τ' ἄλλα,
 τὰ πιὸ φτενόγραφα καὶ πιὸ μακριὰ ξαγναντεμένα
 βουνὰ τῆς Ὑδρας, τ' Ἀναπλιοῦ, τοῦ Δαμαλᾶ τῆς Κόρθος,
 κι' ἀκρὲς καὶ λόφοι καὶ βουνὰ καὶ βράχοι κι' ἀκρογιάλια,
 Τριπύργι, Φάληρο, Περαιᾶς, κ' οἱ σκάλες κ' οἱ λιμνῶνες,
 κ' ἡ Σαλαμίνα ἀθάνατη, κ' ἡ ἐρημικὴ Ψυττάλεια,
 ὡς πέρα ποῦ τὸν ἄσπρο ναό, βασιλικὴ κορώνη,
 φορεῖ δειγμένο ἀπὸ παντοῦ τὸ Σούνιο τ' ἀκροτόπι.

Κ' ἢ Ἀττικὰ ἀκροθάλασσα, πὺξ ξεχωρίζει μέσα
στὴν Ἄσπρη θάλασσα, καὶ ζῆ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας
εὐγενικότερη κ' αὐτὴ καὶ σάμπως πὺξ γαλάζια.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΕΘΑΜΕΝΗ

Τὰ χρόνια τὰ ὀλόρθα, τὰ ὀλόγυρτα χρόνια
Ἡ ἀφρόπλαστη κόρη κ' ὁ γέρο παπποῦς,
Περίπατο βγαίνουν,
Στὸ πράσινο δάσος πηγαίνουν,
Καὶ ψέλνουν τ' ἀηδόνια

Στ' ἀταίριαστο ταῖρι τοὺς ἴδιους σκοπούς.
ᾠ ! μὴν καμαρώνης τὴν ἀξία παρθένα,
Διαβάτη, μὴδὲ μὲ τοῦ νοῦ τὰ φτερά
Τὴν ἀγγιχτὴ χάρη
Μὴ γγίξης διαβάτη ζηλιάρη,
Μὲ λόγο κανένα,

ᾠ ! μὴν ταράξης τὴν ἄγια χαρά.
Καμάρωσε μόνον τὸ γέρο πὺξ λάμπει
Μερόνυχτα ἔμπρὸς τοῦ τῆς κόρης ἢ αὐγῆ.
Ξεχνᾶνε τὴ μπόρα
Μεσ' στ' ἄγριου χειμῶνα τὴν ὄρα
Σὰ λούζοντ' οἱ κάμποι

Περίσσια ἀπ' τοῦ θείου φωτὸς τὴν πηγὴ.
Τὰταίριαστο ταῖρι πὺξ πάλε πηγαίνει ;
Τ' ἀηδόνια τοὺς πρώτους δὲν ψέλνουν σκοπούς
— «Γιὰ δέντρα, γιὰ κρῖνα
τὴ γῆ ξεροσκάφτεις, ἀξίνα ;
— «Γιὰ μιὰ πεθαμένη ! » —

Μπροστὰ πᾶν τὴν κόρη, καὶ πίσω ὁ παπποῦς...
Διαβάτη μὴν κλαῖς τὴ λιγόζωη παρθένα,
Κ' ἐκείνη ἀπ' τῆς γῆς τὴ βαθειὰ ἀγκαλιὰ

Ξανά θὰ προβάλλη
Στὸν ἄσωτο κόσμον μὲ κάλλη
Καὶ ἴδια καὶ ξένα,
Τ' ἀρχαῖο πουλάκι σὲ νέα φωλιά.

Μὰ κλάψε τὸν ἔρμον ποὺ τέτοια κατάρω
τοῦ καίει τὰ γεράματα ὠϊμέ! τὰ στερνά,
Αὐτὸς ὁ νεκρὸς, ποὺ σὲ κρῦο
Καὶ νύχτα, ὦ λαχτάρα!
Νεκρὸς, δίχως ὕπνον καὶ τάφο, γυρνᾷ.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΟΥ ΜΑΝΩΛΗ

Τοῦ Ἀγγελοκάστρου ὁ Βασιλεὺς διαλάλησε μιὰ μέρα:
— Ποιὸς ἔμπορεῖ τὴν λίμνη μου νὰ σπεύρῃ πέρα ὡς πέρα;
Καὶ ποιὸς στὰ σύγνεφα ψηλὰ κοπάδια νὰ βοσκίῃ;
Στὸ ρέμμα τοῦ Ἀσπροπόταμου ποιὸς ἔμπορεῖ νὰ στήσῃ
Στὸ χρονοῦ ἀπάνω πέτρινο γεφύρι; "Ἄς ἔρθῃ ὀμπρὸς μου.
Διαμάντια, ἀσῆμι, μάλαμα, κι' ὄλο τὸ βιὸ τοῦ κόσμου
Νὰ τοῦ χάρισω ἀμέτρητο.

Δὲν ἄνοιξ' ἓνα στόμα,

Κι' οὐδ' ἓνας δὲν ἐμίλησε. Ὁρῶν περνοῦν ἀκόμα.
Κι' ἀπὸ τὰ πλήθη ὁμορφονιῶν σὰν σταυραητὸς πετιέται
Κι' ἔρχεται ὀμπρὸς τὸν Βασιλεῖα καὶ τέτοια ἀπολογιέται:
— Τὴν λίμνη σου ἂν δὲν ἔμπορῶ νὰ σπεύρω, νὰ θερίσω,
Οὔτε στὰ σύγνεφα ψηλὰ κοπάδια νὰ βοσκίσω,
Ὅμως γεφύρι πέτρινο μπορῶ νὰ θεμελιώσω
Στὸ ρέμμα τοῦ Ἀσπροπόταμου στὸν χρονοῦ ἀπάνω. Ὅς τόσο
Διαμάντια, ἀσῆμι, μάλαμα κι' ὄλο τὸ βιὸ τοῦ κόσμου
Δὲ σοῦ γυρεύω χάρισμα. Γυναῖκα ἂν θέλῃς δός μου
τὴν κόρη σου.

Εἶχε ὁ Βασιλεὺς τοῦ γάμου τοῦ βλαστάρι

Μιὰ θυγατέρα μοναχῆ, τῆς χώρας του καμάρι,
κι' ἀπὸ καιρὸν ὁ ὁμορφονιὸς τὴν κόρη του ἀγαποῦσε.

Κρυφὰ τὸν ὠνειρεύονταν κι' αὐτὴ καὶ τὸν ποιοῦσε.

Ὅμως δὲν ἦτον βολετὸ τοῦ θρόνου αὐτὴ βλαστάρι

Ἄντρα τὸν πρωτομάστορα τῶν γεφυριῶν νὰ πάρη.

Δίνει τὸ λόγῳ ὁ Βασιλεὺς.

— Λεβέντη, τὸνομά σου ;

— Μὲ λὲν Μανώλη, Βασιλιά.

— Ὅμως καλὰ στοχάσου.

Ὁ χρόνος ἂν παραδιαβῆ καὶ δὲν τὸ θεμελιώσης,

Μὲ τῷμορφο κεφάλι σου τὸ τάμμα θὰ πλερώσης.

Ἄρχίζει σύνταχα ἡ δουλειά. Σὰν γίγαντοι ἀπιθώνουν

Πέτρα σὲ πέτρα οἱ μᾶστοροι καὶ χιτίζουν κι' ἀββεστώνουν.

Ὅμως παρὰ πολὺ ψηλοὶ οἱ βράχοι ἐκεῖ ὑψωνόνταν,

Τὸ ρέμμα τοῦ Ἀσπροπόταμου ἦταν πολὺ βαθύ,

Κ' οὔτε θεμέλιο μπόρεις ἐκεῖ ποτὲ νὰ στεριωθῆ.

Ὅ,τι ἔχιζαν ὀλημερις τὴν νύχτα ἐγκρεμνιζόταν.

Θλίβει' ὁ νιός.

Ἡ ἀγάπη τοῦ κρυφὰ τὸν συντυχαίνει,

— Χωρὶς ἐλπίδα, ἀφώτιστοι, θολοί, σκοτεινιασμένοι

Πέρασαν χρόνοι ὀλόβολοι, καὶ τώρα ποῦ σιμώνει

Νὰ φέξῃ ἡ αὐγὴ μας ἡ γλυκειά, κι' ἡ πίκρες μας, οἱ πόνοι

Νὰ σβύσουν σὰν τὴν καταχνιὰ βογγᾶς, καλέ μου, ἀκόμα ;

— Καϋμένη, δὲ μὲ κλαῖς καὶ σύ ! τοῦ γάμου μας τὸ στρῶμα

Τάχα σὰν ποῦ ὄνειρεύεσαι ; Εἶν' τὰ βουνὰ ψηλά,

Τὸ ρέμμα τοῦ Ἀσπρου εἶνε βαθύ, κι' ὀλόγοργο κυλᾶ

Κι οὔτε θεμέλιο στέριωσαν ὡς σήμερα οἱ μαστόροι.

Ὅ,τι τὴν μέρα χιτίζεται χαλᾶ τὴν νύχτα, κόρη.

Κι' ἂν μέσ' στὸ χρόνο δὲν στηθῆ ἀκέρησ τὸ γεφύρι,

Πάρε μου τὸ κεφάλι ἐσύ, καὶ σύρ' το ἐσὺ τοῦ κύρη,

νὰ πλερωθῆ τὸ τάμμα του.

Κ' ἔκλαιγε τὸ παλληκάρι,

Ἐκλαιγε σιμὰ κ' ἡ ἀγάπη του.

Μιά νύχτα μὲ φεγγάρι,

Τ' ἀστέρι τοῦ μεσονυχτιοῦ τὸ λαμπερὸ ὅταν σκάζη,
Τὸ πατρικὸ τὸ κάστρο της ἢ κόρη τὸ ἀπαριάζει
Καὶ πάει στὸν Ἀσπροπόταμο. Κάθεται μέσ' στὴν ἄκρη,
Καὶ τ' ἀφρισμένα του νερὰ τὰ ραίνει μὲ τὸ δάκρυ.
Νεραΐδες ἀπ' τὰ κύματα πηδοῦν χεροπιασμένες
Καὶ στένουν τοὺς πλεχτοὺς χοροὺς. Ἡ ὄχθιες καμαρωμένες
Ἀντιλαλοῦνε τοὺς ἀχούς.

Στ' Ἀγραφα ἀσπρογιαλίζει

Ἡ Χαρανοῦλα. Ὁ Ἀδερφινός, λαμπρὸς λαμπρὸς σταλάζει
Στὸ μέτωπό της τῶμορφο ἀχτίδες διαμαντένιες.
Τ' ἄλλα τ' ἀστέρια ἀχνίζουνε. Γελοῦνε σμαραγδένιες
Γύρω ἢ κορφές. Ἡ ξωτικὲς λυοῦν τοὺς πλεκτοὺς χοροὺς των
Καὶ χάνονται σιὰ ρέμματα, κι' ὀπίσω τοὺς ἀχούς των

Ἀκόμ' ἀντιλαλοῦν ἡ ὄχθιές. Ἀπ' ὅλες μιὰ μονάχη
Εἶδε τὴν κόρη ὅπ' ἔκλαιγε καὶ τὴ ρωτᾷει τί νᾶχη.
Τὸν μυστικὸ τὸν πόνο της ἢ κόρη φανερώνει.
—Βασιλοπούλα, ἄδικα κλαῖς· γεφύρι δὲν στεριώνει,
Οὔτε θεμέλιο στένεται στὸν Ἀσπρο, μὰ τὰ μάτια μας,
Κόρη ἂν δὲν ἔρθῃ ἀπάρθρηνη σκλάβα μέσ' στὰ παλάτια μας.

Εἶπε κ' ἐχάθηκε κι' αὐτὴ στοῦ ποταμοῦ τὸ κύμα,
Τὸ κύμα ὀπώγειν' ὕστερα Βασιλοπούλας μνημα.

Ἔδωσε ὁ ἥλιος. Πελεκοῦν οἱ μᾶστοροι καὶ χτίζουνε,
Στεριώνουν τὰ θεμέλια τους κι' ἀπ' τότε δὲν βουλίζουν
Στὸ ρέμμα, οὐδὲ ξεσέρνονται. Κι' ἀπ' τότε κάθε βράδυ,
Σὰν πέρασε τὸ μεσάνυχτο κ' ἔσφιγγε τὸ σκοτάδι,
Ἄκουγε ὁ Πρωτομάστορας τραγοῦδι γνώριμό του,
Νὰ βγαίνη ἀπ' τὰ βαθειὰ νερά, ἄκουε, κι' ἀπ' τὸν καῦμό του
Ἐυπνὸς στὴν ἀκροποταμιὰ ὄλονυχτὶς γυροῦσε.
Τὸ μυστικὸ τοῦ τραγουδιοῦ νὰ μάθῃ δὲν μποροῦσε.

Καὶ τὸ γεφύρι στένεται κι' αὐτὸς τὸ καμαρώνει.
Ὡς π' ἄκουσε ἡ Ξωθιὲς νὰ λέν : «Γεφύρι δὲν στεριώνει.
Οὔτε θεμέλιο σταίνεται στὸν Ἀσπρο, μὰ τὰ μάτια μας,

Κόρη ἂν δὲν ἔρθῃ ἀπάρθρευη σκλάβα μέσ' στὰ παλάτια μας».
Κι' ὡς ποῦ μαθεύτηκε ὁ χαμός τῆς κόρης πέρα ὡς πέρα

Μῆνες περνοῦνε, κ' ὕστερη τοῦ χρόνου φτάνει μέρα,
Κι' ὅσο νὰ πάρῃ ὁ ἴσκιος τῆς κι' ὁ ἥλιος τῆς νὰ γείρῃ,
Θεμελιωμένο ἐπρόβαλε κι' ἀκέραιο τὸ γεφύρι.

Στὸν πικραμένο Βασιλιά, ποῦ μέρα νύχτα κλαίει
Τῆς μοναχῆς του τὸν χαμό, ἔρχεται ὁ υἱὸς καὶ λέει :
— Τῶστησα τὸ γεφύρι μου, ψηλὸ καὶ στοιχειωμένο,
Καὶ τῶμορφο κεφάλι μου δὲ θὰ τὸ δῆς κομμένο.
Διαμάντια, ἀσῆμι, μάλαμα καὶ βιὸ δὲ σοῦ ζητοῦσα,
Τάμμα τὴν κόρη σου ἤθελα ὁποῦ τὴν ἀγαποῦσα.
Καὶ τώρα ποῦ τὸ στέριωσα, θὰ πάω νὰ τὴνὲ βρῶ.

Καὶ πάει καὶ ρίχνεται κι' αὐτὸς μέσ' στ' Ἄσπρου τὸ νερό.

Ν. ΠΕΤΜΕΖΑΣ

ΤΡΕΙΣ ΑΔΕΡΦΕΙΣ

Τρεῖς ἀδερφές, τρεῖς ἀδερφές ! Παντοῦ μὲ πᾶνε συνοδίαι.
νύχτα κι' ἀγῆ καὶ ἡμέρα !

Ἡ μιά, πότε καλόγνωμη χαρίζει μ' ἀνοιχτὴ καρδιά,
καὶ πότε σφιχτοχέρα.

Ἡ ἄλλη, δουλεύτρα ἀκάματη, γνέθει τὸ νῆμα τ' ἀσῆμι
ποὺ χίλιες πῆχες νᾶνε !

Γειά καὶ χαρὰ στὰ χέρια τῆς, ποῦ νὰ μὴν πάψουνε στιγμῆ
τ' ἀδράχτι νὰ γυρνᾶνε.

Κι' ἡ ἄλλη ;—Θωρεῖ τὸν ἴσκιό τῆς—Κρατάει ψαλίδι κοφτερὸ—
καρδιά μου γιατί τρέμεις ;

Ποιὰ μέρα, ποιὰ ὥρα, ποιὸν καιρὸ ;—Τρέχει καὶ κόβει στὸ φτεροὸ
τὸ νῆμα τῆς ἀνέμης.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΟΙ ΕΞΗ ΚΟΡΕΣ ΤΟΥ ΕΡΕΧΘΕΙΟΥ

Στους ἔξι στύλους φύσηξε ὁ τεχνίτης
τὴν ἀνθρώπινη ζωή· κι' ἀπ' τὸν καθένα
λαφρόσκεπο ἔδειξε τ' ὠραῖο κορμί της
μιὰ μαρμαροπελεκητὴ παρθένα.

Νίκης φτερά δὲν ἔχει· τὴν ὁρμή της
κρατοῦν τὰ πόδια της θεμελιωμένα,
μεστωμένα τὰ στήθη ἀπ' τὴ θερμὴ της
πνοή· στὰ πλευρὰ τὰ χέρια της ριγμένα...

Τὰ ἔξι κορμὰ τὰ ὀλόισα φανερόνουν
μὲ τὴν ἀδάμαστή τους περηφάνεια,
πὼς στὸ χῶμα ποτὲ δὲν ἔχουν σκύψει,

καὶ τὰ κεφάλια ἀβάρετα στυλώνουν
τὴ θεία σκεπή, σὰν νὰ φοροῦν στεφάνια
κρίνων, σταλμένα ἀπ' τοῦ Ὀλύμπου τὰ ὕψη.

Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ε Λ Α Τ Ι Α

Ἐλάτια χρυσοπράσινα, χαρὰ ἢ ζωὴ σὲ μένα
ποὺ μπόρεσα νὰ ρθῶ
στὴν ἀψηλὴ βουνοκορφὴ ποὺ βρίσκεστε ὑψωμένα
θνητὸς ἐγώ, σ' ἀθάνατες κορφές ν' ἀνυψωθῶ.

Πόση χαρὰ καὶ δύναμη στὸ πλάϊ σας δὲ νοιώθω,
γιγάντιο τοῦ βουνοῦ,
καθὼς βαθειὰ στὰ στήθεια μου κλείνω τὸν ἴδιο πόθο
κλαδί ἀπὸ σᾶς, τὰ σύννεφα νὰ φτάσω τ' οὐρανοῦ.

Μπορεῖ νὰ ζῶ στὴν ἡρεμὴ τῆς πολιτείας γαλήνη
χωρὶς καμμιά ἡδονή,
μὰ ἐντὸς μου ἀστράφτει ὁ κεραυνὸς — κι' εἶναι γιὰ μένα ὀδύνη
τὴν ὑπαρξή μου νὰ περνῶ σὲ νύχτα σκοτεινὴ.

Ψηλὰ ποθῶ τὰ σύννεφα τῶν οὐρανῶν νὰ φτάσω
δέντρο, πουλί, φτερό,

τὴ λεύτερη τοῦ ὀρίζοντα γραμμούλα ν' ἀγκαλιάσω,
τὸν ἥλιο αἰώνια ἢ μιὰ στιγμή στὴν πλάση νὰ χαρῶ.

*Ελάτι ἐγὼ περήφανο, ποτὲ δὲν ἔχω σπείρει
σὲ μπόρα ἢ κεραυνό,
γι' αὐτὸ ἡ ψυχὴ μου χαίρεται μ' ἔσ᾿ τὸ πανηγύρι,
δέντρα καθὼς ὑψώνεστε σκοποὶ στὸν οὐρανό.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Υ ΤΟ ΚΕΝΤΗΜΑ ΤΟΥ ΜΑΝΤΗΛΙΟΥ

Στὴν ἄκρη τοῦ γαλοῦ ξανθὴ κάθεται κόρη
Κι' ὠρηόπλουμο λευκὸ χρυσοκεντάει μαντῆλι,
Μαντῆλι τοῦ γαμπροῦ, τοῦ γάμου τῆς κανίσκι.
Τὴν θάλασσα κεντάει μὲ τὰ νησιά τῆς ὄλα,
Κεντάει τὸν οὐρανὸ μὲ τὰ λαμπρά του ἀστέρια,
Τὴν γῆ μὲ τὰ πολλὰ καὶ μὲ τὰ ὠραῖα λουλούδια,
Κεντάει κ' ἓνα βουνὸ ψηλὸ ψηλὸ καὶ μέγα.
Τὸ χάραγμα γλυκὰ προβάλλει στὴν κορφὴ του
Καὶ βάφεται ἡ κορφὴ καὶ τοῦρανοῦ ἡ λουρίδα
Ροδόλευκη. Νερὰ καθάρια κι' ἀσημένια
Τὰ διάπλατα πλευρὰ ξετρέχουν κι' αὐλακώνουν.
Χιλιόχρονα, παλιά, βαθιά, ἰσκιωμένα ὄρμνια
Κεντάει στὲς λαγκαδιές μὲ πράσινο μετάξι.
Στοὺς ὄχτους, στὰ ριζά, κοπάδια ἀπρολογᾶνε
Καὶ φαίνονται βοσκοί, καὶ στῶμορφο κεντίδι
Φλογέρες λὲς κι ἀκούς, λὲς καὶ γροικᾶς τραγούδια,
Βελάσματα βραχνὰ καὶ ἤχους ἀπὸ τρουκάνια.

Στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ κεντάει γαλάζια λίμνη,
Μὲ καλαμιές χρυσές. Ἕνας ψαρῶς στὴν ἄκρη
Πεζόβολον κρατεῖ καὶ δόλωμα ἐτοιμάζει.
Κάμπον πλατὺν πλατὺν μὲ σμαραγδένιο νῆμα
Ἐλόγυρα κεντάει. Στὴ μέση ἀπὸ τὸν κάμπο
Ποτάμι σιγαλὸ καὶ φιδωτὸ ξομπλιάζει
Μὲ δάφνες, μὲ μυρτιές καὶ μὲ δασιὰ πλατάνια,
Μὲ ἀηδόνια, μὲ φωλιές· καὶ στὸ πανώρηο ξόπλι

Τὸν φλοῖσβο τοῦ νεροῦ θαρρεῖς κ' ἀκοῦς, τῆς δάφνης
Τὸ μύρο, τῆς μυρτιάς, θαρρεῖς ὅτι ἀνασαίνεις,
Πῶς τὸν κελαϊδισμό τῶν ἀηδονιῶν ξανοίγεις,
Πῶς νοιώθεις τὸ ἀπαλὸ τῆς φυλλουριᾶς μουρμούρι.
Στὴν ἀκροποταμιᾶν ἀλάφι ζωγραφίζει
Ποῦ σκύφτει στὰ νερὰ νὰ πιῇ τὰ κρουσταλλένια
Καὶ ξάφνου σαῖτιά στὴν πλάτη τὸ λαβώνει·
Στρέφεται αὐτό, κυττάει μὲ πόνο τὴν πληγὴ του,
Πάσχει ν' ἀπαλλαχθῆ, δὲν δύνεται τὸ μαῦρο,
Κι' ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἀπὸ τὰ δένδρα γύρα
Βοήθεια λὲς ζητάει.

Ἐλόγυρα ἀπὸ τὸν κάμπο

Πληθὸς μικρὰ χωριὰ κεντάει, χωράφια ἀλλοῦθε
Μὲ ὀλόχρυσά σπαρτά, μὲ θημωνιές, μὲ ἀλώνια,
Πράσινα ἀμπέλια ἀλλοῦ μὲ κίτρινα σταφύλια,
Κίτρινα σὰν φλουριά, κ' ὄμορφα κοπελούδια
Ποῦ μπαίνουν μὲ πλεχτὰ καλάθια καὶ τρυγᾶνε.

Γάμον ἀρχοντικὸ σ' ἓνα χωριὸ πλουμίξει,
Μὲ νύφη, μὲ γαμπρό, μὲ φλάμπουρα, μὲ ψίκα,
Δράκους ἀλλοῦ κεντάει καὶ λάμιες καὶ νεράιδες,
Κεντάει κ' ἓναν γιालὸ μὲ ζαφειρένια πλάτια.

Στὴν ἀκρὴ τοῦ γιालοῦ τὴν ἴδια τὴ θωριά της
Ἐλόφαντὴ ἱστορεῖ ἀπὸ ὀμορφιά καὶ νειότη,
Καὶ πλοῦτον καὶ ἀρχοντιά, καὶ στὰ λευκά της χέρια
Τ' ἀργόχειρο κρατεῖ, τ' ὠρηόπλουμο μαντῆλι,
Μαντῆλι τοῦ γαμπροῦ, τοῦ γάμου τῆς κανίσκι.

Ἐνάργη τὸ κεντάει κ' ὄλο τοῦ λέει τραγούδια,

— Μαντῆλι πλουμερὸ καὶ χρυσοκεντημένο,
Παιδὸς νᾶνε τάχα ὁ νιὸς ὀποῦ θὰ σ' ἀποχτήση ;
Παιδὸς νᾶνε τάχα ὁ νιὸς ποῦ μ' ἓνα δαχτυλίδι,
Μαντῆλι μου ἀκριβό, κανίσκι θὰ σὲ πάρῃ ;
Παιδὸς νᾶνε τάχα αὐτός ; Πέτε μου, ἔσεῖς δεντροῦκια
Καὶ σεῖς καλὰ πουλιά. Μουρμούρισε μου ἀγάλια
Ἐσύ, ὠραῖε γιὰλὸ καὶ γαλανὸ οὐρανὸ μου !
Ἐσύ, φτερουγιστέ, καθάριε λογισμέ μου
Γιατὶ δὲ μοῦ τὸν λὲς, γιατί δὲν μοῦ τὸν δείχνεις ;

ΣΩΤ. ΣΚΙΠΗΣ

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΖΑΛΟΓΓΟΥ

Σάν ιδέες μέσ' σ' ἐγκέφαλο Πάνω στῆς Λιωνιότητας
ἐνὸς θεοῦ ἀθανάτου, τὸ βράχο οἱ Κρινοδάχτυλες
χορεύουν οἱ Σουλιώτισσες ἀγγελικὰ χορεύουν
στὸ βράχο τοῦ Ζαλόγγου, κι' εἶν' ὁ γκρεμνός τους τώρα
μὲ ρυθμὸν ἄγριο. Ἄθνασσία.

Μεγαλώνουν, πλατύνονται, Ὅχι, δὲν ἔτελείωσε,
δὲ χωροῦν στὴν Ἑλλάδα, μόνο ἀνυψώθη ἀμέτρητα,
Βγαίνουν ἔξω ἀπ' τὰ σύνορα κι' ὡς νέος Ἀστερισμός
τῆς ζωῆς, καὶ σὰ σύμβολα ὁ Χορὸς τοῦ Ζαλόγγου
ἀεροκινουῦνται. λάμπει στὰ ὕψη.

Δ. ΠΟΡΦΥΡΑΣ

ΤΟ ΣΤΕΡΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Πῆραν στρατὶ στρατὶ τὸ μονοπάτι,
Βασιλοπούλες καὶ καλοκυράδες,
Ἄπὸ τίς ξένες χῶρες βασιλιάδες
Καὶ καβαλλάρηδες ἀπάνω στ' αἶτι.

Καὶ γύρω στῆς γιαγιᾶς μου τὸ κρεββάτι,
Ἄνάμεσα ἀπὸ δύο γλωμέες λαμπιάδες,
Περνούσανε καὶ σὰν τραγουδιστάδες
Τῆς τραγουδοῦσαν — ποιὸς τὸ ξέρει; — κάτι.

Κανεὶς γιὰ τῆς γιαγιᾶς μου τὴν ἀγάπη,
Δὲ σκότωσε τὸ Δράκο ἢ τὸν Ἀράπη,
Καὶ νὰ τῆς φέρῃ Ἀθάνατο Νερό.

Ἡ μάννα μου εἶχε γονατίσει κάτου,
Μ' ἀπάνω—μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ—
Ὁ Ἀρχάγγελος χτυποῦσε τὰ φτερά του.

Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

Τ Ο Σ Π Ι Τ Ι

Πέφτουνε κ' οί μέρες, πέφτουνε κ' οί χρόνοι
Μέσα στῶν αἰῶνων τὸ ἄπειρο, γοργοί·

Ἐκκλησίες καὶ κάστρα, πυραμίδες, θρόνοι,
Ὅλα τὰ γκρεμίζει τοῦ καιροῦ ἡ ὀργή.

Μ' ἀπ' τῆ γῆ τὸ Σπίτι πάντα θὰ φντορώνη
Σὰν βωμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ θὰ λειτουργῆ.

Χάνονται ὅλα: αἰῶνες, μῆνες, μέρες, χρόνια,
Σβύνουν βασιλιάδες, ἥρωες καὶ θεοί,

Ὅλα σαβανώνουν τοῦ καιροῦ τὰ χρόνια,

Ἱστορίες καὶ μύθοι, ἄνθρωποι, λαοί,

Ὅλα λησμονιοῦνται· μὰ θὰ λάμπη αἰώνια

Τοῦ Σπιτιοῦ ἢ θεότης, τοῦ Σπιτιοῦ ἢ ζωή.

Μέρες, μῆνες, χρόνια, ἥλιοι, κόσμοι, ἀστέρια,

Ὅλα τὰ σκεπάζει τάφου παγωνιά,

Τῶν καιρῶν ἢ πόρες καὶ τ' ἀγοισαίρια,

Ὅλα τὰ παγώνει βαρυνχειμωνιά,

Ὅλα σβύνουν· μόνη κ' ἄσβεστη κ' ἀκέρηα

Φέγγει καὶ θερμαίνει τοῦ Σπιτιοῦ ἡ γωνιά.

Ἄχ! μαδοῦν οἱ μέρες καὶ μαδοῦν οἱ χρόνοι!

Ὅλα τὰ μαθαίνει τοῦ καιροῦ ἡ πνοή.

Ἐρως, δόξα, πλοῦτη λύνουν σὰν τὸ χιόνι,

Ὅπως ὅλα τ' ἀνθη ζοῦνε ἓνα πρωί,

Ὅλα ἢ λήθη θάφτει, μὰ ἢ Ἀγάπη μόνη

Στοῦ Σπιτιοῦ θ' ἀνθίξῃ τὴ χρυσῆ ζωή.

Γ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

Η ΠΕΡΔΙΚΑ

Βόσκουν ή άλλες πέρδικες ή λούζονται στ' αυλάκι
καί μιὰ στά νύχια περπατεῖ ἀπάνω σὲ κοτρώνι,
καί γέρνει πίσω καί τηρᾷ μικρὸ ἕνα περδικάκι,
καί τότε τοῦ γλυκομιλεῖ καί τότε τὸ μαλλώνει :

— "Ἄκου τῆς μάννας τὴ λαλιά κι' ἀνέβα στὸ λιθάρι,
γιατ' ἡ καρδιά μου λαχταρεῖ, μονάκριβο πουλί μου.
— Γιὰ δέ, μαννοῦλα, τὸ νερὸ ποῦ βρέχει τὸ θυμάρι,
γιὰ δὲ τὰ συνομήλικα πῶς παίζουν ἀντικρὺ μου.

— "Ἐχουν ἡ μάνναις τους πολλὰ! ἔλα, πουλί, κοντά μου
κ' εἶδα τὸν ἴσκιο γερακιοῦ ἐδῶ σιμὰ στ' αυλάκι.

— Πᾶμε, μαννοῦλα, στά νερὰ νὰ βρῶ τὴ συντροφιά μου!
αὐτὸ ἦταν σύννεφο μικρὸ, δὲν ἦτανε γεράκι.

Κι' ὁ ἴσκιος πάλι ἐφάνηκεν ἀπάνω στά λιθάρια,
καί κατεβαίν' ἡ πέρδικα ζητῶντας τ' ἀκριβὸ της,¹
κι' αὐτὲς ποῦ ἦταν στὸ ρίζωμα τρουπῶσαν στά θυμάρια.
Ἐκεῖθε ὁ ἴσκιος πέρασε τοῦ γερακιοῦ προδότης,

κι' ἀκούσθη ἕνα φτερούγισμα, μιὰ ταραχή, μιὰ ἀντάρα
— Ὅπως τὸ μονάκριβο, ἔχει πικρὴ τὴν ψύχη!
Σκούζει, χτυπιέται ἡ πέρδικα μὲ τρόμο, μὲ λαχτάρα,
καί τὸ ἀκριβὸ της σπαρταρᾷ στοῦ γερακιοῦ τὸ νύχι

*Ἡ μάνναις τῶν παιδιῶνε μας γεράκια δὲν φοβοῦνται
τὸ μυριοχαϊδεμένο τους στά νύχια του νὰ πάρη . . .
Ἄπ' ἄλλα βάσανα σκληρὰ στὸν κόσμον τυραννοῦνται,
ἔχουν ἀρρώστιες φοβερὲς καί Χάρο μακελλάρη.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΕΥΤΥΧΙΑ

Καθόμαστε σὺν πάντα οἱ δύο
βράδου στὸ σπίτι, ἀντικρονά της
γυρμένος ἤμουν στὸ βιβλίο,
κ' ἦταν σκυμμένη στὴ δουλειά της.

Καὶ στὸ βιβλίο αὐτὸ ἦταν στίχοι,
ψυχὴ ἀπὸ λάμψη καὶ ἄρμονία.
Ἔτσι ἐκεῖ τ' ἄνοιξα στὴν τύχη,
καὶ νὰ τί διάβασα

«Εὐτυχία!»

«Λουλοῦδι, σὲ ποιά χώρα ἀνθίζεις,
σὲ τοιὸ γιὰλό, μαργαριτάρι;
Ἄστéρι, ποιὲς μεριὲς φωτίζεις
καὶ ποιὲς καρδιές, οὐράνια χάρι;

«Ποῦ, Χερουβεῖμ, φτερὰ διπλώνεις;
Νεράϊδα, ποῦ δροσολογιέσαι;
Εἶσαι διαμάντι καὶ δὲ λυώνεις
ἢ καταχνιὰ εἶσαι καὶ σκορπιέσαι;

«Ἄδης, παράδεισος σὲ κρύβει;
Στὸν κόσμον ἢ στὴν ἐρημία,
μέσ' σὲ παλάτι ἢ σὲ καλύβι,
πὲς μου, ποῦ βρῖσκεσ', Εὐτυχία!»

Δίχως τὰ μάτια ἀπ' τὴ δουλειά της
νὰ τὰ σηκώσῃ, «Ἐδῶ!» ἀπεκρίθη·
Τρεμουλιαστὴ μὲ τὴ λαλιά της
μὰ μουσικὴ στὸ σπίτι ἐχύθη.

Κ' ἓνα καρδιόκτυπο μὲ πιάνει,
κι' ἀμίλητη λαχτάρα αἰφνίδια,
γιατὶ πῶς ἄκουσα μοῦ ἐφάνη

Τὴν Εὐτυχία τὴν ἴδια

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ

ΛΥΠΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑ

Σ' τὸ δρόμο ποῦ ψηλὰ πηγαίνει

Ἀπαντηθῆκαν μὰ φορὰ

Ἡ Λύπη ἢ Μαυροφορεμένη

Κ' ἢ ἀνθοστόλιστη ἢ Χαρά.

Κ' εἰν' ἢ Χαρὰ γεμάτη νειᾶτα,

Ξανθομαλλοῦσα, γαλανή,

Κ' εἶνε ἢ Λύπη ἢ μαυρομμάτα,

Γλυκεῖα παρθένα, ταπεινή.

Μέσα στὰ χεῖλη της, στὴν ἄκρη,

Κρύβει ἓνα γέλιο ἢ Χαρά,

Κρύβει κ' ἢ Λύπη ἓνα δάκρυ

Στὰ μάτια της τὰ φωτερὰ.

Κ' εἶπε ἢ Χαρά: — Σὰν τί σοῦ λείπει

Κ' ἔχεις τὸ βλέμμα ταπεινό;

Καὶ τῆς ἀπήντησεν ἢ Λύπη:

— Πονῶ, αἰῶνια πονῶ!

Καὶ ἢ Χαρὰ καλὴ παρθένα,

Τὴν συμπονεῖ στὰ ἀληθινά,

Κ' ἔννοιωσε ἀμέσως δακρυσμένα

τὰ μάτια της τὰ γαλανά.

Πρώτη φορὰ ὅπου δακρύζει

Αὐτὴ τοῦ γέλιου ἢ συντροφιά,

Κ' ἢ Λύπη ποῦ τὴν ἀντικρύζει

Θαμβόνει' ἀπ' τὴν εὐμορφιά.

Κ' εἶπεν ἢ Λύπη: — Σ' ὠμορφαίνει

Τὸ δάκρυ μου, Χαρὰ τρελλή! . . .

Κ' εὐθύς στὸ πλάϊ της πηγαίνει

Καὶ τὴν φιλεῖ καὶ τὴν φιλεῖ.

Κ' ἢ Λύπη, νά, χαμογελαί

Αὐτὴ τοῦ πόνου ἢ συντροφιά,

Καὶ ἢ Χαρὰ ποῦ τὴν κυττάει

Θαμβόνει' ἀπ' τὴν εὐμορφιά.

Κ' εἶπε ἡ Χαρά : Σὲ ὁμορφαίνει
Τὸ γέλοιο μου, Λύπη δειλή ! ...

Κ' εὐθὺς στὸ πλάϊ τῆς πηγαίνει
Καὶ τὴν φιλεῖ καὶ τὴν φιλεῖ.

Κ' ἐνῶ φιλιούνται καὶ χαϊδεύουν

Ἐμὴ μιὰ τῆς ἄλλης τὰ μαλλιά,

Δάκρυ, γέλοιο ἀνακατεύουν

Μέσα σ' ἐκεῖνα τὰ φιλιὰ

Λέγ' ἡ Χαρά ἡ ζηλεμένη

Στὴ Λύπη ποῦ αἰῶνια ζῆ.

— Ἐμὴ μιὰ τὴν ἄλλη ὁμορφαίνει,

Ἐλα νὰ ζήσωμε μαζῆ.

Ἐμὴ Λύπη πὰ δὲν τὴν ἀφίνει,

Μὰ κ' ἡ Χαρά τὴν προσκαλεῖ ...

Κ' ἡ δυὸ γυναῖκες, τὶ νὰ γείνη ;

Θέλουν ν' ἀρέσουν ποιοὶ πολὺν

Γι' αὐτὸ ζευγάρι πάντα ζῆ

Ἐμὴ Λύπη κ' ἡ Χαρά μαζῆ.

4. ΚΑΛΒΟΣ

Ο ΩΚΕΑΝΟΣ

Α'

Γῆ τῶν θεῶν φροντίδα,
Ἐλλάς ἡρώων μητέρα,
Φίλη γλυκεῖα πατρίδα μου,
Νύκτα δουλείας σ' ἐσκέπασε
Νύκτα αἰώνων.

Οὔτω εἰς τὸ χάος ἀμέτρητον
Τῶν οὐρανίων ἐρήμων,
Νυκτερινὸς ἐξάπλωσεν
Ἐρεβος τὰ πλατέα
Πένθιμα ἐμβόλια.

Καὶ εἰς τὴν σκοτιὰν βαθεῖαν,
Εἰς τὸ ἀπέραντον διάστημα,
Τὰ φῶτα σιγαλέα
Κινῶνται τῶν ἀστέρων
Λελυπημένα.

Ἐχάθησαν οἱ πόλεις,
Ἐχάθησαν τὰ δάση,
Κ' ἡ θάλασσα κοιμᾶται
Καὶ τὰ βουνὰ κ' ὁ θόρυβος
Παύει τῶν ζώντων.

Πρὸς τὰ φορικτὰ βασιλεία
 Ὅμοιάζει τοῦ θανάτου
 Ἡ φύσις ὄλη· ἐκεῖθεν
 Ἦχος ποτὲ δὲν ἔρχεται
 Ὕμνων ἢ θρήνων.

Β'

Ἄλλὰ τῶν μακαρίων
 Στάβλων ἰδοὺ τὰ ἡῶα
 Κάγκελα οἱ ὄραι ἀνοίγουσιν,
 Ἰδοὺ τὰ ἀκάμαντα ἄλογα
 Τοῦ Ἥλιου ἐκβαίνουν.

Χρυσᾶ, φλογώδη, καίουσι
 Τοὺς δρόμους τοῦ ἀέρος
 Τὰ ἀμλλητήρια πέταλα.
 Τοὺς οὐρανούς φωτίζουνσι
 Λάμπουσαι αἱ χαιταί

Τώρα ἐξανοίγει τ' ἀνθη
 Εἰς τὸν δροσώδη κόλπον
 Τῆς γῆς ἡ ἀυγή· καὶ φαίνονται
 Τώρα τῶν φιλοπόνων
 Ἄνδρῶν τὰ ἔργα.

Τὰ μυρισμένα χεῖλη
 Τῆς ἡμέρας φιλοῦσι
 Ἐὐ ἀναπαυμένον μέτωπον
 Τῆς οἰκουμένης· φεύγουσιν
 Ὅνειρα, σκότος

Ἕπνος, σιγή· Καὶ πάλιν
 Τὰ χωράφια, τὴν θάλασσαν,
 Τὸν ἀέρα γεμίζουνσι
 Καὶ τὰς πόλεις κρότον,
 Ποίμνια καὶ Λύρα.

Εἰς τοῦ σπηλαίου τὸ στόμα
 Ἰδοὺ προβαίνει ὁ μέγας
 Λέων, τὸν φοβερόν
 Λαιμὸν τετριχωμένον
 Βρέμων τινάζει.

Ὁ αἰετὸς ἀφήνει
 Τοὺς κρημνοὺς ὑψηλοῦς,
 Κτυπάουσιν οἱ πτέρυγες
 Τὰ νέφη, καὶ τὸν Ὀλυμπον
 Ἡ κλαγγὴ σχίζει.

Γ'

Ἐθλίψε τὴν Ἑλλάδα
 Νύκτα πολλῶν αἰωνῶν,
 Νύκτα μακρᾶς δουλείας,
 Αἰσχρὴν ἀνδρῶν, ἢ θέλημα
 Τῶν ἀθανάτων.

Ἡ χώρα τότε ἐφαίνετο
 Ναὸς ἠρειπωμένος
 Ὅπου οἱ ψαλμοὶ σιγᾶουσι,
 Καὶ τοῦ κισσοῦ τὰ ἀτρέμητα
 Φύλλα κοιμῶνται.

Ὡσὸν ἐπὶ τὴν ἀπειρον
 Θάλασσαν τῶν ὀνείρων
 Ὀλίγαι, ἀπηλπισμένα
 Ψυχαὶ νεκρῶν διαβαίνουσι
 Μὲ δίχως βίαν.

Οὕτως ἀπὸ τοῦ Ἄθωνος
 Τὰ δένδρα, ἕως τοὺς βράχους
 Τῆς Κυθήρας, κυλιούσα
 Τὴν ἄμαξαν βραδείαν,
 Οὐρανοδρόμον,

Ἡ τρίμορφος Ἑκάτη
 Ἐθεώρει τὰ πλοῖα
 Εἰς τοῦ Αἰγαίου τοὺς κόλπους,
 Λάμνοντα ἀδόξως, φεύγοντα
 Διασκορπισμένα.

Δ'

Σὺ τότε, ὦ λαμπροτάτη
 Κόρη Διός, τοῦ κόσμου
 Μόνη παρηγορία,
 Τὴν γῆν μου ἐσὺ ἐνθυμήθηκας
 Ὅ ἐλευθερία.

Ἦλθ' ἡ θεά, κατέβη
Εἰς τὰ παραθαλάσσια
Κλειστά τῆς Χίου· τὰς χεῖρας
Ἄπλωσ' ὀρθῆ καὶ κλαίουσα
Λέγει τοιάδε :

«Ὠκεανέ, πατέρα
Τῶν χορῶν ἀθανάτων,
Ἄκουσον τὴν φωνὴν μου
Καὶ τῆς ψυχῆς μου τέλεισον
Τὸν μέγαν πόθον.
Ἐνδοξον θρόνον εἶχον
Εἰς τὴν Ἑλλάδα, τύραννοι
Πρὸ πολλοῦ τὸν κρατοῦσι.
Σήμερον σὺ βοήθησον,
Δός μου τὸν θρόνον
Ὅταν τοὺς ἀνοήτους
Φεύγω θνητούς, μέ δέχονται
Οἱ πατρικαὶ σου ἀγκάλαι,
Ἡ ἐλπίς μου εἰς τὴν ἀγάπην σου
Στηρίζεται ὅλη.

Ε'

Εἶπε κ' εἰθὺς ἐπάνω
Εἰς τὰς ροὰς ἐχύθη
Τοῦ Ὠκεανοῦ, φωτίζουσα
Τὰ νῶτα ὑγρά, καὶ θεῖα
Πρόφαντος λάμψης.
Ἀστράπτουσι τὰ κύματα
Ὡς οἱ οὐρανοί, καὶ ἀνέφελος
Ξάστερος φέγγει ὁ ἥλιος,
Καὶ τὰ πολλὰ νησιά
Δείχνει τοῦ Αἰγαίου.
Πρόσεχε τώρα ὡς ἄνεμος
Σφοδρὸς μέσα εἰς τὰ δάση
Ὁ ἀλαλαγμὸς σηκώνεται.
Ἄκουε τῶν πλεόντων
Τὰ «ἔϊα μόλα».

Σχισμένη ὑπὸ μυρίας
Πρώρας ἀφρίζει ἡ θάλασσα,
Τὰ π ερωμένα ἀδρόχτια
Ἐλεύθερα ἔξαπλώνονται
Εἰς τὸν ἄερα.

Ἐπὶ τὴν λίμνην οὕτως
Αὐγερινὰ πετάουσι
Τὰ πλήθη τῶν μελίσσων
Ὅταν γλυκὺ τοῦ ἔαρος
Φυσᾷ τὸ πνεῦμα.
Ἐπὶ τὴν ἄμμον οὕτω
Περιπατοῦν οἱ λέοντες
Ζητοῦντες τὰ κοπάδια,
Τὴν θέρμην τῶν ὀνύχων
Ἐὰν αἰσθανθῶσιν
Οὕτως ἐὰν τὴν δύναμιν
Ἀκούσουν τῶν περυγῶν
Οἱ ἀετοί, τὸ κτύπημα
Τῶν βροντῶν ὑπερήφ νοι
Καταφρονοῦσι.

ΣΤ'

Πεφιλημένα θρέμματα
Ὠκεανοῦ, γενναῖα
Καὶ τῆς Ἑλλάδος γνήσια
Τέκνα καὶ πρωτοστάται
Ἐλευθερίας.
Χαίρετε σεῖς κανχήματα
Τῶν θαυμασίων Σπετσίας,
Ἰδρας, Ψαρρῶν, σκοπέλων,
Ὅπου ποτὲ δὲν ἄραξε
Φόβος κινδύνου.
Κατενοδεῖτε — Ὀρμήσατε
Τὰ συναγμένα πλοῖα,
Ὡ ἀνδρεῖοι σκορπίσατε.
Τὸν στόλον, κατακαύσατε
Στόλον βαρβάρων.

Τὰ δειλὰ τῶν ἐχθρῶν σας Ἴδου κροτοῦν, συντρίβουσι
Πλήθη καταφρονήσατε, Τοὺς πύργους θαλασσίους
Τὴν κόμην πάντα ὁ θρίαμβος Ἐχθρῶν ἀπειρῶν σκάφη,
Στέφει τῶν ὑπὲρ πάτρης Ναύτας, ἱστία, κατάρτια
Κινδυνευόντων Ἡ φλόγα τρώγει
Ὡ ἐπουράνιος χεῖρα· Καὶ καταπίνει ἡ θάλασσα
Σὲ βλέπω κυβερνοῦσαν Τὰ λείψανα τὴν νίκην
Τὰ τρομερὰ πηδάλια, Ὑψωσ', ὦ λύρα· ἄν ἦρωες
Καὶ τῶν ἠρώων αἱ προῶραι Δοξαζῶνται, τὸ θεῖον
Ἴδου πετάουν. Φιλεῖ τοὺς ὕμνους.

Ζ'

Ὁθωμανὲ υπερήφανε,
Ποῦ εἶσαι; νέον στόλον
Φέρε, ὦ μωρέ, καὶ σύναξε.
Νέαν δάφνην οἱ Ἕλληνες
Θέλουν ἀρπάξειν.

Δ ΣΟΛΩΜΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΑΙΜΙΛΙΑΣ ΡΟΔΟΣΤΑΜΟ

Στὴ θύρα τὴν δλόχρυση τῆς Παντοδυναμίας,
Πνεύματα μύρια παλαιά, πνεύματα μύρια νέα,
Σ' ἀκαρτεροῦν γὰρ νὰ σοῦ ποῦν, πῶς ἄργησῃς νὰ φθάσῃς.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

Η ΑΓΝΩΡΙΣΤΗ

Ποιὰ εἶναι τούτη	Κ' εὐθὺς ἀνοίγει
Ποῦ κατεβαίνει	Τὰ ὄρατα του κάλλη,
Ἄσπροεντυμένη	Καὶ τὸ κεφάλι
Ὅχ τὸ βουνό;	Συχνοκουεῖ.
Τώρα ποῦ τούτη	Κ' ἐρωτευμένο,
Ἡ κόρη φαίνεται,	Νὰ μὴ τ' ἀφήσῃ,
Τὸ χόρτο γένηται	Νὰ τὸ πατήσῃ,
Ἄνθι ἀπαλό.	Παρακαλεῖ.

Κόκκινα κι' ὄμορφα
Ἔχει τὰ χεῖλα,
Ἵσαν τὰ φύλλα
Τῆς ῥοδαριᾶς.

Ὅταν χαράξη,
Καὶ ἡ αὐγοῦλα
Λεπτὴ βροχοῦλα
Στέρνει δροσιᾶς,

Καὶ τῶν μαλλιῶνε τῆς
Τ' ὠραῖο πλῆθος
Πάνου στὸ στήθος
Λάμπει ξανθό,

Ἔχουν τὰ μάτια τῆς,
Ὅπου γελοῦνε,
Τὸ χρῶμα ποῦναι
Στὸν οὐρανό.

Ποῖά εἶναι τούτη
Ποῦ κατεβαίνει
Ἄσπροντιμένη
Ὅχ τὸ βουνό ;

ΠΕΤΡΟΣ ΜΕΤΑΣΤΑΣΙΟΣ

Η Α Ν Ο Ι Ξ Η

Ἄπ' τὴν ἀνοιξι ποῦ ἐγύρισε,
Οὐρανὸς καὶ γῆς εὐφράνθη,
Μὲ τὸ χόρτο καὶ μὲ τ' ἄνθη
Παίζει ὁ ζέφυρος τερπνά,

Καὶ τὸ χόρτο πρασινίζει.
Μόν σ' ἐμένα δὲ γυρίζει
Τῆς καρδιᾶς ἡ σιγαλιά

Ἡλίου ἀχτίνα καθαρώτατη
Τοῦ βουνοῦ τὰ χιόνια λύνει,
Ποῦ τὸ νέο του ξεφυτρώνει
Πράσιν' ἔντομα λαμπρό.

Τὸ σιγὸ τὸ κυματάκι
Εἰς ταῖς ἄκραις του φλοισβίζει,
Καὶ τὸ ἀνθοδροσοστολίζει
Μὲ τ' ἀκοίμητα νερά.

Τὸ ἰσχυρὸ τὸ δέντρο, ποῦ εἶδανε
Σταθερὸ καιροὶ καὶ χρόνοι,
Τὰ κλωνάρια ξελαφρώνει
Ἄπ' τὰ χιόνια τὰ ὀκηρά.

Παντοῦ, ἰδοῦ, ξυπνοῦν καὶ τρέμουν
"Ανθια χίλια ἀπὸ τὸ χῶμα,
Ποῦ εἶν' ἀπείραχτα εἰς τὸ χρῶμα,
'Απ' τ' ἀλέτρια τὰ σκληρά.

Νά, τὸ χελιδόνη ἐγύρισε,
Ποῦ τὸ πέλαο περνάει,
Κ' ἐδῶ πάλι οἰκοδομαίει
Τῇ γλυκειά του τῇ φωλιά.

Κ' ἐκεῖ ποῦ μὲ τῇ φτεροῦγα
Τρέχει ὀγλήγορα καὶ λάμνει,
Προσοχὴ καμμιὰ δὲν κάμνει
Εἰς ὄποιον τὸ κυνηγᾷ.

Ἡ βοσκοῦλα ἐρωτεμένη
Πάει στὸ ρέμα νὰ κυττάξῃ,
Γιὰ νὰ βάλῃ ὠραῖα σὲ τάξῃ
Τὰ ξαιθὰ της τὰ μαλλιά.

Νὰ βοσκοῦν βγαίνουν τὰ πρόβατα
Τώρα πλέον δὲ μνέσκουν ἄλλοι,
Ἡ ψαράδες στ' ἀκρογιάλι,
Ἡ διαβάταις στὴν οἰκιά.

Ὡς καὶ ὁ ναύτης, ποῦ γυμνότατος
Στὴν πατρίδα του ἔσυνάχθη,
Γιατὶ ὁ μαῦρος ἔταράχθη
Ἀπὸ φουσκοθαλασσιά,

Βλέποντας σιγὸ τὸ κῦμα,
Λύει τὸ πλοῖον, καὶ δὲ φοβᾶται
Καὶ οὐδὲ πλέον ξαναθυμᾶται
Πῶς ἐφούσκωσε φοριχτά.

(Μετάφρασις Δ. ΣΟΛΩΜΟΥ)

Κ. ΣΚΟΚΟΣ

ΕΙΣ ΚΥΡΙΑΝ ΦΚΙΑΣΙΔΟΥ

Μὲ τέτοια τέτοια τέχνη μαγική τὴν ἔμμορφιά της βάφει
ποῦ ἀκόμα τὴ ζηλεύουνε . . . κ' οἱ κοσμηματογράφοι
Κι' ὅλοι ἐρωτοῦν, τὸ μυστικὸ νὰ μάθουν τὸ κρυμμένο.
Μὰ αὐτὴ, μέσ' στὸ τσαντάκι της . . . τὸ ἔχει κλειδωμένο.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Ὠ Α Κ Ρ Ι Β Ε Σ

Ὠ ἀκριβὲς τρισεύγενης Καλὲς μου, καὶ ὄλες, καὶ ὄλοι, Ποῦ τὸ κρεββατάκι του Κάματε περιβόλι !	Καὶ σταυρῶστε του μ' αὐτοὺς Τὰ παιδικὰ χερῶν. Νᾶνε κι ἄνθη σὰν καρδιές, Κι ἄνθη σὰν ἀστεράκια.
Ὠ ἀκριβοί, τρισεύγενοι, Καλοὶ μου, καὶ ὄλοι καὶ ὄλες ! Φέρτε τίς μοσκόβολες Καὶ πλουτισμένες βιόλες.	Κι ἄνθη σὰν τὰ νέφελα, Καὶ σὰν τὰ πεταλούδια, Σὰν τὰ μάτια του, καὶ σὰν Τὸ στόμα του λουλούδια !
Στὰ βασανισμένα του Σωμένα ποδαράκια, Στρῶστε τὰ μεθυστικά Λευκόχρυσα ζαμπάκια.	Νὰ κ' ἔσεῖς ποῦ δίνετε Στοὺς μαύρους τοὺς χειμῶνες Ρόδισμ' ἀνοιξιάτικο, Τῶν κάμπον ἀνεμῶνες !
Γύρω στοῦ προσώπου του Σβυσμένη πὰ τὴν πούλια, Βάλτε δακρυοστάλαχτα Τὰ θλιβερὰ ζουμπούλια.	Κ' ἔστερα ὦ ἀμύριστες Κι ἀρχοντικὲς καὶ ξένες, Μεγαλόπρεπες ἔσεῖς Καμέλιες παγωμένες,
Δόστε του νοθέριστους Ἄπ' τοὺς γλωροὺς μπαξέδες Τῆς δροσιᾶς τὰ πάναγνα Παιδιά, τοὺς μενεξέδες.	Ἄπ' τὰ χέρια σὰ βαλιῆς Τοῦ ἴδιου τοῦ θανάτου, Κορφοστεφανῶστε τὴ Τὴ μυστικὰ ὁμορφιά του !

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Σ Γ Η ΓΥ Ν Α Ι Κ Α

Χαῖρε, Γυναῖκα Ἐσὺ, Ἀθηνᾶ, Μαρία, Ἑλένη, Εὐα :
Νά, ἡ ὥρα σου : τὰ ὥραϊα φτερὰ δοκίμασε καὶ ἀνέβα.
καὶ καθὼς εἶσαι ἀνάλαφρη, καὶ πιά δὲν εἶσαι ἡ σκλάβα,
πρὸς τὴ μελλόμενη Ἁγία Γῆ προτιήτερα ἐσὺ τράβα.

Κ' ἐτοίμασε τὴ νέα ζωὴ, μᾶς νέας χαρᾶς ὑφάντρα,
κ' ὕστερα ἀγκάλιασε, ὕψωσε καὶ φέρε ἐκεῖ τὸν ἄντρα,
καὶ πλάσε τὴν Πρωτόπλαστη, ὦ Ἀγάπη ἐσὺ, Ἀρμονία,
ἐσὺ Ὁμορφιά, Σοφία ἐσὺ, Πειθὼ καὶ Παρθενία.

Ν. ΠΕΤΜΕΖΑΣ

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΝΑΣ

Ἕνας λεβέντης μιὰ φορὰ
— καὶ τραῖ λαλὸ
καὶ τραῖ λαλά —
Ἕνας λεβέντης μιὰ φορὰ
ν' ἀγάπαε μὲ ἄπιστη κυρά.

Τοῦ λέει : γιὰ σύρε αὔριο ταχιά
— καὶ τραῖ λαλὸ
καὶ τραῖ λαλά —
τῆς μάννας σ' φέρε μ' τὴν καρδιά
γιὰ νὰν τὴ ρίξω στὰ σκυλιά !

Τρέχει στὴ μάννα . . . καὶ τὴ σφάει !
— καὶ τραῖ λαλὸ
καὶ τραῖ λαλά —
τρέχει στὴ μάννα . . . καὶ τὴ σφάει,
τῆς βγάνει τὴν καρδιά . . . καὶ πάει !

Τρέχοντας, πέφτει καὶ χτυπάει,
— καὶ τραῖ λαλὸ
καὶ τραῖ λαλά —
τρέχοντας πέφτει καὶ χτυπάει . . .
Μαζί του κ' ἡ καρδιὰ κυλάει.

Καὶ καθὼς κύλαε, ὦχ ἄλιά !
— καὶ τραῖ λαλὸ
καὶ τραῖ λαλά—
καὶ καθὼς κύλαε ὦχ ἄλιά !
βγάξει ἡ καρδιὰ ψιλὴ λαλιά.

Καὶ τοῦλεγε κλαίοντας ἡ καρδιά :
— καὶ τραῖ λαλὸ
καὶ τραῖ λαλά.
καὶ τοῦλεγε κλαίοντας ἡ καρδιά :
— Γιέ μου, μὴ χτύπησες βαρειά ;

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

Η ΝΙΟΒΗ

Μαρμαρωμένη ἐξοῦσα στοῦ Σιπύλου
Τοὺς βράχους ἀπ' τὴ μαύρη ἐκείνη μέρα,
Ποῦ τῆς Λητώσ οἱ γιοὶ μου θανατῶσαν
Τὰ ἑφτά παιδιά μου καὶ τὰ ἑφτά κορίτσια.

Μὰ ὁ μέγας Δίας ποῦ βασιλεύει ἀπάνω
Στοῦ Ὀλύμπου τῆς κορφῆς κι' ὡς τῆς Φρυγίας
Τὰ κορφοβούνια κερανοὺς τινάζει,
Θέλησε ἡ γῆ σπασμοὺς χαρᾶς νὰ νοιώσῃ,
Καὶ σείστηκε ἡ γῆ κι' ἀπὸ τὰ βάρη
Τῆς ἱστορίας καὶ τῶν αἰῶνων ἦρθε
Ἄνοιξη τέτοια, ποῦ ἔλαμψαν οἱ χῶρες
Τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Λυδίας καὶ πέρα
Τῆς Βιθυνίας καὶ τῆς τρανῆς Φρυγίας !
Χαρᾶς ἀστροπελέκι στοῦ Σιπύλου
Τοὺς γυμνωμένους βράχους πέφτει ἀπάνω,
Κι' εἶναι τόσο βαρὺ, ποῦ μὲ ἀρπάζει,
Τραντάζει τὰ δλοπέτρινά μου σπλάχνα,
Νικάει τὸ μητρικὸ μου αἰώνιο πόνο
Καὶ πάλι στὴ ζωὴ μὲ ξαναφέρει !

— Παιδιὰ κι' ἀγγόνια τῶν Ἑλλήνων, ἴτε !

Στῆς παροχθιῆς τοῦ Ἑρμου δάφνες κόβω
Νὰ στεφανώσω πρώτη τ' ἄρματά σας,
Γιατὶ εἶνε ὡς ν' ἀνασταίνονται μαζί σας
Τὰ ἑφτὰ παιδιὰ μου καὶ τὰ ἑφτὰ κορίτσια.
Καὶ μόνο ἐγώ, σὰν πονεμένη μάννα,
Μπορῶ νὰ νοιώσω δλάκερο τὸν πόνο
Τῆς σκλαβωμένης πρώτης σας πατρίδας,
Ποῦ ξαναβλέπει Λευτεριάς ἠλιόφως !
Παιδιὰ καὶ ἀγγόνια τῶν Ἑλλήνων, ἴτε,
Στῆς παροχθιῆς τοῦ Ἑρμου, τοῦ Καῦστρου
Καὶ τοῦ Μαιάνδρου καὶ τοῦ Θύμβρη πέρα,
Δάφνες, μυρσίνες, σέλινα θὰ κόψω
Καὶ στερνὴ θὰ στολίσω τ' ἄρματά σας
Γιατὶ εἶμαι ἡ Νιόβη, ἡ πονεμένη μάννα !

.

Δὲν εἶμαι, τάχα ἡ κόρη τοῦ Τανιάλου ;
Πλειότερο κ' ἀπ' τὴ μέρα, ποῦ ὁ Ἀπόλλων
Μαζί μου κ' ἡ Ἀρτέμιδα μὲ βέλη
Φαρμακερὰ μοῦ ἐσοκότωσαν τοὺς γιουὺς μου,
Πλειότερο, Δία πατέρα, ἔχω πονέση
Τὴν ὥρα τούτη, ποῦ θωρῶ νὰ φεύγουν
Οἱ τιμημένοι λόχοι τῶν Ἑλλήνων,
Πετῶντας τ' ἄρματά τους ἀπ' τὰ χέρια,
'Απ' τὴν ψυχὴ τὴν ἔννοια τῆς πατρίδας,
Κι' ἀπ' τὴν καρδιὰ τ' ἀντρίκειο ρυθμοκόπι !
Πλειότερο Δία πατέρα ἔχω πονέση
Τὴν ὥρα τούτη, ποῦ θωρῶ μὲ φρίκη,
Νὰ ξερριζώνεται ἡ Φυλὴ ἀπ' τοὺς κήπους,
Ποῦ βλάστησε στὸ διάβα τῶν αἰῶνων
Τόσα χλωριὰ κλαδιὰ κι' ὠραῖα λουλούδια !

.

Εἶπε. Καὶ πέσαν στῆς Ἀσίας τὸ χῶμα
Πέτρινοι κόμποι ! Νᾶηταν τὰ δάκρυά της ;
Τάχα ξαναμαρμάρωσε καὶ πάλι ;

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

Η ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑ ΕΙΡΗΝΟΥΣΑ

Στὴ Νακολέα, — Τὸ Σεϊντὴ Γαζή - ,
Στῶν Δερβισῶν τὸ Μοναστήρι μέσα,
Μὲ κάποιον Τοῦρκο στρατηγὸ μαζί
Κοιμόταν μιὰ παληὰ μας Πριγκηπέσσα.

Κοιμόταν τὸν αἰώνιο ὕπνο· γλυκὸ
Στὸ Τουρκικὸ, ποῦ ἀχνόφεγγε, καντῆλι
Φαντάσματα θροοῦσαν φιλικά,
Δικέφαλοι ἀετοί, πανάρχαιοι θρούλοι ...

Ξάφνου μιὰ μέρα Βασιλῆᾶς τρανὸς
Μ' Ἑλληνικὰ προσπέρασε λεφούσια
— Ἰσαυρος νάναι τάχα, ἢ Κομνηνός ;
Καὶ ξύπνησε ἡ Πριγκήπισσα Εἰρηνοῦσα.

Ἄγγέλου ξεφυτρώσανε φτερά
Στὸ χάλκινο μοναστικὸ σαντάλι
Ποῦ ἐκεῖ κρεμότουν — Πέταξε ἀλαφρά
Κ' εἶδε Βυζαντινοὺς θριάμβους πάλι.

Δορύλαιο, Νακολέα, Ἄκροϊνό,
Κοτύαιο, Νίκαια καὶ Τήμνου θύρες
Ἄντιλαλοῦν ἀπὸ εὐχολοῖ χριστιανὸ
Κι' ἀπὸ βασιλικὲς λάμπουν πορφύρες.

Οἱστροὶ τὴ συνεπαίρνουν φτερωτοί,
Ζωντανεμένοι τὴν πλανοῦνε θρούλοι,
Καὶ πάει καὶ πάει πρώτῃ ν' ἀνοίξη αὐτὴ
Τοῦ Ρωμανοῦ τὴ στοιχειωμένη Πύλη...

... Ἄλλοίμονο, δὲν ἦτανε γραφτό !
Δὲν εἶε ἀληθινὰ σημάν' ἡ ὥρα !
Καὶ πίσω ἀπ' τῆς φηγῆς τὸ σερφετὸ
Ἐρημὴ ἀπομένει τῆς Ἀσίας ἡ χώρα.

Στὸ Ἐσκῆ — Σεχίρ, στὸ Σεϊντῆ, στ' Ἀφιόν
Στὸ Οὐσάν καὶ στὴν Κιουτάχεια καὶ στὴν Προῦσα

Κανείς δὲ μένει χριστιανὸς ἔξω
ἀπ' τὴν περιγῆπισσα Εἰρηνοῦσα.

Χωρὶς φτεροῦγες, μὲ τὰ ὀστᾶ γυμνά,
Κροτῶντας τὸ σαντάλι—ἄλλοι σὲ δαῦτη !
Πλαπέται στὰ αἱματόβαφα βουνά,
Στοὺς τάφους, ποῦ ἀφήσαμε, σκοντάφτει.

Μὲ μιὰ κραυγὴ, ποῦ ἀκούγεται φοιχτὴ
'Ἀπ' τὴ Σμύρνη ὡς τῆς ἄκρας τῆς ἐρήμου
«Γιατὶ νὰ μὲ ξυπνήστε, λέει, γιατί,
'Αφοῦ θὰ φεύγατ' ἔτσι, ὦ ἀδερφοί μου ;

Στόν πρωτινό μου τάφο δὲ χωρῶ !
'Ὡς καὶ τὸ Τούρκικο ἔσβυσε καντῆλι,
Φείδι φωληάζει ἐντός του γλυστερό,
Πᾶνε οἱ χρυσοί μου ἀετοὶ καὶ πᾶνε οἱ θρῦλοι !

Ὅμως δὲ φεύγω — κράζει στοὺς νεκροὺς—
Μ' ἔσῳς θὰ μείνω !... Ἄς πᾶνε, ἄς πᾶνε οἱ ἄλλοι.
'Εσεῖς νᾶστε πιστοί, καὶ μὲ καιροὺς
Οἱ ζωντιανοὶ θὰ μᾶς ξανάρθουν πάλι !»

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

A

- Ἀγγελιάζουμαι = βλέπω τὸν ἄγγελόν μου, σημεῖον προσεχούσ θανάτου.
- Ἀγγελόκαστρο = φανταστικὸν φρούριον ἀναφερόμενον εἰς τὰ δημοτικὰ τραγούδια.
- Ἀγνώριστη (Σολωμοῦ) = ὁ ποιητῆς ἐννοεῖ τὴν Μοῦσαν ἣτις μετὰ αἰώνων ἀπουσίαν ἐπανερχεται εἰς τὴν Ἑλλάδα.
- Ἀδερφές = οἱ Μοῖρες.
- Ἀδερφομοιράδι = τμήμα κτηματικῆς περιουσίας μοιρασμένης εἰς ἴσια μερίδια μεταξὺ ἀδελφῶν.
- Ἀθάνατο νερό = περὶ τοῦ ὁποίου μυθολογεῖται ὅτι ὁ πίνων ἐξ αὐτοῦ καθίσταται ἀθάνατος.
- Ἀθηνᾶ (Παλαμᾶς = Στῆ γυναῖκα) = ἡ Ἀθηνᾶ λαμβάνεται ἐνταῦθα ὡς σύμβολον σοφίας, ἡ Ἑλένη ὠραιότητος, ἡ Μαρία παρθενίας καὶ ἡ Εὐα παιθοῦς, ὡς θῦμα τῆς εὐπιστίας της).
- Ἀεροκινουῦνται = κινουῦνται εἰς τὸν ἀέρα.
- Αἰσχύνη ἀνδρῶν (Ὁκεανός) = προῆλθε ἐξ ἀνανδρίας, ἣτις ἀποτελεῖ αἴσχος.
- Ἀλικότισε = τὸν ἀργοπόρησε.
- Ἀμλλητήρια πέταλα = οἱ ἵπποι τοῦ Ἥλιου οἱ πρὸς ἀλλήλους ἀμλληόμενοι ποῖος νὰ τρέξῃ ταχύτερον.
- Ἀκίμαντα = ἀκούραστα.
- Ἀκουαρέλλα = ὕδατογραφία.
- Ἀκροῖνός = πόλις τῆς Φρυγίας.
- Ἀκροούρανον = τὸ ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ.
- Ἀκροτόπι = τὸ ἀκρωτήριο.
- Ἀμαξαν κυλίουσα (ἡ Ἑκάτη) = τὸ ἄρμα δι' οὗ διατρέχει τὸν οὐρανόν.
- Ἀναλόγι = τὸ ἀναλόγιον ἐφ' οὗ στηρίζονται τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία τοῦ ψάλτου καὶ τῶν μουσικῶν.
- Ἀναπαυμένον (Ὁκεανός) = ἐκ τοῦ νυκτερινοῦ ὕπνου.
- Ἀναχωρητής = μοναχός.

- Ἄν ἥρωες δοξάζωνται (Ὀκεανός)=ἐφόσον πρόκειται νὰ ὑμνη-
θοῦν ἥρωες
Ἄνειπωτος=ἀνέκφραστος.
Ἄνεσφουγγύθη=ἐσήκωσε τὰ μανίκια μέχρις ἀγκώνων.
Ἄντάρες=φροντίδες.
Ἄνταριασμένος=τεταραγμένος ψυχικῶς.
Ἄντέναι=τὰ χονδρὰ σχοινία δι' ὧν προσδέονται οἱ ἱστοὶ ἐπὶ τοῦ
πλοίου.
Ἄπάγγιο=ὑπήνεμον μέρος.
Ἄπαλλανέντας=ὁ μὴ ὑπηρετήσας εἰς τὸν στρατόν.
Ἄπατα=ἄνευ πυθμένος.
Ἄπαριάζω=παραιτῶ, ἀφήνω.
Ἄπε=ἔπειτα.
Ἄπιθώνω=τοποθετῶ,
Ἄπλωτή=μακροβούτι.
Ἄποκ ρώθη=τὸν πῆρε ὁ ὕπνος.
Ἄποκοτιὰ=τόλμη.
Ἄπόπασχα=μετὰ τὸ Πάσχα.
Ἄργέστης=ΒΔ ἄνεμος.
Ἄρζάν-κοντάν=τοῖς μετρητοῖς.
Ἄρνεσιὰ=βλ. Ἄρνη.
Ἄρνη=φανταστικὸς ποταμὸς εἰς τὸν Ἄδην, σύμβολον τῆς λήθης.
Ἄρφός=ροφός.
Ἄσπροπόταμος=Ἄχελῶος.
Ἄστερῖτες=οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄστερα.
Ἄτρέμητα=ἀκίνητα.
Ἄυγερινὰ=κατὰ τὴν αὐγὴν (Ὀκεανός).
Ἄχαρναί=τὸ Μενίδι.

Β

- Βάβω=γιαγιά, κυρούλα.
Βεγγέρα=νυκτερινὴ φιλικὴ συγκέντρωσις κατ' οἶκον.
Βίγλα=παρατηρητήριον ἐπὶ ὄρους.
Βιγλάτορας=παρατηρητής, φύλαξ.
Βίντσι - ἀνεγκυστῆ βαρῶν.
Βιόλες=βιολέτες.
Βιρβιλιές=ἡ κόπρος τῆς αἰγός.

- Βίτσια=ἐλαττώματα.
Βλαμάκι=φίλος.
Βλαττί=πολύτιμον ὕφασμα, ἢ πορφύρα.
Βλαχέρνα=Μονὴ ἐν τῷ δήμῳ Μυρτουντίων παρὰ τὸ Χλομοῦτσι,
κτισθεῖσα πιθανῶς τὸ 1261 ὑπὸ τῶν Φράγκων.
Βοῖδοκεντροῆτες=βουκόλοι (περιφρονητικῶς).
Βολάει=συμφέρει.
Βολετὸ δὲν ἦταν=δὲν ἐπιτρέπετο.
Βουλίζουν=βουλιάζουν.
Βουρλιές=μέρος περιέχον πολλὰ βουῖρα.
Βρατσέρα=εἶδος ἱστιοφόρου.
Βραχωμένα=ἀπομονωθεῖσαι ἐπὶ βράχου καὶ μὴ δυνάμεναι νὰ κα-
ταβοῦν ἕξ αὐτοῦ.
Βύσσος=λεπτὸν ὑποκίτρινον ὕφασμα λινόν, δι' οὗ περιετυλίσσοντο
αἱ μούμαι τῶν Αἰγυπτίων.

Γ

- Γιόμα=γεῦμα.
Γραμμένα=Ζωγραφιστά.
Γκριμάτσα=μορφασμός.
Γολεττί=γολέττα, εἶδος ἱστιοφόρου.
Γουλιέλμος Τέλλος=τίτλος Ὁπερας ἐκ τοῦ ὁμωνύμου ἐθνικοῦ
ἤρωος τῆς Ἑλβετικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1308 μ. χ.

Δ

- Δαμαλᾶς=Ὁ ἀπέναντι τοῦ Πόρου συνοικισμός.
Δὲν ἄραξε φόβος κινδύνου (Ὁκεανός)=δὲν ἠσθάνθησαν φόβον ποτέ.
Διασιδι=Ὁ στήμων τοῦ ἀργαλιοῦ (ἀρχ. διάσμα).
Διάζομαι (ἀρχ. λέξις)=χωρίζω τὸ νῆμα εἰς ἰσομεγέθεις κλωστές.
Διαλογῆ=διαλογισμός.
Διαφεντεύω=ὑπερασπίζω.
Δίβουλος=ἀναποφάσιτος.
Διχτυάρικα=τὰ διὰ δικτύων ἐργαζόμενα ἀλιευτικὰ πλοιάρια.
Δορύλαιον=Ἐσκι-Σεχίρ (παλαιὰ πόλις).

Ε

- Ἐβδομον=Προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν Βυ-

ζαντινήν εποχήν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ σημερινοῦ Μακρίκοι
ἐνθα ὑπῆρχον ναοὶ καὶ ἀνάκτορον κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰου-
στινιανοῦ.

*Ἐγχειρίδια (Μυρτιά καὶ Κισσὸς)=ἐννοεῖ τὸν Ἀρμόδιον καὶ Ἀρι-
στογείτονα.

*Ἐδωσε (ὁ ἥλιος)=ἀνέτειλε.

*Ἐκάτη=Θεὰ τοῦ σεληναίου φωτὸς συγγενὴς πρὸς τὴν Ἄρτεμιν.
Προῖστατο τῶν γοητειῶν καὶ εἰς τὸ φῶς τῆς αἰ μίγισσαι
ἀπήγγελλον τὰς μαγικάς τῶν ἐπωδούς.

*Ἐκατόγχειρες=γίγαντες ἔχοντες ἕκαστος 50 κεφαλὰς καὶ 100 χεῖ-
ρας καὶ καλούμενοι Κόττος, Αἰγαίων ἢ Βρυάρεως καὶ Γύης.

*Ἐμβόλια=πέπλοι.

*Ἐπουράνιος χεῖρα (Ὠκεανὸς)=ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεός.

Ἐυχολοί=εὐχαί, ψαλμοί.

*Ἐφούσκωσε (Ἄνοιξις Μεταστασίου)=ἐφουρτούνιασε.

*Ἐχύθη (Ὠκεανὸς)=ὑποκείμ. ἢ λάμψις

Η

*Ἠλθε ἡ θεὰ (Ὠκεανὸς)=ἐννοεῖ τὴν ἐλευθερίαν.

*Ἠῶα=τῆς Ἀνατολῆς.

*Ἠῶα κάγκελα (Κάλβος)=ἡ θύρα τῶν σταύλων τῶν ἵππων τοῦ
ἡλίου ἣτις ἀνοίγεται τὸ πρωΐ.

Θ

Θάλασσα τῶν ὀνείρων (Ὠκεανὸς)=ἡ Ἀχερουσία, δι' ἧς διέρχονται
αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν.

Θαμποχάραγο=θαμβόν.

Θεριακὴ (ἢ Θηριακὴ)=ἀντίδοτον κατὰ τῶν δηγμάτων φαρμακερῶν
ζῶων συντεθὲν ἐξ 61 θεραπευτικῶν οὐσιῶν ὑπὸ τοῦ Κρη-
τὸς Ἀνδρομάχου, ἐν χρήσει καὶ σήμερον.

Θήλιασμα=τὸ δέσιμον τοῦ σχοινίου περὶ τὸν λαιμὸν τῆς αἰγός.

Θημωνιὲς ἀσήμα=σωροὺς ἀσημικῶν.

Θεόπλαστη πολιτεία (Ἐνα μικρὸ σφάλμα)=πρόκειται περὶ τοῦ
γνωστοῦ μετεωρολογικοῦ φαινομένου τοῦ ἐπικαλουμένου
Fata morgana.

Θέρομην τῶν ὀνύχων ἀν αἰσθανθῶσιν (Ὠκεανὸς)=ἀν αἰσθανθοῦν
ἐπιθυμίαν νὰ σπαράξουν διὰ τῶν ὀνύχων τὸ ζῶον.

I

Ἰππόλυτος=βλέπε Φαίδρα.

K

Κάβος=ἀκρωτήριο.

Καικίας=ἄνεμος μεταξύ Β και ΒΔ.

Καίουσι τοὺς δρόμους τοῦ ἀέρος=ἐκπέμπουν σπινθήρας ἀνά τὸν ἀέρα.

Κακαβιά=εἶδος προχείρου σούπας ἐκ μικρῶν ἰχθύων, ἣν συνηθίζουσι οἱ ἄλιεῖς.

Καλικατζούνα=θαλάσσιον ὄρεον.

Καλντιρίμ=λιθόστρωτον.

Καλούμα=σχοινίον.

Καλουμάρω=ἀφήνω τὸ σχοινίον.

Καλπουζανιά=κατεργαριά.

Κανακάρης=Χαϊδεμένος.

Κανάλι=διῶρυξ.

Κανίσκι=δῶρον γαμήλιον.

Καντοῦνι=γωνία.

Καρπός=ἐλαιόκαρπος. (Ἐν Κερκύρα).

Κατάστημα=ἐνεχυροδανειστήριον (ἐν Κερκύρα).

Κατσιποδιά=ἀναποδιά.

Κιάμο=εἶδος χαρτοπαικτικοῦ παιγνίου.

Κινάβαρι=ἐρυθρὰ βαφή ἐξ ὀρυκτοῦ ἢ κόμμεος δένδρου.

Κιγλισμός=καγχασμός.

Κοκκώνα=κουλούρα τῆς Λαμπρῆς ἐν εἴδει ἀνθρωπαρίου (Σκιάθος).

Κολονάτο (ἢ Δίστηλον)=νόμισμα Ἰσπανικὸν ἐπὶ Ὀθωνος ἀξίας ταλήρου. Ὀνομάσθη οὕτω διότι ἔφερε ἐγκεχαραγμένας τὰς δύο Ἡρακλείους στήλας.

Κολωνός=τοποθεσία ΒΔ τῶν Ἀθηνῶν φημιζομένη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀηδόνων.

Κομβοσχοίνια=εἶδος καλογερικοῦ κομβολογίου ἐκ σχοινίου.

Κόντος Κωνστ. (1835—1909)=Καθηγητὴς τῆς ἀρχαίας φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὁπαδὸς τῆς θεωρίας τοῦ πλήρους ἑξατιτικισμοῦ τῆς καθαρευούσης (π. χ. ὁ λέμβος, ὅχι ἡ λέμβος), ἣν ἀναπτύσσει εἰς τὸ βιβλίον του Γραμματικαὶ παρατηρήσεις. Κατὰ τῆς θεωρίας ταύτης ἀντεπεξῆλθε καὶ ὁ Δ. Βερ-

ναρδάκης διὰ τοῦ βιβλίου του Ἑλεγχος Ψευδατικῶν.

Κοντράκια=βράχοι μικροί.

Κορακοζώητος=μακρόβιος.

Κόρη Διδος (Ὠκεανός)=ἡ Ἑλευθερία.

Κόρθος=ἡ Κόρινθος.

Κορμός ἀπόμεινε (Πολυλάς) = ἄνευ συζύγου καὶ στηρίγματος.

Κόρο (τὸ)=ὁ χορός.

Κόρυμβος=βότρυς καρποῦ ἢ ἄνθους.

Κοσμοπολίτης=ὁ θεωρῶν ὡς πατρίδα του ὅλον τὸν κόσμον.

Κοτύαιον=ἡ Κιουτάχεια.

Κρουστό=στερεόν.

Κουβούκλιον=ἔνθα τοποθετεῖται ὁ ἐπιτάφιος κατὰ τὴν μεγάλην Παρασκευήν.

Κουκούλιον=ἡ σκούφια τοῦ βαπτιζομένου βρέφους, ἡ καλύπτρα τῆς κεφαλῆς, εἰς ἣν καταλήγει ὁ καλογηρικός μανδύας.

Κριμαία=ἡ Ταυρική χερσόνησος τῆς Ν. Ρωσσίας.

Κριμαϊκὸς πόλεμος=ὁ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας πόλεμος τοῦ 1853—1856 ὅστις διὰ τῆς ὑπὲρ τῆς Τουρκίας ἐπεμβάσεως τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας προσέλαβεν Εὐρωπαϊκὴν μορφήν. Αἰτία ὑπῆρξε ἡ ἀξίωσις τῆς Ρωσσίας νὰ ἀναγνωρισθῇ προστάτις τῶν Ἁγίων τόπων.

Κρινοδάκτυλες=αἱ ἔχουσαι τοὺς δακτύλους λευκοὺς ὡς κρίνα.

Κύρης=πατέρας.

Λ

Λαλιῶτες=Τοῦρκοι κάτοικοι τοῦ χωρίου Λάλα τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας ἐπὶ Τουρκοκρατίας διακριθέντες διὰ τὴν πολεμικότητα αὐτῶν (Λαλέϊκο ντουφέκι).

Λάμνω=κωπηλατῶ.

Λαμπρομέτωπος (Ναός)=ὁ ἔχων λαμπρὸν μέτωπον, δηλαδὴ ἀέτωμα, ὠραῖος.

Λάσκα=ἄφησε λίγο τὸ σχοινὶ δι' οὗ εἶναι δεμένη ἡ βάρκα.

Λέσι=πτῶμα ὁδωδός.

Λεφαντένιος=ἐλεφάντινος.

Λεφοῦσι=στρατεύματα.

Λέων ὁ Σοφός=Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου (886-911).

Λητὼ=Ἡ μήτηρ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος.

- Λιακωτό=ταράτσα.
Λιάπηδες=μία τῶν Ἀλβανικῶν φυλῶν.
Λιθιά=τοῖχος πέτρινος.
Λιμπρέττο=ἡ ὑπόθεσις καὶ τὸ κείμενον τοῦ μελοδράματος.
Λιόκαλη=ῶραία ἡλιόλουστος ἡμέρα.
Λιοπερίχυτος=περιχυμένος ἀπὸ ἡλίου.
Λιόφυτο=ἐλαιῶν.
Λιμπιστὰ=λαιμάργως.
Λυγκιὸ=λυγμός.
Λογγωμένοις=δασώδης.
Λόουστ'=τοῦ λόγου σου, σύ.
Λοστρόμος=ναύκληρος.

M

- Μαγγάνι=μηχανὴ ἀντλήσεως ὕδατος ἐκ τοῦ φρέατος.
Μακάριοι στάβλοι(᾽Ωκεανός)=ἐντὸς αὐτῶν σταβλίζονται οἱ ἵπποι τοῦ ἄρματος τοῦ Ἡλίου.
Μακελλάρης=χασάπης, σφαγεύς.
Μαμελοῦκοι=φυλὴ ἄρξασα τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ ἰδίου Σουλτάνου ἀπὸ τοῦ 1250=1517 μ. Χ. ὁπότε κατέλαβον τὴν Αἴγυπτον οἱ Τοῦρκοι.
Μαργιόλα=χαδιάρα, πονηρά.
Μαριολιά=πονηρία.
Μέτωπον (᾽Ωκεανός)=ἐννοεῖται ὄλον τὸ σῶμα.
Μήνα=μήνας.
Μισιακός=ὁ ἀνήκων εἰς τινὰ ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἄλλου.
Μισοκόπισα=μισοτελείωσα.
Μοναστικὸ=καλογερικόν.
Μούλα=μουλάρι.
Μουράγιο=προκυμαία.
Μπαξές=ὁ κῆπος.
Μπαρμαριά=ἡ Ἀφρική (ιδίως τὰ μέρη τῆς Τύνιδος καὶ τοῦ Ἀλγερίου ἔνθα ἀσκεῖται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡ σπογγαλεία).
Μπασιά=εἴσοδος.
Μουδάρω τὸ πανί=τὸ κάνω μουδες, τὸ συστέλλω.
Μπιγόνια=εἶδος εὐγενοῦς ἄνθους.

Μποτιλιαρισμένος=οίονει κλεισμένος εις μποτίλια, έπομένως=ά-
νευ διεξόδου.

Μποῦρδα=τσουβάλι, σάκκος.

Μπουχός=σκόνη, κονιορτός.

Μυρία πρῶρα (Ὁκεανός)=άπειρα πλοῖα.

Μυρισμένα=εὐώδη.

Μυρτόκρασον=οἶνος ἐκ μύρτων.

N

Ναΐάδες=μυθολογικαὶ Νύμφαι τῶν πηγῶν.

Νέτα=τυλιγμένα, καθαρὰ.

Νιὰ Δευτέρα=ἡ Δευτέρα τῆς Διακαινησίμου.

Νετάρω=τυλίσσω, καθαρίζω.

Νιόβη=σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Ἀμφίωνος. Καυχηθεῖσα
διὰ τὴν πολυτεκνίαν της ἀπέναντι τῆς Λητοῦς, σχούσης δύο
μόνον τέκνα, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν, ἐτιμωρήθη
ὑπ' αὐτῆς, φονευθέντων πάντων τῶν τέκνων της διὰ τῶν
βελῶν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἄρτέμιδος. Μετὰ τοῦτο ἡ
Νιόβη ἐκ τῆς λύπης της ἀπελιθώθη.

Νουφαῖτες=φυτὰ ἐνὶ δρόβια μετὰ φύλλων ἐπιπλεόντων.

Ξ

Ξετρέχουν=διασχίζουν.

Ξεφτέρι=γεράκι.

Ξεσέρνονται=παρασύρονται.

Ξόμπλι=κέντημα.

Ξομπλιάζω=σχεδιάζω, παρατηρῶ περιέργως, κεντῶ.

Ξωθικό=τέρας (Παπαδιαμ.).

Ξωτικῆς=Νεραΐδες.

Ο

Ὁκτώηχι=ἡ ἐκκλησιαστικὴ Ὁκτώηχος

Ὁλόφαντη=λαμπρά, ὁμοία.

Ὁλόγυρτα χρόνια=ὁ γέρον (Παλαμαῆς).

Ὁλόρθα χρόνια=ἡ νέα. (*)

Ὁλόβολοι χρόνοι=ὀλόκληροι χρόνοι.

Ὁρμάνι (καὶ ρουμάνι)=δάσος.

Ὁρμήσατε τὰ πλοῖα (Ὁκεανός)=κάμετε τὰ πλοῖα σας νὰ ὀρμήσουν.

*Οστρια=Ἀνατολικὸς ἄνεμος

*Οχ τση=ἀπὸ τὰς.

Π

Παλαμάρι=χονδρὸν σχοινίον

Πανωπρόικια=ἐπιπρόσθετος προῖξ.

Παραγαδιάρικα=τὰ ἄλιευτικὰ πλοιάρια τὰ ἐργαζόμενα μὲ παραγάδια.

Πεξόβολος=ἄλιευτικὸν ὄργανον.

Πέλοψ=υἱὸς τοῦ Ταντάλου ἕγγονος τοῦ Διός, ὃν ὁ πατήρ του κατατεμάχισε καὶ παρέθηκεν εἰς τοὺς Θεοὺς πρὸς βρῶσιν ἵνα δοκιμάσῃ τὴν δύναμιν τῆς θεότητός των. Ὁ Ζεὺς ὅμως ἐκ τῶν μελῶν ἐκ νέου ἀνέπλασε τὸν παῖδα.

Πεσιμιστής=ἀπαισιόδοξος.

Πέταλα=οἱ ἵπποι.

Πιστικὸς=τσοπάνης.

Ποστατικὸ=ὑποστατικόν, κτῆμα.

Ποτόκι τὸ (ἴσως ἐκ τοῦ : ἀποθήκη)=τὸ μέρος ἔνθα κατασταλάζει τὸ ἔλαιον εἰς τὸ ἐλαιοτριβεῖον.

Πρόφαντος=πρωτοφανής.

Πτερωμένα ἀδράχτια (Ὁκεανὸς)=τὰ ἱστία.

Πύργους θαλασσίους (Ὁκεανὸς)=τὰ ὡς πύργοι ὑψηλὰ πλοῖα τῶν πολεμίων.

Ρ

Ριζάρι=τὸ ἐρυθρόδανον· βλέπε κιννάβαρι.

Ρίμα=δμοιοκαταληξία.

Ροδαριά=ἡ τριανταφυλλιά.

Ρομάνττο=μυθιστόρημα.

Ρούπιες (ἢ ρουπία)=νόμισμα ἀργυροῦν Ἀγγλικὸν κυκλοφοροῦν ἄλλοτε εἰς Ἀνατολήν, ὀνομαστικῆς ἀξίας 2,50 χρυσῶν φράγκων.

Ρυθμοκόπι=ὁ ρυθμός,

Ρωμαντικὴ σχολή=Φιλολογικὴ Σχολὴ μεταφυτευθεῖσα ἐξ Εὐρώπης καὶ κυριαρχήσασα ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, διακρινομένη διὰ τὴν νοσηρὰν ἀπαισιοδοξίαν της καὶ τὴν προσήλωσιν της εἰς τὴν αὐσηρὰν καθαρεύουσαν, ἣν ἐχρησιμοποιοῖ ὡς γλωσσικὸν ὄργανον.

Ἀντίπαλος αὐτῆς ἠγέρθη ἡ Ἑπτανησιακὴ Σχολὴ ὑπὸ τὸν Σολωμόν.

Σ

Σαῖνι=γεράκι.

Σαλαμπριά ἢ=ὁ ποταμὸς Πηνειός.

Σαντάλι=σανδάλιον.

Σιγὸ=σιγαλό.

Σίπυλον=ὄρος τῆς Λυδίας πλησίον τοῦ ὁποίου ἐλατρεύετο ἡ Κυβέλη.

Σκάλες=λιμένες.

Σκελέα=στρατιωτικὸ πανταλόνι.

Σκοποὶ=φύλακες.

Σκυτάλη (λίθου)=κυρίως ρόπαλον ἐκ λίθου, εἶτα ἄπλοῦς, ἄμορφος λίθος, ὅστις πρότερον ἦτο ἄγαλμα (Παπαρρηγ.).

Σμέρνα=εἶδος ἰχθύος ἀγρίου, ὁμοίου πρὸς ὄφιν.

Σόλο=(solus) ἐκτέλεισις μουσικοῦ τεμαχίου ὑφ' ἑνὸς μόνον ὄργάνου.

Σουρτούκης=ἄνθρωπος τοῦ δρόμου.

Σπιτάλι=νοσοκομεῖον.

Στέρφα=στεῖρα (ἐπὶ αἰγῶν).

Στιβάλι=ὑπόδημα.

Συνόριασε=βάλε σύνορα, δεῖξε σημεῖα ἀναγνωρίσεως τοῦ δρόμου τὰ βουνὰ ποῦ πρέπει νὰ περάσω (Δημοτικόν).

Συντυχαίνω=συνανιῶ, ἀποκρίνομαι.

Συντυχιά ἢ=συνεννόησις, ἀνταπόκρισις.

Τ

Ταιριασθῆ=ἐξομοιωθῆ.

Ταῖταιρι=(τὸ ταῖρι)=ὁ σύζυγος.

Τάνταλος=υἱὸς τοῦ Διὸς, πατὴρ τῆς Νιόβης, βασιλεὺς τοῦ Σιπύλου, καταδικασθεὶς μετὰ θάνατον νὰ εὐρίσκειται ἐντὸς λίμνης, χωρὶς νὰ δύναται οὔτε τὸ ὕδωρ νὰ πῆ οὔτε τοὺς ἄνωθεν αὐτοῦ κρεμαμένους καρπούς νὰ ἐγγίση. Αἰτία τῆς τιμωρίας του ὑπῆρξε πλὴν ἄλλων καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς θεοὺς παράθεσις πρὸς ἐστίασιν τοῦ ἰδίου υἱοῦ Πέλοπος (ὄθεν καὶ ἡ φράσις: Ταντάλειος δίψα).

Τάπια ἢ=κανονοστάσιον.

Τελμπεντέρης=άσικης, λεβέντης,

Τερτικά=καλάθια, πανέρια.

Τήμνος=άρχαια πόλις τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὴν σημερινὴν Μαινεμένην.

Τρίμορφος=Ἡ Ἐκάτη ἐκ τῶν 3 φάσεων τοῦ σεληναίου φωτὸς παρίστατο μὲ 3 κεφαλὰς καὶ 3 σώματα συνηνωμένα.

Τρίτων=θαλάσσιος θεὸς υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτριτης. Παρίσταται ἰππεύων θαλάσσια τέρατα καὶ κρατῶν θαλασσίαν κόγχην, δι' ἧς σαλπίζει πρὸς κατευνασμὸν τῶν κυμάτων.

Τροκάνια=κουδούνια τῶν προβάτων.

Τσακπινᾶκος=πονηρός, ἔξυπνος.

Τσαμπούνα=ἀσκὸς χρησιμεύων ὡς ὄργανον.

Τσαπράζια=βλέπε: τσαπράκια.

Τσαπράκια=διάφορα μέταλλα ἢ ὀστεῖνα μικρὰ κοσμήματα κρεμάμενα ἐκ τῆς ζώνης.

Τσιμπητὸ (ἀκομπανιαμέντο)=μὲ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων κροῦσις τῶν χορδῶν.

Φ

Φαίδρα=θυγάτηρ τοῦ Μίνως καὶ σύζυγος τοῦ Θησέως. Ἐρασθεῖσα τοῦ Ἴππολύτου, υἱοῦ τοῦ Θησέως ἐκ πρώτου γάμου, καὶ περιφρονηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, τὸν ἐσκευάσαντησεν εἰς τὸν Θησέα, ὅστις διέταξε τὸν θάνατόν του. Ἀκολούθως ἡ Φαίδρα ἐκ τῶν τύψεων τῆς συνειδήσεως τῆς ἀπηγχονίσθη. Τὸ θέμα τοῦτο ἐδραματοποίησαν ὁ Εὐριπίδης, ὁ Σενέκας καὶ ὁ Ρακίνας.

Φεμνισμὸς (Femina)=Ἰδεολογία ὑπὲρ τῆς ἐν γένει ἐξισώσεως τῶν γυναικῶν πρὸς τοὺς ἄνδρας ὡς πρὸς ὅλα τὰ δικαιώματα.

Φέστα=ἐορτή, ἐπεισόδιον.

Φλωροκαπισμένα=ἐπίχρυσα.

Φουντάρω=ρίπτω τὴν ἀγκυραν.

Φραγκοκρατία=ἡ ἐποχὴ τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατοχῆς τῶν Ἑλληνικῶν Χωρῶν (1204 Μ. Χ. καὶ ἐξῆς).

Φραμμασονία (καὶ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς)=Διεθνῆς μυστικὴ ὁργάνωσις στηριζομένη ἐπὶ ἀρχῶν τηρουμένων αἰστηρῶς μυστικῶν. Παρὰ τῷ λαῷ ἡ λέξις Φαρμασῶνος ὡς καὶ ἀπλῶς

Μασῶνος ἔχει κακὴν σημασίαν σημαίνουσα τὸν ἀντίχριστον, πονηρὸν καὶ διεστραμμένον ἄνθρωπον.

Φτενόγραφα=μόλις διαγραφόμενα εἰς τὸν ὀρίζοντα (Παλαμᾶς).

Φωτεινοὶ χιτῶνες=τὰ βαπτιστικά ἐνδύματα τοῦ βαπτιζομένου βρέφους (Παπαδιαμ.).

Χ

Χαμάμι=λουτρό.

Χάος (τῶν οὐρανίων ἐρήμων)=ὁ Οὐρανός, τὸ στερέωμα (Ὁκεανός)

Χατζάρι=μάχαρα, σπάθη.

Χαρένιο=τοῦ γάμου καὶ ἐν γένει τῆς χαρᾶς (φόρεμα π. χ.)

Χῆνες=αἱ χῆνες ἐν Ρώμῃ ἐθεωροῦντο ἱεραὶ τῆς Ἥρας, πρὸς τιμὴν των δὲ καὶ ἐορτὴ ἐτελεῖτο εἰς ἀνάμνησιν τῆς δι' αὐτῶν ἀπὸ τῶν Γαλατῶν σωτηρίας τοῦ Καπιτωλίου.

Χλομούτσι=Μεσαιωνικὸν φρούριον ἐπὶ τοῦ Χελωνάτα ἐν Ἠλείᾳ κτισθὲν ὑπὸ τῶν Φράγκων τὸ 1217 μ. χ. ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς Ἀκρόπολις τῆς Φραγκικῆς πρωτεύουσας τοῦ Μωρέως Ἀνδραβίδας. Ὑπὸ τῶν Φράγκων ἐκαλεῖτο Castro Tornese ἢ Chateau Tournois.

Χλωρίς=τὸ σύνολον τοῦ φυτικῆς κόσμου μιᾶς χώρας. Ὁ ζωϊκὸς κόσμος λέγεται Φαῦνος.

Χορευτῆς (τῶν Διονυσίων)=ἐννοεῖται ἐνταῦθα ὁ Κισσὸς (Καμπούρογλους).

Χρυσοκάπουλη=ἔχουσα χρυσοῦν ἐπίσαγμα.

Χταποδιάρικα=τὰ πλοιάρια τὰ ἀλιεύοντα χταπόδια.

Ψ

Ψίκι=γαμήλιος συνοδεία.

Ψυμμένα=παγωμένα.

Ω

Ὠραι=θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος καλούμεναι Εἰρήνη, Εὐνομία καὶ Δίκη.

Ὠρηόπλουμο=ὠραία κεντημένο.

Ὠ ἀκριβὲς (Παλαμᾶς)=ὁ ποιητῆς ἔχει ὑπ' ὄψει του τὸ νεκρὸν τέκνον του.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Ἀθάνας Γεώργιος.—Τὸ φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ δικηγόρου καὶ πολιτευτοῦ Γεωργίου Ἀθανασιάδου Νόβα. Ἐγεννήθη εἰς Ναύπακτον τὸ 1893. Ἐκ τῶν νέων λυρικῶν ποιητῶν. Ἐδημοσίευσεν διαφόρους ποιητικὰς συλλογὰς ὑπὸ τοὺς τίτλους «Πρωῖνὸ ξεκίνημα», «Καιρὸς πολέμου», «Ἀγάπη στὸν Ἐπαχτο», «Εἰρμὸς κλπ.»

Ἀύγεργς Μίρκος.—Τὸ φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ ἱατροῦ Γεωργίου Παπαδοπούλου. Ἐγεννήθη εἰς τὰ Ἰωάννινα τὸ 1833. Ἐξέδωκε τὸ «Τραγοῦδι τῆς τάβλας» καὶ τὸ δράμα «Μπροστὰ τοὺς ἀνθρώπους». Ἐπημετρίων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Βαλαωρίτης 'Αριστοτέλης.— Έγεννήθη εις την Λευκάδα

τὸ 1824 καὶ ἀπέθανε τὸ 1879. Ὑπῆρξεν ὁ μεγαλόστομος καὶ ὑψηπέτης ὕμνητὴς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν ἀρματολικῶν χρόνων. Τὰ ἔργα του εἶναι δημοσιευμένα εἰς τρεῖς ὀγκώδεις τόμους ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ εἰς τοὺς ὀποίους, ἐκτὸς τῆς βιογραφίας τοῦ ποιητοῦ καὶ ἄλλων πεζῶν ἔργων, περιέχονται καὶ τὰ μεγαλύτερα τῶν ποιητικῶν του ἔργων ὑπὸ τοῦ τίτλου «Μνημόσυνα»

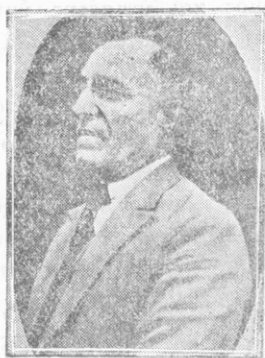
«Σπιχουργήματα», Κυρὰ Φροσύνη», «'Αθανάσιος Διάκος» καὶ . Φωτεινός». Ἡ γλῶσσα του εὐρωστος καὶ ἀρρενωπὴ δημοτικὴ, ἐπενθυμίζει τὴν γλῶσσαν τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, ἐκ τῆς ἀνεξαντλήτου πηγῆς τῶν ὁποίων ἦντλησε τὰς, ὠραιότερας τῶν ἐμπνευσεῶν του. Διὰ τοῦ Βαλαωρίτου καὶ ἄλλων ἡ δημοτικὴ γλῶσσα καλλιεργηθεῖσα ἀπέδειξε τὴν δύναμιν αὐτῆς ὡς μέσου καλλιτεχνικῆς ἐκφράσεως. Ἀπὸ αὐστηρᾶς τεχνικῆς ἀπόψεως ἡ τέχνη τοῦ Βαλαωρίτου συναντᾷ εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν πολλὰς ἀντιρροήσεις—παρὰ τὴν ἀναμφισβήτητον ἐπιβολὴν αὐτῆς ἐπὶ τῆς λαϊκῆς ψυχῆς—λόγω τῆς μεγάλης ἐπιβολῆς τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ σήμερον ἐπὶ τῆς λογοτεχνίας μας μᾶλλον ἢ τέχνη τοῦ Σολωμοῦ.

Γκόλφης Ρήγγης.—Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ ἐν Ἀθή-

ναις συμβολαιογράφου Δημητρ. Δημητριάδη. Κατάγεται ἐξ Εὐρυτανίας καὶ διακρίνεται διὰ τὸ λεπτὸν ποιητικόν του αἶσθημα καὶ τὸ ἄψογον τοῦ στίχου. Ἐδημοσίευσε ποιητικὰς συλλογὰς ὑπὸ τοὺς τίτλους «Τὰ τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη», «Ὑμνοι», «Στὸ γύρισμα τῆς ρίμας», ἐπίσης καὶ τὸ κοινωνιστικὸν δράμα «Γήταυρος». Συγγραφεὺς πολλῶν φιλολογικῶν ἀρθρῶν δημοσιευθέντων εἰς τὸ περιοδικὸν «Νουμᾶς».

Γκινόπουλος Νικόλαος. — Διδάκτωρ τῆς Φιλολογίας

καὶ ἤδη καθηγητῆς. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ἄργος τὸ 1880. Ἐδημοσίευσεν διαφόρους ταξιδιωτικὰς ἐντυπώσεις εἰς φιλολογικὰ περιοδικὰ καὶ ἔμμετρον μετάφρασιν τῆς «Ἀντιγόνης» τοῦ Σοφοκλέους ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Φέξη.

Δαμβέρογης Ἰωάννης. — Ἐγεννήθη [τὸ 1850 εἰς τὸ Ἡρά-

κλειον τῆς Κρήτης. Συνέγραψε συλλογὰς ποιητικὰς ὡς καὶ τόμον διηγημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ Κρη-
τες μου».

Ζιλοκόστας Γεώργιος. — Ἐγεννήθη εἰς τὸ Συρράκον τῆς

Ἡπείρου τὸ 1805 καὶ ἀπέθανε εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1858 Ἐλαβε μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου. Ἐγραψε πατριωτικὰ καὶ λυρικά ποιήματα ἄλλα εἰς καθαρεύουσιν καὶ ἄλλα εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν. Διακρίνεται διὰ τὴν τρυφερότητα τοῦ αἰσθήματος πρὸ πάντων ὅταν θρηνῇ τὸν θάνατον τῶν τέκνων του.

Κάλβος Ἀνδρέας. — Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1792 καὶ ἀπέθανεν ἐν Λονδίῳ τὸ 1869. Ἐγκρατὴς τῆς ἀρχαίας φιλολογίας καὶ φιλοσοφίας ἐδίδαξεν ἐπ' ὀλίγον ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ τῆς Κερκύρας συγγράφας εἰς ἀρχαιοπρεπῆ καθαρεύουσαν ἰδιοτύπου μορφῆς, καὶ εἰς μέτρα ἰδίας ἐμπνεύσεως, εἴκοσιν ἐν ὄλῳ ᾠδὰς πατριωτικοῦ περιεχομένου ὑπὸ τὸν τίτλον «Λύρα», ἀναφερομένας κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν. Ἀγνοούμενος μέχρι τινὸς ἀπολαύει σήμερον τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως διὰ τὸ ποιητικὸν καὶ ἠθικὸν ὕψος τῶν ἰδεῶν του. Παρὰ τὸ ἀρχαιοπρεπὲς τῆς καθαρευούσης γλώσσης, ἡ ὁποία ἐπενήργει ψυχρῶς εἰς τὰ ἔργα τῶν συγχρόνων του, τὰ ἔργα τοῦ Κάλβου τοῦναντίον διακρίνονται ὄχι μόνον διὰ τὸ ὕψος τῆς φαντασίας ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν θερμότητα τοῦ πατριωτικοῦ του αἰσθήματος.

Κρουστίλλης Κώστας. — Ἐγεννήθη εἰς τὸ Συρράκον τῆς Ἡπείρου τὸ 1868 καὶ ἀπέθανε φυματικὸς ἐκ τῶν πολλῶν στερησεῶν τῆς ζωῆς εἰς τὴν Ἄρταν τὸ 1894. Ἐδημοσίευσε συλλογὰς ποιημάτων ὑπὸ τοὺς τίτλους : «Γάργουκιά», «Ὁ Τραγουδιστὴς τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς στάνης» καθὼς καὶ σειράν διηγημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον : «Πεζογραφήματα». Εἶναι ὁ κυριώτερος ζωγράφος τῆς ἀγροτικῆς καὶ ποιμενικῆς ζωῆς. Εἰς τὰ ποιήματά του ἐπαναζῆ ἡ δημοτικὴ μας ποίησις, τῆς ὁποίας ἦτο βαθὺς κάτοχος. (Ἡ παρατιθεμένη φωτογραφία του εἶναι ἡ τελευταία τῶν σωζομένων, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του).

Καροκιδίτσας Ἀνδρέας.—Ἐγεννήθη εἰς τὰ Δεχαῖνά τὸ 1866

καὶ ἀπέθανε εἰς τὸ Ἀμαρούσιον τὸ 1922. Στρατιωτικὸς ἰατρός. Ἐκ τῶν καλυτέρων διηγηματογράφων τῆς παρελθούσης γενεᾶς. Ἐδημοσίευσε σειρὰν ἠθογραφικῶν διηγημάτων ὑπὸ τοὺς τίτλους «Διηγήματα» (εἰς καθαρεύουσαν γλῶσσαν), «ἡ Λυγερή», «Ὁ Ζημιάνος», «λόγια τῆς πλώρης», «Ἀρχαιολόγος», (ἅπαντα ταῦτα εἰς ἀμυγῆ δημοτικῆν γλῶσσαν). Διακρίνεται διὰ τὴν πρωτοτυπίαν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν τῆς γλώσσης του, ὡς καὶ τὴν ζωηρότητα τῶν περιγραφῶν του, εἰς τὰς ὁποίας ἐμφανίζεται ὅλη ἡ σύγχρονος ἐπαρχιακὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος.

Καμπούρογλου Δημήτριος.—Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας

τὸ 1852. Ἐδημοσίευσε διαφόρους ποιητικὰς συλλογὰς, Ἱστορικὰς μελέτας καὶ συλλογὴν γνομικῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Θρύψαλα». Διεκρέθη κυρίως ὡς ἐρευνητὴς τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν. Ἀκαδηματικός. Δημοσιογραφεῖ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον **Ἀνδρομάρης**.

Λιευκράτος Ἀνδρέας.—Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ληξοῦρι τῆς Κεφαλληνίας τὸ 1824, καὶ ἀπέθανε τὸ 1901.

Ἐγραψε εἰς Κεφαλληνιακὸν ἰδίωμα σατυρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα σατυρίζει τὴν σύγχρονον κοινωνίαν καὶ τὸν κλῆρον μετὰ τοιαύτης δημοτικῆς δυνάμεως, ὥστε δικαίως νὰ ἀναγνωρίζεται ὡς ὁ μεγαλύτερος σατυρικός ποιητὴς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἐγραψε κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Θεοφράστου «Χαραπτῆρας». Ἐπίσης ἐδημοσίευσε τὰ Μυστήρια τῆς Κεφαλλο-

νιας και τα Στιχοουργήματα (ποιήματα) ως και έργα «Ίδου ὁ ἄνθρωπος» και Στοχασμοὶ (πεζά). Λόγω τῶν τολμηρῶν του ἰδεῶν κατεδιώχθη και ἐν τέλει και ἀφορίσθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας. Τὰ ἔργα του εὐρίσκονται δημοσιευμένα εἰς τὴν βιβλιοθήκην Φέξη. Ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλτανησιακὴν σχολήν.

Λυκούδης Ἐμμανουήλ. — Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ναύπλιον τῷ 1849 και ἀπέθανε τὸ 1925. Ἀνώτερος δικαστικὸς λειτουργός. Ἐκ τῶν καλῶν παλαιῶν διηγηματογράφων. Ἐκ τῶν διηγημάτων του διακρίνονται «Ὁ Κίμων Ἀνδρεάδης» «Ὁ διαχειριστὴς τοῦ Συντάγματος» «Ὁ ἀπόστρατος μουσικὸς» κλπ. Ἐδημοσίευσε ἐπίσης ὀδοιπορικὰς και κυνηγετικὰς ἐντυπώσεις.

Μεταστάσιος Πέτρος. — Περίφημος Ἰταλὸς ποιητὴς γεννηθεὶς τὸ 1698 και ἀποθανὼν τὸ 1782. Διεκρίθη και ὡς συγγραφεὺς λιμπρέττων διὰ μελοδράματα.

Μητσακὴς Μιχαήλ. — Ἐγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα τὸ 1898 και ἀπέθανε τὸ 1916 ἐν τῷ Δρομοκαϊτείῳ. Διεκρίθη διὰ τὰς ζωηρὰς περιγραφὰς του ἔκ τῆς καθημερινῆς ζωῆς, αἱ ὁποῖαι κυμαίνονται μεταξὺ χρονογραφήματος και διηγήματος. Ἐκ τῶν καλύτερων χειριστῶν τῆς καθαρευούσης, εἰς τὴν ὁποίαν χαρίζει ἔντονον χρῶμα και ζωὴν. Τὰ ἔργα του εὐρίσκονται συγκεντρωμένα εἰς δύο τόμους ὑπὸ τὸν τίτλον «Φιλολογικὰ ἔργα».

Νιρβάνας Ηυύλος.—Τὸ φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ Πέτρου

Ἀποστολίδου, ἄλλοτε ἰατροῦ τοῦ πολέμου καὶ ναυτικοῦ καὶ νῦν χρονογράφου. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Μαριανούπολιν τῆς Ρωσσίας τὸ 1866. Ἐκαλλιέργησε κυρίως τὸ καθημερινὸν χρονογράφημα, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ὀφείλει τὴν δημοτικότητά του. Ἐγραψε ἐπίσης διηγήματα, ποιήματα καὶ δράματα ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ὁ ἀρχιτέκτων Μάρθας», Πενταγώτισσα», Ὅταν σπάει τὰ δεσμά του». Ἀκαδημαϊκός.

Ηεραειμαντης Ἀλέξανδρος.—Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιά-

θον τὸ 1851 καὶ ἀπέθανε τὸ 1911. Ἐζησε μίαν ζωὴν ἀσκητικὴν ἀφιερωμένην εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν διηγηματογραφίαν. Προλήτης τῆς Νομικῆς εἰργάσθη ἐπὶ τινα χρόνον ὡς βοηθὸς εἰς τι δικηγορικὸν γραφεῖον,

Ὁ κατ' ἐξῆς ἄντιπρόσωπος τοῦ ἠθογραφικοῦ διηγήματος, τὸ ὁποῖον ἐκαλλιέργησε μετὰ πάθους. Ἐκτὸς πλήθους διηγημάτων ἐκδομένων εἰς τόμους, ἔγραψε καὶ τὸ μυθιστόρημα «Φόνισσα» ὅπερ θεωρεῖται ὑπὸ τινων ὡς τὸ ἀρτιότερον τῶν ἔργων του. Τὰ διηγήματά του ὕστερον ὑπὸ ἔποψιν ἀρχιτεχνολογικῆς, διαπνέονται ὁμως ἀπὸ ἓνα βαθὺν θρησκευτικὸν τόνο καὶ ἀπὸ ἓν θελκτικὸν τοπικὸν ἄρωμα, τὰ ὁποῖα κάμνουν νὰ ἀναζῆ ἐνώπιόν μας ὅλη ἡ ἀφελῆς καὶ ἀγνή ζωὴ τῶν νησιωτῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ γλῶσσα του ἀποτελεῖ ἓνα ἰδιόρρυθμον τύπον καθαρειούσης, ἀναμείκτου μετὰ στοιχείων δημοτικῶν καὶ ἰδιωματικῶν.

Παπαντωνίου Ζαχαρίας. — Έγεννήθη εἰς Καρπενήσιον τὸ 1877. Ποιητὴς, κριτικὸς, αἰσθητικὸς καὶ διηγηματογράφος. Ἐκαλλιέργησε καὶ προήγαγε κυρίως τὸ χρονογράφημα. Διακρίνεται διὰ τὸ περὶτεχρον ὕφος του. Ἐδημοσίευσεν τὴν ποιητικὴν συλλογὴν «Πολεμικὰ τραγούδια» τοὺς «Πεζοὺς ρυθμοὺς» τὸ ἀναγνωστικὸν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου «Τὰ ψηλὰ βουνά» καὶ τελευταίως τόμον διηγημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «Διηγήματα». Διευθυντὴς τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης κλπ.

Παπαδοπούλου Ἀλεξάνδρα. — Ἐγεννήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 1867 καὶ ἀπέθανε τὸ 1906. Διδασκάλισσα ἐδημοσίευσεν διηγήματα εἰς περιοδικὰ καὶ τόμους.

Παροορίτης Κώστας. — Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ ἐκ Σπάρτης Καθηγητοῦ τῆς φιλολογίας Λεωνίδα Σουρέα. Ἐδημοσίευσεν συλλογὰς διηγημάτων ὑπὸ τοὺς τίτλους Ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ Δειλινοῦ, Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς, Ὁ πατέρας, ὡς καὶ ρομάντζα ὑπὸ τοὺς τίτλους Στὸ Ἄλμπουργο, Τὸ μεγάλο παιδί, Ὁ Κόκκινος τράγος, Οἱ δύο δρόμοι. Περιγράφει κυρίως τὴν ζωὴν τῶν ταπεινῶν καὶ τῶν δυστυχημένων.

Πολυλάς Ἰάκωβος.—Ἐγενήθη εἰς τὴν Κέρκυραν τὸ 1826 καὶ ἀπέθανε τὸ 1896. Φίλος καὶ σχολιαστὴς τοῦ ἔργου τοῦ Σολωμοῦ ὑπὸ τὴν σημερινήν του μορφήν. Ἐμύησε τὸν Σολωμὸν εἰς τὴν περὶ Ἀπολύτου φιλοσοφίαν τοῦ Ἐγγέλου, ἀκμάζουσιν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Ἐκτὸς τῆς κριτικῆς ἐργασίας του ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Σολωμοῦ ἔγραψε διάφορα ποιήματα καὶ διηγήματα.

Παπαρρογόπουλος Δημήτριος.—Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1845 καὶ ἀπέθανεν τὸ 1873. Ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων ἀντιπροσώπων τῆς Ρωμαντικῆς σχολῆς. χαρακτηρίζεται ὑπὸ βαθείας ἀπαισιοδοξίας, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ εἰς ὅλον του τὸ ἔργον. Ἐξέδωκε εἰς ἄψογον καθαρεύουσαν λυρικός συλλογὰς ὑπὸ τοῖς τίτλοις «Ποιήσεις» «Στόνοι» «Χελιδόνες» «Ὅρφεύς» «Πυγμαλίων» «Χαρακτῆρες» καὶ «Ἀγορά» (κωμωδία) «Συζύγου ἐκλογή» (κωμωδία) κλπ.

Περγαλιότης Γιάννης.—Ἐγεννήθη τὸ 1815 εἰς τὰς Ἀθήνας. ἔνθα καὶ ὑπηρετεῖ ἀπὸ τῶν ἐκαλλιεῖ διδάσκαλος. Ἐδημοσίευσεν πολλὰς λοιπτικὰς ὡς «Τραγούδια τῆς Ἀπεργιαλίας» Τρελλὰ τραγούδια, Μωσαϊκά, Σονέττα τῆς πεθαμένης νιότης κλπ. Ἐπίσης συλλογὰς παιδαγωγικῶν μύθων. Μετέφρασε καὶ μύθοις τοῦ διασήμου Ρώσου μυθογράφου Ἰβάν Κουλώφ (1768—1844) εἰς ὃν ἀνήκει καὶ ὁ δημοσιεύμενος μῦθος «Χῆνες».

Παλαμᾶς Κωστής.— Ἐγενήθη εἰς Πάτρας τὸ 1859 ἐξ οἰκογενείας καταγομένης ἐκ Μεσολογγίου. Ὁ πολυγραφώτερος τῶν νεωτέρων ποιητῶν. Ἐδημοσίευσε πολλὰς λυρικὰς ποιητικὰς συλλογὰς ὑπὸ τοὺς τίτλους «Τραγούδια τῆς Πατρίδος μου», «Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου», «Ἰαμβοὶ καὶ ἀνάπαιστοι», «Ἡ Ἀσάλευτη ζωὴ», «Οἱ βωμοί», «Τὰ δεκατετράστοιχα», «Οἱ Καημοὶ τῆς λιμνοθάλασσης», «Ὁ Τάφος» κλπ. καθὼς καὶ

γύο μεγάλα ἐπικολυρικά ποιήματα «Ὁ δωδεκάλογος τοῦ γύφτου» καὶ «Ἡ Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ» εἰς τὰ ὅποια ἐξεικονίζονται αἱ περιπέτειαι τῆς Ἐθνικῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς μέχρι σήμερον Ἐδημοσίευσε ὡσαύτως τὸ δράμα «Τρισεύγενη» καὶ τὸ διήγημα «Ὁ θάνατος τοῦ παλληκαριοῦ» θεωρούμενον ὡς ἓν τῶν καλλιτέρων τῆς νέας πεζογραφίας μας, μεταφρασθὲν εἰς πολλὰς ξένας γλώσσας. Ἀξιόλογος εἶναι ὡσαύτως καὶ ἡ Κριτικὴ του ἐργασία ἐπὶ τῶν νεωτέρων ἐλλήνων καὶ ξένων λογοτεχνῶν, ἐγκυκλοπαρομένη εἰς τόμους καὶ περιοδικά.

Ὁ Παλαμᾶς τυγχάνει εἰς ἐκ τῶν ἡγετῶν τοῦ ἀγῶνος πρὸς ἐπικράτησιν τῆς δημοτικῆς γλώσσης εἰς τὸν γραπτὸν μας λόγον, ἡ δὲ συμβολὴ του εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς νεωτέρας ποιήσεως εἶναι τόσον σημαντικὴ, ὥστε δικαίως δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι αὐτὴ φέρει ἐκδηλον τὴν σφραγίδα τῆς τέχνης του. Τὴν ποιήσιν του χαρακτηρίζει μία ρητορικὴ πλατυρρητοσύνη, ἡ ὅποια ἐκχειλίζει ἰδίως εἰς τὰ ἐπιμεινόμενα τοῦ λυρικοῦ ἔργου, καθὼς καὶ μία φιλοσοφικὴ διάυχιζήν του ἰσορροπία μελέτην τῆς ζωῆς, χωρὶς ἀπὸ τὰ ἔργα του, ὅτι ἔνεκα τούτου, νὰ λείπη καὶ τὸ βαθὺ αἴσθημα καὶ ἡ πλαστοῶν του συλλογισμῶν.

Πετμεζᾶς Νικόλαος.— Ἐγενήθη τὸ 1873 ἐν Ἀθήναις ἐξ οἰκογενείας ἐκ Καλαβρύτων. Παραιτηθεὶς τοῦ στρατοῦ ὡς Συνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ ἐπεδόθη ἔκτοτε εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὴν Δημοσιογραφίαν. Ἐγραψε διηγήματα, πολεμικὰς ἀναμνήσεις καὶ ποιητικὰς συλλογὰς ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἐγκόλπια», «Ἀπλᾶ λόγια» κλπ. Χρονογράφος ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον *Δούρας*.

Πορφύρας Λάμπρος.—Τὸ φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ

Δημητρίου Συψώμου Ἐγεννήθη εἰς τὴν Χίον τὸ 1879. Ἐδημοσίευσεν ἓνα μόνον τόμον ποιημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «Σκιές». Διακρίνεται διὰ τὴν μουσικότητα τοῦ στίχου του καὶ τὴν ἀβρὰν μελαγχολικὴν του διάθεσιν. Ἐκ τῶν καλυτέρων λυρικῶν ποιητῶν τῆς νέας μας λογοτεχνίας.

Πολέμης Ἰωάννης.—Ἐγεννήθη τὸ 1872 εἰς Ἀθήνας καὶ

ἀπέθανε τὸ 1924. Ἐδημοσίευσεν πολλὰς ποιητικὰς συλλογὰς ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἀλάβαστρα», «Κειμήλια», «Σπασμένα μάρμαρα», «Τὸ παλιὸ βιολί» κλπ. Συνέγραψεν ἐπίσης θεατρικὰ τινὰ ἔργα. Τὰ ποιήματά του διακρίνονται διὰ τὴν εὐκολίαν τοῦ στίχου του. Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν δημοφιλεστέρων ποιητῶν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς.

Σκέπης Σωτήριος.—Ἐγεννήθη τὸ 1881 εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐκ

τῶν πολυγραφετέρων ποιητῶν ἐκαλλιέργησε συγχρόνως καὶ τὸ δράμα. Ἐξέδωκε λυρικὰς συλλογὰς ὑπὸ τοὺς τίτλους «Μεγάλῃ αὔρα», «Κάλβεια μέτρα», «Γύρος τῶν ὥρων», «Ἀπολλώνιον ἄσμα» κλπ. ἐπίσης τὰ δράματα «Ἐν γὰρ Βαρβάρῃ», «Τσιγγανόθει», «Κυρὰ Φρο-

σύνη» κλπ.

Στρατήγης Γεώργιος. — Ἐγεννήθη εἰς Σπέτσας τὸ 1860.

Ἐδημοσίευσε ποιητικὰς συλλογὰς ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἔρως καὶ ψυχὴ», «Τραγούδια τοῦ Νησιοῦ» «Τί λὲν τὰ κύματα» κλπ Μετέφρασε τὸν «Φάουστ» τοῦ Γκαίτε, τὸν «Συρανὸ ντέ Μπερζεράκ» τοῦ Ροστάν καὶ ἄλλα.

Σολωμὸς Διονύσιος. — Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ

1796 καὶ ἀπέθανε εἰς τὰς 9 Φεβρουαρίου 1857 ἕξ ἐγκεφαλικοῦ ἢ καρδιακοῦ νοσήματος εἰς τὴν Κέρκυραν. Ἐσπούδασε ἐν Ἰταλίᾳ τὰ νομικά, λαβὼν τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἀκμάζουσαν τότε Ἰταλικὴν λογοτεχνίαν, ἣτις καὶ ἐπέδρασε σπουδαίως ἐπὶ τῶν ἔργων του. Βραδύτερον ἐμυήθη ὑπὸ τοῦ φίλου του Ἰακ. Πολυλά καὶ εἰς τὴν κρατοῦσαν τότε φιλοσοφίαν τοῦ Ἐγγέλου, ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τῆς ὁποίας ἐσχεδίασε τὸ τελειότερον τῶν ἔργων του: «Οἱ Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι» τὸ ὁποῖον ἀπέδωκε ἡμῶν. Μία μακρὰ κληρονομικὴ δίκη πρὸς τὸν ἀδελφόν του καὶ τὴν μητέρα του διετάραξε, φαίνεται, τὴν ψυχικὴν του ἰσορροπίαν μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ, ὥστε ὑποτίθεται ὅτι ἔνεκα τούτου δὲν ἠδυνήθη εἰς καμμίαν ἐκ τῶν μεγάλων ποιμπικῶν του συλλογῶν νὰ δώσῃ ὀριστικὴν μορφήν, τῶν κυριωτέρων ἔργων αὐτοῦ, ῥαμεινάντων οὕτω ἡμῶν. Ὁ Σολωμὸς ὑπῆρξε ἡδυστάως τῆς λεγομένης Ἑπτανησιακῆς σχολῆς, ἣ ὁποία εἰς τὴν ἑκείνην, καθ' ἣν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν ἐπεκράτησε ὁ Ῥωμαντισμὸς καὶ ἡ καθαρεύουσα, ἀντέδρασε ἀποτοκροματικῶς χρησιμοποιήσασα ἀντ' αὐτῆς ὡς ὄργανον τῆς ποιητικῆς ἐκφράσεως τὴν γλῶσσαν τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν. Ἡ Ἑπτανησιακὴ σχολὴ ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἀμεσην ἐπίδρασιν τῆς ἀκμαζούσης τότε Ἰταλικῆς λογοτεχνίας. Διὰ τοῦ Σολωμοῦ καθιεροῦται ὀριστικῶς ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ὡς ὄργανον κῆς νέας λογοτεχνίας, ἀρχίζει δ' ἀπ' αὐτοῦ μία νέα οἶονει φιλολο-

γική παράδοσις. Ἀμφισβητηθεῖσιν ἐπὶ μακρὸν τῆς σημασίας τοῦ Σολωμικοῦ ἔργου ὑπὸ τῶν συγχρόνων του (Ὁ ποιητὴς Σοῦτσος π. χ. ἔγραψε περὶ αὐτοῦ τὸ περίφημον τετράστιχον :

Ὁ Κάλβος καὶ ὁ Σολωμός, ὠδοποιοὶ μεγάλοι
Μεγάλως παρημέλησαν τῆς γλώσσης μας τὰ κάλλη·
Ἄλλὰ ἰδέαι ὑψηλαί, πτωχὰ ἐνδεδυμένα
Δὲν εἶναι δι' αἰῶνιον ζωὴν προωρισμένα)

ἤδη ἀναγνωρίζεται σχεδὸν γενικῶς ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Σολωμοῦ ἀποτελεῖ τὴν σημαντικωτέραν συμβουλὴν εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς νέας λογοτεχνίας, τὸ ἔργον τοῦ Σολωμοῦ ἀναφέρεται σχεδὸν ὁλόκληρον εἰς τὴν σύγχρονόν του Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, τοῦ πνεύματος τῆς ὁποίας γίνεται οὕτω ὁ πιστότερος διερμηγευτής, καὶ ἔνεκα τούτου δικαίως ἀναγνωρίζεται ὡς Ἑθνικὸς ἡμῶν ποιητὴς.

Ταγκόπουλος Πᾶνος.—Ἐγεννήθη εἰς Σοφάδες τῆς Θεσσαλίας τὸ 1895 υἱὸς τοῦ Δημητρίου Ταγκοπούλου ἰδρυτοῦ τοῦ περιοδικοῦ «Νουμᾶς»

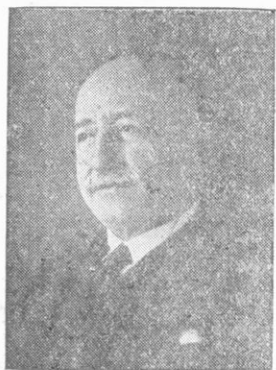
Ἐκ τῶν νέων ἀντιπροσώπων τῆς λυρικῆς μας ποιήσεως ἐξέδωσε διαφόρους ποιητικὰς συλλογὰς ἀλλοεῖδα διαβασθεῖσιν ἰσοκομείων καὶ τὴν ζωὴν.

Χρηστόπουλος Ἀθανάσιος.—Ἐγεννήθη τὸ 1847.

Ἐγεννήθη τὸ 1847. Ἐγραψε λυρικά ποιήματα εἰς πολλὰ τῶν Ἀνακρέοντα, ὅσων Ἀνακρέων ἐπωνομάσθη. Ἐξέδωκε ποιητικὰς συλλογὰς ἐν Βουκουρεστίῳ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας. Ἀνήκει μετὰ τοῦ Βηλαρά εἰς τοὺς προδρόμους τοῦ σημερινοῦ δημοτικισμοῦ καὶ τῆς νέας λυρικῆς ποιήσεως.

Ψυχάρης Γεώργιος. — Έγεννήθη ἐν Ὁδησσῷ τὸ 1856 καὶ

ἀπέθανε ἐν Παρισίοις τὴν 30 Σεπτεμβρίου 1929 ἔξ ἀνθρακος. Ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Δημοτικισμοῦ, τοῦ στηριζομένου ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς Γλωσσολογίας. Διὰ τοῦ βιβλίου του τοῦ ἐπιγραφομένου «Τὸ ταξίδι μου», ἐκδοθέντος τὸ 1888, ἐσημείωσε σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο ὑπὸ τύπον φανταστικῶν ἐντυπώσεων ἔκ τινος ταξειδίου του εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀναπτύσσει τὰς γλωσσικὰς του ἀρχὰς, κατὰ τὰς

ὁποίας ἡ ἀμυγῆς δημοτικὴ γλῶσσα, δηλαδὴ ἡ γλῶσσα τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀναμειξέως στοιχείων τῆς καθαρεύουσας, δύναται καὶ πρέπει νὰ καταστῇ τὸ μοναδικὸν γλωσσικὸν ὄργανον ὄχι μόνον τῆς Λογοτεχνίας ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐπιστήμης

Τὰ ἔργα τοῦ εἶναι Τὸ Ταξίδι μου (1888), τὰ ρομάντζα : Τὸ ὄνειρον τῆς μοναξιάς, Τὰ δύο ἀδέρφια, Ἡ τριανταφυλλιά, Ἡ ἄγνη, τὰ δράματα Κυβερνήτης, Ἡ ἰστορία τῶν ἡρώων ὑπὸ τὸν τίτλον Στὸν ἄντρον, Ἡ ἰστορία τῶν ἡρώων ὑπὸ τὸν τίτλον Ρόδα καὶ Μῆλα πελοποννησιακά καὶ λογοτεχνικά.

Ὁ κ. Ψυχάρης ἐν ἡμερῶν του διετέλεσε καθηγητὴς τῆς ἱστορίας τῆς λογοτεχνίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σοφρόνας ἐν Ἐδίρῃ διὰ τὴν δροσερότητα καὶ χάριν τοῦ ὕφους τῆς ἀπειράμιλλον μαχητικότητά αὐτοῦ.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Ⲙⲉⲥⲁ

Σελίς	ἀντί	Γράφε
6	Εἰμαρμένης	Εἰμαρμένης
>	ἀλλαλάζοντες	ἀλαλάζοντες
7	ρίνα	ρίνα
9	χειμάρου	χειμάρου
10	παγίδα	παγίδα
13	ὠδυνουσῶν	ὠδινουσῶν
24	ὠκτειρε	ὠκτειρε
27	παραθυροφύλου	παραθυροφύλλου
29	πατριώτας	πατριώτας
41	ἄφωσίωσι	ἄφωσίωσι
51	ὠξόπορτα	ὠξόπορτα
54	παποῦς	
57	ἄλυσίδα	
63	νοσοκείον	
79	πολὸ	
87	ἀκτίνα	
92	ὀπισθοχώρησε	
102	πείνα	
107	διέρχοντρι	
108	διαψεύδωντα	διαψεύδωντα
114	κανδύλα	κανδήλα
122	ἐξηκοντοῦτις	ἐξηκοντοῦτις
124	σταυρὸν	σταυρὸν
125	θηρῦλοι	θηρῦλοι
129	ἦχον	ἦχον
131	εἶμαι	εἶμαι
135	ἀνιστροῖ	ἀνιστροῖ
138	κορασσίδες	κορασίδες

Ποιήματα

145	ψημμένα	ψυγμένα
146	λεκαίνουν	λευκαίνουν
162	μύθοι	μῦθοι.
164	Ἄδης	Ἄδης
167	ἦῶα	ἦῶα
169	ἄργησες	ἄργησες
176	θρῦλοι	θρῦλοι.

ῥέ
ον
σι

τά

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Π Ε Ζ Α	Σελίς	
Μητσάκη Μιχ.	Ολωνός	3	
Παπαδιαμάντη 'Αλ.	'Η Γλυκοφιλοῦσα	8	
»	'Η Σταχομαζώχτρα	24	
»	Παιδική Πασχαλιὰ	33	
Παπαντωνίου Ζαχαρ.	Τὸ χτυπημένο γεράκι	40	
Παπαδοπούλου 'Αλεξ.	Φίλη	46	
Παρορίτη Κ.	Τὸ σπίτι τῆς καπετάνισσας	51	
Καμπούρογλου Δημ.	Παρών	58	
Πολυᾶ 'Ιακώβου	'Ενα μικρὸ λάθος	68	
Λυκούδη 'Εμ.	'Ο 'Απόστρατος μουσικὸς	82	
Καρκαβίτσα 'Ανδρεά	'Ο τρελλὸς μὲνᾶχος	88	
Ψυχάρη 'Ιωάννη	Τὸ παιδί καὶ τὸ δυνὸ που-		
	λοποῖα	96	
Καρκαβίτσα 'Ανδρ.	'Η Χρ...	105	
Ποταμιάνου Θέμου	Στ...	115	
Γκόλφη Ρήγα		117	
Δαμβέργη 'Ιωάννη		121	
Γκινοπούλου Ν.		125	
Νιβάνα Παύλου		127	
Καμπούρογλου Δημ.	Κισσὸς καὶ	130	
Ψυχάρη 'Ιωάννη	Μαρία — 'Ελε...	133	
Μητσάκη Μιχ.	'Υπὸ τὴν συ...	136	
Παπαντωνίου Ζαχ.	'Η καρδιὰ τοῦ θυμῶ	142	

Π Ο Ι Η Μ Α Τ Α

Δημοτικὸν	Νανάρισμα		»
»	Μοιρολόϊ		»
»	Τοῦ Κίτσου		»
»	Θρηῆνος μητρικὸς		»
»	Τῆς Νύφης ποὺ κακοτύ-		»
		[χησε	»
Χρηστοπούλου 'Αθαν.	Ταμπουράς		»

Παπαρηγοπούλου Δημ.	Τὸ ἄγαλμα τῆς Παρθένου »	148
Λασκαράτου Ἄνδρ.	Στὴ γυναῖκα μου »	148
Αὐγέρη Μάρκου	Ἐ βάβω ἡ Τασιά »	149
Περγαλίτη Γιάν. (Κρυλώφ)	... Χῆνες »	150
Παλαμᾶ Κ.	Ἐ Ἄθῆνα »	152
»	Γιὰ μιὰ πεθαμμένη »	153
Κρυστάλλη Κ.	Τὸ γεφύρι τοῦ Μανώλη »	154
Πετμεζᾶ Ν.	Τρεῖς ἀδερφές »	157
Δροσίνη Γ.	Οἱ ἔξη κόρες τοῦ Ἐρεχθεῖου»	158
Ταγκοπούλου Πάνου	Ἐλάτια »	158
Κρυστάλλη Κ.	Τὸ κέντημα τοῦ μαντηλιοῦ »	159
Σκίπη Σωτ.	Ἐ χορὸς τοῦ Ζαλόγγου »	161
Πορφύρα Λ.	Τὸ στερνὸ Παραμῦθι »	161
Στρατήγη Γ.	Τὸ Σπίτι »	162
Ζαλοκώστα Γ.	Ἐ Πέριδικα »	163
Παλαμᾶ Κ.	Ἐ Εὐτυχίαν »	164
Πολέμη Ἰωάννη	»	165
Κάλβου Ἄνδρῆ	»	166
Σολωμοῦ Διο	Ἐ μιλίας Ρο- [δόσταμο »	169
	Ἐ Ἰστοίη »	199
	Ἐ Ἑξή »	170
	Ἐ φριασιδοῦ »	172
	Ἐ Ἑξή »	172
	Στὴ Γυναῖκα »	173
	Ἐ καρδιὰ τῆς Μάννας »	173
	Ἐ Νιόβη »	174
	Ἐ Περιγκήπισσα Εἰρηνοῦσα»	176

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ
ΤΟΜΟΥ

Αθανάσιος Γεώργ.
Αύγερης Μ.
Βαλαωρίτης 'Αρ.
Γκόλφης Ρήγας
Γκινόπουλος Νικόλ.
Ζαλοκώστας Γ.
Κάλβος Α.
Κρουτάλλης Κ.
Καρκαβίτσας Α.
Καμπούρογλους Δ.
Κασκαράτος 'Ανδρ.
Κούδης 'Εμ.

Παπα...ου
Πα...της Κ.
Ποκλάς 'Ιακ.
Παπαρρηγόπουλος
Περγιαλίτης Γιάνν.
Παλαμᾶς Κ.
Πειμεζᾶς Ν.
Πορφύρας Δ.
Πολέμης 'Ιω.
Σκίπης Σ.
Στρατήγης Γεώργ.
Σολωμὸς Δ.
Ταγκόπουλος Πᾶνος
Χρηστόπουλος 'Αθων.
Ψυχάρης 'Ιω.

θα
Λύπη καὶ χαρὰ
Ὁ Ὠκεανὸς
Εἰς τὸ θάνατο Α

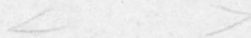
Μετὰ
Σκό
Παλαμ

Πετμεζὶ
Ἀθάνα

ὁ
ἔποχ
αὐτὸ γέ

Βασίλειος Βεργός

~~Ανατολικός Βεργός~~

Μετ
Σκό
Παλαμ

Πετμεζ
'Αθάνα

5
ό
έποχ
ατε' νι

ροπί
αι

